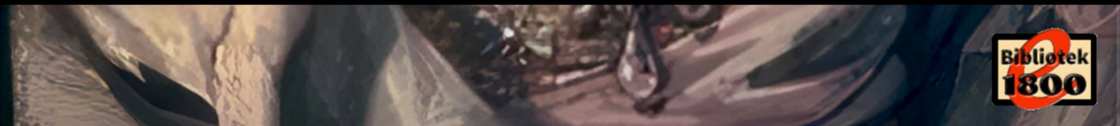
H. F. Ewald

Caroline Mathilde

H. F. Ewald

Caroline Mathilde

Historisk roman

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Copyright and conditions of use

1. Et triumvirat

Det var en smuk, stille aften sidst i april måned i året 1768. Den dalende sol kastede sin glans over Elbens brede, blanke strøm og over den nordre høje bred, hvor Altonas kirkespir og lange husrækker lyste i aftenrøden. Den lå over den gamle stad som et purpurslør, der dækkede alle mangler, og hver blank rude funklede som en rubin.

Et lille hus i Elbstrasse med en have, som gik lige ned til flodbredden, fik sin part af glansen, og det trængte også dertil. Det var en lav bygning med et uforholdsmæssig højt tag og brede vinduer med små ruder. De mørkebrune mure dækkedes til dels af en gammel vinstoks nøgne grene, som mildnede husets barske udseende. De vakte forestilling om en rig bladfylde, som snart skulle udfolde sig og forvandle den gamle rønne til en løvhytte.

Huset havde ingen gadedør; thi facaden vendte mod floden, og man gik ind fra gaden gennem havelågen. Det vendte altså ryggen til omverdenen, og over havedøren stod med forgyldte bogstaver af smeltet jern dets navn: Solitude. Det lå da nær at tænke sig, at her havde et menneske, som var træt af verden, fundet et asyl, hvor han i sin ensomhed kunne gruble over lykkens ustadighed og altings omskiftelighed.

Men nu trådte eneboeren ud af sin hytte, og synet af ham måtte straks omstøde slige forestillinger. Det var en høj, kraftig mand med sundhedens glød på sine kinder og fyrighed i sine store, blå øjne. Han var kun lidt over tredive år gammel, og han så yngre ud, end han var. Han bar en lang, lysegrå frakke eller

slåbrok, som nåede næsten ned til fødderne, skjulte hans knæbenklæder og silkestrømper og lod kun hans sko med deres stålspænder komme til syne. Hovedet var blottet og det lyse hår tilbagestrøget fra den høje pande. Hans træk kunne ikke kaldes smukke; for den bøjede næse var lang, munden vel lille, og den kløftede hage rund, underansigtet sammentrængt og for kort. Dog var det et udtryksfuldt, åndrigt ansigt, og det kloge, skarpe blik dannede en ejendommelig modsætning til dets friske, ungdommelige ynde.

Lige som han var trådt ud og havde lukket døren efter sig, blev han et øjeblik stående og stirrede på dørpladen. Der stod hans navn: Johan Frederik Struensee, stadsfysikus. Derpå kastede han et blik på husets etikette: Solitude, gjorde et kast med hovedet og gik så med raske skridt gennem haven ned til bolværket, hvor han blev stående med korslagte arme og stirrede ud over floden. Han så på den blanke strøm, de grønne øer og de mellem dem langsomt henglidende skibe, som med alle sejl oppe stræbte at opfange aftenbrisens svage pust. Det vat et skønt syn, men hans blik udtrykte ikke stille glæde over naturen; det var indadvendt, længselsfuldt glødende. Var den blanke flod med de i aftenrøden lysende skibe for ham kun symboler på noget, som han så i ånden? Higede han, som de, bort fra den trygge havn og ud til det store ocean for at prøve sin lykke der?

Han blev pludselig forstyrret i sine drømmerier; der lød faste trin og sporeklirren bag ham; han vendte sig om og så for sig en høj, statelig herre i en fin pelsfrakke og med en opkrammet, guldgaloneret hat på det pudrede hoved. Studsende genkendte han sin fordums omgangsven, den tyve år ældre

generalløjtnant, grev Karl Otto Schack Rantzau-Ascheberg. Med blandede følelser genså han den aristokratiske ven, bærer af et berømt navn og arving til store ejendomme, og de afspejlede sig i hans ansigt, idet han med et forlegent smil udbrød:

"De her, kære greve, hvilken overraskelse!"

"Dog vel ingen alt for kedelig?" spurgte greven i en spydig tone, idet han trykkede Struensees fremrakte hånd.

"Det glæder mig," svarede Struensee med alvor, "at De ikke har mistet Deres muntre lune og endnu er i stand til at spøge."

Der lå meget bag disse få ord, og idet Struensee udtalte dem, gled en lang række minder forbi hans sjæl. Han mindedes, hvorledes Rantzau-Ascheberg for seks år siden pludselig havde vist sig i Altona, kommende fra Petersburg, fuldkommen reduceret og blottet for eksistensmidler; at han straks ved det første møde havde følt sig fængslet af Rantzaus livlige, åndfulde konversation og en vis diabolisk humor, som var ham ejendommelig; at der til hans overraskelse havde vist sig at være overensstemmelse mellem dem i livsanskuelse, idet greven trods sin fornemme byrd syntes at se med et uhildet blik på mennesker og forhold og lige så lidt generedes af fordomme og principper som han selv. Den adelige eventyrers rige erfaringer havde imponeret ham, og den smiger, hvormed Rantzau overvældede ham, idet han ved enhver lejlighed udtalte sin beundring for hans kundskaber, indsigt og rige evner, havde dåret ham. Rigtignok hørte han meget graverende rygter om grevens ungdomsliv, som man sagde havde været vildt og udskejende. Han var løbet bort med en sangerinde, havde mistet sin post som chef for dronningens livregiment og var

blevet fornægtet af sin egen fader, gamle grev Hans. Dernæst var han gået i fransk krigstjeneste og så forsvundet i flere år, indtil han dukkede op i Petersburg. Der havde han spillet en mærkelig rolle, var blevet indviklet i sammensværgelsen mod kejser Peter III, men havde spillet sine kort så slet, at han alligevel var faldet i unåde hos Katharina II, og det så grundigt, at han ikke alene blev udvist af Rusland, men kejserinden aftvang endogså den danske regering et tilsagn om, at kongen aldrig mere ville modtage Rantzau-Ascheberg ved sit hof. Alt dette, som til dels stadfæstedes ved Rantzaus egne fortællinger, generede ikke Struensee; og de mange kærlighedseventyr, Rantzau havde oplevet, gjorde kun greven interessantere i hans øjne. Rigtignok fortaltes der endnu værre ting, der stemplede greven som en plattenslager og bedrager; men det ville Struensee ikke tro. De blev altså intime venner og støttede hinanden, idet Rantzau skaffede Struensee praksis hos adelen, og Struensee, uagtet han selv var i gæld, lånte greven penge; ja, da Rantzau for to år siden ved Kristian VII.s tronbestigelse besluttede atter at vise sig i København og prøve et nyt terningkast i livets lykkespil, var det Struensee, som forstrakte ham med penge til denne rejse. Greven vandt spillet, han drev det til at blive kommanderende general i Norge; men han faldt til dels ved egen brøde snart igen ned fra ærens tinde, blev afskediget i unåde og i en art forvisning gjort til kommandant i Glückstadt.

Hvad der imidlertid nu, efter to års adskillelse, gjorde gensynet med Rantzau mindre glædeligt for Struensee, var dels den omstændighed, at greven aldrig havde gjort mine til at betale ham de lånte penge tilbage, dels at greven havde brudt et

løfte, som han havde gjort ham. De havde nemlig indgået et forbund med hinanden og givet hinanden hånden på, at hvis en af dem nogen sinde kom til indflydelse, så skulle han hjælpe og forfremme den anden. Altså var det lån, som Struensee havde skaffet sin adelige ven, ikke nogen ganske uinteresseret håndsrækning. Han var dog blevet bittert skuffet i sin forventning; Rantzau havde ikke givet mindste livstegn fra sig og syntes ganske at have glemt ham, sin gæld og sit løfte, indtil han nu pludselig viste sig og med mine af at have en god samvittighed.

Alligevel følte Struensee noget af det gamle trylleri ved gensynet. Hvor smuk og indtagende en mand var Rantzau ikke; hvor den ørnenæse var ædelt og fint formet, og den smukke mund og noget fremstående hage gav hans ansigt et mandigt præg! Indtrykket blev ikke forstyrret ved noget skæg; datidens mode var jo en fjende af al naturlig hårvækst; ansigterne var glatragede og hovederne dækket af parykker, uagtet disse nu var på tilbagetog og taget af i omfang. Grevens blik var lige så funklende, men også lige så usikkert, som fordum; dog var furerne i hans markerede træk blevet noget dybere. Mens Struensee tænkte på alt dette, udbrød Rantzau:

"Hvorfor stirrer De således på mig? Synes De, at jeg er blevet gammel?"

"Å nej," svarede Struensee, "de flygtige spor, modgang og ærgrelse har efterladt i Deres smukke træk, ville sikkert hurtigt udslettes, når lykken atter indfinder sig, og gudinden klapper Dem på kind med sin foryngende hånd."

"Ja, lykken," svarede Rantzau i en bitter tone, "De kan tale derom! Jeg gratulerer til udnævnelsen; det er ene og alene

derfor, at jeg er kommet."

"Tak, så De har allerede hørt nyheden!"

"Ja," sagde Rantzau med et megetsigende smil, "jeg har endnu venner i København, som holder mig à jour med, hvad der sker; og så tog jeg mig sammen og satte for første gang siden mit komme til Glückstadt foden uden for denne forbandede, lille ravnekrogs volde. Jeg måtte trykke Deres hånd og udtale for Dem min glæde over forfremmelsen."

"Det var smukt af dem; men jeg regner ikke min udnævnelse til rejselæge hos kongen som nogen forfremmelse; livlæge af tredje rang og kun fæstet på tid som et andet tyende! Min stilling som fysikus her gav mig større anseelse; men jeg længtes efter forandring og følte trang til at se mig om i verden. Det vil jeg nu opnå uden udgift for min pung – *voila tout!*"

"Sig det til tosserne," udbrød Rantzau, idet han slog ud med hånden, "men ikke til mig, deres gamle, trofaste ven, som kender Dem ud og ind. Har De glemt vore fortrolige samtaler i gamle dage? Jeg ved, hvor fuldt Deres hoved altid har været af dristige, ærgerrige planer. En stilling ved hoffet, Struensee, er sandelig en stor chance for en mand som Dem."

Struensee havde ikke glemt de fortrolige samtaler; men han overvejede, hvorvidt det venskab, greven appellerede til, var at stole på: han havde jo sine grunde til at tvivle om det.

"De har skudt papegøjen," vedblev Rantzau. "Om fjorten dage kommer kongen, og De skal med på den store udenlandsrejse, som Holck har fået arrangeret til sin egen fornøjelse; men mens kongens yndling morer sig og øser penge ud, vil De få lejlighed til daglig i stilhed at være om kongens person. Kan De tænke

Dem en bedre stilling for en mand af Deres geni og gave til at insinuere sig?"

"De er en mester i at smigre," svarede Struensee, som dog åbenbart syntes om smigeren; "men vil greven ikke træde indenfor?"

"Tak," svarede Rantzau, "det var unægtelig min hensigt, og oven i købet vil jeg gerne spise til aften hos Dem, hvis det konvenerer Dem."

"Naturligvis. Grev Rantzau-Aschebergs nærværelse er altid en ære for mit ringe hus, om De vil tage til takke!"

"Hvor beskedent!" svarede Rantzau, mens de gik op i huset; "hvortil komplimenter mellem os to gamle venner? Tror De desuden, at jeg har glemt de mange glade timer, jeg har tilbragt med Dem her i denne hytte? Den har været et sandt glædens tempel for alle Deres venner og tillige for Deres ømme veninder."

"Ja," svarede Struensee, idet han så hen for sig med et sværmerisk blik, "jeg elsker denne gamle rede, som jeg nu skal forlade; den er mit *joli cœur*. Mon jeg nogen sinde vil vende tilbage hertil for at høste mine egne druer? Lykkelig har jeg levet her i den gode stad Altona; guderne have undt mig her at tømme mangt et nydelsens bæger lige til bunden."

Hans øjne var fugtige, for tårerne sad altid løst hos ham. Han var så rørt, som om de nydte glæder, han sigtede til, havde været så uskyldige som et barns. Det kendtes ikke på ham, at hans gudfrygtige fader, den gamle superintendents forbandelse nu i ti år havde hvilet over ham på grund af hans udsvævende liv, eller at hans fromme moder havde bedet for og grædt over sit fortabelsens barn.

"Nå," svarede hans gamle nydelsesfælle muntert, "så er det jo godt, at drikken nu bliver noget anderledes blandet og skænket for Dem i et ædlere bæger."

De gik ind og sad snart ved et rigt dækket aftensbord. Foruden andre gode sager stod et fad hummer mellem dem, og i de høje rømere perlede rhinskvinen.

"Jeg burde ikke spise de kreaturer," sagde Rantzau, idet han så med et lystent blik til hummerne; "de er ufordøjelige."

"De har gjort en lang, møjsommelig rejse," svarede Struensee, "og kan gøre det på den konto. Plager gigten Dem endnu?"

"Ja, mit helbred tager af; men De kan sagtens! De strutter af sundhed; jeg misunder Dem Deres ungdom. Det var min egenkærlige tanke, da jeg kom og traf Dem i haven i én frakke og med bart hoved, endogså uden toupé i den kolde aftenluft – det skulle jeg have vovet at byde mig."

"Nå, kære greve," svarede Struensee, "jeg kan dog også mærke, at jeg har trukket temmelig stærke veksler på min livskraft; men jeg har en god fordøjelse. Mine betænkeligheder ved at nyde hummer og andre dyr er af en anden art. Jeg kan ikke lade være at forestille mig den kval, hvormed de stakkels dyr have endt livet. Men så tænker jeg mig, at disse oceanets beboere engang kunne have været grusomme spaniere i Mexico eller fanatiske inkvisitorer i Goa, og så går jeg muntert løs på dem."

"Så De tror endnu på sjælevandring," svarede Rantzau, idet han tog den største af hummerne. "De er ganske den gamle; altid filosoferer De og er fuld af tankeeksperimenter; men dette indfald, min kære fysikus, er bogstavelig taget alt andet end

smagfuldt. Det er en horribel tanke at have en vindtør spanier eller en smækfed munk mellem tænderne."

"Å," sagde Struensee, "jeg kunne blive menneskeæder af forbitrelse over al den undertrykkelse, åndstvang og forfølgelse, som skabningens tobenede herrer gør sig skyldige i. Hvad værd har menneskerettighederne i fyrsternes og deres ministres, de gamle parykkers tanker?"

Han sagde dette med alvor og et funklende blik. Der stak en idealistisk, doktrinær projektmager i ham; han følte en brændende tørst efter at føre det oplyste attende århundredes ideer ud i livet, og det var hans oprigtige ønske at reformere og gavne samfundet.

Hans grevelige ven var straks med. Rigtignok vare menneskerettighederne ham den ligegyldigste ting af verden, og det ville ikke engang have sat ham grå hår i hovedet, om så hans egen dyrebare ven Struensee var blevet dømt af et inkvisitionstribunal og brændt på bålet som en kætter; men det lå i hans interesse at styrke Struensees selvtillid og puste til hans ærgerrighed. Ganske reduceret, som han var, hvilede nu hele hans håb om ophøjelse alene på Struensee. Hans fantasi var dristig, og i Rusland havde han lært, hvorledes hofkabaler sættes i værk. Han så allerede i ånden det fuldbyrdet, der endnu kun stod for Struensees tanke som en fjern mulighed. Han lod da Struensee ride sin kæphest og hørte en tid tålmodigt på sin værts udvikling af sine statsmandsideer. Til sidst gjorde han dog et indhug for at komme til sagen. Rigtignok var han ikke kommet af venskab, men dog for at gavne Struensee, fordi hans egen interesse krævede det. Han ville sætte Struensee grundigt

ind i forholdene ved hoffet og give ham en rettesnor på hans ny bane, så at han kunne undgå fejltrin.

"Jeg tvivler ikke om, Struensee," sagde han, "at hvis De får magt og held til at sætte Deres filantropiske ideer i værk, vil gode, menneskekærlige love myldre frem som blomster i vår. Landet trænger netop til en mand, som kan forny det gamle, udslidte regeringsmaskineri. De kender min mening om Bernstorff; han er en nathue; lader sig tage ved næsen af de mange eventyrere, som han kalder ind i landet, og hans diplomatiske laurbær er mugne. Alene for at få det oldenborgske mageskifte i stand har han nedværdiget tronen og gjort Danmark til en vasalstat af Rusland; og trods al underkastelse og alle de til de russiske diplomater udøste penge har han dog ikke drevet det videre end til en foreløbig traktat."

"Ja," sagde Struensee, "hvis ledelsen af de udenrigske sager blev lagt i Deres hænder, så ville visen få en anden tone; men lidenskab er farlig i diplomatikken, og De hader kejserinde Katharina af Rusland."

"Å," svarede Rantzau, "når jeg havde magten og ansvaret, så skulle jeg nok vide at underordne mine personlige følelser og kun tænke på, hvad der tjener til statens vel; men der er endnu et stykke til målet; vi må prøve på at vippe Bernstorff, Struensee!"

"Vippe Bernstorff?" udbrød Struensee.

"Ja vist. Den sag skal vi drøfte nærmere; og nu bliver det ikke løse fantasier, som når vi i gamle dage politiserede. Men sig mig nu – Deres Wolff sidder formodentlig og lurer ude i forværelset? Han er en ægte lakaj, har lange øren og en løs tunge."

"Sig intet ondt om min Wolff, han er tro som guld."

"Med en stærk tilsætning af mindre ædle metaller; men man skal se, at hvis De engang bliver minister, så gør De dog Karl Wolff til amtmand. Husk Deres gamle had til lakajvæsenet?"

Og så citerede han et vers, som Struensee havde forfattet, og som havde stået i et tidsskrift, som Struensee i sin tid havde udgivet, og hvortil Rantzau selv havde nedladt sig til at levere bidrag:

– An die Fürsten.
Ihr heißt mit Recht die Götter unsrer Erde,
Denn Ihr erschafft – oh schöne That!
Ihr spricht nur ein allmächtig Werde!
Schnell wird aus dem Lakai ein Rath.

Struensee lo og gik ud i forværelset, hvor han fandt sin tjener ivrigt i færd med resterne af det måltid, han nylig havde båret ud.

"Er du nu mæt, søn?" spurgte Struensee med et smil.

"Så nogenlunde," svarede Wolff uden mindste forlegenhed.

"Så stop Pashaen og Fatima og bring os dem," sagde Struensee.

Det var navnene på hans to bedste merskumspiber. Både han og Rantzau var stærke tobaksrygere, og de havde i gamle dage røget mangen god pibe tobak med hinanden. Da piberne var bragt, og Wolff havde skaffet herrerne ild med fidibusser, sagde Struensee:

"Greven bliver her i nat. Sig til Dorothea, at hun gør gæsteværelset i stand, og læg et lille blus i kakkelovnen. Når det er gjort, gå så i din seng!"

Da Wolff havde fjernet sig, gik Struensee efter ham og drejede nøglen om på den dør, som førte til køkkengangen.

"Så, kære greve," sagde han, "nu er vi aldeles sikre mod, at nogen lurer. Er det statshemmeligheder, De har at meddele mig?"

"Nej, men man kan ikke være forsigtig nok," svarede Rantzau, uagtet han til tider selv kunne være meget uforsigtig og åbenmundet. De tog plads ved hinandens side på kanapeen, og efter en lille pause, under hvilken tobaksskyerne hvirvlede om dem, rettede Rantzau pludselig følgende spørgsmål til Struensee:

"Sig mig, har De nogen klar forestilling om kongens karakter?"

"Å jo," svarede Struensee, "den nemlig, at han slet ingen har, men overflødighed af ånd. Han er jo imidlertid kun nitten år og gør indtryk af at være en ren dreng. Jeg så Hans Majestæt i fjor på Ascheberg, dengang han narrede Deres værdige, gamle fader så slemt."

"Så, hvorledes det?" spurgte Rantzau.

"Jo, kongen skulle spise frokost på Ascheberg; men forinden ville Deres fader holde en tale til ham om landboreformen, som jo er hans kæphest. Kongen havde fået det at vide. Efter at han var kommet ind med hurtige, lette trin, sagde han kun et par nådige, men indholdsløse ord til sin vært, drejede sig derpå om på hælen, gik lige så hurtigt bort, som han var kommet, steg i vognen og kørte sin vej."

"Ha, ha, ha!" lo Rantzau. "Jeg kan levende forestille mig den hele scene og min gamles betuttelse. Hvilken dumhed at ville trætte kongen med en lang tale i stedet for at vise ham

behagelig gæstfrihed og have muntert selskab til hans underholdning. Han vil mores, Struensee, frem for alting mores. Så tidligt og voldsomt har han drukket af nydelsens bæger, at livslede allerede lister sig ind på ham."

"Nå, så galt er det vel ikke. At han gik på kommers med Støvlet-Katrine og Holck og sloges med vægterne, var kun ungdomsgalskab. Reaktionen kom naturligvis, fordi han blev holdt så urimelig strengt i sin barndom. Religionen og alting blev pryglet ind i ham af pagehovmester Nielsen og hans guvernør, grev Reventlow."

"Nielsen," sagde Rantzau, "generede såmænd ikke kongen eller dengang prinsen med religion, snarere med filosofi; men med pryglene har det sin rigtighed. Han fik såmænd også hug af grevinden; når greven var blevet træt, tog hun fat."

"Ja, er det ikke bestialsk, oprørende!" udbrød Struensee. "De har banket al selvfølelse ud af ham; og han måtte gå så at sige lige fra skolebænken og riset til tronen. Den kære, stakkels konge! Jeg har den inderligste medlidenhed med ham."

"Nå," svarede Rantzau, idet han undertvang et smil, "kongen er kongen, og vi elsker ham, hvordan han så er. Jeg er så god en patriot som nogen."

Struensee så op, og Rantzau slog øjnene ned for hans skarpe blik. Der gik slemme rygter om den holdning, Rantzau havde vist, mens han var i Petersburg. Han fik skyld for at have indsmigret sig hos Danmarks dødsfjende, gottorperen kejser Peter III. ved at hylde ham i egenskab af holstensk magnat, hvilket jo var ligefrem forræderi mod kongen af Danmark. Rantzau røg nogle øjeblikke ivrigt af sin pibe og sagde derpå:

"Det er heller ikke svært at holde af kongen. Han er en smuk og meget indtagende personlighed. Kun få kan måle sig med ham i anstand og ynde, hans smil har noget aldeles fortryllende ved sig, og hans vid er altid slagfærdigt. Der er meget hos ham, som jeg priser; og dette siger jeg udtrykkeligt, for at De ikke skal mistyde de nærmere forklaringer, som jeg nu vil give Dem. Dette sker i dybeste fortrolighed."

Greven gjorde en pause.

"De sagde før," fortsatte han, "at kongen ingen karakter har, og det er rigtigt, hvis De dermed mente vilje; men ellers er han så mærkværdigt og karakteristisk et væsen, som De kan tænke Dem. Tro ikke, at De bliver klog på ham i dage eller måneder. Uagtet han ingen grusomme handlinger udfører, er han dog ganske uden milde følelser. Han benåder ingen og finder endogså en glæde i at være vidne til pinsler, som da han overværede morderen sergent Mørls radbrækning. Han elsker intet menneske, måske sin hund Gourmand."

"Nå," sagde Struensee, "så elsker han dog dyr."

"Nej, ikke heller dem," vedblev Rantzau, "en dag greb han dronningens mynde Zefyr og smurte den ind med noget, som sved hårene af på den, kun for at ærgre dronningen. Til hende skal vi snart komme," sagde Rantzau, idet han løftede hånden, da Struensee gjorde mine til at afbryde ham. "Jeg vil kun endnu sige, at kongen selv skal have udtalt, at han ikke bryder sig om at blive elsket; det er ham modbydeligt. Han fatter nag til enhver, der har fravristet ham en eller anden gunst; han finder en morskab i afskedigelser og nedstyrtelser; unådens dag er en fest for ham. "Nu har han gjort springet," sagde han fornøjet til Reverdil, da han havde afskediget grev St. Germain og frataget

ham kommandoen over hæren. Endelig er det jo en velkendt sag, at han lige fra den første dag af har været fuldkommen ligegyldig for sin skønne, indtagende gemalinde og –"

"Stop, greve," faldt Struensee endelig ind. "De maler det alt for sort. Var alt det sandt, så måtte kongen jo være et rent uhyre. Jeg tror ikke det halve af det; men sig mig nu, hvad De mener om dronningen. Jeg så hende, da hun ved sit komme steg i land her. Aldrig i mit liv har jeg set så yndig en kvinde; hun har vel ikke regelmæssige træk, men hvilken skabning, hvilken jomfruelig ynde, hvilke øjne!"

"Ja," svarede Rantzau med et smil, "jeg kan tænke mig, at De bed mærke i hende. Hun er en vellystig skikkelse og måtte indtage en amatør som Dem ved første blik."

"Lad os holde os til sagen," vedblev Struensee i en skrap tone. "Jeg har hørt og tror, at det er sandt, at dronningens overhofmesterinde, fru von Plessen, har haft stor skyld i uenigheden mellem majestæterne. Den snerpe holdt dem fra hinanden for at vedligeholde sit herredømme over dronningen; men nu er hun jo blevet fjernet, og så vil alt blive bedre. Kongen må dog til sidst lære at vurdere sin gode og yndige gemalinde."

"Matroserne," sagde Rantzau, "er af en anden mening. En god ven skriver til mig: da kongen forleden kørte over Holmens bro, hvor der stod nogle matroser, råbte en af dem ind i vognen til ham: Du er ikke en sådan hustru som dronning Caroline værd."

"Og sligt tåles!" udbrød Struensee forbavset.

"Ja, vi lever under et regimente, der er lige så mildt og faderligt som forvirret; men det kan jo tænkes, at vognrummelen har overdøvet ordene, så at kongen slet ikke har hørt dem."

Struensee blev siddende tavs i dybe tanker, indtil Rantzau pludselig spurgte:

"Sig mig engang, Struensee, har De nogen sinde haft et sindssygt menneske under behandling?"

"Bah," svarede Struensee, idet han slog med hånden, "jeg ved, hvor De vil hen; jeg tror ikke på det rygte om kongens sindssyge, som er i færd med at liste sig om; det er kongens fjender, som udspreder det."

"Nej," svarede Rantzau med vægt, "for nu er vi ved sagen! Kongen havde ingen bedre ven her end Reverdil, som han til sin egen ulykke afskedigede og jog fra sig, og ingen kendte ham bedre. Tænk på, at Reverdil var om kongen lige fra hans tolvte år, først som lærer, siden som lektør og kabinetssekretær. Reverdil er min gode ven; vi korresponderer endnu med hinanden. Nå, han har i fortrolighed sagt til mig, at spiren til vanvid har ligget i kongens sjæl lige fra barndommen af. Hvad skal man dog tænke andet, når man hører, at han som dreng i fuld alvor sagde til Reverdil: "Jeg er ikke prins Kristian, men en dreng fra Nyboder; fru Schmettau har forbyttet mig!" Så alle hans kunster med at gøre sig hård! Han prikker sig i maven for at prøve, om det har virket; hans pryglescene med Holck, som på befaling må tærske løs på ham, og så halshugningen. Han lægger sig på knæ med hovedet på en stol og lader Holck slå ham over nakken med en papirrulle, gyser og finder vellyst i det. Dette, Struensee, må vel være tilstrækkeligt til at overtyde Dem. Helt gal er han imidlertid ingenlunde; de lyse øjeblikke er endnu overvejende; han kan på den mærkværdigste måde skjule sin sande tilstand og illudere folk; men han er på vejen til sindssyge. Det kan gerne være, at han længe vil stå på grænsen

og balancere der; men netop dette gør ham så usikker og uhyre vanskelig at have at gøre med. Tidlige udsvævelser have enerveret ham, det er ulykken; han faldt allerede som dreng i slette hænder. Nu har han hverken vilje eller principper, kun luner. Han er et bytte for enhver, som er i stand til at fængsle ham, og da dronningen uheldigvis ikke har kunnet det, så går han fra den enes hænder til den andens; for øjeblikket er han i grev Holcks."

Struensee havde lagt piben fra sig og sad med korslagte arme og så hen for sig.

"Så," vedblev Rantzau, "nu er De orienteret og ved, hvad De går ind til. Deres stilling som livlæge hos kongen er så gunstig, som tænkes kan. De har daglig adgang til kongen og kan forfølge Deres mål uden at vække mistanke. De skal nu gøre det kunststykke, som hidtil er glippet for alle andre – ikke alene vinde ham, men binde ham forsvarligt, så at han aldrig slipper ud af Deres hænder. De må først tage på ham med fløjlshandsker; men siden, når De føler Dem sikker, med jernhånd. Hos Dem vil den stakkels konge være i gode hænder, i langt bedre end hidtil. Samtidig med at De fremmer Deres egen lykke, vil De vise kongen og tillige landet den største tjeneste."

"Jeg takker Dem for vejledningen, kære greve," svarede Struensee i en tone, som ikke var fri for spydighed; "men min holdning lige over for kongen må naturligvis rette sig efter de iagttagelser, jeg gør med egne øjne og øren. Det kan jo være, at jeg har held med mig; lad os sige, at jeg driver det til at blive kongens livmedikus og opnår en smule indflydelse. Det ville være latterligt, om en mand af borgerlig ekstraktion som jeg, stilede højere."

"De vil snart skifte tanker, når De først er ved hoffet," svarede Rantzau; "der er ikke mage til vort hof i hele Europa. Det går nu til der ganske som hos kaliffen af Bagdad eller storsultanen i Konstantinopel. Tænk på, at kongen ejer en magt, som fuldkommen kan måle sig med enhver asiatisk despots. Hans riger og undersåtter tilhører ham med større ret, end en planter i Vestindien ejer sin jord og sine negre; og den store magt ligger nu i et lunefuldt, svagt barns hænder. Den dristige kan under disse omstændigheder nå alt."

Da Struensee tav, vedblev Rantzau. "De er ikke oprigtig imod mig, Struensee; men jeg vil være det mod Dem; ærlighed varer længst."

Struensee så op med et smil. Det var underlige og dristige ord i en så underfundig mands mund som Rantzau-Aschebergs; men hans karakter var en underlig blanding af snuhed og kynisk åbenhed. Ærlig var han dog sjældent, undtagen når det fremmede hans egne interesser, og det mente han nu. Han lod, som om han ikke mærkede Struensees smil, hvis mening han godt forstod.

"Jeg har ikke umaget mig hid af purt venskab alene for Deres skyld. Jeg er nu engang en født diplomat og praktikus, og derfor siger jeg: Når De målet og vinder indflydelse, da tænk på mig! Vort gamle forbund står vel endnu ved magt? Jeg ved, hvad De vil sige," tilføjede han, "nemlig, at dengang jeg selv for en tid kom til vejrs, så glemte jeg Dem; men det gjorde jeg virkelig ikke. Sagen var, at min stilling alligevel var afmægtig. Det kneb for mig at få fat i det lille ben, den fordømte kommando i Norge, det Sibirien. Og De har set, hvor kort herligheden varede. Nej, jeg kunne ikke gøre noget for Dem!"

"Jeg vil tro Dem," svarede Struensee; "men at jeg skulle komme så vidt, at jeg kunne gøre noget for Dem, er endnu mere problematisk."

"Jeg tager det for givet," sagde Rantzau; "jeg tiltror dem både snildhed og dristighed til at kunne nå det højeste. Giv mig nu hånden på, at hvis De når målet, så vil De tænke på mig og lade mig kalde."

Struensee kunne ikke modstå smigeren, som gav den rasende ærgerrighed, der boede i ham, næring; han lagde sin hånd i Rantzaus.

"Det lover jeg Dem!" sagde han, men tilføjede i en spøgefuld tone: "Hvorledes skulle jeg, når jeg bliver statsminister, kunne undvære diplomaten Rantzau-Aschebergs værdifulde hjælp? De skal få det udenrigske departement; og lad os så skylle alle disse dårskaber ned med en slurk vin og gå til sengs!"

Men straks efter lød der et stærkt bulder udenfor; der var nogen, som dundrede på yderdøren. Struensee tog et af lysene, ilede ud og lukkede op, Rantzau hørte højrøstet tale fra forstuen, døren blev revet op, og en lille, i en hvid pels indhyllet herre kom farende ind. Han havde en hvid pelshue på hovedet, og omsluttet af den lodne pelskrave viste sig et smalt, brunladent, koparret ansigt med en lige, temmelig veldannet næse, en fremstående mund og en lang hage, som gav det hele fysiognomi et sløset præg. Hans små, sorte øjne tindrede, idet han fo'r hen til Rantzau og slog sine arme om ham. Greven viklede sig ud af den lodne omfavnelse, idet han råbte:

"Brandt! Guds død, hvor kommer De fra?"

"Lige fra København," svarede Enevold Brandt med sin pibende stemme, mens Struensee hjalp ham pelsen af.

"Hvad pokker har ført Dem så pludselig hertil?" spurgte Rantzau.

"Jeg er faldet i unåde," svarede Brandt med storladen patos, "styrtet og forvist!"

"Hvordan i al verden," spurgte Rantzau og lo, "har dog De fredelige, amusante lille menneske båret Dem ad med det?"

"Jeg gjorde," svarede Brandt i samme tone, "hvad måske ikke engang De ville have dristet Dem til. Jeg forsøgte et stød mod Holck og opnåede således den ære at falde i unåde; for en ære er det sandelig at blive vraget under det jammerlige yndlingsregimente, som vanærer vort hof."

"Ja," sagde Struensee med et smil, "vor kære kammerjunker knækkede vel ikke sin hals, men dog sin assessor på det. Højesteret må nu undvære hans værdifulde hjælp, og han er reduceret *ad nihil*. Men De har jo Deres gode moder og stedfader i baghånden, Brandt!"

Brandts moder var efter sin første mands død blevet gift med baron Sölenthal, administrator for grevskabet Rantzau. Begge var stærkt pietistiske; men desuagtet var Struensee læge og husven hos Sölenthals, og der havde han i sin tid lært Brandt at kende.

"Nej," sagde Brandt, "jeg vil ikke leve af Sölenthals nåde. Rigtignok er mine affærer fortvivlet derangerede, og jeg trænger hårdt til guddommelig støtte; men den kan vel fås uden mamas mellemkomst. Jeg vil sige Dem, at jeg har håb om at blive overtallig assessor i den lauenburgske regering. Jeg rejser ikke til Sölenthals før om et par dage. Jeg måtte først her hen til Dem, dyrebare ven, og udøse mit hjerte for Dem; men

det har været en kold køretur med ageposten, og jeg er fordømt sulten. De har vel en bid brød og en slurk vin til mig?"

Nu blev Wolff vækket og måtte anden gang dække bord, hvorefter han blev fjernet og døren atter forsvarligt låset efter ham. Både Struensee og Rantzau havde under deres lange samtale fået frisk appetit, og de blev derfor mere end tilskuere ved Brandts måltid. Mens han spiste, fortalte han, og de fik at vide, at han var gået til kongen og havde holdt en tordentale til Hans Majestæt om Holcks uduelighed, egennytte og mangel på respekt for sin herre og konge, kort sagt fuldstændige uværdighed.

"Hvad svarede kongen til det?" spurgte Rantzau, som morede sig kosteligt over den hele Don-Quixotiade.

"Han svarede mig nådig nok," sagde Brandt. "Mine energiske, og jeg tør nok sige veltalende ord, som glødede af kærlighed til Hans Majestæt, fandt åbenbart et villigt øre; men den næste dag kom livkirurg Berger, det æsel, og sagde, at han havde fået befaling af kongen til at årelade mig; det trængte jeg til."

"Ha, ha, ha!" lo Rantzau; men Struensee smilede kun.

"Nå," vedblev Brandt uden at bryde sig om de andres munterhed, "det var naturligvis kun en af Holcks kåde streger. Jeg tog ingen notits af det og skrev nu et brev til kongen, om hvilket jeg mener at turde sige, at det var både en statsmand og en loyal undersåt værdigt. Svaret blev imidlertid en befaling til inden fire og tyve timer at forlade hovedstaden og rejse til Altona. Selvfølgelig adlød jeg, og her er jeg! Det var sandelig klogt af Holck at skaffe mig af vejen; for ellers havde jeg dog til sidst vippet ham af pinden. *Nous verrons!* Jeg opgiver ikke ævred endda, det vil jeg sige Dem!"

"De har da ikke en kopi af det fortræffelige brev, De skrev til kongen?" spurgte Rantzau med påtaget alvor. "Det gad jeg gerne se."

"Det er unødvendigt," svarede Brandt, "for jeg kan det udenad;" og til sine tilhøreres store morskab fremsagde han nu hele brevet, som er blevet opbevaret til efterverdenen, og hvis slutning tyder således:

> "Straf ikke Holck for hans dristighed; i sine middelmådige evner finder han tilflugt og undskyldning. Elskelige konge, vær fri! Sæt ikke Europas agtelse på spil. Deres stjerne bebuder Dem dets ærefrygt. Varslet vil blive opfyldt! Mit hoved giver mig de stærkeste forsikringer derom, mit hjerte endnu sødere!"

"Det er excellent!" udbrød Rantzau, hvorimod Struensee sagde: "Det var en dum streg, Brandt, ret at løbe panden mod muren."

"Min pandebrask er hård," svarede Brandt; "bliv ikke alt for forundret, hvis jeg prøver det en gang til."

"Bravo!" sagde Rantzau. Men efterhånden ophørte han dog at more sig over Brandt, for denne lykønskede nu Struensee til hans udnævnelse til rejselæge, og det viste sig, at han havde ganske de samme hensigter som Rantzau.

"Lad os slutte et forbund, Struensee," sagde han; "med forenede kræfter vil vi styrte Holck, den slubbert; han skal falde til sidst!"

Struensee nærede virkelig venskab for Brandt og havde, uagtet denne var seks år ældre, dog på grund af sin åndelige overlegenhed i sin tid været som en ældre broder for ham. Han

kendte Brandt nøje og så noget mere end en nar i ham. Han mente at have opdaget nogle åndens gnister hos ham, og han havde set vidnesbyrd om sin vens personlige mod, et fortrin, som Struensee skattede så meget højere, fordi det fattedes ham selv. Han afviste derfor ingenlunde Brandt og ville have vist ham fuld fortrolighed, hvis Rantzau ikke havde været til stede. Brandt var desuden ganske blottet for finfølelse, borede sig ind overalt og greb altid hånden, når man rakte ham en finger. Det lykkedes ham derfor i samtalens løb at komme efter, hvad der var passeret mellem Struensee og Rantzau, og blussende af den rigeligt nydte vin, udbrød han til sidst:

"Optag mig i forbundet! I pagt med et geni som Dem, Struensee, og med en stor magnat, en udmærket officer og erfaren diplomat som Dem, hr. greve, må jeg sejre. Forsmå ikke min ringe hjælp," føjede han til i et pludseligt anfald af beskedenhed; "jeg er trofast; på mig kan De stole!"

"Nå, hvorfor ikke?" sagde Rantzau, idet han gjorde gode miner til slet spil. "Men hold tand for tunge, kammerjunker!"

"Jeg skal være tavs som graven," svarede Brandt og tilføjede i ekstase: "Nu udgør vi et triumvirat, og Rom skal komme til at skælve for os!"

Derpå drak han, vedblev at udbringe skåler, tømte det ene glas efter det andet, foredrog operaarier, som han dog sang så falsk, at Rantzau holdt hænderne for sine øren, og gjorde mange naragtigheder, indtil han var aldeles fuld. Så tog Struensee ham på sine stærke arme, lagde ham på kanapeen, dækkede ham til med hans pels og lod ham ligge der og sove rusen ud.

Under resten af Struensees ophold i Altona så han ikke meget til Brandt, og når de mødtes, var hans ellers så snakkesalige ven underlig tilbageholden og tavs. Struensee så i Brandts forandrede væsen kun nedslåethed over hans fortrykte stilling; men det kom for dagen, hvad han havde ført i sit skjold; for da Struensee en måned efter var med kongen i Paris, trådte til hans store overraskelse Brandt ind ad døren til ham i hans logi. Han var rejst efter dem, havde foretaget et nyt stormløb på kongen, og var atter blevet afvist med befaling til øjeblikkelig at vende tilbage til Danmark. Derefter måtte han døje den ydmygelse at tage en håndsrækning af sin sejrrige modstander, den godmodige Holck, for at kunne nå hjem, da hans egne penge var sluppet op.

"Brandt," sagde Struensee, "på den måde gør De Dem til sidst aldeles umulig."

"Bah!" svarede Brandt kækt, "jeg siger, at alle gode gange er tre. Dette var det andet forsøg; min genius tilhvisker mig, at tredje gang vil det lykkes."

Han rejste så tilbage til Altona og vegeterede der som overtallig assessor, mens Rantzau sad i Glückstadt og sled i sine lænker. Dog trøstedes både han og Brandt ved de gode efterretninger fra Struensee, som efterhånden vandt fodfæste i kongens gunst og dristigt gik frem på sin slibrige bane.

2. Gudernes yndling

Kongen havde nu været i udlandet i over to måneder, og det var midsommer.

En smuk aften sidst i juni red en ung mand hen ad Kongevejen til Frederiksborg. Han var høj, kraftig bygget og velskabt. Hans sorte klædning, den langskødede frakke med de brede sidelommer, de sporeløse ridestøvler, den sorte, opkrammede hat uden galoner og den simple stålkårde viste, at han var en mand af borgerlig byrd, sandsynligvis hørende til den studerende stand. I øvrigt bar han hovedet højt, og det var et smukt hoved, ombølget af mørkebrunt, lokket hår. Han bar nemlig ikke paryk, en dristig emancipation fra modens herredømme, som havde indbragt ham mange spottegloser. Det straffer sig altid at ville være forskellig fra andre mennesker. Hans smukke hår var misprydende i de flestes øjne og stemplede ham som en plebejer, hvad han visselig ikke var fra naturens hånd. Der var ædle, klassiske linjer i hans træk; næsen var lige, læberne friske og svulmende, og den kløftede hage dannede et fast grundlag under dem. Panden var bred og lav, øjenbrynene lige og kraftige, de gråbrune øjne åndfulde, dybe og fyrige. Hans ansigtsfarve var frisk, hvid og rød, næsten som en ung jomfrus; men enhver forestilling om kvindagtighed modsagdes straks af det mandige præg, som lå over hans træk og hele skikkelse.

Han sad skødesløs i sadlen, som om han ikke ret følte sig hjemme på en hesteryg, hvilket det store, kraftige dyr, han red, meget snart var kommet efter. For øjeblikket havde det trukket

det meste af tøjlerne fra rytteren og skridtede med hængende hoved sindigt hen ad vejen.

Den gik nu gennem de store skove, som omgiver Frederiksborg, og som dengang strakte sig ikke så lidt videre end i vore dage. Mægtige bøge, som nu for længe siden er faldet for øksen, rakte deres løvrige grene ud over vejen og spredte skygge over den, dog hist og her gennembrudt af solstrålerne. En drossel slog i et nærliggende krat, og en anden svarede fra det fjerne, mens skoven gav genlyd af de klare toner.

Det er yndigt, tænkte rytteren. Her er lifligt i skoven; jeg bliver barn igen ved at færdes i det grønne. Nej, jeg føler her kun endnu skarpere, at det er længe siden, jeg var barn. Lad mig sige ti år, dengang jeg kom til den store by, og da var jeg femten år gammel; jeg synes, at det er en evighed siden. Byen slugte mig, ligesom hvalfisken Jonas; men den spyede mig ikke ud igen. Jeg havde det faste forsæt at kæmpe mig frem og vinde laurbær; men skæbnen slog en bom for og satte mig blidelig på en grøn gren. Der trivedes jeg og blev misundt af mange af mine lige; og dog er glæden så ringe, at jeg næppe et minut til ende kan nyde naturens dejlighed; straks higer de urolige tanker bort fra disse uskyldsglæder; – hvorfor?

Han gav sig selv svaret, idet han sang et vers af en vise, som han nylig havde lært;

Vi mandfolk instrumenter ere,
som hver en glut af Eva slægt.
skønt hun ej noder kunne lære,
forstår at spille helt perfekt.
Vi må smukt danse, som de piber,
allegro, vals og menuet,
ja, når de tonen rigtigt griber,
så danser vi en hel ballet.

Han havde en smuk stemme, og skoven gav genlyd af de klare, kraftige toner; men han foredrog tillige det muntre vers udtryksfuldt og med så ægte et lune, at han ville have høstet rigeligt bifald, hvis han havde sunget fra en scene og haft et publikum for sig. Han standsede brat, og idet han slog ud med hånden, gav han sine tanker mæle og sagde:

"Nej, nej, hun er ingen kokette. Hun er så åben og sand som den klare dag og lige så mild og sød som denne velsignede aften!"

I det samme hørte han hestetrav bag sig, vendte sig i sadlen og så to ryttere nærme sig i fuld trav. Den forreste var en slank, ung herre, lille af vækst, med skarpe, fine træk, en ørnenæse og sorte, ildfulde øjne. Han bar en hvid støvkappe, som kun halvt skjulte livgardens røde, sølvtressede uniform. Den galonerede, opkrammede flade hat sad kækt på det smalle hoved, og den reglementerede nakkepisk fattedes ikke.

"Hvad, monsieur Sander," udbrød den unge officer, idet han parerede sin hest, "er De på rejse?"

"Som De ser, hr. kammerjunker," svarede Niels Sander i en tone og med et smil, som meget forringede den ærbødighed, hvormed han blottede sit hoved og hilste sin sociale overmand. Det var ikke første gang, disse to mødtes; for Sander var huslærer hos oberst Herluf Trolle til Kjærsgård i Fyn, men for tiden i København, og den unge officer, løjtnant Frants von Eichen, var nylig blevet forlovet med husets ældste datter, den attenårige Charlotte Amalie Trolle, hofdame hos dronningen.

De red videre sammen i tavshed, mens den stadselige rideknægt, som ledsagede Eichen, så på Sander og hans ganger med et ringeagtende smil. Der var noget antipatisk i luften mellem huslæreren og de nyskomne, som endogså syntes at strække sig til de dyr, de red. Kammerjunkerens hest vrinskede aristokratisk, mens Sanders klodsede ganger lagde ørene tilbage og lod høre et lille hvin. De havde mere end én gang stået i stald sammen og kendte sagtens lige så godt hinandens temperament som de to herrer, de bar.

"Hvorhen går rejsen?" spurgte omsider Eichen.

"Til min onkel på Teglgård," svarede Sander og føjede til: "Hvorhen De agter Dem, har jeg ikke nødig at spørge om, siden dronningen er på Frederiksborg."

Der viste sig ved Eichens næse en trækning, som var ham ejendommelig og som meget tydeligt udtrykte afvisning af utilbørlig påtrængenhed.

"Hvad var det, De før tog Dem for?" spurgte Eichen. "Jeg kunne høre, at De sang, og De slog helt teatralsk ud med hånden. Spillede De en scene? Man skal se, det ender dog med, at De vender tilbage til teatret."

Sander havde som ung student været skuespiller, men kun en kort tid, fordi hans farbroder, gamle Jørgen Sander på Teglgård, som var hans formynder og forsørger, da han selv var forældreløs og fattig, hurtigt havde fået ham bort fra kunstnerbanen, som dengang var i stor foragt. Intet menneske med honnet ambition, endsige de adelige, nedlod sig til at omgås skuespillere. Niels Sanders optræden på skuepladsen hvilede derfor på ham som en plet, og når den adelige garderløjtnant mindede ham om den, kunne hensigten ikke være venlig.

"Det er rigtigt," svarede Sander med et sarkastisk smil, "men jeg gjorde det vist slet. Havde jeg haft nogen anelse om, at en så intelligent og kunstforstandig tilskuer som Deres Højvelbårenhed var i nærheden, skulle jeg have gjort mig mere umage."

"Å," svarede Eichen med et særdeles ondskabsfuldt smil, "jeg forstår mig ikke på dramatisk kunst; det prætenderer jeg ikke. Hvis De derimod skulle få i sinde at optræde som ekvilibrist, og De ville give en berider-pantomime, ville det være noget for mig. De kunne godt gøre det på den fromme gangers brede ryg. Er det ikke oberstens nærmer stanghest, De rider?"

"Nej, hr. kammerjunker," sagde rideknægten i en næsvis tone, "det er den fjermer, Lise."

"Nå," sagde Eichen, "Lises fodskifte passer dårligt til min hests. Undskyld derfor, at jeg forlader Dem og rider videre!"

Sander var blevet bleg og lagde hånden på fæstet af sin kårde. Eichen så det, men lo, rystede på hovedet og råbte, idet han red:

"Nej, monsieur Sander, det bliver der intet af; jeg fægter aldrig med studenter og komedianter!"

Sander tog hånden fra kården, holdt sin hest an, som ville med, og da han havde fået ro i blodet, tænkte han: Der kunne jeg nær have gjort en dumhed; men dette menneskes uforskammethed går over alle grænser. Vil dog de adeliges hovmod aldrig blive dukket? Hvad har han at prale af: hvori er han bedre end jeg? Ikke engang i formuesomstændigheder, for han er en adelig stodder. Så bliver der kun tilbage blodet, som han har fra en eller anden tysk røverridder, mens mine fædre var gode, ærlige, danske bønder. Han skulle ellers bare have vidst, tænkte han videre med et smil, hvad jeg har her i lommen, så ville der måske dog være blevet noget af det!

Så gav han Lise et tryk med hælene, og dyret, som godt kunne strække ud, når det ville, bar nu sin rytter flinkt til Hillerød. Han nåede Jægerbakken, lige som solen gik ned, standsede der et øjeblik og kastede et fingerkys over til slottet, hvis spir tindrede i aftenglansen. Kongeborgen husede ikke alene det, som i alle danskes øjne var det bedste i Danmark, nemlig landets yndige, unge dronning, men tillige den dame, som i hans tanker var så mild og sød som denne velsignede aften, nemlig Eichens forlovede, men fordum Sanders kæreste elev, Charlotte Amalie Trolle.

Han tog ind i slotskroen, som lå lige over for indkørslen fra byen til slottet. Det var et rummeligt og velforsynet gæstgiversted, for hoffets nærværelse drog ikke så sjældent mange gæster til byen. Både Sander og hans farbroder var vel kendte der, da Teglgård kun lå en mils vej fra Hillerød, og Sander blev derfor venligt modtaget af værten, den skeløjede og rødnæsede Lars Krum. Snart sad han ved et veldækket og rigelig forsynet bord i gæstestuen og tog for sig både af mad og

vin. Han var næsten færdig med sit måltid, da han hørte højrøstet tale uden for de lave vinduer; dørklinken raslede, døren gik op, og fire herrer trådte ind. Ved synet af dem sprang Sander op og råbte: "Hvad for noget!" mens de udbrød i kor: "Sander!"

De tre af dem var klædt med en lurvet sirlighed, som viste, at de indtog en særlig stilling i samfundet. De slidte sømme på deres klæder og nogle stopninger på deres strømper røbede deres punges tilstand; men deres væsen var dannede mænds og tillige frit og jovialt. Det var de tre navnkundige skuespillere, den danske nationalscenes fornemste grundlæggere, Gert Londemann, Niels Clementin og Markus Ulsø Hortulan. Den fjerde derimod bar flunkende ny klæder efter den højeste mode og førte sig med kunstlet anstand. Han var en smuk karl, men hele skønheden stak i kroppen; det var sangeren la Tour. De omringede alle Sander.

"Vel mødt, du gudernes yndling!" udbrød Londemann og trykkede hans hånd. "Endelig får vi da engang igen tag i dig. Hvor det fryder mig at gense dine klassiske træk; hvor du blomstrer!"

"Ja," sagde Clementin med et blik til bordet, "duepostej og bordeauxvin, det er vel nu kun som dagligt brød for ham. Ve over dig, Sander, du, som med så store, geniale gaver svigtede Thalia og Melpomene og flygtede til de adelige kødgryder!"

"I er for hårde ved ham," sagde Hortulan. "Hans tyranniske fosterfader bærer skylden, og det er ikke med sin gode vilje, at han nu i otte år har svunget ferlen og søgt at proppe klassisk lærdom i trange, adelige hjerner."

Sander trykkede hjerteligt sine tre venners hænder og bukkede for la Tour.

"Mit hjerte fryder sig ved at gense Eder," sagde han, så snart han kunne komme til orde; "I bringer med Eder en luftning fra min ungdoms bedste drøm; men jeg må nedlægge en protest med hensyn til to punkter, kødgryderne og de trange, adelige hjerner. Vi svælger ikke i overflod hos den brave oberst Herluf, men lever jævnt og fornuftigt på god, gammel vis, som det sømmer sig en mand af gammel, dansk adel, og hans børn har ikke trange hjerner, de er opvakte og lærvillige –"

"Stop, broerlille," udbrød den muntre Hortulan med en mine, som mindede om hans Stygotius i Holbergs Jacob von Thyboe, "har du også terpet pensa med den søde, lille due, frøken Charlotte Amalie?"

"Ja vel," svarede Sander, idet farven i hans kinder blev lidt højere, "jeg lærte blandt andet frøkenen den smule engelsk, jeg kan, og det skal have hjulpet til at nærme hende til dronningen, der nu elsker hende som sin egen søster."

"Jeg håber lidt højere," sagde Londemann med et satirisk smil i sine livlige øjne; "kærligheden mellem søstre er sjældent synderlig varm."

Så tog han sig en pris og lod derpå dåsen gå rundt. Da den kom til Sander, lukkede han den og undersøgte dens smukke, emaljerede låg.

"Nej," udbrød han, "hvor det glæder mig, at du har den endnu!" – den havde nemlig engang tilhørt Holberg.

"Vid søn," svarede Londemann, idet han klappede sin to og tyve år yngre ven på skulderen, "at denne relikvie to gange har været i ågerkarlens kløer; sidste gang stod den hos Salomon

Aron i Læderstræde, men blev løst ud ved mine venners forenede hjælp, Gud velsigne dem for det; jeg kan ikke leve den foruden."

Nu åbnede la Tour for første gang munden og sagde med en vigtig mine:

"Pardon, monsieur Londemann: men Deres afguderi med Holberg går for vidt. Han var en habil mand, der slog sig op med sin pen og endogså drev det til at blive baron. Det tager jeg hatten af for; men hans komedier lutrer dog til den gemene genre; den fine portion har altid haft *dégout* for ham."

"La Tour," udbrød Londemann, idet hans øjne funklede, "De er, rent ud sagt, et bæst!"

De andre brast i latter; men Clementin løftede hånden og sagde med den komiske patos, hvori han var en mester:

"Londemann, din geniale indignation bryder alle skranker, nedværdiger dig og gør dig tillige utaknemmelig. Vi bør i vort oplyste århundrede respektere andres meninger; men du burde tillige ihukomme de store velgerninger, som denne ædle sangens søn har vist os i dag, og ikke krænke ham så dødeligt."

"Tilgiv mig!" bad Londemann og rakte la Tour hånden.

"Nå," svarede la Tour, idet han tog den fremrakte hånd, "Londemann kan man tilgive meget. Jeg kan på ære ikke gøre for, at hvad der er guddommeligt i Deres øjne, mine herrer, nu engang er bestialsk i mine."

"Vi er overtydede om Deres fuldkomne uskyldighed," sagde Clementin med et fint smil.

"Men hvilke er de velgerninger, som monsieur la Tour har vist Eder i dag?" spurgte Sander.

"Det er ikke værd at tale om," sagde la Tour med et affekteret smil, idet han slog afvisende ud med hånden.

"Har I været hans gæster?" spurgte Sander videre, idet han vendte sig til Clementin. "Eller har I måske slået Eder sammen om at gøre denne udflugt?"

"Hvor han er nysgerrig!" udbrød Hortulan. "Nej, broerlille, monsieur la Tour har opslået sin sommerresidens her på kroen; vi kom uventet bag på ham, måske til ulejlighed, eftersom han vandrer på kærligheds stier og ikke for intet har opslået sin paulun så tæt ved slottet."

"Ingen nærgåenheder, monsieur Hortulan!" sagde la Tour; men hans enfoldige smil viste, at han følte sig smigret ved hentydningen til hans intime forhold til dronningens kammerfrøken eller øverste hofdame, Elisabeth von Eichen, løjtnantens søster.

"Men," vedblev Hortulan, "ikke des mindre ytrede han ikke alene stor glæde ved at se os; men han greb sin velfyldte børs og har trakteret os kongeligt. Jeg troede på ære ikke, at man kunne få sig en sådan smaus i et hul som dette. Alt er indbydende her undtagen værten, han er grim som Fanden selv."

"Nå ja, lidt kønnere er du jo, Hortulan," sagde Clementin for at drille sin kunstbroder og ven, som var en smuk mand og forfængelig af sin skønhed; "men hør nu videre, Sander! Da la Tour havde givet os et herligt traktemente, satte han kronen på værket, idet han førte os over i Cytheres myrtelunde, hvor vi blev stedet for Afrodites åsyn. Vore lystne øjne har svælget i skuet af gudindens og hendes nymfers dejlighed."

"På andet dansk," faldt Londemann ind, "vi have været ved hove."

"Det var som pokker!" udbrød Sander.

"Nå," vedblev Clementin, "det gik således til. La Tour førte os over i slotshaven, for den karl har passeport alle vegne."

"Enhver kan gå derind," sagde la Tour. "Hendes Majestæt ser gerne, at folk promenerer der. Hun lever uden garde og bevogtning, ret som en moder blandt sine børn. Hun taler gerne selv med de ringeste, ja hun opsøger selv de fattige i deres hytter; hun er en perle!" sluttede han i ekstase.

"Og i en herlig indfatning, mens hun dvæler på denne ærværdige borg, mellem disse stolte skove!" udbrød Hortulan.

"Her nu videre," sagde Clementin. "Som vi går mellem hækkene og lader os bage af solen for at have den ære at sætte vore ringe fødder i kongelige spor, standser vi pludselig ved en omdrejning af gangen ansigt til ansigt med tvillingrigernes yndige dronning og en hel snes damer, som ledsagede hende. Vi stiller os i række, blotter vore hoveder og bøjer os dybt for majestæten. Hun går nådigt hilsende forbi os, idet hun smilende siger: "Ej, la Tour, er De der igen!" og da hun havde sagt det, stak damerne hovederne sammen og brugte vifterne. "Men er det ikke monsieur Londemann?" siger derpå dronningen, idet hun standser foran dette navnkundige individ. Dybt bukkende svarer han: "Til tjeneste, Deres Majestæt; mine venner og jeg er her ude for at divertere os i det grønne." – "Ja så," sagde dronningen, "*bon plaisir, messieurs!*" hvorpå hun bøjede sit skønne hoved, lod sit blik glide mildt hen over os og gik videre, fulgt af den hele skare nymfer, hvis fiskebensskørter raslede som pansere."

Mens Clementin sluttede sin fortælling, trådte værten ind ad døren; men ikke så snart fik Hortulan øje på ham, førend han

strakte hånden ud imod ham og deklamerede:

"Nil dictu fædum visuque hæc limina tangat!"

Det var den indskrift, som dengang stod over det kongelige teaters scene, og som indeholdt en gylden regel, der desværre ingenlunde altid er blevet fulgt. Den lyder på dansk:

Ej komme inden disse døre,
hvad hæsligt er at skue eller høre!

De andre brast i latter, mens Lars Krum stod der og skelede ganske betuttet.

"Dæk bordet på en frisk, Lars," sagde Sander; "og lad os få en bolle punch; skriv det på min regning!"

"Det sprog forstår jeg pinedød bedre," svarede Lars, idet han gav sig til at tage af bordet; men pludselig vendte han sig mod Hortulan og sagde: "der var vist noget muggent ved herrens latin før, for så meget forstår jeg, at jeg ved, det var latin. De havde mig sagtens til bedste? Jeg mærkede jo nok i middags, at herrerne hellere ville opvartes af den smukke Maren end af mig. Hun er ude at malke; men nu skal hun straks komme og varte Dem op."

Så fjernede Lars sig med et lunt smil, mens latteren brød løs. Maren kom snart, blussende som en pæon af den hurtige gang, hjem fra marken og dækkede flinkt bordet. Hun viste sig at eje stor åndsnærværelse og en skrap tunge, så at Hortulan led flere morsomme nederlag med sine nærgående komplimenter. Det blev en scene ganske i Holbergs ånd, men forargede dog ikke den pæne la Tour, som lo dygtigt af det og stak på varerne med en sulten lakajs grådighed. Da Sanders gæster havde

tilfredsstillet deres appetit, og puncheglassene flere gange var blevet fyldt og tømt, sagde Hortulan til Sander:

"Du trakterer splendidt; men jeg vil ikke stå tilbage; når denne bolle er tømt, giver jeg en frisk; lige for lige, når venskab skal holdes!"

"Du ser, Sander," sagde Londemann, "at det er ganske som i gamle dage. Hortulan er altid bedst ved muffen og stor på det."

"Lad ham have æren og fornøjelsen," sagde Clementin, "han er ikke familiefader, som du og jeg, Londemann; han har kun sig selv at sørge for. Da vi lod os lægge i lænker, sagde vi farvel, ikke til æren, men til den honnette ambition."

"Å, pokker i vold med den!" udbrød Hortulan. "Vi er brødre, og enhver af os har altid delt med den anden, når han havde noget. Heller ikke plejer vi at have hemmeligheder for hinanden, og idet jeg regner dig, Sander, som pro tempore genoptaget i lavet, så spørger jeg dig, der udfrittede os så ivrigt før: hvad vil du egentlig her i Hillerød?"

"Jeg er på vejen til Teglgård," svarede Sander, men i en mere usikker tone, end da han gav Eichen det samme svar.

"Nå, det glæder mig at høre," sagde Londemann; "så er du vel forligt med din farbroder. Husker jeg ikke fejl, så havde du en ordentlig tørn med den gamle, da han jog dig ud af Thalias tempel. Din sorg og harme over at skulle svigte, hvad du mente var dit sande kald, var rystende."

"Å," sagde Hortulan, "det har han forvundet for længe siden. Du har, Sander, i den grad skyet os, at jeg oprigtig talt troede, at du var blevet hovmodig og så ned på dine kunstfæller, ja på kunsten selv."

"Det ville være tilgiveligt," sagde Clementin. "Sander har nu længe indåndet aristokratisk luft. I de adeliges øjne er vort selskab ikke andet end en bande markskrigere og kunsten bare gøgl. Du har valgt den bedre del, Sander, og er nu på den slagne vej til lykken. Dit næste skridt bliver sagtens: lakaj hos en excellence eller hos kongen selv, og så er der kun et skridt til et fedt embede; der kan endnu blive en borgmester eller byfoged eller tolder af dig."

"I gøre mig blodig uret, kære venner," udbrød Sander. "Jeg ærer kunsten nu som før, og jeg elsker Eder; men jeg kom efterhånden til fornuft og indså, at jeg havde overvurderet mine evner; der stak ingen stor skuespiller i mig."

"Vist så," sagde Londemann. "Du havde herlige gaver, men nu blev de kvalt i spiren. Du blev dig selv utro."

"Af kærlighed til guldkalven," sagde Clementin; "hvis han havde sat sig op mod sin farbroder, ville han være gået glip af den store arv, han nu har i vente."

"Jeg har pokker heller," svarede Sander; "den gamles hjerte slår såmænd ikke synderlig varmt for mig. Han er en gnier og har ikke kunnet tåle de drøje sandheder, jeg lod ham høre, da vi røg sammen."

"Men," indvendte Londemann, "siden du er på vejen til ham og vil gæste ham, må du vel dog nu stå på en god fod med ham."

"Lad os ikke tale mere om ham!" svarede Sander heftigt og blev rød i kinderne. "Du bebrejdede mig før, Hortulan, at jeg har skyet Eder; men det gjorde jeg kun af fornuft, og idet jeg lagde bånd på mig selv. Jeg gik ikke i teatret for ikke at komme i fristelse; det kunne let være endt med, at jeg var vendt tilbage til Eder. Jeg har det ikke alene behageligt hos Trolles, får en høj løn

og har en taknemmelig gerning i at undervise de vakre børn; men jeg er der tillige blandt gode, ædle, ingenlunde hovmodige mennesker. Obersten selv er især en hædersmand og nærer, jeg tør næsten sige faderlig godhed for mig. Han har, det tilstår jeg, til en vis grad forandret mit syn på livet og dæmpet min ungdommelige hidsighed, hvormed jeg før altid løb panden mod muren."

"Ja," mente la Tour, "De må være magistratsskriver Gjørling meget taknemmelig, fordi han skaffede Dem den gode plads."

"Så det var gamle Gjørling, der henviste dig til Trolles," sagde Hortulan; "hvorledes gik det til?"

"Jeg var jo, som I ved," svarede Sander, "i et helt år i huset hos Gjørlings. Han var en ven af min salig fader, og jeg nød megen godhed i hans hus; men hans broder er jo godsforvalter på Kjærsgård, og selv udfører han undertiden kommissioner for obersten her i byen, når de er på Kjærsgård. Han fik det hverv at skaffe obersten en huslærer, og så anbefalede han mig."

"Jeg kan hilse Dem fra Gjørlings," sagde la Tour; "det er ikke længe siden, jeg var der. Magistratsskriveren spurgte meget til Dem og syntes at være gnaven over, at De aldrig mere sætter Deres fod over hans dørtærskel."

"Han har ret," svarede Sander; "det er utaknemmeligt af mig; jeg skal gå derhen, når jeg kommer tilbage til byen."

"Især," vedblev sangeren, "er det grusomt mod jomfru Anna."

Han blev til sin tilfredshed va'r, at Sanders venner studsede og så spørgende op. Punchen var ved at virke på la Tour, og når han fik noget i hovedet, blev han altid ondskabsfuld. Skuespillerne havde først feteret ham; men nu var Sander

kommet og havde stukket ham ud, og det følte han sig krænket over.

"Grusomt mod jomfru Anna?" spurgte Sander i en skarp tone, "hvad mener De med det, monsieur?"

"Ih," svarede la Tour, "det er en velkendt sag, at Anna Gjørlings hjerte brænder for Dem. I det mindste ved hvert menneske på Nørregade det. Den unge skønnes inklination for Dem, siger man, er årsagen til, at den rige brygger Frausing har friet tre gange forgæves. Det synes virkelig," sluttede la Tour med et drillende smil, "at være, som det før behagede monsieur Londemann at sige; De er gudernes, og jeg vil tilføje: også menneskenes yndling. Stakkels jomfru Anna må nu bøde for det."

"Må jeg være fri for Deres impertinence," svarede Sander hidsigt; "det er løgn og sladder alt sammen."

"Ih," udbrød Hortulan, "er det noget at tage således på veje for? I dit sted, Sander ville jeg være stolt af en slig sejr."

"Jomfru Gjørling er allerkæreste," sagde Londemann; "jeg kender hende af udseende og omtale. Hun skal være en dydig og overmåde forstandig pige. Gamle Gjørling er vist også ret velhavende; hvad tøver du da efter, Sander?"

"Nej," sagde la Tour, "velhavende er Gjørlings ikke. De er jo kun småfolk; monsieur Sander stiler formodentlig nu højere."

"Hold nu op med den snak, la Tour," sagde Clementin, "ellers ender vor lille, rare kollats med spektakel."

"Da vil jeg dog gerne have rede på sagen," sagde Hortulan. "Det er amusant og smager af en indviklet intrige i en komedie. Skrift, Sander! Har du elsket denne unge jomfru, men svigtet og forladt hende?"

Sanders udseende var ildevarslende; han sad der bleg og med sammenpressede læber; men pludselig løstes spændingen i hans træk, og han smilede foragteligt.

"Jeg nødsages til at tale for at rense den kære jomfrus rygte, på hvilket monsieur la Tour så skånselsløst har sat plet. Jomfru Anna var og er, håber jeg, endnu min gode veninde. Vi havde det altid venligt og fornøjeligt med hinanden, men der har ikke været det, der ligner en elskovshandel mellem os."

Mens Sander talte, kom Maren med den på ny fyldte punchebolle. Hortulan, som var vært for den, fyldte glassene og tog sit i hånden.

"Lad os drikke på, at venskabet mellem disse tvende må blive til elskov, og Hymen krone værket!"

"Nej," svarede Sander, "den skål tør jeg ikke være med til; men jeg drikker gerne på min gode veninde, Anna Gjørlings sundhed og lykke."

Det gjorde de da, og derefter blev der drukket mange skåler og sunget viser både i kor og med soloer, som gav la Tour lejlighed til at brillere med sin smukke stemme. Til sidst var de næsten alle, som Londemann sagde, bravt tildækket; men ingen af dem helt fra samling. De var i den bakkantiske lyksalighedstilstand, som udvider hjerterne og hæver over livets småligheder uden helt at forvirre forstanden. Kun Sander kom ædru derfra.

3. God bless the Queen

Sander blev lyst ind på sit værelse af værten i egen person. Lars satte lyset på bordet og syntes ikke villig til straks at gå sin vej. Han ventede sagtens tak, fordi han havde giver Sander det bedste gæsteværelse og sørget lige så omhyggeligt for ham, som om det var gamle Jørgen, hans mangeårige, trofaste kunde, der selv var kommet; ja endnu meget bedre, da der på bordet stod et skrivetøj med alt tilbehør, og der var henlagt nogle ark skrivepapir af en meget solid bonitet. Det var imidlertid apparater, som gamle Jørgen Sander ikke uden hård nødvendighed brugte. Dernæst fandtes der på kommoden en dåse med tobak og en merskumspibe, som Lars kun brugte ved meget højtidelige lejligheder. Da Sander havde takket for disse udsøgte opmærksomheder, sagde Lars med et smørret smil:

"Ja-ja. Jeg ved, hvorledes en studenter skal have det! For Dem, Sander, er det en plasér at gøre noget; De er ræsonnerlig og ikke som disse hersens komedianter. Det er nogle lurvede karle, og så skoptiserer de altid over andre folk; men la Tour er ellers af en anden kaliber, det må jeg lade ham; altid som et pillet æg, og han forstår at façonnere sig; men han har også omgængelse med fine folk, ja med herskaberne selv. Lars Hansen, kammerlakajen, fortalte mig forgangen dag, at la Tour synger med dronningen; det er farligt, så gemen hun gør sig!"

Mens Lars således lod munden løbe, stod Sander hensunken i dybe tanker.

"De er sagtens godt kendt ovre på slottet, Lars?" sagde han til sidst.

"Bevares ja; jeg kender hvert musehul i den gamle kasse og ved, hvor hver kat har sin gang."

"Så kunne De vistnok skaffe et brev sikkert derover for mig i morgen?" spurgte Sander.

"Til hvem, med forlov?"

"Å," svarede Sander, "det er til en af hoffrøkenerne."

"Se, se!" lo Lars og skelede forfærdeligt. "Vil De nu på den samme galej som la Tour, Sander?"

"På det lav nej," svarede Sander smilende; "jeg kan ikke måle mig med så fin en kavaler. De må gerne få at vide, hvad det er. Jeg har kun et budskab at bringe frøken Trolle fra hendes moder, oberstinden i men jeg har ikke videre lyst til at gå over på slottet selv."

Den forklaring forjog enhver mistanke hos Lars Krum om, at Niels Sander var ude på et elskovseventyr.

"Jeg tænkte nok, at De var ikke sådan en nar," sagde han. "Jeg skal selv gå over med brevet."

Så bød han Sander godnat og gik, dog ikke førend han havde anbefalet ham at prøve merskumspiben. Den blev dog liggende urørt; for ikke så snart var Sander blevet alene, førend han satte sig ved bordet og tog det frem, som han havde i lommen.

Først kom en lille, sirlig udstyret pakke, dernæst et brev med udskrift: *A mademoiselle de Trolle,* og endelig fremtog han af sin brevtaskes inderste rum en billet, som han udfoldede og læste, vistnok tyvende gang. Den lød således:

> Kære monsieur Sander!
>
> De bliver nok forundret over at modtage et brev fra mig. De kunne måske falde på at tænke, at jeg, Deres taknemmelige elev, herved ville give Dem et bevis på, at jeg

endnu ikke har glemt de ypperlige lektioner, De i sin tid gav mig i dansk, så at jeg, efter hvad andre siger, skriver mit modersmål *â merveille* rent. Men nej, min hensigt er mere egoistisk. Sagen er, at der et sted i huset hjemme i Store Kongensgade må ligge en pakke til mig, som nok er indtruffet fra Paris allerede for en måned siden. Jeg har skrevet til mama og bedet hende sende mig den; men jeg har hverken set pakken eller en linje fra hendes dyrebare hånd. Hvis de vil være så god at sørge for at få den afsendt, vil jeg være Dem højlig forbunden. For at anspore Deres iver vil jeg tilføje, at pakken indeholder parfumerier fra le Gros og deriblandt en *nouveauté*, som ikke engang findes på dronningens toiletbord. Jeg har lovet Hendes Majestæt en flaske af det, hvilket tilbud hun nådigst har modtaget. I går sagde hun til mig: "Men hvor bliver din *bouquet de fleurs* af" – og der stod jeg!

Min kærlige datterlige hilsen både til papa og mama! Lad mama læse dette brev; det vil vise hende, i hvilken forlegenhed hendes ophøjede ringeagt for bagateller har bragt

Deres hengivne tjenerinde

Charlotte Amalie de Trolle.

Sander havde straks bragt brevet til oberstinden, og mens hun læste det, studerede han hendes mishag over brevets indhold, muligvis også med dets adresse. Hun var en højst agtværdig dame med strenge moralske principper og med noget af den pietisme i sin gudsfrygt, som havde været herskende i hendes barndom på Kristian VI.s tid; men hun var

tillige adelsstolt og ikke så jævn og fordomsfri som hendes gemal.

"Se," sagde hun, da hun havde læst brevet til ende, "nu tænker Charlotte kun på tant og fjas. Give Gud, at det ikke må ende med, at hun får hoved og hjerte fulde af endnu værre ting! Hoffet er letfærdigt; jeg angrer, at vi sendte hende derhen."

"Nådige frue," svarede Sander, "De gør sikkert frøken Charlotte uret. Hun er intet overfladisk sind; hun har en fast karakter, som er blevet styrket ved den fortræffelige opdragelse, hun har fået. Desuden er dronningen jo en dydig dame. Frøken Charlotte er der i gode hænder."

"Pardon, monsieur Sander," svarede oberstinden, "De glemmer, at dronningen, uagtet hun allerede er moder, dog endnu kun er et barn; hun har jo endnu ikke fyldt sit syttende år, og det år, Charlotte har forud for Hendes Majestæt, skal ikke kunne gøre hende stort visere. Dronningen har jo heller ikke mere den pålidelige fru von Plessen ved sin side. Jeg ved godt, hvorledes det går til derude. Dronningen sætter al etikette til side og tiltager sig en frihed, som er ganske ukongelig, ja jeg kalder den upassende for en dame. Elisabeth von Eichen får hver dag større indflydelse hos dronningen, og hendes sidste streg er, at hun har skaffet sangeren la Tour, den simple person, adgang til dronningens fortrolige kreds; det har allerede medført en hel del sladder."

Oberstinden tav og grundede nogle øjeblikke.

"Jeg burde," sagde hun, "tage til Frederiksborg og selv tale med Charlotte; men vi skulle jo i overmorgen af sted til Kjærsgård, så det lader sig ikke gøre. Jeg kunne skrive; men jeg

tør ikke sende et så fortroligt brev, som det ville blive, med posten."

Der fo'r en skælm i Sander.

"Hvis Deres Nåde ønsker det," sagde han, "skal jeg gerne sørge både for brevet og pakken og lægge begge dele i frøken Charlottes egne hænder. Jeg var netop i færd med at udbede mig en lille orlov for at gøre en udflugt i Nordsjælland; om en uges tid skal jeg komme tilbage og indfinde mig på Kjærsgård."

Tilbuddet blev modtaget og orloven givet. Da obersten hørte, at Sander ville op i Nordsjælland, sagde han:

"Så bør De ikke rejse Teglgård forbi. Se dog engang ind til Deres farbroder og prøv at komme på en god fod med ham. Han er en brav mand, og De skylder ham meget; desuden er det rigtigst for Deres fremtid."

Uagtet Sander lige så lidt agtede at gæste sin farbroder, som han oprindelig havde tænkt på at gøre nogen udflugt i Nordsjælland, svarede han dog føjelig, at han skulle tænke over det. Således fik han imidlertid parolen; hans rejse gjaldt Teglgård, og det kom ham godt tilpas, at han kunne klare sig over for von Eichen og sine venner med dette foregivende. Dog ville han næppe have faret under det falske flag, hvis frøken Charlottes forlovede ikke havde krydset hans vej. Han vidste kun alt for godt, i hvilken grad den venlighed og tillid, som alle i familien Trolle viste børnenes hovmester, irriterede von Eichen, og at denne hovmodige herre var overordentlig skinsyg. Han havde grund til at tro, at frøken Charlotte allerede engang for hans skyld havde haft en ubehagelig konflikt med sin forlovede.

Under disse omstændigheder fandt han det ikke rådeligt at følge den lige vej, gå over på slottet, spørge efter frøken Trolle

og der levere hende takken og brevet. Han kunne ellers dristigt have gjort det; det var meget let at få adgang til slottet, og hofdamerne nød en langt større frihed end i fru von Plessens tid. Det var nu blevet noget ganske sædvanligt, at de modtog besøg også af herrer, på deres egne værelser til enhver tid på dagen; la Tour kunne fortælle noget om det. Sander indbildte sig dog, at hans besøg ville vække opsigt. Rigtignok havde han en brødefuld bevidsthed om, at denne hindring var ham såre velkommen, idet den gav ham et påskud til at få et stævnemøde i stand med frøken Charlotte; men han var ikke den mand, der lod sig skræmme af småskrupler. Han var et helstøbt menneske, en handlingens mand, en af dem, for hvem enhver lidenskab måtte blive skæbnesvanger.

Han skrev derfor en billet, hvori han kortelig underrettede Charlotte Trolle om, at han var kommet til Hillerød som udsending fra hendes forældre, at han havde et fortroligt budskab til hende, og at han derfor bad hende opgive et sted, hvor de kunne mødes og tale sammen under fire øjne. Lars Krum gik over på slottet med billetten tidligt den næste morgen og kom hurtigt tilbage med svaret. Sander rev billetten op og læste med fryd følgende linjer:

> Indfind Dem klokken ni ved den runde dam i slotshaven; hvis det er muligt, vil De træffe mig der. –

De mødtes ved den nederste ende af dammen, hvorfra der er den smukke udsigt over til slottet. Lige som Sander trådte frem i åbningen mellem hækkene, kom hun fra alleen til højre og viste sig pludselig om hækkens hjørne.

Ved synet af ham blussede hendes kinder, og der gik et smil over hendes læber som et solblink på en rosenknop. Hun var indhyllet i en grå roquelaure, en kåbe af let, uldent tøj, og på det opsatte, blonde hår sad en sirlig hyrdindehat med lyserøde bånd. Hendes ovale ansigt med dets fine træk tog sig fortryllende ud under denne hat. Hun havde familietrækkene, den fint bøjede, noget lange næse, de buede øjenbryn, den udtryksfulde mund og den smalle hage. Lineamenterne var ikke fuldkommen regelmæssige; men dog var der en sjælden harmoni over dette åsyn og over den slanke, fint byggede skikkelse. Hun gik hurtigt og let og med så megen ynde i sin holdning, at Sander ville have kunnet genkende hende alene på gangen. Dog var der en modsætning hos hende, nemlig mellem hendes glade, barnlige smil og den alvor, som lå på bunden af hendes store, blå øjne. Uskyld og klar sikkerhed var på en ejendommelig måde sammensmeltet i udtrykket.

Hun gik Sander hurtigt i møde og rakte ham hånden. Uagtet den var dækket af en handske, gik der dog en rislen gennem hans årer, da han følte den lille, bløde hånd i sin; men han havde tillige en anden følelse ved at mødes med hende. Siden hun kom til hoffet, havde han kun set hende sjældent og flygtigt og aldrig ene. Nu først gik det op for ham, hvilken forandring der var foregået med hende. Hendes væsen var nu støbt i en anden form; den naive, unge pige var blevet til en dame og en fornem dame. Der var i hendes holdning noget, som, måske uden at hun selv vidste det, på en ny måde markerede afstanden imellem dem; men tonen i hendes brev havde dog været den gamle, hjertelige. At hun nu var en andens trolovede brud, spillede en overmåde ringe rolle i Sanders tanker. Han forstod

ikke den forbindelse og troede ikke på kærlighed og sandhed i forholdet mellem to så uligeartede væsener, som Charlotte Trolle og Frants von Eichen.

Efter den første hjertelige hilsen fulgte en lille, pinlig pause.

"Kom," sagde hun hurtigt og nervøst, idet hun gik hen til en bænk, som stod i en krog bag hækken; "lad os sidde her! Fortæl mig nu, hvorledes de alle har det hjemme. Er Børge flittig, og ser De noget til Kristian?"

Det var hendes to brødre, af hvilke den sidste, som var den ældste, nylig var blevet løjtnant ved fodgarden. Sander kunne rose den yngre broders flid; om den ældre sagde han:

"Jeg talte med ham i går; han kom til mig på mit kammer og var gnaven over, at han ikke kunne få permission; han ville gerne have gjort mig selskab på denne tur; han længes efter Dem, sagde han."

"Ja, Kristian er rar," sagde Charlotte, idet hendes øjne blev fugtige. "Han var vel ellers glad over at være kommet ind i garden?"

Mens Sander svarede på alle hendes spørgsmål om denne hendes livsglade, elskværdige broder og hendes yngre søskende, hvilede hendes øjne ufravendt på ham. Der var en egen dybde i det blik, en undren, som om hun havde gjort en opdagelse, men tillige var det et varmt og ømt blik, indtil hun pludselig kom i tanke om, at hun havde ladet sig overrumple af det ny, der dukkede op i hendes hjerte.

"Men hvad er så egentlig Deres ærinde?"

"Først," svarede Sander, "at levere Dem den omtalte pakke."

Han tog den frem og rakte hende den. Hun lagde den fra sig på bænken og sagde ligegyldigt:

"Å, den havde jeg såmænd rent glemt! Lad mig så få det, De har at sige mig; formodentlig noget ubehageligt?"

"Jeg har intet at sige," svarede Sander; "men jeg har et brev til Dem."

Han rakte hende brevet, hun greb det, brød seglet og gav sig straks til at læse det. Virkningen af dets indhold var stærk og overraskende; nu fik han noget at undre sig over. Han havde fulgt Charlotte Trolles udvikling fra hendes ellevte år og havde set hendes træk og skikkelse gradvis forme sig til det, de var. Han havde iagttaget hende under de forskelligste sindsstemninger og huskede godt et glimt af barnagtig trods i hendes øjne, som røbede, at hun havde en vilje; men aldrig havde han set et sådant udtryk af harme og dyb krænkelse, som i dette øjeblik lyste ud af hendes ellers så blide øjne.

"Det er for galt!" udbrød hun, idet hun krøllede brevet sammen og puttede det i lommen. Hun var ganske bleg; men hun fattede sig hurtigt og spurgte med et tvungent smil: "Kender De, monsieur Sander, dette brevs indhold?"

"Jeg har ikke læst det," svarede Sander, "og jeg er heller ikke skyld i det; men af nogle ord, som Deres fru moder lod falde til mig, kan jeg slutte mig til brevets indhold, og den modtagelse, det har fået, styrker min formodning. Det er fuldt af moderlige formaninger og advarsler, ikke sandt?"

"Og som De finder nødvendige" spurgte hun i en spydig tone.

"På ære nej, kære frøken," svarede Sander, idet han så hende ind i øjnene med et frimodigt, men varmt blik; "og det sagde jeg også til oberstinden. Hvor vidt de forhold, hvorunder De nu lever, giver grund til en advarsel, tør jeg ingen mening have om;

men intet kan rokke min tro til Deres ædle selvfølelse, Deres klare forstand og Deres faste karakter."

Hendes ansigt glattedes, farven vendte tilbage i hendes kinder, og der gled et lyst og lifligt smil over hendes læber.

"Glem imidlertid ikke," føjede han til, "at dette ubehagelige brev kommer fra Deres egen moder og må være skrevet i den bedste mening."

Han sad og så ned for sig, mens han sagde dette, og hun så på ham. Så optaget var de af hinanden og af samtalens genstand, at ingen af dem tog notits af en let raslen, som lod sig høre bag dem i alleen, og det kom derfor aldeles overraskende, at en dame, klædt omtrent ligesom Charlotte Trolle, pludselig stod for dem. Der var dog en forskel, at sløjfen på hendes hat var fæstet med en agraf af diamanter, som udsendte et lille lyn, idet hun trådte ud i solskinnet. I øvrigt var hun fyldigere af skabning end Charlotte Trolle og hendes træk blødere, men nok så ungdommelige og friske.

Charlotte sprang op, Sander rejste sig mere sindigt og stirrede på damen; han opdagede, at det var dronningen, der stod for ham, blottede sit hoved og bøjede sig dybt. Ingen hofmand kunne have gjort det bedre; det kendtes endnu på ham, at han engang havde været i skole hos Clementin. Da han atter hævede sit hoved, så han dronningen frimodigt ind i øjnene, mens Charlotte Trolle blussende rød så på sin herskerinde med et bønligt blik.

Dronningen slog hænderne sammen og udbrød:

"Nå, Charlotte, det må jeg sige! Du her i en krog af haven alene med en smuk, ung kavaler!"

Hun sagde dette på dansk, som hun talte flydende, skønt med accent. Om hendes svulmende, friske læber stod der et smil, og hendes store, blå øjne funklede af livsmod. Hvem, tænkte Sander, der kun én gang har set ind i disse dejlige øjnes dyb, kan nogen sinde glemme dem?

"Deres Majestæt," sagde Charlotte Trolle. "Det er kun monsieur Sander, min gamle lærer og mine brødres hovmester."

"Kun!" gentog dronningen, idet hun kastede et blik på Sander og beundrede den ædle, mandige skønhed i hans træk, skikkelse og holdning.

"Han har bragt mig en hilsen fra mama," vedblev Charlotte.

"Og et brev, som det lader," sagde dronningen. "I hviskede virkelig ikke, min kære!"

"Og denne pakke, Deres Majestæt," sagde Charlotte, idet hun tog den og viste dronningen den; "her er endelig min *bouquet de fleurs*."

Men dronningen tog ingen notits af pakken. Hun vendte sig til Sander og sagde:

"Det er altså Dem, der har lært mademoiselle Trolle engelsk?"

"Ja, Deres Majestæt," svarede Sander, idet han bukkede; "men det var nok engelsk derefter. Jeg har mit kendskab til Deres Majestæts skønne modersmål næsten kun fra bøger."

"Så De finder mit modersmål smukt," svarede Caroline Mathilde, idet hun så venligt på ham; "de fleste her finder det stygt; men det afhænger nu så meget af udtalen. Sig engang et par ord, monsieur!"

"*God bless the Queen!*" svarede Sander uden mindste vaklen og med dyb følelse.

"Tak," sagde dronningen uden at kritisere udtalen og idet hun rakte ham sin hånd, som han ærbødigt kyssede.

Sander glemte aldrig siden dette møde med dronning Caroline Mathilde. Hvor lidt indholdsrige end de ord var, som ved denne lejlighed faldt fra hendes læber, så fik de dog et levende indtryk af den hjertevarme, som gennemtrængte hele hendes væsen. Der var sandhed i de naive og rørende strofer, som senere blev digtet til hendes pris:

Du, vor Mathilde, var så kærlig og så sød,
de store med de små så let dit venskab nød.

Dronningen vendte sig for at gå, og Charlotte tog afsked fra Sander med et nik og et sørgmodigt smil; men i det samme hørtes der stemmer, og en skare damer og herrer kom til syne omkring hjørnet af hækken. Blandt dem var både Frants von Eichen og hans søster, kammerfrøkenen.

"Du her, Charlotte, og monsieur Sander!" udbrød Eichen uden at tage hensyn til dronningens nærværelse.

"Og dronningen," tilføjede Hendes Majestæt i en skarp tone. "Vi traf monsieur Sander her, og det var både os og frøken Charlotte et behageligt møde."

Hun vinkede ad Charlotte og gik derpå, fulgt af hende, gennem kredsen, mens damerne nejede og herrerne bukkede. De fulgte efter i nogen afstand, mens de hviskede: "Hvem var det? Hvad er det for en monsieur?"

"Han er hovmester for de unge Troller," sagde Elisabeth Eichen, "en næsvis person, som familien har forvænnet ved alt for stor nedladenhed."

"Han ser godt ud," sagde en af damerne. "Charlottes nedladenhed imod ham er meget let at fatte."

Der gik en dæmpet latter gennem kredsen; for alle hofdamerne var skinsyge på Charlotte Trolle på grund af den store yndest, hun stod i hos dronningen.

Eichen som var blevet stående, bleg og stum af forbitrelse, i sin forstenelse et talende billede på den mest rasende skinsyge, kom nu til, tog sin søster ved armen og trak hende med sig ned ad en sidegang.

"Hvad synes du, Elisabeth?" spurgte han heftigt. "Mon det virkelig var et tilfældigt møde?"

"Vistnok," svarede hun tøvende; "hvad dronningen sagde, tillader os at tro det."

Hun hadede Charlotte Trolle; men beregning havde gerne overtaget over lidenskaben hos denne intrigante dame.

Hendes broder var fattig, Charlotte Trolle havde en temmelig stor arv i vente, og det rige parti var en stor vinding for ham og hele familien. Hun ønskede, at båndet skulle holde, og derfor stræbte hun at dæmpe hans heftighed.

"Sikkert ganske tilfældigt," vedblev hun. "Charlotte er sagtens løbet over i slotshaven for at sværme i det grønne og nyde den smukke morgen. Hun kan jo gøre, hvad hun vil, uden at dronningen siger et ord til det. Hun får jo undertiden sådanne barnagtige indfald, uagtet hun ellers i den sidste tid har fået mere pli på sig."

"Du er ikke rigtig inde i forholdene," svarede Eichen med et mørkt blik. "Der har hersket et temmelig varmt venskab mellem Charlotte og denne plebejiske slyngel lige fra hendes barndom af; jeg har attraperet ham i at se på hende med øjne, jeg ikke synes om. Jeg red forbi ham i går på vejen herud. Vi havde en

rencontre med hinanden, skønt ikke på kårder: men havde jeg villet indlade mig med ham, så var det blevet til det."

"Ja, Frants," svarede Elisabeth med et smil, som gav hendes markerede træk og sorte øjne et frastødende indtryk, "du gør nok til sidst en eller anden dumhed. Brug din forstand og hold ikke din lille, vilde due i alt for stramme bånd. I mænd er alt for fordringsfulde, forlanger al frihed for Eder selv, men indrømmer ikke os kvinder den ringeste. Det går ikke i disse oplyste tider. Vi er i færd med at afryste åget, og de fleste mænd er så fornuftige at finde sig i det og tager så revanche, hvor de kan."

"Det er sandelig smukke principper!" udbrød Eichen med et bittert smil.

"Principper?" svarede Elisabeth med et skuldertræk. "Tal ikke om sligt nonsens; det er ikke muligt at holde dem; men til sagen! Partiet mellem Charlotte og dig er et familiearrangement og i det mindste ikke fra hendes side inklination. Du kan ikke vente brændende kærlighed der; den kommer aldrig på kommando; men du kan være glad, om du ikke får andet at rase over end dette. Selv om hun virkelig har en lille faible for denne monsieur Sander, så er det sikkert ikke andet end barnagtighed. Charlotte er endnu kun et barn, skandaløs naiv og uskyldig; men hvis du gør et stort nummer ud af denne bagatel, så kan det måske nok lykkes dig at forvandle legen til alvor."

"Du kender ikke Charlotte," svarede Eichen barsk. "Hun er mere snu, end du tror, og hun har en vilje; men jeg skal stække den, og det vil blive til hendes egen gavn. Jeg elsker hende, Elisabeth, derfor tager jeg mig sagen så nær; hun skal stå mig

til regnskab for dette – tilfældige møde," tilføjede han i en spydig tone.

"Ja, elsk hende!" svarede Elisabeth, idet hun tænkte: Gud fri mig for den slags kærlighed! –

Den vrede elsker fik imidlertid ikke held til at underkaste sin hjertenskær det pinlige forhør, som han havde tiltænkt hende. Straks da dronningen var kommet over på slottet, afskedigede hun hele sit følge og lukkede sig inde med sin yndling i sit kabinet. Tålmodighed findes sjældent hos de mægtige, og denne dyd lå desuden ikke i Caroline Mathildes karakter. Hun var varmblodig og lidenskabelig; ikke for intet flød de stolte Welfers blod i hendes årer. Hun skønnede, at Charlotte Trolle havde spillet hende et puds og skjult noget for hende, og hun ville øjeblikkelig have rede på tingen.

"Nå, Charlotte," sagde hun, idet hun tog plads på en bergère, mens hendes offer stod foran hende og så på hende med et spændt blik, "skrift nu for mig! Du har lovet mig, at du aldrig ville have nogen hemmelighed for mig, men –"

"Nej," faldt Charlotte ind, "ikke når sagen vedrørte Deres Majestæt."

"Snak!" svarede dronningen. "Der var ikke et ord om det i kontrakten. Løftet var uden vilkår, og forpligtelsen er altså absolut. Sig mig så: mødtes du med monsieur Sander efter aftale? Var det et stævnemøde?"

"Tør jeg først," spurgte Charlotte, "tage det løfte af Deres Majestæt, at hvad jeg nu siger Dem, ganske bliver mellem Deres Majestæt og mig og ikke bliver endog kun ved en hentydning røbet for noget menneske, det være så, hvem det være vil?"

"Man skulle tro," svarede dronningen med et smil, "at du havde en prokurator til fader. Det være så, hvem det være vil – det vil naturligvis sige von Eichen. Vi lover dig det og giver dig vort kongelige ord på det; og lad mig så få dit synderegister! Kom, sæt dig hos mig og fortæl så!"

Charlotte tog plads ved dronningens side og fortalte nu sandfærdigt den hele historie.

"Deres Majestæt ser altså," sagde hun til sidst, "at uagtet sagen kan mistydes, er jeg dog ganske uskyldig. Jeg skriver til Sander og beder ham om at udføre en kommission for mig, og så kommer han selv og forlanger en samtale under fire øjne med mig."

"Hvad du straks gik ind på," sagde dronningen; "og hvorfor skulle det være på et så afsides sted? Han kunne jo have søgt dig her på slottet; denne hemmelighedsfuldhed er meget mistænkelig, Charlotte! Hvad havde han egentlig at sige dig? Stikker hemmeligheden måske i det brev, han bragte dig? Kom med det; jeg vil læse det!"

"Deres Majestæt!" udbrød Charlotte forskrækket.

"Fra hvem er det?" spurgte dronningen.

"Fra mama," svarede Charlotte; "det indeholder intet af vigtighed."

"Nå," sagde dronningen, "så er der jo heller ikke noget i vejen for, at du kan lade mig læse det."

"Jo, Deres Majestæt;" svarede Charlotte, "det er ikke meningen, at det skal læses af andre end mig."

"Familiehemmeligheder?" spurgte dronningen.

"Nej, ikke ganske," svarede Charlotte.

"Nå, så kom med det!" sagde dronningen utålmodigt.

"Deres Majestæt ved ikke, hvad De gør," svarede Charlotte i en fortvivlet tone. "Det kan bringe ulykke."

"Over hvem?" spurgte dronningen.

"Over mama," svarede Charlotte i sin dødelige forlegenhed.

"Aha," udbrød dronningen, "slap det der ud! Der står altså noget i brevet om mig, noget ubehageligt og så insinuerede din lille rænkefulde taske før, at dette var en sag, der ikke vedrørte mig! Nu *vil* jeg se det. Jeg befaler dig at udlevere det; nægter du at adlyde, så har du min unåde; jeg vil aldrig mere se dig for mine øjne!"

Nu brast Charlotte i gråd og sagde: "Deres Majestæts unåde kan jeg ikke bære; jeg er Deres med liv og sjæl, ja indtil døden! Lad der så ellers ske, hvad der vil!" Hun tog brevet op af lommen, glattede det krøllede papir og rakte dronningen det.

"Der skal ingen ulykke ske," sagde dronningen, idet hun greb brevet, rejste sig og gik hen til vinduet for at læse det, mens Charlotte stod og stirrede på hende med et ængsteligt blik. Dronningen kom hurtigt over brevets første side; men nu vendte hun papiret, nu var hun ved det fatale sted, der lød således:

> "Dronningen er kærlig og god, men hun er ung og har kun ringe erfaring. Hun er omgivet af letfærdige damer, hvis slette eksempel kan virke smittende. Hun står nu alene, forladt, ja måske forhadt af ham, som burde være hendes beskytter, og som i hvert fald for øjeblikket er langt borte. Også det stærke værn mod den indbrydende umoralitet og den slette tone, som vor gudfrygtige, gamle enkedronning fik sat ved dronningens side i den agtværdige Louise von Plessens person, er jo nu fjernet. Jeg ved alt om hoffets liv

på Frederiksborg, og meget af, hvad jeg har hørt, er ikke godt. Den kære dronning er åbenbart meget uforsigtig. Hun tilsidesætter etiketten, og denne er, om ikke noget sikkert værn mod lasten, dog mod bagtalelsen. Når en dame krænker formen og sætter sig ud over folks dom, er hun på en farlig vej, og hvad skal man da sige, når dronningen gør det, hun, der er stillet så højt, på hvem alles blikke vogter og hvis eksempel har så stor vigtighed, især for hendes omgivelser? Jeg vil ikke skrive mere om det, men kun det, at jeg tænker med ængstelse på dig, som nu er uden dine forældres råd og hjælp. Jeg har tænkt på at kalde dig tilbage til det trygge hjem, men din fader vil ikke høre noget om det. Du må udfægte din strid alene, indtil du bliver gift; von Eichen kan jo ikke altid være i din nærhed; men vi bør jo snart tænke på bryllup. Se dig vel for, mit kære barn, søg din styrke i bønnen til din frelser, og lad dig ikke af nogen forlede til at gøre noget, hvorover du må rødme." –

Da dronningen havde læst brevet til ende, lod hun hånden med det synke, så på Charlotte med et blik, hvis udtryk var af en meget blandet natur, hvorpå hun brast i latter.

"Nå, Charlotte, der fik vi ordentlig læst og påskrevet!"

Charlotte glædede sig allerede over, at dronningen syntes at tage sagen fra den muntre side; men den latter havde ingen rigtig god klang, og det viste sig da også, at den kun varslede en storm. Dronningen kastede brevet fra sig i vinduet, gik nogle gange med korslagte arme hurtigt frem og tilbage i gemakket og standsede pludselig foran Charlotte.

"Hvad siger du til det brev? Hvad vil du svare på det?"

"Jeg blev rasende, da jeg havde læst det," sagde Charlotte; "det koger endnu i mig."

"Nå," sagde dronningen, "du har også mere grund til vrede end jeg. Jeg," vedblev hun, idet hun hævede hovedet, "ved ikke af nogen handling, over hvilken jeg har nødig at rødme. At jeg til daglig og her i vor landlige ensomhed slår en streg over tomme ceremonier, at jeg rører mig frit, som et andet menneske og ikke ved hvert skridt, jeg gør, har hejdukker i hælene på mig, det kan ikke forringe min værdighed. Å," udbrød hun, idet hun brusede op, "hvor gider jeg forsvare mig mod det præk, som dit hængehoved af en moder der har skrevet!"

Atter gik hun et par gange frem og tilbage i gemakket, standsede igen foran Charlotte, som stod der helt fortabt, og sagde i en spydig tone: "Men du, *ma chère,* som fik denne moderlige advarsel, spækket med skoser til din dronning, netop mens du havde et stævnemøde med en Amadis bag en hæk –"

"Men således er det jo slet ikke, Deres Majestæt," udbrød Charlotte.

"Ikke?" spurgte dronningen med et smil. "Du har jo selv fortalt mig, at du satte ham stævne der. Hvad var der i vejen for, at du havde modtaget ham her på slottet, i dit eget værelse, eller om det ikke forekom dig passende, i mit forgemak eller nede i rosen?"

"Jeg vil give Deres Majestæt et oprigtigt svar," sagde Charlotte; "det var, fordi von Eichen kom i går. Han kan ikke lide monsieur Sander, og hvis han havde truffet mig i hans selskab, kunne det have givet en scene."

"Din forlovede," sagde dronningen i en skarp tone, "har, er jeg bange for, god grund til at hade denne monsieur Sander. Jeg så

dig, *ma chère*, adskillige minutter, inden du opdagede mig, og jeg forstår at læse i øjne, især i et par, jeg kender så godt som dine."

"Nu bliver Deres Majestæt uretfærdig grusom!" udbrød Charlotte oprørt, idet hun rødmede dybt.

"Bah!" sagde dronningen, idet hun drejede sig om, gik hurtigt hen til vinduet og atter tilbage. "I er alle ens; og du er, når det kommer til stykket, ikke stort bedre end de andre. Alle narrer de deres mænd eller kærester og løber efter andre mænd."

Nu blev Charlotte lige så bleg, som hun før havde været rød. Trollernes blod, som flød i hendes årer, blandet med Gersdorfernes, kom i kog, og hun sagde med en mine og i en tone, som ikke gav dronningen noget efter i stolthed:

"Deres Majestæt går min ære for nær; jeg vil ikke tåle det; jeg beder herved om min afsked."

Nu slog dronningen sine arme om hende, gav hende et kys, satte sig på bergèren og drog hende ned ved siden af sig. "Ro i blodet, Charlotte!" sagde dronningen og klappede hende på kinden, "vi må ikke skilles således."

"Men siden Deres Majestæt har så ringe tanker om mig," sagde Charlotte, "og De så let, ganske uden grund kan bryde staven over mig, så –"

"Å, du er et barn," sagde dronningen, "et rent barn i erfaring mod mig. Du forstår mig slet ikke." – Hun tav et øjeblik, men sagde derpå med dæmpet stemme: "Jeg ringeagter dig ikke, jeg misunder dig. – Ja," vedblev hun med glød i sit blik, "jeg misunder dig, fordi du har nogen at elske. Jeg misunder dig ikke von Eichen, men den anden! Sig ikke noget! Jeg ved, at du

er kysk, men du elsker ham dog, og han ser ud til at være en kvindes kærlighed værd."

Dronningen holdt Charlottes hånd i sin og følte, at den blev kold; alt blodet var strømmet til Charlottes hjerte, og det svimlede for hende; men hun fik hurtigt bugt med dette lille tilfælde af svaghed.

"Jeg siger det ikke for at lede dig i fristelse," vedblev dronningen, "men for at advare dig. Du har ikke sagt nej, altså elsker du ham, vi før talte om, og –"

"Jeg ved det næppe selv," udbrød Charlotte i en tone, som røbede, hvor stor pine hun led, "jeg vidste det i alt fald ikke før i dag; det lød underligt i mine øren nu, da Deres Majestæt sagde det."

"Det er ingen skade til," svarede dronningen; "det ville være gået op for dig alligevel, eller en anden ville være kommet i monsieur Sanders sted; for sikkert er det, at du ikke elsker din forlovede, og tænk over, hvad det vil sige for en pige med dit varme hjerte at gå ind til et ægteskab med en mand, som du ikke kan elske, mens den anden aldrig kan blive din. Det var det, jeg ville sige dig; du bør se din stilling, som den virkelig er, og tænke på, hvad det er, du går ind til. Du må dække dit hjerte med et tredobbelt panser, eller du bliver som en af de andre."

Dronningen tav et øjeblik, men sagde derpå i en heftig tone: "Jeg kan tale med om det; jeg har gjort erfaringer i mit hjerte; men det er ikke blevet til handling, bliver det vel aldrig. Hjertet brænder i mit bryst; Charlotte, og jeg har ingen at elske. Jo," tilføjede hun med en klang af fryd i sin stemme, "min lille søn, og så dig, hvis du da bliver hos mig."

Charlotte glemte i sin dybe sindsrørelse, al det var dronningen, der sad ved hendes side. Hun slog sine arme om Caroline Mathildes hals og blev ikke tilbagevist, men hjertelig omfavnet og kysset. –

Charlotte så ikke dronningen mere den dag. Hendes Majestæt blev i sit gemak, spiste alene der og viste sig ikke for hoffet; men hun lod von Eichen kalde og havde en samtale med ham. Hvad den havde drejet sig om, fik ingen at vide; men hans søster gættede, at dronningen havde holdt hånden over sin yndling og givet ham en advarsel; for han krævede ikke Charlotte til regnskab for hendes møde med Sander. Alligevel blev forholdet mellem de forlovede endnu mere spændt, end det havde været før. Det kogte åbenbart i ham, mens hun blev forvandlet til en istap, når han nærmede sig hende.

Dronningen, som selv gav sit barn die, havde den kun fem måneder gamle kronprins Frederik det meste af denne dag inde hos sig, vuggede selv barnet, kælede for det, spøgte med det og sang vuggeviser for det i sit modersmål. Aftenen tilbragte hun ganske alene. Hendes ældste og mest tro kammerjomfru, Engel Marie Ahrensbach, fortalte den næste morgen Charlotte Trolle, at Hendes Majestæt først meget sent var gået til sengs. Indtil langt ud på natten var hun vandret frem og tilbage i kabinettet undtagen en kort tid, da hun satte sig til sit klaver og sang nogle engelske sange. Aldrig, forsikrede Ahrensbach, havde hun hørt dronningen synge så dejligt som denne aften. Så var Hendes Majestæt gået hen til vinduet, og der blev hun længe stående. To gange havde Ahrensbach sagte åbnet døren; men dronningen rørte sig ikke af pletten, indtil hun omsider ringede og gik i seng.

Da Charlotte Trolle op på formiddagen blev kaldt ind til dronningen, måtte hun vente en tid, da dronningen var inde i barnekammeret. Hun gik hen til vinduet, blev stående der og så ud over søen. Da opdagede hun nogle ord, som var indridset i en af ruderne, og som ikke havde været der før. Der stod:

God keep me innocent and make others great.

Takket være de lektioner i engelsk, som Charlotte Trolle havde fået af Sander, kunne hun tyde ordenes mening, som var:

"Gud, bevar mig uskyldig og gør andre store."

Charlotte fik tårer i øjnene ved at læse disse fromme ord. Håndskriften var dronningens, og ordene altså et suk fra hendes hjertedyb, et vidnesbyrd om den kamp, hun måtte føre med sit efter kærlighed tørstende hjerte. Havde hun ridset denne indskrift i ruden med en forudfølelse af, at hun før eller senere ville bukke under i kampen! I et århundrede stod den der og blev læst af tusinder, indtil glasset sank i grus ved det gamle slots brand. Men ordene er blevet optegnet og regnet hende til gode som et vidnesbyrd om, at hun stred imod og, som det siden viste sig, kun skridt for skridt veg for de onde magter, som til sidst overvældede hende.

4. Zaire

Året 1769 hældede i sin gang, det var høst, og hoffet opholdt sig på Frederiksberg slot. Allerede i januar måned var kongen vendt tilbage fra sin otte måneders udenlandsrejse, på hvilken han havde høstet smiger for sin fyrstelige holdning, sit vid og sin storladne rundhåndethed. Han var vendt tilbage i en hel anden skikkelse; han var nu stilfærdig og syntes at have raset ud. Nogle sagde: rejsen har gjort et vidunder, kongen er blevet et fornuftigt menneske – andre: det er kun slappelse; kongen er nu en olding på tyve år; han glider langsomt, men sikkert ned i en åndelig sløvhed. Man skulle næsten tro, at kongen gennemskuede sine omgivelser og kunne læse alles tanker; ja, det syntes næsten at være ham en morskab at holde folk i ånde ved overraskelser. Han kunne til sine tider te sig som en idiot og lege som et barn med negerdrengen Moranti og den danske dreng Jørgen, som altid var om ham, og derpå når Bernstorff og de andre ministre var nær ved at fortvivle over hans umulighed som regent, pludselig tage sig sammen, ved given lejlighed værdigt repræsentere kronen og holde fortræffelige taler til de fremmede magters gesandter. Men få øjeblikke efter en sådan scene i stor stil kunne man finde ham nede i haven, springende buk med Moranti og Jørgen.

Det var en stille, klar septemberdag. Solen kastede sit milde lys over Frederiksberg slotshave, og den havde langt friere spil der end i vore dage; thi haven var dengang en ganske anden end den er nu. Den var gennemskåret af brede, lige, skyggeløse gange, som fra slotsbakken løb ud til alle sider, og haven var ved

tværgange delt i regelmæssige firkanter, i hvis midte der var springvand og statuer. Klippede hække med stive takstræs-pyramider flankerede gangene, og selv alleernes træer holdtes under saksen. Kun de små, lave buskadser undgik denne tyran; men blomsterbedene var dannet som snirkler og arabesker. Der var ingen andre kanaler, end den omkring Andeøen, hvorimod der til gengæld oppe fra slotsterrassen brusede et vandfald ned i et bassin med et springvand. I al sin stivhed var haven et pragtfuldt skue; overalt lød der en forfriskende plasken, og vanddråberne glimrede i sollyset.

Ned ad en af hovedpassagernes sidegange, hvor de firkantet klippede lindetræer kun gav ringe skygge, vandrede en dame, ledsaget af en herre. Hendes svære, blomstrede silkekjole bares oppe af det stive fiskebensskørt, og det stærkt snørede korset lod hendes fyldige barm svulme endnu stærkere frem. Over det krøllede, opsatte, meget lyse hår, hvorigennem der snoede sig en perlesnor, lå kun et slør; men i hånden holdt hun en langskaftet parasol, som skærmede hendes fine hud mod solen.

Herren, som gik ved hendes venstre side var høj, skulderbred og førte sig med anstand. Han bar en blå kjole med guldgaloner, sorte knæbenklæder og silkestrømper og sko med sølvspænder; hans ben var meget velskabte og i harmoni med den kraftige overkrop. Ved siden bar han en let pariserkårde, og hovedet var bart, for så vidt dette kunne siges om et hoved, der dækkedes af en buklet paryk med en lille pisk i nakken. Han ville dog vistnok have haft hatten på, hvis etiketten ikke havde fordret, at han bar den under armen.

De var i ivrig samtale, men tav, da de passerede to mænd, som stod ved en af hækkene. Den ene af dem var en havekarl,

som brugte sin saks, den anden fasanmesteren Garbes, som stod og så til. De blottede begge deres hoveder og bukkede dybt. Damen svarede med et lille nik; men herren viste den takt ikke at gengælde hilsenen, som alene gjaldt damen; det var nemlig dronningen.

Da de var gået forbi, blev havekarlen stående og så efter dem.

"Men var det ikke," sagde han, "ham Struensee, doktoren, som kongen bragte hjem med sig fra udlandet?"

"Vist var det så, Søren," svarede Garbes, idet han nikkede med et lunt smil; "men kald ham ikke doktor. Hans doktoreren er nok nu det mindste af det, tænker jeg. Han er lektør, det vil sige forelæser, både hos kongen og dronningen; og så er han blevet etatsråd. Han har kongens øre, og at han må være svært i kridthuset hos dronningen, det kan du se deraf, at hun spadserer her ganske alene med ham."

"Men det tykkes mig dog sært. Ingen af de andre dronninger har muntret sig på den manér. Juliane Marie havde altid en lang hale af hofdamer bag efter sig, og den gamle på Hørsholm, hende turde vi ikke komme nær på hundrede alen, når hun i salig kong Kristians tid spadserede her i haven."

"Ker dig ikke om det, Søren," svarede fasanmesteren. "Vi tør ikke skoptisere over dronningen. Vi har aldrig før haft en så mild og god; lad hende så spadsere, med hvem hun vil."

Hvis Struensees endnu i forvisning sukkende ven Rantzau-Ascheberg havde kunnet høre denne lille samtale og se Struensee i hans ny skikkelse som hofmand, ville det have trøstet og glædet ham; men hvis han havde kunnet lytte til dronningens og Struensees samtale og skønne, hvor listelig

hans forbundsfælle nærmede sig sit store mål, ville hans glæde være steget til beundring.

"Ja," sagde dronningen, idet hun optog den afbrudte samtales tråd, "de har gjort vidundere med kongen og løst en opgave, som er glippet for alle andre, endogså for Reverdil."

"Reverdil," svarede Struensee, idet han trak på skuldrene, "er uhyre agtværdig, meget lærd, heller ikke uden sund fornuft, men alt for latterlig streng i sine principper. I stedet for at holde kongen i godt humør sagde han ham ubehagelige sandheder. Så faldt han naturligvis i unåde og fortjente heller ikke bedre."

"Ja," svarede dronningen, "De kan tale med om det; De har forstået at bringe kongen til fornuft. Nu viser han mig det hensyn, han skylder sin gemalinde. Tidligere blev jeg undertiden krænket i en grad, som De næppe kan gøre Dem nogen forestilling om. Endogså Holck kunne være uartig imod mig, uden at kongen brød sig om det eller påtalte det. Mit hjerte driver mig til dog engang at sige Dem, at jeg er Dem uendelig forbunden for den store tjeneste, De har vist mig."

"Det er mig en usigelig glæde at høre Deres Majestæt sige det," svarede Struensee, idet hans funklende blik hvilede på dronningens bevægede åsyn. "At forsone Deres Majestæt med Deres høje gemal, det har været målet for al min tragten."

"Og De har nået det," sagde dronningen med varme, "fordi De forener takt med den bedste vilje; og dernæst ejer De en meget sjælden egenskab: De er uinteresseret."

Struensee kunne tage imod den kompliment, for så vidt som han virkelig hidtil havde holdt sig tilbage og ikke bedet om

nogen gunst. Han svarede imidlertid med den åbenhed, som var en af hans gode sider:

"Deres Majestæt giver mig for stor ros. Der eksisterer næppe noget virkelig uinteresseret menneske, og jeg tør heller ikke påstå, at jeg er det; men jeg er ikke intrigant. Jeg er for stolt til at trænge mig frem i de grådige supplikanters store skare og udsætte mig for ydmygelsen I øvrigt mener jeg også, at den gunst, kongen har forundt mig, er rigelig løn for mine ringe fortjenester som læge og lektør."

"Ringe fortjeneste som læge!" udbrød dronningen. "Med hvor utrættelig en omhu har De ikke våget over kongens helbred, og mig har De ligefrem reddet fra at blive en skrantning. Hvor elendig var jeg ikke, da kongen kom hjem; altid havde jeg kvalme og hjertebanken og så den fæle susen for ørene af blodet. De andre læger kunne ikke finde på andet end at give mig piller og mikstur; men De –"

"Jeg," faldt Struensee ind med et smil, "havde den uhørte dristighed at ordinere Deres Majestæt spadsereture og ridning. Den forbrydelse, at jeg forledte Danmarks dronning til at træde på den snavsede jord som en anden dødelig og til at vise sig til hest i gaderne, har snerperne ikke kunnet tilgive mig, og den har pådraget mig begge Deres Majestæter enkedronningernes, især dronning Juliane Maries unåde."

"Å, bryd Dem bare ikke om det," svarede dronningen, idet hun gjorde et kast med hovedet. "Jeg er stolt af min bedrift, at jeg med ét slag har fejet al den snerpethed og unatur bort, som skamskænder vort køn."

"Ja, for Deres Majestæts eget og nogle få udvalgtes vedkommende," sagde Struensee; "men hos de fleste damer

sidder den skade kun alt for fast. Hvorledes det end har sig med det, de kalder moral og dyd, så holder de på anstanden."

"At jeg går på mine fødder i stedet for at køre," sagde dronningen, "og at jeg tumler en hest, har intet med dyd eller udyd at gøre."

"Ja," svarede Struensee, idet han tankefuldt så hen for sig, "det har sine vanskeligheder at definere dyden og afgøre, hvad den er. Den er en variabel størrelse, da det herskende moralsystem åbenbart er opfundet af præsterne for at gøre menneskene til slaver. Mens jeg var dreng og gik i skole, truede min fader mig med den evige ild, fordi jeg gik med manchetter og hvide strømper. Forfængelighed, sagde han, fører til sidst ned i Helvede. Jeg spurgte mig selv: hvis der er en Gud til, kan han da være så grusom? Dernæst spurgte jeg: mon der gives noget Helvede? Disse og adskillige andre spørgsmål har optaget mig i en række af år, og jeg kom sluttelig til det resultat, at der hverken gives et Helvede eller nogen anden straf end den, vi pådrager os ved vore egne dumheder. På den måde straffes vi tilstrækkelig her i livet; straf efter døden synes mig ganske overflødig."

Struensee havde før slået på den streng for dronningen, skønt mere varsomt. Hans materialistiske meninger, af hvilke han havde dannet sig en slags system, var ikke undfanget i hans egen hjerne, men var kun et lån fra tidens store ånder, Voltaire, Rousseau og encyklopædisterne. Dronningen havde allerede i sin tidlige ungdom kigget lidt i datidens hovedværker og havde en forestilling om, at århundredets frembrydende oplysning var fuldstændig vantro og gudsfornægtende. De mest evnerige mænd stod på den side, og hun var vant til at høre værre ting;

for kongen selv drev åbenbar spot med religionen. Der var derfor intet overraskende for hende i den livsopfattelse, Struensee fremsatte for hende. Hun fandt en samtale af denne alvorlige art interessant og tænkte om Struensee: han er i ethvert tilfælde en ærlig mand, som åbent og på en værdig måde vedkender sig sine meninger. Den vantroens gift, som han søgte at udså i hendes og i alle de kvinders hjerter, som åbnede sig for ham, trængte dog ikke ind i hendes inderste, fordi hendes natur ikke var skeptisk, men skabt til tro. Hun følte sig altså ikke overtydet, men hun forvirredes dog, og hendes moralske kraft slappedes gradvis.

"Altså," svarede hun let henkastet, "eksisterer der i Deres øjne hverken dyd eller last og sagtens heller ikke nogen Gud?"

"Jo, Deres Majestæt," svarede han, "jeg tror, at der er en Gud til, som har skabt Verden og os; men jeg mener, at vi ikke har andre pligter mod ham end beundring for hans storhed og taknemmelighed for tilværelsen. Jeg mener, at efter at han viselig har dannet maskinen og sat den i gang, lader han den gå og skøtte sig selv. Vi mennesker er jo også hver for sig en maskine, et ur, som bliver trukket op, når vi fødes, og går sin gang, indtil det er løbet ud; dermed er alt forbi. Gud skabte os til at nyde vort kortvarige liv; han gav os følelser og lidenskaber, hvis tilfredsstillelse er den eneste sande lykke. Dog har vi pligter, dels den mod os selv, at vi ikke ødelægger os ved overdrivelse, dels den mod samfundet, at vi ikke skader andre; men med disse to forbehold er livsnydelse os fuldt ud tilladt."

Der fik hans opmærksomme tilhørerinde klarhed på det hele; men den lykkemoral, han opstillede, var så overfladisk og

uholdbar, at hendes ulærde, men klare forstand straks opdagede en af dens svage sider.

"Der er en slags mening i det," svarede hun. "Kun forstår jeg ikke, hvorledes man skal kunne tilfredsstille sine lidenskaber uden at skade andre. Men lad os ikke mere tale om dette," tilføjede hun i en afvisende tone; "det går mig for højt."

Således slap Struensee for at give svar, og det var han ret tilfreds med; han havde en følelse af, at han allerede havde vovet sig vel vidt frem. Han huskede på, hvor svært det fra først af var faldet ham at nærme sig dronningen. Hans person havde ved det første møde åbenbart virket frastødende på hende. Hun nægtede at bruge ham som læge; men kongen havde tvunget hende til det, formelig pånødet hende Struensee, som om det var ham en lettelse at have en mellemmand mellem hende og sig. Således blev hun drevet i armene på en mand, som roste sig af, at ingen kvinde kunne modstå ham. Ved en snild benyttelse af omstændighederne, ved sin sjældne gave til at fængsle og underholde, ved udviste tjenester, men frem for alt ved den vidunderlige magt, som han havde forstået at vinde over kongen, var han nu nået frem til at blive dronningen uundværlig. Så afmægtig var hendes stilling, at hun intet magtede og ingen vej kunne komme uden ved Struensees hjælp. Hun gjorde ikke et skridt uden at spørge ham til råds; i de hyggelige forelæsningstimer imponerede og vandt han hende ad åndelig vej, indtil hans selskab omsider blev hende uundværligt. Da var hendes hjerte allerede med i spillet, og nu gik al hendes tragten ud på at hæve Struensee og fæstne hans stilling. Dette problem interesserede og optog hende langt mere end alverdens filosofiske systemer, og hendes hensigt

med denne ensomme vandring var netop uden lurere at kunne drøfte situationen med ham og give sagen et stød fremad.

De var kommet til en lille pavillon, som lå i et af buskadserne.

"Kom," sagde hun; "vi vil tage os en lille hvile, inden vi vender hjem."

Hun satte sig på den ene af pavillonens bænke og tillod ham at tage plads på den anden, som stod ved den modsatte væg. Hun begyndte på ny at tale om sit forandrede forhold til kongen, og Struensee greb lejligheden til at udsende en lille prøveballon, hvis etikette var: beskedenhed.

"Nu," sagde han, "da det er lykkedes mig at forlige Deres Majestæt med kongen, er min opgave løst. Jeg træder nu tilbage i skyggen af min beskedne stilling som rejselæge og lektør; ja, det ville vel være klogest, om jeg tog min afsked og vendte tilbage til min lykkelige og uafhængige stilling som fysikus i Altona."

Det anede ham ikke, hvilken frygtelig sandhed, der lå i disse på skrømt udtalte ord. Med hemmelig glæde iagttog han det udtryk af skuffelse og bekymring, som gled over dronningens åsyn.

"Man skal se," sagde hun, "at De er ked af at være her. De mener alligevel, at Deres fortjenester ikke er blevet tilstrækkeligt påskønnede."

"Jeg glemmer ikke," svarede han, "at mine fortjenester er af delikat natur. Det ligger i kongens og Deres Majestæts egen interesse, at de ikke proklameres ved, at jeg fremdrages alt for meget. Det ville desuden være fordringsfuldt af mig at tro, at jeg skulle være uundværlig. Deres Majestæt er nu selv situationen voksen og trænger ikke mere til nogen hjælper."

Han sænkede sit blik for dronningens, som funklede, idet hun udbrød:

"Struensee, jeg mente i Dem at have fundet ikke alene en hengiven tjener, men en sand ven; og nu vil De svigte både kongen og mig?"

"O, Deres Majestæt," svarede Struensee, "jeg er dybt rørt over den nådige tillid, De viser mig. Mener De virkelig, at De endnu trænger til min tjeneste, så bliver jeg naturligvis til trods for de store vanskeligheder ved min stilling."

"Ja, det mener jeg," sagde dronningen med eftertryk, "og hvor kan De tvivle om det? Det nytter ikke at dølge sandheden; når De går ud af spillet, da vil jeg tabe meget, måske alt. Der talte jeg til Dem ikke som dronning, men som veninde. De bliver altså? Giv mig hånden på det!"

Struensee rejste sig, greb dronningens fremrakte hånd, trykkede den med varme, førte den ærbødigt til sine læber og holdt den endnu et øjeblik i sin, idet han sagde:

"O, Deres Majestæt, jeg er Dem hengiven med liv og sjæl; jeg kender ingen større lykke end at tjene Dem! Deres vilje er min lov nu, da jeg kender den. Men hvor turde jeg uden en udtrykkelig tilkendegivelse fra Deres Majestæts side håbe så stor en nåde!"

Han sagde dette dybt rørt og med tårer i øjnene. I dette øjeblik tændtes der en gnist af sand, oprigtig kærlighed i hans ærgerrige sjæl; men han følte sig tillige rystet ved visheden om, at nu havde han nået målet for sin dristige higen. I forbund med dronningen mente han sig uovervindelig, og så vidunderligt var alt lagt til rette for ham, at hans tanker vendte

sig opad, og at han takkede det Forsyn, som han dog ikke troede på.

"Sæt Dem," sagde dronningen med usikker stemme, da han havde sluppet hendes hånd. "Lad os tale roligt om sagen. Deres stilling hos kongen må gøres fastere; men dertil kræves først og fremmest, at Holck fjernes. Han må bort."

"Ja, Deres Majestæt," svarede Struensee, idet han bøjede hovedet, "det er aldeles nødvendigt. Holck er Deres uforsonlige fjende. Han har allerede nogle gange krydset min vej på en højst generende måde. Imidlertid, kongens hjerte er dog i færd med at blive koldt mod ham. Han er tåbelig og letsindig nok til at more sig på egen hånd og lade kongen skøtte sig selv; ham får vi nok bugt med!"

"Det vil ikke blive så let, som De tror," svarede dronningen, "men jeg håber dog, at det vil lykkes. Dermed er imidlertid ikke alt gjort, ja, nøjere set kun meget lidt. Uagtet nemlig Holck har det i sin magt at skade mig. Så har han dog ingen indflydelse på sagernes gang; han er en døgenigt og ganske uden politisk ærgerrighed."

Dronningen tav, og Struensee så på hende med et spændt blik.

"Magten," vedblev hun, "ligger i Bernstorffs hånd. Tør De binde an med ham?"

"Støttet ved Deres Majestæts gunst," svarede Struensee med et lynglimt i sit blik, "tør jeg binde an, med hvem det skal være."

"Gør ikke for meget regning på mig." Svarede dronningen med et suk. "Jeg har kun ringe magt. Jeg skal støtte Dem; men den sten må De dog løfte selv, og det vil falde Dem svært. Hvis noget er rodfæstet hos kongen, så er det hans respekt for

Bernstorff. Lad os sige, at når Hans Majestæt viser sig så ligegyldig ved statens affærer, er årsagen til dels den, at han tror dem i de bedste hænder hos Bernstorff. Prøv at røre ved ham, og De skal se, hvorledes kongen vil fare op! Bernstorff møder frem med sin oldenborgske mageskiftetraktat i hånden. Og bag ved ham står Rusland. Med andre ord, Hans Majestæt synes at mene, at Bernstorffs afskedigelse næsten ville være det samme som en krigserklæring mod Rusland, og han skælver for zarinden i Petersburg."

"Jeg beundrer Deres Majestæts skarpsindighed," svarede Struensee med sit mest indtagende smil. "Uagtet De kun synes sysselsat med Deres moderpligter og Deres hof, er dog intet undgået Deres opmærksomhed. Det er ganske således, som Deres Majestæt siger, og jeg indser til fulde opgavens vanskelighed. Vi må gå meget forsigtigt til værks og give tid; men tro mig, når vi har tålmodighed og holder ud, så vil det lykkes."

"O," udbrød dronningen, "hvor velgørende er det ikke at høre på Dem! De er en mand, De kender Deres egen kraft og står fast som en klippe. Nu vil jeg sige Dem noget. Når jeg så inderlig ønsker at se Dem stillet ved kongens side, og magten lagt i Deres hånd, er det ikke alene for at fæstne min egen stilling; jeg ønsker det for rigernes, for folkets, ja også for kongens egen skyld. De gamle ministre er med al deres dygtighed dog blinde for tidens krav. De, Struensee, har åbnet mine øjne for det, og jeg sympatiserer ganske med Deres forstandige, frisindede og menneskekærlige meninger. At oprejse de fortrykte, afskaffe misbrug og udjævne de mange skrigende uligheder og uretfærdigheder, som skamskænder vort samfund, det er det,

De vil. En slet moder for mit folk ville jeg være, hvis jeg ikke ønskede statens ror i hånden på en mand med Deres store evner, sjældne indsigt og varme menneskekærlighed."

Hun sagde dette med en fast overbevisnings varme. Det var åbenbart ikke noget flygtigt indfald eller udbruddet af en forbigående stemning. Det var, bortset fra hendes overvurdering af Struensees evner, modne ord i en attenårig kvindes mund; men hun havde allerede i sit femtende år været fuldt udviklet, både åndeligt og legemligt, og var langt forud for sin alder i modenhed og forstand.

"Hvad skal jeg svare på den store ros, Deres Majestæt der giver mig?" udbrød Struensee. "Ord kunne ikke gøre det, der må handlinger til. Gid mine ikke, når de foreligger, må skuffe Deres Majestæts store forventninger alt for meget! Jeg føler levende, at kun med Deres Majestæts hjælp vil jeg være i stand til at udrette noget, i øvrigt selvfølgelig forudsat, at kongen ønsker at bruge min tjeneste."

"Ja, glem ikke det!" sagde dronningen med vægt. "Af kongens vilje afhænger sluttelig alt."

Struensee bøjede stadfæstende sit hoved; han havde nær glemt kongen, så ivrig var han for at lade dronningen forstå, at hun skulle være magtens centrum. Det ville være for meget sagt, at dette perspektiv ikke smigrede Caroline Mathildes selvfølelse, skønt hun i øvrigt ingen tilbøjelighed havde til at blande sig i regeringen eller have at gøre med politik. Det vidste Struensee godt. Lykkedes det ham at få fat i tøjlerne, ville det sikkert stå ham frit for at køre statsvognen, hvorhen han ville; men hans kloge herskerinde mindede ham om, at den fiktion,

at det var kongen selv, der gjorde alt, nødvendigvis måtte opretholdes, og denne advarsel lagde han sig på sinde. –

De gik tilbage til slottet gennem den lille, indelukkede have, som var herskaberne forbeholdt. Da de var kommet derind og nærmede sig et busket, hørte de en klar, velklingende stemme deklamere på fransk, og et øjeblik efter blev de vidne til en mærkelig scene.

Kongen stod midt på en lille grønning og deklamerede. Foran ham stod dronningens lille mauriske pige Føbe, og til hende henvendte han sin tale. Hun havde draperet sig med et sjal, hendes stilling var teatralsk, og hendes store, sorte øjne udtrykte skræk. Barnet havde åbenbart dramatisk talent, og hun måtte være blevet sat ind i den rolle, hun skulle spille. Den sorte dreng, Moranti, sad derimod på hug i græsset og grinede, så hans hvide tænder skinnede; og ved siden af ham stod hans hvide kammerat Jørgen, som sædvanlig iført en diminutiv husaruniform og med dragen sabel.

Dronningen og Struensee blev snart kloge på, at det var en scene af Voltaires tragedie Zaire, som kongen morede sig med at spille. Han gav sultan Orosmans rolle, hans egen rolle, som han havde spillet, dengang hoffet inden hans udenlandsrejse spillede Zaire, først i et af slottets gemakker, men siden på Hofteatret for et større publikum. Kongen havde et stort dramatisk talent, og hans udførelse af Orosmans rolle var blevet almindelig beundret. Skønt lille af vækst, var han meget velskabt og kunne lægge ikke alene ynde, men sand værdighed i sin holdning; dernæst var hans diktion fortræffelig. Struensee havde aldrig før set prøver på kongens dramatiske talent, og han følte sig derfor i høj grad overrasket. Trods det pudsige i

den hele scene kunne han dog ikke andet end beundre den ægte patos, hvormed kongen udslyngede sin replik mod Zaire. Han gav den scene, hvor Orosman bebrejder denne sin udvalgte sultaninde hendes formentlige utroskab og kærlighedsforholdet til stykkets helt, den kristne slave Nerestan.

O Himmel, hvem er det, som jeg så har elsket,
Zaire, Nerestan, afskyelige par!
Du skal dig ej fornøje, uværdige Zaire!
Skælv for min kærlighed, skælv for min harm!
Grib ham, grib Nerestan, læg ham i lænker
og før ham bunden hid for mine øjne!

I det samme fo'r Jørgen løs på Moranti og satte ham sablen for brystet, mens Føbe slog sjalet over sit hoved og sank om med et skrig.

Struensee ville nu træde frem og applaudere; men dronningen greb ham i armen og trak ham bort med sig. Da de atter var ude i parken og havde lukket lågen, sagde hun:

"Det var et ynkeligt, nedværdigende syn; det ender dog med vanvid."

Struensee så forundret på hende; hun var ganske bleg og åbenbart stærkt rystet.

"Det er muligt," svarede Struensee koldsindigt, "men ingenlunde sikkert. Det er nu hans måde at more sig på. Deres Majestæt skal ikke tage sig det nær."

Hun gav ham intet svar og holdt sine tanker for sig selv.

"Zaire, Nerestan, afskyelige par!" Mon det var tilfældigt, at hun og Struensee blev opvartet med den replik? Det forekom hende, at kongen sprang nogle strofer over for at komme til det

sted; han havde vistnok opdaget dem; men hvad havde det i så fald at sige? Det var vel kun et af hans sædvanlige drillerier. Det kunne imidlertid være et tilfælde, men et af disse underlige tilfælde, der varsler eller advarer, og i hvilke vi fristes til at se Forsynets finger; men enten det nu var det ene eller det andet, så havde det gjort et ubehageligt indtryk på hende og sat hende i en pinefuld stemning. Det var tåbeligt, da hun endnu ikke havde noget at angre; men hun havde været meget uforsigtig, det indså hun. Var der ikke alligevel fare? Kongen syntes rigtignok ganske ligegyldig med hensyn til den fortrolige måde, hvorpå hun omgikkes Struensee; men hvad kunne dog ikke en halv vanvittig despot som han falde på at gøre?

En time efter, ved taflet, forskrækkede han hende ved pludselig at vende sig imod hende og sige i en skarp tone:

"Det var en god lang tur, De gik i formiddags med Struensee, madame!"

Dronningen vendte hovedet langsomt imod ham, målte ham med øjnene, men svarede ikke et ord.

"Morede De Dem godt på den tur?" råbte kongen ned til Struensee, som, når han nød den ære at spise ved det kongelige taffel, sad temmelig langt nede.

"Naturligvis, Deres Majestæt," svarede Struensee med et smil. "Hvorledes skulle jeg bære mig ad med at kede mig i en så åndfuld dames selskab som Hendes Majestæt dronningens?"

Kongen slog sine øjne ned for Struensees faste blik og tav; efter at han havde stukket med sin brod, hensank han i sløv tavshed.

Efter taflet sagde dronningen til Struensee:

"Dette er for galt! De må foreholde kongen det upassende i at give sådanne scener."

Struensee var imidlertid ikke så misfornøjet med kongens opførsel; han havde ikke noget imod, at det blev konstateret, i hvor høj en gunst han stod hos dronningen.

"Deres Majestæt," svarede han, "bør stræbe at være mindre *sensible*. Alle er jo så vante til kongens små sarkasmer; ingen tager notits af dem."

"Så De tror ikke, at han har ondt i sinde?" spurgte dronningen.

"På ingen måde," svarede Struensee. "Kongen er god; hvem har han nogen sinde gjort skade? Jeg skal imidlertid sige et par ord til ham om det. Jeg vil sige, at den slags drillerier forringer hans egen værdighed uden i mindste måde at afficere Deres Majestæt – det tror jeg, vil virke bedst!"

Dronningen følte sig roligere, som altid, når hun havde søgt råd og hjælp hos Struensee. Han jævnede vejen så vidunderligt for hende, og hun gik uden ængstelse hen ad den, uden at hun syntes at mærke, at det garn, Struensee havde udspændt, stadig trak sig tættere og tættere sammen om hende.

Men andre var ængstelige på hendes vegne. Charlotte Trolle sad om aftenen alene i en vinduesfordybning i dronningens sal, hvor hoffet var samlet for at drikke te, og tænkte over det, der var passeret ved taffelet, da Elisabeth von Eichen kom hen til hende, lagde sin arm om hendes liv og sagde på sin indsmigrende måde:

"Hvorfor så mørk og tankefuld, kære Charlotte? Har Frants været uartig imod dig?"

"Vist ikke," svarede Charlotte.

"Hvad er det da," spurgte Elisabeth videre, "der tynger dit lille hjerte? Bærer det på en eller anden hemmelighed? Let det og betro dig til mig!"

"Det er ikke så vel," svarede Charlotte, "at det, jeg tænker på, er nogen hemmelighed, eller," føjede hun hurtigt til, "jeg vil hellere sige, at der tillægges det, som er åbenbart for alle og som i og for sig er uskyldigt, en alt for stor og ond betydning. Jeg sigter til den store venlighed og nedladenhed, som dronningen viser Struensee. At spadsere tre timer ganske alene med ham i parken er forfærdelig uforsigtigt!"

Der viste sig, uden at Charlotte mærkede det, et hoverende glimt i Elisabeths øjne, idet hun svarede: "Det giver jeg dig ret i. Den kære dronning er – hvad skal jeg kalde det – så forskrækkelig naiv og naturlig; hun er en ren ingenue, og det er unægtelig overmåde farligt for en dronning. I dit sted ville jeg advare hende. Du er vistnok den eneste, der kan gøre det, og af hvem hun vil tåle det."

Charlotte fulgte det snedige råd og gik i fælden. Virkningen blev ganske, som Elisabeth havde forudset – et så voldsomt udbrud af vrede, at Charlotte forfærdedes over det. I den opbragte kvinde med funklende øjne, som stod for hende og i de skarpeste udtryk revsede hende for hendes dristighed, havde Charlotte ondt ved al genkende den ellers så blide Caroline Mathilde.

Dog faldt Charlotte vel ikke egentlig i unåde; men fra denne dag af mistede hun dronningens fortrolighed. Elisabeth von Eichen vandt terræn i dronningens gunst, og ingen var bedre end hun skikket til at hjælpe dronningen ned ad det skråplan, på hvilket hun så forvovent havde sat sin fod.

5. Hos magistratsskriveren

Vinteren var kommet og Jorden allerede et godt stykke inde på sin ny bane 1770. Kongen residerede på Kristiansborg og havde der nylig fyldt sit en og tyvende år. Hans fødselsdag, "den store blandt værdigste dage", var blevet fejret med jubel af hans tro undersåtter både i hovedstaden og i det ganske land. Københavns borgere havde rigelig udnyttet den frihed, der blev dem undt som gode børn, nemlig tilladelsen til at spadsere i slottets vidtstrakte gange, og de havde haft den fornøjelse fra riddersalens galleri at se landsfaderen tillige med hele tre dronninger samt landets fornemste herrer og damer sidde til bords og spise, mens det pragtfulde store rum strålede i rigt lys og genlød af hofkapellets musik.

Det blev imidlertid ikke ved det; den ene hoffest afløste den anden, og der blev slag i slag givet tafler, appartementer og redouter, det vil sige aftenselskaber og maskeballer. Hoffet morede sig, mens de gamle parykker, som Hans Majestæt spøgefuldt plejede at kalde sine ministre, styrede statsskibet uden at have nogen anelse om den forandring af kursen, hvortil dette års tildragelser skulle give stødet.

Til småborgernes hjem nåede al denne festlarm dog kun som et ekko fra det fjerne; der gik det daglige liv sin uforstyrrede gang. Det måtte også siges om magistratsskriver Gjørling; for ham, hans hustru Maren og deres eneste barn, datteren Anna, gik den ene dag som den anden. De boede i et lavt, lille hus på Nørregade tæt ved volden, og Jakob Gjørling var selv ejer af huset; men hans nabo og den utrættelige bejler til datteren, den

rige brygger Frausing, havde rigtignok en stor prioritet i huset og mente at have både det og dets beboere i lommen.

Jakob og hans hustru sad en dag i februar måned i den tidlige morgenstund ved deres davre, som var god, varm øllebrød. Jomfru Anna var derimod endnu ikke kommet til syne. Ægtefolkene sad lige over for hinanden ved et lille bord, som stod i nærheden af kakkelovnen. Midt imellem dem stod skålen med øllebrød, hvortil de begge langede.

Dagens første lysning dæmrede og faldt sparsomt ind gennem de små vinduer; men de kunne dog se at finde munden. Ilden fra den svære jernovn hjalp til; det var en af de solide fra Frederik IV.s tid, og den udsendte et flagrende flammeskær fra sin brede mund. Lysglimtene fo'r over væggene, hvis panel var mørkt af ælde, og hen over det lave bjælkeloft. Nu og da opførte de også en lille heksedans på magistratsskriverens brede ryg, som var dækket af en brun klædeskjole, der ret egnede sig tit at tegne lysbilleder på. Hvis vi forestiller os, at husets nisse var på spil og skrev noget på magistratsskriverens ryg, så kunne det være følgende ildevarslende ord: Bild dig bare ikke ind, Jakob, at du får madro i dag!

"Frausing så herind i går, mens du var på rådstuen," sagde Maren pludselig i en skarp tone, og idet der gik en stramning over hendes djærve træk.

"Gjorde han det," svarede Jakob, idet han lod den fulde ske et øjeblik hvile på kanten af fadet og derpå hurtigt slugte sin mundfuld. Derefter fulgte en pause, under hvilken Jakob lykkeligt nåede bunden af fadet. Maren havde allerede lagt skeen fra sig, hvilede nu begge armene på bordet og søgte

forgæves at fange sin livlige ægtefælles blik. Da han var færdig og ville rejse sig, sagde hun:

"Tøv en kende, Jakob! Vi må helst for alvor tales ved om dette. Der kan Anna, når hun bare vil række en finger til, få en brav mand i urimelig gode kår; han er da også køn nok, en rigtig gæv karl at se til; og så viser hun ham af den ene gang efter den anden, som om hun var en fornem frøken og han en stodder. Du må tale donners til hende og få hende til at skikke sig."

"Jeg?" udbrød Jakob, idet han sprang op, "nej, min sandten om jeg gør! Jeg vil ikke øve tvang mod hende; lad hende råde sig selv."

"Ilde," svarede Maren, "ville det gå de unge, om de altid fik lov til at råde sig selv. Jeg rådede ikke mig selv, da jeg gav dig min tro, det ved du, og dog er vort ægteskab blevet lykkeligt."

Det irriterede magistratsskriveren at blive mindet om, at det havde været nødvendigt at råde til, for hans hustru havde været en køn pige og han urimelig forelsket. Hans fyldige ansigt blev endnu rødere, end det plejede at være, og han gav sig til at vandre op og ned ad gulvet, mens Maren vedblev:

"Du ved jo godt, hvoraf ulykken kommer. Havde du ikke i sin tid trukket Niels Sander til vort hus, så ville Anna for længe siden have været madam Frausing."

Jacob så ud, som om han frydede sig over, at hun ikke var det. "Ja, Sander," udbrød han, idet han standsede foran sin hustru, "det er en prægtig Karl, så smuk og dannet som nogen kavaler, og der er noget i den pande! Frausing er en tølper; han har ikke så megen politur som en lakaj. Har du kendt en kedsommeligere karl end ham? Men hvor tiden fløj, når Sander var her i stuen, deklamerede og sang så kønt for os, mens Anna

spillede dertil. Dog, det er ikke sagen. Sander har et godt hjerte; han er en retskaffen og honnet karl."

"Det er jeg ikke så vis på," svarede Maren. "Honnette unge mennesker løber ikke til teatret og agerer komedianter, således som han prøvede på. Han er måske dog med alt sit vid og sine angeneme manerer en vindbøjtel."

"En vindbøjtel!" udbrød Jakob forarget. "Jeg siger dig, at hvis han en skøn dag kommer og beder om Anna til hustru, så skal han have hende."

"Jeg tvivler ikke om, at du jo kunne være gal nok til at gøre det," svarede Maren i en spydig tone; "men det har såmænd ingen fare. Sander er nu kommet i kast med de store og giver Anna og os en god dag; og det er vel. Du får nu gøre, som du vil; men jeg spår dig, at det vil ende med, at Frausing siger os pengene op, og så bliver vi smidt på gaden."

"Min sjæl gør vi ej," svarede Jakob; "men jeg siger: hellere det! Jeg sælger ikke vor datter, Maren! Hun er for god til det. Nu ved du min mening, og nu må jeg på rådstuen."

Lige som han fo'r ud ad den ene dør, kom hans datter ind ad den anden.

"Var der noget i vejen?" spurgte Anna sin moder. "Jeg synes, at fader var vred, da han gik."

"Ja vist var han så," svarede Maren i en bitter tone. "Der er noget i vejen, og hver gang det kommer på tale, bliver fader og jeg uenige. Du har vist ikke svært ved at gætte, hvad det er."

Derpå gik hun ud i køkkenet og slog døren hårdt i efter sig, mens hendes datter blev stående med armene foldede over brystet og så efter hende. Der var noget udfordrende i den unge piges holdning, og glimtet fra hendes klare, brune øjne viste, at

hun vidste, hvad det gjaldt, og var på sin post. Hendes skikkelse var velskabt, men ikke slank og fin. Hun var høj og temmelig fyldig, et sundt og kraftigt pigebarn, fuldt udviklet, uagtet hun endnu ikke havde fyldt sit tyvende år. Dog var hendes person og holdning ikke uden ynde. Hendes brune hår faldt frit i naturlige lokker om hendes hoved, i den henseende trodsede hun moden ligesom Sander. Hendes kinder var runde, øjenbrynene lige og brede, næsen lidt opadbøjet, munden lille og frisk og hagen temmelig bred. Hendes blik kunne være blidt og sværmerisk; men grundtrækket i hendes hele væsen var naturlighed, jævnhed og ligevægt.

Sindig gik hun hen til forhøjningen ved vinduet, hvor hun satte sig på sin vante plads og tog sit sytøj frem. En tid gik nålen flinkt nok, men til sidst lod hun hænderne synke ned i skødet og hengav sig ganske til de tanker, som havde arbejdet om kap med nålen. Brygger Frausing var ikke genstand for dem. Mon Niels Sander virkelig ingen anelse havde om, at han var guddommen i dette rene og stærke jomfruhjertes tempel? Havde han i sin tid aldrig opdaget glædesstrålerne i hendes mørke øjne og smilet på hendes friske læber, når han kom, eller det ømme, vemodige blik, som fulgte ham, når han gik? Hans regnebræt var næppe ganske rent. Vel havde han aldrig hvisket Anna Gjørling elskovsord i øret; men der havde dog været noget ømt og fortroligt i hans forhold til hende, som hos hende måtte vække forhåbninger om, at det ville ende med en erklæring.

Nu sad hun og grublede over årsagen til, at han havde forladt hende; i et helt år havde han kun en eneste gang sat sig fod der i huset, og ved den lejlighed havde hans væsen været helt forandret og koldt imod, hvad det var tidligere. Hun havde jo

nok undertiden haft en følelse af, at når de drøftede et eller andet emne med hinanden, var hendes forsøg på at følge hans livlige ånd på dens dristige og skiftende veje glippet for hende. Også mindedes hun, at de et par gange, da han vedkendte sig nogle efter datidens opfattelse meget fri meninger, var raget i disput, og at han havde kaldt hende bornert; men væsentligt havde deres samværen været sympatisk. Således vejede hun de hinanden modsigende tegn på vægtskålen, indtil endelig hendes kvindelige instinkt huggede knuden over, idet hun sagde til sig selv: Der må være en anden, som har stukket mig ud og gjort hans hjerte koldt imod mig.

I det samme hun var kommet til den slutning, gik gadedøren op, og straks efter trådte en lyshåret, blåøjet jomfru ind til hende. Det var hendes barndomsveninde, Marie Reuter, datter af kongens kammerfurér Frits Reuter. Hun var fikst og moderne klædt, det stramme korset fremhævede hendes nydelige figur, hendes smukke øjne og smilehullerne i hendes friske kinder lo om kap, og hun var overordentlig livlig i sine bevægelser, kort sagt i enhver henseende en modsætning til Anna Gjørling; men alligevel havde venskabsforholdet imellem dem holdt lige til nu. Hun havde altid posen fuld af hofnyheder, og efter at hun havde omfavnet og kysset Anna, begyndte hun at kramme dem ud.

Studsende lyttede Anna til fortællingen om den tiltagende fortrolighed mellem dronningen og Struensee. Til sidst afbrød hun sin snaksomme veninde.

"Den kære dronning," sagde hun, "må være meget uforsigtig; men hun mener naturligvis ikke noget med det."

"Hvad hun mener," svarede Marie, "det må hun selv bedst vide; men jeg tror, at hun er skudt lige i hjertet. Struensee er også en mageløs mand. Tænk, forleden da jeg mødte ham på gangen, klappede han mig på kinden og sagde: "Se, der har vi jo den smukke Marie, hoffurerens datter!" Å, jeg forstår så godt, at dronningen kan lide ham; og hvorfor skulle hun ikke have sig en ven, siden kongen ikke bryder sig en smule om hende? Ikke mine ord igen, men sikken en mand, uf! Og alle de andre fruer deroppe, de har også hver sin ven, og det går så fornøjeligt; ikke en kat gør ad det."

"Men Gud, Marie," udbred Anna, idet hun blev rød i kinderne, "hvor kan du dog ræsonnere så letfærdigt!"

"Å," svarede Marie, "det har du ingen forstand på. Du kender kun lidt til verden; du er en lille bogfinke, som har siddet og kvidret i den samme busk alle dine dage og ved ikke, hvad der er uden for skoven. Kunne du ikke have lyst til at være med engang og se på stadsen deroppe? På tirsdag skal der være stort maskebal i riddersalen for de seks første rangklasser. Kom op til os, så skal du få det hele at se! Jeg er såmænd ikke bange for at smugle os ind i salen, inden demaskeringen går for sig. Vi kunne godt få os en svingom; jeg har prøvet det; det er uhyre morsomt; man ved slet ikke, hvem man danser med. Du kan såmænd godt blive engageret af grev Holck, ja af arveprins Frederik."

"Nej, Marie, det ville kyse livet af mig."

"Ja, hvis du vidste det," svarede Marie, idet hun lo, "men du ved jo slet ikke, hvem det er, din lille tosse; det er netop det fortryllende ved sagen."

"Nej," sagde Anna, "det ville ødelægge hele fornøjelsen for mig."

"Du kan for resten træffe bekendte deroppe," vedblev Marie med et listigt smil. "Det går ikke så strengt til med kontrollen. Kan du gætte, hvem der var med på det forrige maskebal? Din gamle ven, monsieur Sander!"

Anna blev blussende rød; hun følte det og ærgrede sig over det. Hun holdt sig tappert en lille tid endnu, men hendes fæstnings udenværker var faldet i fjendens hænder, og til sidst kapitulerede hun. Hjertet drog hende op til de gyldne sale i det håb atter engang at mødes med sin ven, – jeg skal kende ham på røsten blandt tusinde, sagde hun til sig selv – og da hun først havde truffet afgørelsen, gik hun dristigt løs på målet. Hendes fader stod ved denne lejlighed som altid på hendes side, og hendes moder måtte give sig. Hun fik sin vilje, og magistratsskriveren fulgte selv sin datter til kammerfurerens bolig i staldmestergården. Der blev hun afleveret tidligt på eftermiddagen den fastsatte dag og modtaget med åbne arme af sin muntre veninde.

6. Masker

Klokken ti listede Marie Reuter og Anna Gjørling sig fra staldmestergården ad løngangen over Tøjhusporten ind på slottet. Adgangen til de gemakker, som var taget i brug til maskeballet, gik ellers dels gennem den store port fra slotspladsen, dels ad tårnporten ved ridebanen, som var det gamle Kristiansborgs egentlige hovedindkørsel. Imidlertid måtte alle gæsterne ifølge hofmarskallatets ordning demaskere sig for den vagthavende officer, og der var derfor ikke tale om, at Marie Reuter, som kun var alt for godt kendt, kunne slippe ind ad de almindelige veje. Ved hjælp af sin faders nøgle kom hun ind ad løngangen og førte derpå Anna sikkert ad den uhyre bygnings vildsomme gange og trapper, som hun fra barndommen af var fortrolig med, til det første mål for deres vandring, riddersalens galleri. Ganske uden standsninger og hindringer gik det ikke, og Annas hjerte bankede af angst, hver gang de blev tiltalte af en lakaj eller en anden hofbetjent; men Marie klarede for sig ved at give sig til kende. Disse herrer havde intet ansvar med hensyn til kontrollen, og de ville nødig vise strenghed mod hoffurerens datter.

Således nåede de lykkeligt galleriet og stod der mellem en del umaskerede tilskuere og så ned i salen. Anna Gjørlings forklædning bestod kun af en sort silkedomino, en lille, opkrammet hat med en hvid fjer og en sort fløjls halvmaske, gennem hvis nedhængende flor hendes underansigt og hendes lille, friske mund kunne skimtes. Marie derimod var klædt som en sjællandsk bondepige; hun bar en guldbroderet hue med

hvidt lin og ned ad ryggen hængende, brede, røde bånd; hendes kække maske passede godt til dragten.

Anna havde aldrig før set riddersalen og blændedes derfor af synet. Riddersalen i Kristian VI.s og Sofie Magdalenes pragtfulde slot var et vældigt rum, et hundrede og otte og tyve fod langt, halvt så bredt og gik gennem tre etager med en højde af otte og fyrretyve fod. Galleriet blev båret af fire og fyrretyve korintiske marmorsøjler med rigt forgyldte kapitæler, og vægge og loft var rigt dekorerede med malerier og skulpturarbejder. Alt havde endnu nyhedens friskhed, for salen var først blevet færdig til kongens formæling i året 1766. Omstrålet af hundreder af vokslys i krystallysekroner, lampetter og vaser, blev al denne pragt så blændende i Anna Gjørlings øjne, at hun overvældet udbrød:

"Gud, hvor det er dejligt!"

"Ja," svarede Marie, "jeg vidste nok, at du ville tabe både næse og mund."

"Hvilket mylder dernede af herrer og damer," vedblev Anna, idet hun rakte sig ud over rækværket og så ned, "og hvilke underlige og pragtfulde dragter! Du får mig ikke derned; jeg tør ikke!"

"Nå, træk nu først vejret lidt, min putte," svarede Marie. "Imens vil jeg forestille herskaberne for dig. Se op i den øverste ende af salen, hvor de tre damer sidder i forgyldte lænestole. Den midterste af dem, hun som knejser så frygteligt med nakken og lyner af diamanter, er den gamle enkedronning; men hun er jo også konen for det hele; det er hende, der har ladet slottet bygge."

"Nå," sagde Anna, "ser hun sådan ud; hende har jeg aldrig set før."

"Nej, det tror jeg nok. Hun lever jo både her og på Hirschholm som i en kinesisk æske og viser sig kun ved højtidelige lejligheder. Den lille dame med de store, brune øjne på enkedronningens venstre side, det er gamle prinsesse Charlotte Amalie, kongens grandtante. Den anden –"

"Det er enkedronning Juliane Marie," faldt Anna ind. "Hende har jeg set før, og man glemmer ikke så let det ansigt. Hun ser så bestemt ud, og hendes lyse øjne er så kloge. Hvor gammel mon hun er? Hun ser endnu ung og køn ud."

"Hun er ikke stort mere end fyrretyve år."

"De siger ellers," vedblev Anna, "at hun ikke skal være synderlig blid af sig."

"Nej," svarede Marie, "sådan til at løbe med er hun ikke, men uhyre agtværdig. Fader siger, at hun er den fornuftigste dame, han nogen sinde har haft at gøre med. Men se nu på den kvadrille, som danser foran de høje damer!"

"De bærer jo ingen masker. Det er jo kongen og dronningen, som nu er på gulvet."

"Ja, de danser en menuet; det er en ny dans, som nylig er blevet indført."

"Det er en yndig dans," sagde Anna.

"Synes du? Jeg finder den kedelig; jeg holder mere af fandango eller en lang engelsk. Kehraus er dog den bedste; den går gennem alle gemakkerne; det er kommers! De dansede engang gennem dronningens sovegemak, så at fru von Plessen blev aldeles rasende og nær var kommet i håndgemæng med

kongens svoger prins Karl, som førte an; men kongen råbte: *Vorwärts*! og så måtte den gamle drage vige."

"Maskerer de kongelige sig ikke?" spurgte Anna.

"Jo, dronningen," svarede Marie, "men kongen ikke. Når menuetten er forbi, går han ind i det gule gemak og sætter sig til spillebordet. Han har fået nok af maskerader og den slags kommers. Han tog for hårdt fat straks, og nu er han træt. Dronningen forstår min sandten bedre at more sig. Hun klæder sig om flere gange for ikke at blive kendt; men de siger, at det lykkes hende sjældent. Kavalererne og damerne skifter også flere gange dragt, så at alting bliver til den yndigste forvirring. Å, det er uhyre morsomt! Kom, lad os nu vove dysten og liste os ned ad vindeltrappen?"

Anna var hellere blevet, hvor hun var; men Marie ville af sted, og da hun ikke turde blive deroppe alene, måtte hun følge sin veninde. Få øjeblikke efter var de nede i salen og midt i maskevrimmelen; men der blev de straks skilt ad. En smækker herre i tyrolerdragt bød Marie sin arm; hun lod sig villigt føre bort, og der stod Anna alene.

Marie var snart i livlig samtale med sin tyroler, og han fandt så meget behag i hendes kvikke svar, at han gav sig til at udgranske, hvem hun vel kunne være.

"Skønne maske," sagde han, "De, som aldrig har malket nogen ko eller trukket en rive, men dog spiller en knibsk, landlig møs rolle så perfekt, vil De give Dem til kende for mig? Det forekommer mig, at jeg har hørt Deres stemme før."

"Det er nok muligt," svarede Marie; "for jeg har gættet, hvem De er."

"Ja så. Sig det da!"

"De er en ung herre af ædel, gammel byrd, som tjener kongen i en rød, sølvtresset kjole og med en galoneret hat på hovedet."

"Det er rigtigt," svarede tyroleren, "jeg er lakaj og altså en smugler."

"Nej, min sandten om De er," svarede Marie, "De er løjtnant i fodgarden."

"Ej, så mangler det kun, at De skal nævne mit navn."

"Hvis jeg ikke tager meget fejl, så har jeg den ære at tale med løjtnant Kristian von Trolle, hoffrøken Charlotte Amalies ældste broder."

"Det var som pokker," udbrød tyroleren. "Hvorpå kendte De mig?"

"Først på Deres ring," svarede Marie.

Kristian Trolle løftede sin højre hånd op, så på den svære guldring, i hvis røde sten hans familievåben var indgraveret, og udbrød: "Hvilket fæ jeg har været, at jeg ikke tog det skilt af og puttede det i lommen!"

"Dernæst på stemmen," vedblev Marie; "den har jeg hørt mere end én gang, skønt jeg kun en eneste gang har haft den ære at tale med Dem."

"Nu," sagde Trolle, "deraf kan jeg slutte, at De ikke er en dame af mit bekendtskab. Måske en lille smuglerske! Men lige meget; jeg ønsker meget at gøre Deres nærmere bekendtskab. Vær nu sød og sig mig, hvem De er!"

"Men det ville sagtens ødelægge fornøjelsen for os," svarede Marie. "De vil føle Dem rædsomt skuffet, når De hører mit navn – Å!" udbrød hun i det samme.

"Hvad er der på færde?" spurgte Trolle.

"Ser De den dame," sagde Marie, "som står derhenne ved den tredje søjle, hende i den sorte domino og som taler med den høje, svære tyrk?" Da Trolle nikkede, vedblev hun: "Det er en veninde af mig; vi fulgtes ad herhen; jeg løb fra hende med Dem; det var en skam af mig."

"Deres veninde," svarede Trolle, "er der ikke faldet i de bedste hænder; jeg ved, hvem der stikker i den tyrk; det er en stor pigejæger, farlig for de skønne."

"Nåda!" udbrød Marie. "Sig mig, hvem det er!"

"Skønne maske," svarede Trolle, idet han trykkede Maries arm tæt ind til sig, "lad os slutte en handel! Giv mig Deres navn, og De skal få tyrkens, ja, jeg vil endogså føre Dem derover og prøve på at fri Deres veninde ud af tyrkens kløer."

"Modtaget," sagde Marie. "Begynd så De!"

"De er en stor skælm," svarede Trolle leende; "men lad gå; det er Struensee!"

"Nå," udbrød Marie, "det skulle dronningen vide!"

"Er Deres veninde da så farlig?" spurgte Trolle. "Men nu ingen flere udflugter; lad mig nu få Deres navn!"

"Marie Reuter," svarede Marie, idet hun rødmede under masken.

"Hvad for noget, den smukke Marie, hoffurerens datter?" udbrød Trolle i en så fornøjet tone, at blodet rullede raskere gennem Maries årer.

"Netop," svarede Marie, idet hun gjorde et lille kniks.

"Det glæder mig meget at høre," vedblev Trolle. "Jeg husker godt, at jeg engang har talt med Dem. Det var ved juletid i fjor, da vi mødtes på marmortrappen."

"Hvilken ære for mig, at De husker det!"

"Vi må fortsætte bekendtskabet," hviskede Charlottes elskværdige og letsindige broder til Marie.

Hun modstod ikke den fristelse. Hun havde så ofte leget med ilden, at det egentlig var et vidunder, at hun indtil nu havde sin uskyldighed; men hun var tillige ærgerrig, stræbte opad og havde vraget enhver frier af hendes egen stand. Nu var hun ved et heldigt træf næsten kommet på en intim fod med en fornem, ung herre, og man kunne aldrig vide, hvad det kunne føre til. Inden de nåede over til Anna Gjørling, var deres første stævnemøde blevet aftalt.

Derpå fortalte hun Trolle, hvem hendes veninde var.

"Anna Gjørling," udbrød han, "Nørregades skønhed – ja så! Man siger, at vor huslærer Sander er hemmeligt forlovet med hende."

"Ak nej," svarede Marie, idet hun rystede på hovedet, "hverken hemmeligt eller åbenbart, det er ikke så vel; men hun er dødelig skudt i ham. Mon han er her i aften?"

"Ja vist er han," svarede Trolle, "vi fulgtes ad herop. Se, der står han henne ved vinduet; det er ham i jockey-dragt."

"Nej, hvor heldigt for Anna!" udbrød Marie. "Hun gik kun herop, fordi hun håbede at træffe ham. Nu kunne vi føre dem sammen; vil De hjælpe mig med det?"

"Med fornøjelse," svarede Trolle galant; "hvorfor skulle jeg, der selv har været så heldig i aften, ikke række hånd til at fremme andres lykke?"

De banede sig nu vej over gulvet hen til Anna, der ikke syntes at kunne blive af med sin tyrk. Han havde indledet samtalen med hende ved at sige: "Skønne domino, ræk mig Deres arm og lad os gøre en runde med hinanden i salen."

"Nej tak, min herre," svarede hun, "jeg kender Dem ikke, og jeg bliver helst, hvor jeg er."

"Jeg kender jo heller ikke Dem," lød tyrkens svar, "og dette, skønne maske, at vi ikke kender hinanden, er jo netop det pikante ved sagen og meningen med denne aftens fornøjelse. Jeg forlanger ikke, at De skal løfte masken; hvad jeg kan skimte under floret, de friske kinder og den søde, lille mund, siger mig, at De er ung og smuk."

"Hold Deres komplimenter for Dem selv," svarede Anna; "sligt er mig imod."

"Da er De sandelig en sjælden undtagelse fra Deres køn, mademoiselle," svarede tyrken; "men De mener det ikke."

"Jo, jeg gør," svarede Anna med eftertryk.

"Så bliver De aldrig gift," svarede tyrken.

"De er måske gift eller forlovet?" spurgte Anna. "Har De en kæreste eller hustru, så tænk på hende og skam Dem!"

"Nej, min skønne," svarede tyrken, idet han lo, "jeg er ungkarl eller i hvert fald kun gift på tyrker-manér. Jeg tilbeder enhver smuk dame, som tillader mig det. Jeg har et helt harem, ikke i egentlig forstand, men i mit hjerte. Gerne vil jeg lære Dem nærmere at kende og indlemme Dem i mit harem."

Mens han sagde de sidste ord, fik Anna øje på Marie og ilede hen til hende.

"Gudskelov, at jeg traf dig igen," sagde hun, idet hun greb Maries ene arm, mens tyroleren slap den anden.

"Ved du, hvem det var, du talte med?" spurgte Marie, idet de gik videre og Trolle fulgte efter. "Struensee!"

"Uh, han var væmmelig!" udbrød Anna. "Hvem er den tyroler, du kom med?" hviskede hun.

"En ven af mig og ikke væmmelig," svarede Marie. "Jeg skal forestille dig for ham."

"Lad det være!" udbrød Anna, idet hun trak Marie med sig.

"Kun mm min veninde, din tosse," svarede Marie, "og han forbliver den tyroler, han er."

Da præsentationen var gået for sig, sagde Trolle:

"Men De er uden chapeau, mademoiselle; det går ikke an; derhenne står en flink jockey; jeg kender ham og tør indestå for hans hæderlighed. De vil finde ham langt mere underholdende end tyrken. Kom, lad mig føre Dem til ham!"

Anna gik modstræbende derhen, og Trolle sagde: "Hr. jockey, jeg overlader denne dame til Deres omsorg!" Marie hviskede Anna i øret: "Det er Sander!" og derpå forsvandt hun med sin tyroler. Der stod Anna ved sine ønskers mål og rødmede dybt, idet den kendte og kære røst lød i hendes øren.

"Vel mødt, skønne maske," sagde han. "Den spas ligner ham, som førte Dem til mig; men jeg vil være så ærlig at sige Dem, at jeg er en kedelig kammerat og trods min muntre dragt i dårligt humør."

Derpå vendte han sig om, som om han ledte efter nogen.

"Hr. jockey," svarede Anna med usikker stemme, "heller ikke tør jeg rose mig af muntert lune eller synderligt vid."

Sander så studsende på hende, mens hun sænkede sine øjne og holdt sit lommetørklæde for munden.

"Da," svarede han, "skulle man synes, at vi to måtte passe godt for hinanden. Deres stemme lyder mig ellers kendt; men det kan ikke være muligt. De kan ikke være den, jeg i øjeblikket tog Dem for."

Atter lod han blikket løbe over de forbivandrende masker.

"Jeg ved ikke, hvem De mener," svarede Anna, idet hun fordrejede sin stemme; "er det en person, hvis selskab ville være Dem ubehageligt?"

"Ingenlunde," svarede han, "men dog i dette øjeblik ubelejligt."

"Altså," sagde hun, "søger De en anden, hvis bekendtskab vil være Dem langt kærere, end den persons, som De tog mig for at være?"

"Skønne maske," svarede han, "således er det, men det kan jo være Dem ligegyldigt. Tilgiv mig min ugalanthed, idet jeg siger Dem: Gå og søg en bedre ven!"

"Jeg," svarede Anna heftigt med sin naturlige stemme, "har fundet den, som det altid er mig en glæde at mødes med; men jeg søgte ham ikke."

"Anna, er det alligevel Dem?" udbrød han og greb hende i armen; men hun sled sig fra ham og forsvandt i mængden.

Han forfulgte hende ikke, for i det samme gik en slank ung dame forbi, som øjeblikkelig fængslede hans opmærksomhed. Hun var klædt i en perlestukken kjole af svært stof og med vide hængeærmer over de indre snævre. Om halsen havde hun en lille pibekrave og på hovedet en kostbar perlehue, som ganske dækkede håret. Masken var fin og smuk og omsluttedes af perlehuens kant, hvad der forhøjede illusionen. Det var ingen almindelig maskeradedragt; det var et gammelt familiestykke, en damedragt fra Frederik II.s tid. Sander havde før set denne sjældenhed eller i det mindste en, der lignede den meget. Damens yndefulde og lette gang gjorde ham endnu mere sikker i hans gisning om, hvem hun var, og han ilede efter hende; men inden han nåede hende, var hun ude af riddersalen og

forsvandt i det tilstødende gemak. Det var det såkaldte eremitagegemak, hvis vægge var dækket med spejlglas, og de viste ham allerede gennem døråbningen et billede, som fremskyndede hans gang. En lille herre i ridderdragt trådte damen i møde, lige som hun ville gå videre ind i apartementssalen, greb hende om livet og snurrede hende rundt. Hun sled sig løs fra ham og sagde: "Lad mig være! Jeg vil ikke tåle Deres håndgribeligheder!"

"Søde, lille frøken Charlotte," svarede ridderen, "vær dog ikke så gruelig knibsk! De forstår aldrig spøg."

I et nu var Sander derinde, tog ridderen om livet, løftede ham op med sine stærke arme og halvt kastede, halvt satte ham til side på den nydeligste måde. Han stod på benene, men blev dog med en sådan kraft slynget mod væggen, at han kun ved at gribe for sig med hænderne undgik at løbe panden mod spejlglasset. Dette ufrivillige løb tog sig så komisk ud, at damen brast i latter; men ridderen vendte sig hurtigt og fo'r ind på Sander. Det ville være kommet til slagsmål, hvis Sander ikke rask var veget til side, så at ridderen nu kom til at gøre et lille løb mod den anden væg, og da han atter vendte sig, holdt Sander ham i afstand ved at svippe i luften med sin ridepisk. Ridderen standsede og spurgte ganske forpustet:

"Er det Dem, von Eichen?"

Det lå jo nær at tro, at ingen anden end Charlotte Trolles forlovede ville indlade sig på at værge så drabeligt for hende, og derfor følte ridderen sig meget overrasket, da jockeyen svarede:

"No, sir; Her Majestys jockey, newly arrived from London."

Der fandtes dengang få personer i København, som var det engelske sprog mægtige.

"Så er det vel Osborne?" spurgte ridderen. "Den spas var lovlig grov, sir!"

Osborne var en englænder, der tjente som løjtnant i hestgarden. Han havde været i stor gunst hos kongen og i sin tid været med på de vilde nattefarter, da kongen morede sig med Støvlet-Katrine og sloges med vægterne. Jockeyen rystede på hovedet og vedblev at svippe med ridepisken, hvorfor ridderen nøjedes med at true ad ham med sin knyttede hånd og derpå hurtigt gik ind i riddersalen.

Jockeyen bød nu damen sin arm, og hun lønnede sin befrier ved at tage imod den. Han førte hende ind i den store apartementssal, hvor det myldrede af masker, men derfra ind i et af paradegemakkerne, hvor der var tomt og lyset dæmpet. Her tog damen sin arm til sig og sagde i en stolt tone:

"Min herre, hvad skulle vi her? Jeg takker Dem for Deres godhed, at De friede mig for den uforskammede –" her standsede hun og tav, men vedblev – "men De indser nok, at jeg ikke kan ønske en tête-à-tête med en herre, som jeg ikke kender."

"Kære frøken Charlotte!" svarede Sander, idet han løsnede sin maske, viste sit ansigt og beholdt masken i hånden.

"Gud, Sander, er det Dem!" udbrød hun med glædesklang i sin stemme. "Jeg vidste ikke, at De var her i aften."

"Hvem var ridderen?" spurgte Sander, idet han førte hende hen til en af vinduesfordybningerne, der var så rummelig, at den lignede et lille værelse. De tog plads på en kanapé, som stod halvt skjult bag de svære gardiner.

"Ja, det skulle De bare vide!" svarede Charlotte, "sådan som De tumlede ham! Hvis De bliver opdaget, sidder De net i det."

"Det var da ikke kongen selv?" spurgte Sander forskrækket.

"Nej, så slemt var det ikke, men næsten lige så slemt. Det var grev Konrad Holck."

"Ja så!" udbrød Sander. "Hans Excellence le grand maître de la garderobe et des plaisirs og kongens hofmarskal – hvilken ære for mig, at jeg har haft held til at sætte ham til vægs!"

"Glæd Dem ikke for meget, den ære kan komme Dem dyrt at stå. De ved jo, at Holck er kongens yndling."

"Men ikke dronningens, siger man," svarede Sander. "Hvis man ikke lyver, så skal han jo engang have været så nærgående mod dronningen, at Hendes Majestæt gav ham en ørefigen. Han har altså rigelig fortjent den tugtelse, jeg gav ham. Idet jeg friede Dem, hævnede jeg tillige dronningen."

De ord gav genklang i Charlottes hjerte, og hun beundrede Sanders mod og den overlegenhed, hvormed han så ned på sin mægtige modstander. Derpå gav de sig til at tale om det sidste møde i Frederiksborg slotshave; for uagtet Sander havde set hende siden hos hendes forældre, havde der ikke tilbudt sig lejlighed til nogen samtale. Han udfrittede dristigt, og hun indlod sig på et skriftemål, som i hendes mislige stilling var overmåde farligt for hende. Han fik at vide, at brylluppet på hendes forlangende var blevet udsat, og hun var ikke ganske i stand til at dølge den skræk, hvormed hun imødeså sit forestående ægteskab. Sander kunne ikke mere nære nogen tvivl om, at hun ønskede at det aldrig måtte blive fuldbyrdet. Det var åbenbart, at hun ikke alene ikke elskede sin forlovede; han indgød hende afsky.

Af og til passerede nogle masker gennem gemakket; men de to elskende – for det var de nu – tog ingen notits af det, så

optaget var de af hinanden. Nu kom imidlertid to masker, åbenbart uden at blive dem va'r – det var en herre og en dame; han var høj og anselig og klædt som munk, med en spids hætte over hovedet, hun bar en pragtfuld dragt i stilen fra dronning Elisabeths tid. De talte hviskende med hinanden; men Charlotte kunne dog høre, at de talte fransk. Hun rakte sig frem og lyttede studsende. Da sagde damen lidenskabeligt og fuldkommen hørligt:

"Je vous aime!"

Derpå slog hun sine arme om munkens hals, og han trykkede hende til sit bryst; men, opskræmt af nogle indtrædende masker, fløj de fra hinanden og forlod gemakket hver ad sin dør. Charlotte sank tilbage i kanapeen, Sander greb hendes hånd, og han følte, at den rystede.

"Ved De, hvem det var?" spurgte Sander, idet han bøjede sig over hende.

"Det er skrækkeligt!" hviskede hun.

"Så har jeg gættet rigtigt," sagde Sander. "Det var dronningen; majestæten skinner hos hende igennem enhver forklædning. Når det var hende, så har jeg ikke nødig at spørge om, hvem der stak i munkekutten."

Da Charlotte ikke gav noget svar, sagde han i en lidenskabelig tone: "Det er måske skrækkeligt, men det er også dejligt. Luften i disse gyldne sale er svanger med elskov. Alt siger her: Følg hjertets stemme og tøm glædens bæger, inden det bliver revet fra dine læber!"

"Sander," hviskede Charlotte uden dog at tage sin hånd tilbage, "De taler over Dem; De har drukket."

"Ja, Charlotte," svarede han, "det har jeg! Jeg har drukket af Deres dejlige øjnes dybe væld, af Deres søde stemmes klare vin. Jeg elsker Dem!"

Hun lagde sin hånd på hans mund og standsede derved hans tales strøm. Han sagde ikke mere; men han tog masken af hende, drog hende til sig, holdt hende fast omsluttet med sine stærke arme og trykkede et langt, brændende kys på hendes læber. Hun rev sig omsider løs, sprang op og stod for ham med blussende kinder. Hun så på ham med et blik, hvori den dybeste kærlighed og skræk kæmpede mod hinanden, og sagde med klagende stemme:

"Sander, hvad har vi der gjort!"

"Hvad der *måtte* komme," svarede han, idet han atter drog hende ned til sig; "og hvad jeg aldrig vil angre."

"Ja De," sagde Charlotte, idet hun gyste; "men jeg?"

"Elsker du mig?" spurgte han.

"Ja," svarede hun, idet hendes øjne strålede og fyldtes med tårer. "Hvorfor spørger du? Du ved det jo."

"Men jeg burde dog have dit ord for det, Charlotte. Vi er altså enige, og du forstår, hvad det vil sige? Du må bryde med Eichen. Du er alt for ærlig, sand og ren til, at du kan indlade dig på et ægteskab, under hvilket hver dag i dit liv vil blive til en løgn, hver tanke en utroskab. Det er din pligt at hæve forlovelsen, ja ville være det, selv om du aldrig havde kendt mig."

Hun sad og så på ham, mens han talte; hans øjne funklede, og hans kinder blussede; hvor han var smuk! Den ild, der gennemglødede ham, nærede flammen i hendes eget hjerte og overvældede hende. Hun havde i dette øjeblik ingen vilje; hun

kunne have fulgt ham straks, hvorhen det skulle være, flygtet med ham ud i den vide verden. Ofte senere tænkte hun: Gid det var kommet så; gid han havde gjort det! Men hun kom igen til samling, idet ordet "pligt" ramte hendes øre. Hun havde ikke mindre hoved end hjerte, hun var en klarttænkende sjæl, som sjældent lod sig blænde, og derfor følte hun sig nu slået af den modsætning mellem før og nu, som lå i Sanders ord. Hendes fordums lærer og mentor, som altid havde formanet sine elever til at være pligttro og lydige, han kaldte nu brud på et givet ord pligt!

"Min pligt?" udbrød hun. "Nej, Sander, nej! Mit hjerte har drevet mig i armene på dig; men min samvittighed siger til mig: Du skal holde det løfte, du har givet din forlovede og adlyde dine forældre."

"Jeg mente pligt i højere forstand," svarede Sander i en mindre sikker tone.

"Gives der da noget højere," spurgte hun, "end Guds ord og hvad det byder os? Lad os håbe på tilgivelse for vor inderlige kærligheds skyld, men ikke pukke på vor ret; for vi har ingen."

Hun talte med det dybe tonefald, som var hende ejendommeligt, når hun blev stærkt grebet. Hun var blevet ganske bleg, og fra hendes øjnes dyb lyste ham den alvor i møde, som han havde set glimt af hos hende allerede som barn. Han tog hendes hånd mellem begge sine og sagde rørt:

"Der minder du mig om alt det, jeg bringer over dit hoved; det bliver vel til et brud med dine forældre og hele din slægt."

"Jeg håber på fader," svarede Charlotte lidt usikkert; "han er billig og fornuftig; han agter dig højt og har dig virkelig kær."

"Både agtelsen og godheden ville være som blæst bort, når han får at vide, at jeg har vovet at løfte mine øjne til hans datter, uden at tale om, at dit brud med Eichen vil være umoralsk i hans øjne. Og nu din moder; hun vil vist aldrig tilgive dig det, og den fine portion vil stryge dig af sin liste. Kan du bære alt det? Det er jo også en skrækkelig mesalliance, du indlader dig på med mig," vedblev han i en spydig tone; "frøken von Trolle og studiosus Sander! Det er, som om en svane ville gifte sig med en krage. Tænk på det og sig så ikke bagefter, at jeg har holdt dig et bind for øjnene!"

"Kære ven," svarede hun blidt, men fast, "hvor meget jeg kan bære, ved jeg ikke, men jeg *må* forsøge at bære det. Jeg har selv draget dette over mit hoved, og mit hjerte siger mig, at hvad jeg end vil komme til at lide, så vil jeg aldrig ønske det ugjort; for du er trofast."

Han trykkede hendes hånd, og hun vedblev med et elskeligt smil:

"Mesalliancen skal såmænd ikke sætte mig grå hår i hovedet. Du kan jo desuden komme frem og gøre din lykke i verden. Adskillige borgerlige mænd er nået højt op både i embede og rang. Det eneste, der trykker mig, er, at jeg gør uret mod Eichen. Jeg har intet at bebrejde ham, og han holder vist af mig på sin manér, skønt det er en skummel kærlighed, som indjager mig skræk."

"Glæd dig over," sagde Sander, "at du nu slipper ud af denne gribs kløer."

"Men vil han finde sig i det?" sagde Charlotte med en lille gysning; "han er ond; bare han ikke hævner sig."

"Å, det har såmænd ingen fare," sagde Sander. "Men sig mig nu, hvad du vil gøre; skrive et opsigelsesbrev til Eichen eller underrette dine forældre? Jeg kan uheldigvis ikke gøre det første skridt."

"Jeg ved det ikke," svarede hun, "jeg må nærmere overveje det."

"Nu skal jeg give dig et godt råd," sagde han; "gå til dronningen og stil dig under hendes vinger! Hendes Majestæt kan da ikke lade dig noget høre. Giver hun dig en reprimande, så kan du svare: Deres Majestæt, jeg fulgte kun Deres eksempel og gjorde ligesom De!"

Charlotte rødmede og ville have afvist den beskyldning, men i det samme så hun, at nogle masker, som var kommet ind i gemakket, stod og iagttog dem. Hun maskerede sig hurtigt og hviskede til Sander: "Jeg skal skrive til dig;" hvorpå hun rejste sig og forlod ham.

Hans hjerte var nu for fuldt, til at han kunne udholde maskeballets tummel og larm. Han søgte den nærmeste vej til garderoben for at få sin kappe og gå hjem. Da han nåede ud på trappen, kom to lakajer farende og greb ham, idet den ene råbte:

"Holdt, hr. rideknægt! De er nok en smugler; vær så god at følge med ned på vagtstuen!"

Sander slyngede dem begge fra sig, idet han sagde:

"Godt, så ved jeg, hvor jeg skal hen! Hold bare Deres fingre hos Dem selv!"

Men i det samme kom grev Holck til, nu ikke i ridderdragt, men i en blå fløjls hofdragt og smykket med sine ordener.

"Demasker Dem!" sagde han i en bydende tone.

"Med fornøjelse," svarede Sander, idet han tog masken af.

Holck stirrede på det ham ganske ukendte ansigt, mens Sander sagde: "Mit navn er Sander; jeg er hovmester for oberst Trolles børn. Obersten skaffede mig en billet, så jeg har ikke smuglet mig ind."

"Det er alligevel mod reglerne," svarede greven, men i en uventet spagfærdig tone. Navnet Trolle havde gjort sin virkning, ikke fordi obersten havde nogen indflydelse, men på grund af den gunst, hvori datteren stod hos dronningen. Holck havde allerede mærket, at hans stilling var rokket, og at dronningen begyndte at få overtaget. Hvis hun kom til kundskab om, at han havde været nærgående mod Charlotte Trolle, ville hun få et nyt våben i hænde mod ham. Det var ham derfor om at gøre at få at vide, om Charlotte Trolle havde røbet ham. Han bad da Sander følge med ind i forhallen, hvor der var tomt, og sagde til ham:

"Jeg ved, at De ikke har opført Dem comme il faut her i aften. De har uden grund overfaldet en herre og lagt hånd på ham."

"Jeg beder Deres Excellence tusinde gange om tilgivelse," svarede Sander med plebejisk oprigtighed, "jeg havde ingen anelse om, at det var Dem."

Holck kunne trods al sin letsindighed bære sig fornuftigt ad, og han var en meget godhjertet mand. Han blev lidt rød i kinderne, men brast i latter og sagde:

"Ved De hvad, monsieur Sander, havde De ikke taget mig ved overrumpling, skulle De min sjæl ikke så let have fået bugt med mig! Vær De glad over, at jeg af respekt for kongens hus ikke trak min kårde og lod Dem føle spidsen. Deres pisk ville ikke have nyttet Dem stort."

"Næppe, Deres Excellence," svarede Sander ærbødigt. "Det er vidt kendt, at De er en mester i alle ridderlige øvelser. Selv uden kårde kunne De være blevet mig en farlig modstander; i det mindste siger man, at Deres Excellence i England har lært den ædle boksekunst til fuldkommenhed."

"Men jeg kom nu til kort alligevel," svarede Holck, "og led et ærgerligt nederlag i en smuk dames påsyn. Det er ikke heldigt, monsieur. Især da forskellen i vor sociale stilling forbyder mig at søge revanche. Jeg har det i min magt at straffe Dem føleligt, og jeg mener, at De har fortjent det; min uskyldige spøg med frøken Trolle retfærdiggør ikke Deres voldsomhed. Men det skal være Dem tilgivet; jeg vil ikke hævne mig, forudsat, at De lader denne kedelige affære blive ganske mellem os. I modsat fald kan jeg blive tvunget til at bruge magten."

Det var ikke svært for Sander at forstå, at det lå i grevens interesse at få sagen neddysset. Han måtte dog ikke alene indrømme den høje herres ædelmodighed, men også hans forstandighed og indrettede sit svar derefter.

"Jeg takker Deres Excellence," sagde han, "for den højsindethed, De der udviser mod mig, og jeg indser, at det tjener mig bedst ikke at prale af den lille sejr, som tilfældet spillede mig i hænderne. Jeg skal for min egen sikkerheds skyld straks tilskrive frøken Trolle, underrette hende om, hvad der nu er passeret mellem Deres Excellence og mig, og bede hende om for min skyld at tie."

Holck var ganske overrasket over at finde så fin en takt hos en ringe studiosus, rakte ham med sit elskværdigste smil hånden, og derpå skiltes de.

Med hjertet fuldt af sin kærlighedslykke og hovedet fortumlet af denne aftens skæbnesvangre hændelser, gik Sander hjem til oberstens bolig i Store Kongensgade, listede sig op på sit kammer og gik i seng. Længe lå han vågen, og hans søvn blev urolig, da den endelig kom. Med feberhast joges hans sjæl gennem drømmenes land. Snart sad han i en løvhytte med Charlotte Trolle, hendes læber mødtes med hans, og dronningens ord til Struensee: *Je vous aime,* blev til hendes; snart tog han tag med grev Holck, som pludselig forvandledes til Frantz von Eichen, som han gik ind på livet med sin kårde, som allerede var rød af hans modstanders blod.

Men hvad han hverken sovende eller vågen drømte om, var, at i de tre små ord, som dronning Caroline Mathilde udtalte, idet hun gav sig hen til Struensee, lå nøglen til kommende, store tildragelser, som skulle omvælte alt og gribe afgørende ind i hans egen skæbne.

7. En kærlighedsroman

Det ville have givet et rigt udbytte for en filosof den næste morgen at læse i de menneskers hjerter, som den foregående nat under maskernes skjul havde sluppet glæden og lidenskaben løs. Hos nogle ville han have fundet triumf over vundne sejre, hos andre harme over lidte nederlag og bitre skuffelser; hos nogle vild tørst efter mere, hos andre overmættelse og lede, hos kun få fred. De var nemlig snart talt, for hvem det hele ikke havde været andet og mere end en uskyldig adspredelse.

Niels Sander vågnede sent og hilste den ny dag med spændt forventning og stor uro. Anna Gjørling var kommet derfra som en såret fugl med en brod i sit hjerte, men min var dog nået til en afgørelse, og i den er der hvile, selv om puderne er hårde. Hendes lykkelige medbejlerske derimod gik derfra med en vægt af uro og ængstelse, som foreløbig tog næsten al sødme fra hendes kærligheds nys udsprungne blomst.

Hun overvejede i flere dage og fik svage øjeblikke. Til at optage en kamp som den, der forestod hende, hørte der heltindemod, og hendes århundrede var ikke heltindernes tidsalder. Hun valgte da også sluttelig det, hvortil der hørte mindst mod, men som uden spørgsmål var det klogeste: hun ville gå til dronningen og påkalde majestætens hjælp.

"Nu, min lille due," spurgte Caroline Mathilde, da Charlotte en morgenstund blev indladt til dronningen i hendes sovegemak, "hvad har du på hjerte?"

Tonen var venlig, men ikke så hjertelig som i gamle dage. Dronningens væsen havde i det hele taget mærkbart forandret sig. I stedet for den lidenskabelige ømhed, som i forening med kvindelig blyhed havde gjort Caroline Mathildes væsen så tiltrækkende, var der trådt en djærvhed, som havde noget afvisende ved sig og lignede en protest eller en bebrejdelse. Charlotte Trolles kvindelige instinkt sagde hende, at der var blevet gjort et afgørende skridt nedad, og dronningen havde sagtens i hendes ærlige øjne læst hendes sorg derover.

Charlotte kyssede dronningens fremrakte hånd og svarede underdanig, uden spor af den fordums frimodige tilnærmelse: "Deres Majestæt, det er en for mig meget alvorlig sag, hvorom jeg ønsker at høre Deres mening og tillige udbede mig Deres råd."

"Formodentlig en ny kurre på tråden mellem von Eichen og dig?" sagde dronningen i en skarp tone. "Hvornår vil I høre op med at kævles? Hold snarest bryllup, så får I nok ro i blodet begge to. Der gives ingen bedre kur for jalousi end ægteskab, må du tro! Det er ligesom en svaledrik."

"Nej, Deres Majestæt," svarede Charlotte, "det er netop det, jeg ikke vil; jeg tænker på at bryde med Eichen og hæve forlovelsen."

"Nå," udbrød dronningen livligt, idet hun slog hænderne sammen, "da tør jeg vædde ti mod én på, at denne monsieur Sander har fingrene med i spillet!"

Charlotte blev blussende rød, og dronningen sagde i en hoverende tone: "De mørke roser på dine kinder stadfæster min formodning og sparer dig at svare med ord."

Derpå drog hun Charlotte ned ved siden af sig på kanapéen, klappede hende på kinden og sagde med hele sin gamle hjertelighed: "Dog gør du klogest i nu at skrifte åbenhjertigt for mig og ikke stikke noget under stolen. Til mig kan du tale frit; jeg er hverken nogen snerpe eller hyklerske. Aflæs nu den svare byrde, og jeg skal hjælpe eder til rette, hvis det er muligt."

Charlotte skred nu til værket og skriftede, skønt i begyndelsen temmelig tilbageholden; men dronningen drev hende ud af hendes forskansning og fik således alt at vide på det nær, at Sander og hun havde opholdt sig i paradegemakket. Da Charlotte var færdig med sin ofte af dronningens spørgsmål afbrudte fortælling, sagde Caroline Mathilde:

"Det er sandelig en kærlighedsroman af den ægte sort! I har al grund til at være grev Holck taknemmelig, det var ham, der drev eder i armene på hinanden. Ha, ha! Jeg ville give min største perle for den moro at se den impertinente karl i monsieur Sanders hænder; men vær du ganske rolig; jeg skal nok tie! Den lille greve er mig ikke længere til uro; han synger, mellem os sagt, nu på sit sidste vers."

Dronningen tav et øjeblik og vedblev derpå heftigt: "Tvivl ikke om min sympati! Du har handlet rigtigt. Det er ved Gud min mening, at når man elsker oprigtigt, bør man følge sit hjertes bud, selv om man er bundet til en anden mand med stærkere bånd end dem, der binder dig til von Eichen. I et sligt tilfælde ville jeg følge mit hjertes ven, om det så var til stejle og hjul; og jeg tiltror dig det samme mod. Men hvilket skrål der vil blive! Nå, jeg skal stille mig i brechen, og det må gå underligt til, om det ikke lykkes mig at få bugt både med dine forældre og den hele klike."

"O, Deres Majestæt," udbrød Charlotte med tilgivelig henrykkelse. "De er sandelig god; De har et stort hjerte!"

Dronningen gav sig nu til at drøfte, hvorledes man bedst skulle tage fat på sagen.

"Du bør for det første sende von Eichen et opsigelsesbrev. Du elsker ham ikke, har aldrig elsket ham, du ville kun blive ulykkelig med ham og gøre ham ulykkelig – nå, den lektie har jeg næppe nødig at remse op for dig; du har sagtens allerede øvet dig i den. Men selvfølgelig må du ikke lade noget ord falde om, at du elsker en anden. Sander bør ikke træde frem på scenen, før vi har redet stormen af. – Måske sender de bud efter dig; men jeg udleverer dig ikke; du har indtil videre stuearrest. Så kommer de sagtens stormende herop. Henvis dine forældre til mig; men Eichen bør du under ingen omstændigheder tage imod."

Således trøstet og vejledet forlod Charlotte dronningen. Nu havde hun genvundet sin kongelige venindes hjerte, og det var jo en lykke for hende; men snart vågnede hos hende en pinlig følelse af, at hun ved at træde ud af snerpernes kreds var kommet en smule på den urigtige side. Hun tænkte med et suk på, at dronningens venskab ikke mere var nogen dydsattest; "den hele klike" ville sagtens bryde staven over hende; men i tanken om sin egen renhed kunne hun bære det, og hun gjorde sig selv det løfte, at intet skulle gøre noget skår i hendes taknemmelighed og troskab mod dronningen.

Straks den næste dag fik hun et nyt vidnesbyrd om sin velgørerindes energi i enhver sag, hvor hjertet var med i spillet. Dronningen lod hende kalde og sagde til hende:

"Jeg vil lade dig vide, at jeg allerede har anbefalet Sander til kongen. Hvis han vil gå embedsvejen, kan han regne sin lykke for gjort; men han må naturligvis tage fat fra neden af. Trøst ham med det, når du skriver til ham; for, kære Charlotte, for det første vil jeg ikke vide noget af stævnemøder." –

De kom stormende, som dronningen havde forudsagt. Charlotte fik den værste tørn med sin moder.

"Men min Gud, barn," sagde oberstinden, lige som hun trådte ind ad døren til sin arresterede datter, "hvad har du der gjort? At bryde med von Eichen uden anden grund end den passiar, at du ikke elsker ham!"

"Elskede du da ikke fader, da du giftede dig med ham?" spurgte Charlotte.

"Nej, min tro, om jeg gjorde," svarede oberstinden; "men efterhånden kom jeg til at holde af ham, og nu elsker jeg ham af mit ganske hjerte. Sådan ville det sikkert også være gået dig med von Eichen."

"Aldrig!" svarede Charlotte, "fader er en retsindig mand og har et godt hjerte. Om Eichen har jeg aldrig haft gode tanker; han er hård, mistroisk, ond, en født tyran. Jeg kendte ham slet ikke, da jeg blev forlovet med ham. Du fik mig overtalt dertil, moder, fordi hans moder er din veninde. I havde afgjort den sag mellem eder, og jeg var dengang jo ikke andet end et barn, som I let kunne løbe med."

"Må jeg være fri for slige skammelige beskyldninger!" udbrød oberstinden opbragt. "Men her må stikke noget bagved. Du har vistnok forelsket dig i en anden; ud med sproget, hvem er det?"

"Jeg har ikke andet at sige, end hvad jeg har skrevet," svarede Charlotte koldt og fast, så megen snuhed og kraft havde gud

Amor allerede udstyret hende med. "Dronningen billiger, hvad jeg har gjort; gå til Hendes Majestæt og tal med hende!"

"Gå til dronningen," svarede oberstinden, idet hun gjorde et kast med hovedet og smilede foragteligt, "nej min tro om jeg gør! Vi har en stærk formodning om, hvorledes det har sig med Hendes Majestæt, mere vil jeg ikke sige. Men jeg føler mig aldeles overtydet om, at når hun har hånden med i spillet, så må der være noget letfærdigt ved sagen. Vil du slet ikke høre din egen moder mere? Kan det ikke blive godt igen mellem von Eichen og dig? Vi var netop i færd med at fastsætte bryllupsdagen, da vi fik dit usalige brev. Det kom så forfærdelig overraskende. Eichen kom styrtende ud til os med det og teede sig som et rasende menneske. Han er grænseløst ulykkelig, Charlotte!"

"Å," svarede Charlotte koldsindig, "det går nok over igen; men jeg vil gerne tro, at det ærgrer ham svært, at han går glip af min gode medgift."

"Jeg vil ikke længere høre på dig, din hjerteløse tøs," råbte oberstinden forbitret, idet hun sprang op. "Hvis du bliver ved dit forsæt, så vil vi ikke se dig mere for vore øjne; fader er enig med mig deri; men vi skal nok komme efter, hvem det er, der har fået fat i dig, og så skal du høre fra os!"

Oberstinden gik hen til døren, men standsede pludselig, vendte sig mod Charlotte og så hende ind i øjnene.

"Det skulle da ikke være Sander?" sagde hun. "Du bliver rød – så er det ham! Nå, Gud forbarme sig! Det er dog alt for galt. Svar mig, er det ham, den slyngel?"

Men Charlotte havde hurtigt fattet sig.

"Du får ikke et ord mere ud af mig i dag, moder," svarede hun. "Du gav mig skyld før for at være hjerteløs, men du er det selv. Når jeg kun lader mig gøre til fru Eichen, så er det dig aldeles ligegyldigt, at mit hjerte bliver knust derved; men det bliver der ikke noget af."

"Jeg vil fra nu af ikke mere kalde dig min datter," svarede oberstinden koldt og fast.

"Det får så være," lød Charlottes svar; "jeg har i dronningen fundet en anden moder; hun vil tage sig af mig."

Oberstinden gik uden at sige mere; men da døren havde lukket sig efter hende, sank Charlotte om på en stol og brast i gråd. Nu var lidelserne og de tunge ofres dage kommet; men hun lod sig ikke rokke. Hendes fader kom, og samtalen med ham blev vel roligere, men dog endnu mere pinlig; for de elskede hinanden inderligt. For ham kunne hun ikke lukke sit hjerte. Hun skriftede oprigtigt for ham, og dronningens plan, at holde Sander uden for spillet, gik altså i stykker. Oberstens harme var stor over, at Sander, hvem han havde troet så godt, havde tillistet sig hans datters hjerte. Dog mærkede Charlotte, at med sin gode fader ville hun være kommet til rette, hvis han havde været herre i sit eget hus; men det var han uheldigvis ikke. Denne hæderlige mand og tapre officer kunne ikke stå for et blik eller et ord af sin viljestærke hustru, og hans forsonlige stemning ændrede altså ikke pagernes stilling.

Imidlertid rasede von Eichen og gik så vidt, at han endogså i fleres nærværelse lod falde ord, som var fornærmelige for dronningen. Det tog Hendes Majestæt sig ikke nær, men hun var bange for, at den kærlighedsroman, i hvilken hun tog så

levende del, skulle få en tragisk ende, og hun lod derfor den forsmåede og vrede elsker kalde.

Eichen tænkte straks, at nogen måtte have rapporteret hans uforsigtige ytringer til dronningen. Han blev hed om ørene og gik hjerteklemt til audiensen. Til sin overraskelse fik han en nådig modtagelse, og dronningen lod ganske uvidende om hans uforskammethed.

"Jeg beklager Dem," sagde hun, "og finder Deres vrede over Deres nederlag naturlig. Sagen lader sig imidlertid ikke ændre, og jeg vil nødig tro om Dem, at De, selv om De kunne, ville gifte Dem med en dame, som måtte trækkes med magt til alteret."

Eichens øjne havde, mens han stod og stirrede på dronningen, deres mørkeste udtryk, og den underlige skælven ved overlæben viste sig gentagne gange. Dronningen tænkte: Han ser mig ud til at kunne gøre det og endnu værre ting; men jeg skal tæmme ham!

"De må altså," vedblev hun, "finde Dem i Deres skæbne; men det lader desværre til, at det er De ikke villig til. Jeg ved, at De overalt taler om monsieur Sander på den mest fornærmelige måde, og at De har udstødt trusler om hævn. For det tilfældes skyld, at De virkelig skulle tænke på noget sådant, vil jeg advare Dem. Kongen vil ikke tåle nogen voldshandling, og De ved vel endnu bedre end jeg, at straffen for duel er meget streng; det gælder livet."

"Monsieur Sander," svarede Eichen med spydig ærbødighed, "har intet at frygte af mig. At en simpel karl som han har dristet sig til at forlokke sin herres datter, er unægtelig, ganske bortset fra min personlige krænkelse, i mine øjne så stor en forbrydelse, at jeg ville holde det for en mild straf, om han blev

jaget af gårde med en hundepisk; men derom er der naturligvis ikke tale, siden det har behaget Deres Majestæt at tage ham i Deres varetægt. Om en duel mellem ham og mig kan der heller ikke være tale; jeg vil aldrig nedlade mig til al slås med en karl som ham."

"Det tyder da ikke på nogen fare," svarede dronningen med et for Eichen højst irriterende smil, "især da, som jeg hører, monsieur Sander nærer følelser af en lignende slags over for Dem. Dog har han efter frøken Charlottes sigende udtalt sig mere sømmeligt end De, idet han skal have sagt, at han ikke regnede det for en ære at slås med dem. Han kunne ikke indse, hvad en ung løjtnant, som aldrig har lugtet krudt, egentlig har at hovmode sig af, eller i hvilken henseende han skulle være bedre end en student – og det indser jeg virkelig heller ikke."

Der fik en fuldblods aristokrat et lille indblik i Struensees program og en forestilling om, hvad han og hans lige havde at vente sig. I Eichens sorte øjne lyste en gnist af det had, som dronningens og Struensees stormløb mod tidens fordomme og indgroede sædvaner, desværre også mod gode og retfærdige, senere så rigeligt skulle indbringe dem.

"Imidlertid," vedblev dronningen, "indrømmer monsieur Sander, at De på grund af Deres nederlag har al grund til at hade ham. Ifølge de såkaldte æreslove er han pligtig til at give Dem en oprejsning og er til enhver tid rede dertil; men han bøjer sig for kongens vilje, som er blevet forkyndt ham og som er, at Hans Majestæt ikke vil have blodsudgydelse og mere skandale ud af denne sag. De må vide, hr. Kammerjunker, at den første af Dem, der ypper strid, øjeblikkelig vil blive sat i arrest og strengt straffet. Af hensyn til Deres og frøken

Charlottes familie har jeg gjort mig den ulejlighed at give Dem denne advarsel. Jeg håber, at De vil lægge Dem den på sinde og indse, at under disse omstændigheder er det dobbelt uværdigt for en gentleman at bruge mund og skælde og smælde, således som De har gjort."

Dermed afskedigede dronningen Eichen, hvis hjerte nu var at ligne ved en glødende esse, hvorpå hadets og hævnens dæmoner i stilhed smedede våben til passende tid. –

Men Niels Sanders hjerte svulmede nu af håb. Han tog sig det ikke nær, at hans gamle velynder, Charlottes fader, øjeblikkelig gav ham hans afsked, og at oberstinden på en krænkende måde viste ham døren. Det var ham under sagernes nuværende stilling tværtimod en lettelse. Sådan må det naturligvis gå, tænkte han. Obersten gav ham desuden lidt oprejsning og røbede sin svaghed ved i fortrolighed at sige til ham:

"Det er nødvendigt allerede af den grund, at Eichen kommer her hver dag, at De forlader vort hus; det ville, hvis De blev her, ende med, at De og han røg sammen."

Den stakkels oberst! Hvem skulle nu, når Sander var borte, afkorte ham tiden med åndfuld og underholdende samtale, læse højt for ham og spille skak med ham? De kunne let få en huslærer igen, men aldrig Sanders lige. Nu havde obersten ingen mellem sig og sin vrede gemalinde, som sekunderedes af den rasende, forsmåede svigersøn.

Sander lejede et par værelser i et hus ved stranden. Han syntes godt om at bo der, da han havde slottet lige for sig og kunne se over til mezzaninen over dronningens bolig, hvor Charlottes værelser lå. Han gik om i en glædesrus og fik i disse

forventningens dage kun ét ubehageligt indtryk. Han mødte nemlig en dag ved Holmens Kanal dronningen til hest, ledsaget af frøken von Eichen. Nu fik han syn for sagn og så med sine egne øjne, at dronningen virkelig havde fået det underlige og ukvindelige indfald at klæde sig i mandsdragt og ride i herresadel. Hun bar en kort, højrød frakke, hvide stramme skindbenklæder og blanke ridestøvler med sporer. På hovedet havde hun en fiffig, lille hat med en hvid strudsfjer. Elisabeth von Eichen var klædt i en lignende dragt og begge sad overskrævs i sadlen.

Sander, som på teateret havde set kvinder på nært hold i alle mulige forklædninger, så på dronningen med en skuespillers øjne og tænkte: Det er alligevel effektfuldt og indtagende; men straks meldte den tanke sig: Mon jeg også en skøn dag vil få Charlotte at se i skindbukser og med ridestøvler på, siddende overskrævs i sadlen?

En mand blandt den gabende mængde, som viste sig at være en købmand, der havde rejst meget, sagde til Sander: "Det har dronningen ikke selv hittet på. Kejserinde Catharina af Rusland gjorde det først, nemlig da hun kom på tronen for otte år siden. Da viste hun sig for den preobraschenskiske garde i oberstuniform, med dragen kårde i hånden og ridende overskrævs som en mand. Hendes Majestæt, vor gode dronning, følger altså deri kun et glorværdigt eksempel."

"Da må vi dog ønske," sagde en hosstående borger, "at Hendes Majestæt ikke går videre i teksten og tillige efterligner kejserinden i værre ting!" –

Omsider nåede Sander sine længslers mål, en sammenkomst med sin hjertenskær. En lille, kærlig billet fra hende opfordrede

ham til at indfinde sig på hendes værelse på slottet til et opgivet klokkeslæt. Han kom også punktligt, og hun var alene. Da han, iført sine bedste klæder, med kårde ved siden og hatten i hånden trådte ind ad døren til hende, lyste hendes øjne ham strålende i møde, og hendes kinder blussede. Hvis hun ventede og måske på én gang håbede og frygtede et jublende møde og en stormende omfavnelse, så blev hun vel skuffet og dog roligere. Sander vedligeholdt sin anstand, kyssede ærbødigt den hånd, hun rakte ham, og sagde:

"Tak, dyrebare veninde! Efter denne time har mit hjerte længe sukket."

Tonen var såmænd kærlig og inderlig nok, og Sanders stræben efter ved en sømmelig iagttagelse af formen at hæve sig til hende og hendes stilling måtte hun billige. Så varmt bankede deres hjerter hinanden i møde, at lidt tvang var gavnlig. De fortalte nu hinanden, hvad de hver for sig havde oplevet under adskillelsen.

"Jeg har sendt bud efter dig," sagde Charlotte endelig, "med dronningens tilladelse og af en særlig grund. Jeg har et glædeligt budskab til dig: kongen har i går udnævnt dig til assistent i Rentekammeret. Hvad siger du dertil?"

"Jeg siger tak og Gud velsigne dronningen!" svarede Sander glad. "Fra hende kommer det."

"Ja, ganske vist," svarede Charlotte, idet en fin rødme stjal sig over hendes kinder, "men det er dog Struensee, som har udvirket det."

"Det glæder mig at høre," sagde Sander. "Alle siger, at han er en genial og indsigtsfuld mand og fri for alle fordomme."

"Det er han," svarede Charlotte. "Jeg hørte ham forleden sige: Forholdene her i Danmark er aldeles kinesiske; man ser kun på fødsel og rang, mens man alene burde tage hensyn til dygtigheden og vælge brugbare mænd til statens tjeneste, hvor de så findes."

"Og det," svarede Sander med et smil, "vil jeg håbe er sket, idet man sætter mig ind i Rentekammeret. Der bliver vel nok engang en minister af Struensee, og så vil min lykke være gjort."

"Ja," sagde Charlotte, "når du har fået din udnævnelse, så undlad ikke at gå til Struensee og bring ham din tak; det er den rigtige adresse."

"Jeg skal følge dit råd," svarede Sander; "men tro ikke, at jeg over vor lykke har glemt dine forældre og det slemme brud med dem; det ligger mig tungt på sinde. Mon ikke dronningen også der kan jævne vejen for os?"

"Det vil falde hende svært," sagde Charlotte. "Moder er ubøjelig. Dronningen siger, at vi må holde os rolige og ikke ødelægge vor sag ved nogen overilelse."

"Godt," svarede Sander, "jeg skal være tålmodig og ved at arbejde ivrigt i Rentekammeret lægge grunden til vor fremtid. Nu får jeg jo foden på embedsstigen, og hvorfor skulle der ikke engang kunne blive en etatsråd af mig? Rangforordningen bliver vist aldrig ophævet; men det kan jo også være det samme, når de kun fylder kuben med arbejdsbier og ikke med droner. Men sig mig nu, kære Charlotte, hvorledes er vi egentlig stillet? Er vi forlovede for verden eller ikke? Dine forældres samtykke mangler jo."

"Vi er med alles vidende og under dronningens protektion hemmeligt forlovede," svarede Charlotte med et smil. "Vi kan

veksle breve, så meget vi ville, og ses en gang imellem, men kun her og helst ikke uden dronningens vidende."

"En pikant situation," svarede Sander, "og den har sine lyse sider. Når vi mødes, så har vi det for os selv, og vi slipper ganske for visitter, sladrende veninder og kaffeselskaber. Det kan nok gå en tid, indtil pæren bliver moden og af sig selv falder i hænderne på os, jeg mener dine forældres samtykke; og så skrider vi lige til brylluppet."

"Det glæder mig og giver mig ro, at du tager sagen tålmodigt," svarede Charlotte, idet hun lagde sin hånd i hans. "Faders og moders samtykke må til, ellers bliver der ingen lykke derved."

"Deri er jeg enig med dig," sagde Sander og gav hende til afsked et hjerteligt kys. –

Der påfulgte imidlertid snart en længere adskillelse; for midt i juni måned rejste kongen og dronningen med hele hoffet til Holsten, hvor de blev næsten til september. I denne mellemtid gjorde Sander et fornuftigt skridt, der altid tidligere havde stået for ham som en ydmygelse. Han rejste til Teglgård og forligede sig med sin gamle farbroder. Jørgen Sander gav sig straks, hans brodersøns udnævnelse til assistent i Rentekammeret og den adelige brud, han havde vundet, var trumfer, som Jørgen ikke kunne stikke og ønskede det heller ikke. Han indsatte ham i sit testamente som arving til hele sin formue. Vel var den ikke stor, men nu kunne Niels Sander dog ikke kaldes en tigger. Han havde udsigt til at kunne føde sin hustru, selv om hun blev gjort arveløs, og det styrkede hans selvfølelse, uagtet det ikke bragte ham et skridt nærmere til målet. Da Charlotte fik den efterretning, sendte hun ham et svar, som frydede hans hjerte.

"Gid jeg var fattig," skrev hun. "Alt hvad her udjævner forskellen mellem os, glæder mit hjerte. Ja, det er nu kommet så vidt med mig, at jeg er nær ved at ønske, at Trollernes gamle mod ikke flød i mine årer."

8. Gourmand bliver konferensråd

Hoffets rejse til Holsten var blevet sinket noget ved, at den gamle enkedronning Sofie Magdalene lagde sig til at dø sidst i maj måned. Mod denne utidige indblanding af livets og glædens fjende, døden, undlod herskaberne ikke at protestere. Struensee, som senere ved en kabinetsordre satte alle ligfærd til natten og således ligesom udslettede døden af dagsordenen, tilkastede allerede nu manden med leen og hele hans tilhørende af sørge-etikette en handske. Mens ligklokkerne ringede for kong Kristian den Sjettes enke, gjorde han udkast til en forordning, som fastsatte, at ingen hofsorg måtte vare længere end fire uger. Det var hans prøvestykke i regeringskunsten. Dog fik den høje, afdøde dame tillige nu i sin grav tilbage med renter det had, som hun havde næret mod det ny hof på grund af den mangel på respekt, som hun lige til det sidste havde mødt. Med så få omstændigheder, som sømmeligheden på nogen måde tillod, blev hun bragt til hvile i Roskilde. Få dage efter brød hoffet op, og sidst i juni nåede det sit hovedopholdssted for sommeren, slottet Travendal ved Segeberg.

En skøn sommer blev det, og man levede i herlighed og glæde. Kun grev Holck var ikke rigtig i sit es; han havde fået en skræk på Gottorp, hvor kongens svoger, prins Karl af Hessen, residerede og hvor hoffet på henrejsen havde opholdt sig nogle dage. En morgenstund, da han ville ind til kongen, løb han i

forgemakket på Enevold Brandt, som lige kom ud fra majestæten. Holck havde ingen anelse om Brandts nærværelse – hvem mon der havde sendt bud efter ham? I stum forbavselse stirrede han på sin gamle rival og glemte rent at gengælde hans hilsen.

"Tror De, at jeg er et spøgelse" spurgte Brandt med sit spydigste smil.

"Nej," svarede Holck, idet han fattede sig, "men jeg holder ikke af gengangere."

Der skulle imidlertid snart vise sig en genganger til, hvis tilsynekomst var endnu mere ildevarslende, nemlig Rantzau-Ascheberg. Han var nu en ganske anden mand end for to år siden. Lykken havde glattet de værste rynker i hans ansigt. Hans gamle fader var død, og han var blevet indehaver af de store familiegodser, og samtidig havde han smøget en tung klods af sin fod, idet han havde skilt sig af med sin hustru. Hun havde nemlig to utilgivelige fejl: hun var svagelig, og hun kunne ikke lade være at elske ham. Nu var han en fri mand, i øjeblikket ude over alle økonomiske vanskeligheder og trods sine tre og halvtredsindstyve år så hidsig som nogen yndling på at styrte sig ind i ny eventyr. Nu hørte man ikke mere noget om gigt eller podagra. Der var rigtignok en lille hindring for at træde ind i helligdommen, nemlig den bandstråle fra Petersburg, som hvilede på hans hoved; men man satte sig sluttelig ud over denne. Kongen og dronningen modtog hans indbydelse til Ascheberg, hvor han opvartede og morede herskaberne kongeligt, og derpå fulgte han med i kongens følge til Travendal.

Således var nu, takket være Struensees ordholdenhed, triumviratets medlemmer samlede og kunne indlede de operationer, som skulle bringe Rom til at skælve.

Det første, man gjorde, var at rydde den nærmeste plads omkring kongen, og dette hverv påtog dronningen sig. Caroline Mathilde havde nu ingen anden vilje end Struensees. Hendes hjerte svulmede af lidenskab, som døvede enhver advarende røst i hendes indre. Som suveræn dronning mente hun sig hævet over verdens dom, fulgte blindt sit naturlige instinkt og skred dristigt frem mod målet. –

En smuk morgen midt i juli måned sad kongen i sit gemak på Travendal. Han var alene; glasdøren til haven stod åben, morgenvinden bar blomsterduft og toner af fuglenes sang ind til ham; men han syntes ikke at fryde sig ved det. Efter at han havde læst nogle sider i sin yndlingsbog, madame de Sevignés breve, som han altid farte med sig, lagde han bogen fra sig på det lille marmorbord, som stod ved siden af hans lænestol, og stirrede ud ad den åbne dør med et tomt blik. Et par gange gled der et sarkastisk smil over hans fine træk, og der viste sig et glimt af ånd i hans sløve øjne, men det udslukkedes lige så hurtigt, og han sank atter tilbage i sin apatiske sløvhed.

Da hørte han en raslen bag ved sig og fo'r sammen; enhver pludselig lyd indgød ham skræk. Han vendte sig og så, at det var dronningen, der kom. Strålende af sundhed og med et smil på sine friske læber gik hun hen til ham, bød ham godmorgen og rakte ham hånden. Han rejste sig og kyssede den med værdighed. Der var jo nu sluttet fred imellem dem, men han stod dog der som den overvundne part og syntes næsten at frygte hende. Nogen egentlig fortrolighed havde der aldrig

hersket imellem dem, og den omstændighed, at de altid talte fransk med hinanden, gjorde tonen endnu mere formel.

"Har Deres Majestæt haft en god nat?" spurgte hun, idet hun tog plads på en taburet, og han satte sig.

"Jeg takker, madame," svarede kongen, "ret god; men nu har jeg siddet her alene i en hel time og kedet mig. Hvor er Holck?"

Der gav han hende straks stikordet.

"Så Holck har ikke gjort dem sin opvartning?" udbrød hun i en indigneret tone. "Han red til Segeberg for lidt siden; han generer sig sandelig ikke!"

"De har aldrig kunnet lide Holck," svarede kongen med et klart, skarpt blik.

"Nej," svarede dronningen rolig og ligefrem. "Han er alt for impertinent; men når han så endda gjorde sin skyldighed mod Deres Majestæt, der har overøst ham med nådesbevisninger! Jeg beundrer Deres engleagtige tålmodighed med ham."

"Da håber jeg ikke, at han bilder sig noget ind," svarede kongen, idet han brusede op. "Jeg skal nok vise ham, hvem der er konge!"

Men vredesglimtet i hans øjne slukkedes straks igen, og han sank tilbage i stolen som en slappet fjeder.

"De bør ikke tåle ham længere," sagde dronningen, "giv ham hans afsked og sørg for ham på anden måde."

Kongens blik oplivedes. Afskedigelser, nedstyrtelser og forandringer var nu hans eneste lyst. Men venskabet med Holck var gammelt; de havde leget med hinanden allerede som børn, og Holck havde nu i fire år været sin herre og konges tro staldbroder, omgangsven og deltager i alle hans dårskaber. Der

gik en lille nervøs gysning gennem kongens skrøbelige legeme, idet han svarede:

"Det ville give en scene, og det kan jeg ikke tåle."

"Nej," svarede dronningen, "Deres Majestæt skal blive aldeles fri for at have med den sag at gøre; vi vil selv afgøre den skriftligt; men det er ikke engang nødvendigt, at det sker straks. Lad os først under et eller andet påskud sende ham til København."

"Ja, det lader sig høre," sagde kongen roligere.

"Hans fjernelse," vedblev dronningen, idet hun så ned for sig, "vil gøre meget til, at livet her på Travendal bliver bedre for Deres Majestæt; men det falder mig ind, at den sag vil blive mindre sårende for ham, hvis vi ikke lader ham rejse alene, men giver ham selskab med i hans forvisning."

"Hvad mener De, madame?" spurgte kongen, idet han så op.

"Jeg mener," svarede dronningen, "at vi er for mange. Hvad skal vi med det store hof her i vor landlige ensomhed? Her bruger vi jo intet ceremoniel. Lad os sende alle overflødige personer tilbage til København. Hvad gavn gør egentlig Moltke, fru von Lühe og Holstein?"

"Hvad for noget," udbrød kongen med usædvanligt liv. "De vil ikke alene bortjage min overhofmarskal, men vil endogså af med Deres egen overhofmesterinde og hofchef?"

"Ja," svarede dronningen, idet hun bøjede sit hoved, "og med nogle personer til, som er mig til ulejlighed. Hvad skal jeg med alle de hofdamer? Jeg bryder mig ikke om at have andre end Charlotte Trolle."

"Nej, det er virkelig morsomt!" udbrød kongen, idet han gned sig i hænderne. "Hvor de vil blive lange i ansigterne, når de får

deres congé!" Derpå brast han i en kort, skarp latter, men spurgte så: "Men hvad siger Struensee til det?"

"Han er af samme mening som jeg," svarede dronningen, idet hun så op med et roligt og naivt blik. "Ja, han går endnu videre end jeg; men han har jo sikkert selv udviklet sine meninger for Deres Majestæt."

"Ja," svarede kongen nervøst, "han siger mig så mange ting nu; jeg kan ikke huske det alt sammen. Mit hoved er ikke videre stærkt mere, Caroline," føjede han til, idet han lagde hånden på panden.

Denne tilståelse og den sjældne lyd af hendes navn rørte dronningen; dog var det ikke kærlighed – det kunne der ikke være tale om – men medlidenhed, der greb hende. Denne følelse drev hende imidlertid netop til at gå langt videre, end hun fra først af havde foresat sig og straks styre løs på et større mål. Jeg kan ikke, tænkte hun, vise ham nogen større velgerning end aldeles at fri ham fra regeringens byrder.

"Deres Majestæts hoved," svarede hun, "er klart nok, men Deres helbred er rokket; De trænger til hvile. Jeg forstår mig ikke på politik og, som De ved, har jeg aldrig blandet mig i statssager; men så meget kan jeg dog fatte, at vort regeringsmaskineri er forældet, alt for indviklet og tungt at arbejde med; det burde simplificeres."

"Ja," sagde kongen, idet han vågnede op af en lille døs, "det var nok omtrent det, Struensee sagde til mig forleden."

"Struensee," udbrød dronningen med et sværmerisk blik, "ser klarere end alle Deres Majestæts nuværende rådgivere tilsammen. Hvorfor drager Deres Majestæt ikke i en langt større udstrækning nytte af denne udmærkede mands tjeneste?

Ingen er Dem så hengiven som han, og ingen forstår Dem så godt."

Kongen flyttede sig urolig i stolen; nu vidste han, hvor hun ville hen.

"Men," vedblev hun, idet hun fæstede sit blik på kongens spændte træk og skælvende læber, "jeg bør af hensyn til Deres Majestæts sande vel tale rent ud. Giv Bernstorff sin afsked og sæt Struensee i hans sted; det er mit råd til Dem!"

Nu sprang kongen op, vågnede til klar samling om situationen og fik, måske for sidste gang i sit liv, den fulde brug af sine evner.

"Jeg gør det ikke, madame," råbte han, idet han satte foden hårdt i gulvet. "Gør og lad ellers, hvad De vil; men De må ikke røre ved Bernstorff!"

Så drejede han sig om på hælen og mere løb end gik ud af gemakket. Dronningen blev stående og så forbavset efter ham. Hun havde nok ventet indvendinger, men ingenlunde en så energisk afvisning. Sagen måtte altså foreløbig henstå uafgjort; men hun tvivlede ikke om, at kongen til sidst ville give sig.

Da de nogle timer efter mødtes ved taflet, syntes kongen også ganske rolig. Han spiste med sin sædvanlige appetit, så sig om med et sløvt blik og holdt sig tavs. Dog viste det sig, at han havde ørene med sig; da Struensee nemlig lod et par ord falde til sin sidemand om nogle støverhunde, som dronningen havde ladet komme fra England, og roste deres fortrinlige egenskaber, råbte kongen i en skarp tone over til ham:

"De forstår Dem slet ikke på det, etatsråd! Racen er slet."

Alle studsede, og Struensees misundere godtede sig over dette tegn på unåde. Tilrettevisningen var i og for sig

krænkende, fordi alle mente, at Struensee var en dygtig jæger; men dertil kom, at kongen kaldte ham etatsråd, uagtet han nylig var blevet udnævnt til konferensråd.

"Deres Majestæt er naturligvis en større kender end jeg," svarede Struensee rolig smilende; men dronningen tog sig ikke sagen så let.

"Hundene er gode," sagde hun i en skarp tone; "men hvordan de end er, så burde Deres Majestæt ikke glemme, at De har udnævnt Struensee til konferensråd. Det er da vel ikke Deres mening, at De vil tage den højere titel fra ham?"

Kongen gav intet svar; men der gled et sarkastisk smil over hans læber; han kaldte sin store, danske hund Gourmand hen til sig, tog et stykke steg fra tallerkenen, holdt det i vejret og sagde:

"Gourmand, kan du gø?"

Hunden, som vidste, hvad der forlangtes af ham, inden han kunne få sin løn, udstødte et bjæf, kongen kastede kødet i gabet på ham og sagde: "Godt, så kan du også være konferensråd!"

Alle lo ad kongens vittighed, og ingen lo højere end Struensee. Det kunne han roligt gøre; for hvad der end havde rørt sig i kongens sløve hjerne, så døde det atter hen. Det hele endte med en spas, idet kongen samme aften udstedte et patent, hvori han virkelig udnævnte Gourmand til konferensråd. –

Bortsendelsesordren kom over de proskriberede herrer og damer som et tordenslag. Rigtignok havde flere af dem udfordret skæbnen, idet de havde udtalt sig meget skarpt og uforsigtigt om dronningen og prøvet på at modarbejde Struensee; men et så dristigt, opsigtsvækkende og i deres øjne

skandaløst skridt, som næsten hele hoffets hjemsendelse, havde de dog ikke ventet.

Brandt påtog sig med glæde det hverv at overbringe kongens ordre til vedkommende og tillige underrette dem om, at kongen ikke var så rask, at han kunne give nogen af dem afskedsaudiens. Dronningen derimod ville modtage dem. De benyttede sig imidlertid ikke alle af tilladelsen, og blandt dem, der holdt sig tilbage, var Holck. Da Brandt kom ind til ham med meldingen, svarede han i en skødesløs tone:

"Det kommer mig ikke uventet; jeg forstår godt meningen; jeg er færdig; min afskedigelse vil ikke lade vente længe på sig."

"Derom ved jeg intet," svarede Brandt med en uskyldig mine.

"Å," sagde Holck spydigt, "De ved sagtens mere end det, uagtet De kun er kosten, en anden og stærkere hånd holder på skaftet. Skal De måske afløse mig? Så når De altså Deres mål; jeg gratulerer og misunder Dem min sjæl ikke. De vil snart få nok af det; jeg er glad over, at jeg nu kommer ud af den hele suppedas."

"Ja," svarede Brandt med sit infameste smil, "det, De efterlader overalt, hvor De har været og haft rådighed, må vel kaldes suppedas; men nu skal der nok komme bedre orden i tingene."

Den ramte; for Holck havde ved sin umådelige letsindighed og sit spilleraseri kostet kongen mange penge og bortødslet hele sin formue; han gik derfra som en ødelagt mand. Imidlertid havde han i sin tid vist Brandt skånsel og fortjente ikke at skoses af ham. Han gjorde dog ikke gengæld, men svarede med en grandseigneurs overlegne ro:

"Nu, min kære kammerjunker, lad os nu først se, hvorledes Deres regimente spænder af. Når vi har enden på visen, så kan vi tales ved om den ting!"

Brandt følte sig en smule lille, da han gik fra den faldne yndling; men andre steder havde han bedre held med sig og nød ret sin triumf.

Størst var forbitrelsen i damernes lejr, og der rasede især Elisabeth von Eichen som en løvinde. Skålen blev endnu mere bitter for hende at tømme, fordi Charlotte Trolle var blevet skånet. Hun undlod da heller ikke at give sin harme luft.

"Det er en smuk løn, jeg får for min tro tjeneste," sagde hun inden afrejsen til Charlotte; "men jeg forstår! Det er ikke andet end pur jalousi fra dronningens side; hun kan ikke tåle, at Struensee ser på mig eller taler til mig."

Da Charlotte ikke gav noget svar, vedblev hun:

"Dronningen har grund til at være jaloux. Struensee er min ven og var det, længe inden han blev dronningens."

Da Charlotte så ned for sig og rødmede, klappede Elisabeth hende på kinden og sagde med et frækt smil:

"Du vil ikke have megen sminke nødig her på Travendal. Undseelsens roser vil stadig blomstre på dine yndige kinder ved at se alt det, som nu skal gå for sig. Bjærg din dyd og se snart at blive gift med din skriver!"

Med stor sorg måtte Charlotte føle sandheden af denne onde spådom. Nu da alle, som havde holdt ceremoniellet og værdigheden oppe, var fjernet, satte dronningen alle hensyn til side. Hun færdedes overalt med Struensee uden mindste ledsagelse. Livet gik for dem som en rus, og dagen var for kort til glæden.

Imidlertid gik de politiske intriger deres gang. Triumviratet drev det snart så vidt, at Bernstorff ikke mere blev tilsagt til kongens taffel, og han havde svært ved at få majestæten i tale. Kongen var aldrig alene; enten var Struensee, Brandt eller Rantzau hos ham. Kongen vænnede sig efterhånden til Brandts selskab, og Rantzau spillede sine kort så fint, at han kom i gunst hos dronningen, uagtet hun tidligere havde haft modbydelighed for ham. Han nød den ære en smuk dag i august måned at præsentere Dronningens Livregiment, hvis oberst han var, for sin høje chef, dronningen selv. Regimentet blev sendt til Travendal fra Glückstadt, hvor det lå. Der blev holdt en højtidelig parade i slotsgården, hvor dronningen selv overrakte regimentet to ny faner med sit navnetræk.

Ved denne lejlighed red Caroline Mathilde lig en anden Catharina II, frem for regimentets front i oberstuniform, en rød frakke med gule rabatter, bar en galoneret hat med fjer og hilste på militær vis med den dragne kårde. Kongen stod ved sit åbne vindue, så på det og lo ad det. Struensee og Brandt stod sammen ved et andet vindue; Brandt hviskede til Struensee:

"Rantzau er heldigere her, end han var for otte år siden i Petersburg. Mon han ser tilbage og sammenligner? Hos mig vækker denne scene en underlig idéassociation."

"Hvilken" spurgte Struensee.

"Hvis," svarede Brandt, "dronningen nu gjorde ligesom kejserinde Catharina – jeg mener ikke noget så grusomt – men – hun kunne gøre sig til regentinde, hvad dag hun ville; det lod sig gøre i en håndevending."

Struensee blev ganske bleg og hviskede heftigt:

"Ti stille, forrykte menneske! Det ender nok med, at De ødelægger det hele for os."

Ja, Brandt var triumviratets enfant terrible; men han havde mod i brystet. Havde der været så meget stål i Struensee, ville tildragelserne vistnok have udviklet sig anderledes og Kristian VII.s skæbne kunne have fået nogen lighed med kejser Peter III.s. Nu endte dagen kun med et gallataffel, og dronningen overrakte sin oberst en gulddåse med brillanter af stor værdi. Aldrig er en kostelig gave blevet lagt i en værre forræders hænder.

Midt i august var idyllen på Travendal til ende. Dronningen måtte, hvor nødig hun end ville, rejse til Lüneburg, hvor hendes moder, prinsesse Augusta af Wales, og hendes broder, hertugen af Gloucester, havde sat hende stævne. Kongen tog med, og Struensee ledsagede dem naturligvis.

Rygtet om den mislige stilling, hvori dronningen var kommet, var nået til hendes moder og havde gjort hende urolig. Hun ville give sin datter en advarsel og gøre hende indlysende, at hun spillede et højt spil og udsatte sig for fare; men dronningen undgik enhver tête-à-tête med sin moder, og de skiltes med kulde.

Derefter rejste herskabet tilbage til Sjælland og opslog sin residens på Hirschholm, hvis herligheder den gamle enkedronning havde måttet forlade. Mens dronningen morede sig, jagede med sine engelske støvere og sine falke, og hoffet levede i en hvirvel af adspredelser, arbejdede Struensee ihærdigt på sit værk. Al modstand fra kongens side var nu brudt, og magten var i Struensees hænder. Bernstorff, det gamle systems bærer, blev styrtet, og endelig faldt systemets

grundpille, idet statsrådet blev afskaffet. Banen var ryddet, og Struensee skred frem på den med hele en eventyrers dristighed. Nu kom der en tid, så rig på omvæltninger, nedstyrtelser og ophøjelser, at der ikke i århundreder havde været mage til den i Danmark.

I juli måned det næste år lod Struensee sig udnævne til kabinetsminister med en hidtil uhørt myndighed, idet hans underskrift skulle have samme gyldighed som kongens. Kongen forsvandt som en Gud i en sky, og da adgangen til ham blev spærret for alle myndigheder, stod Struensee alene lige over for folket og forkyndte det, hvad suverænen havde hvisket ham i øret i det allerhelligste. Talsmanden for det oplyste attende århundredes lighedsideer, frihedens banebryder, optrådte som en despot uden mage. Man måtte gå til Stambul for at finde en kabinetsregering, der lignede denne. Kabinetsordrerne myldrede frem, gode og slette mellem hinanden og alle ufærdige. Selv de bedste af dem, som virkelig afskaffede misbrug og var til gavn for samfundet, kom som umodne frugter, afrevet af et utålmodigt barns hånd; men adskillige af dem sårede folkets moralske og religiøse følelser og krænkede nedarvede sædvaner. Tillige blev dette ny evangelium, der mindst fik lige så mange kapitler, som året har dage, forkyndt det danske folk i det tyske sprog; dette måtte man bruge for at blive hørt og opnå nogen gunst. Det blev et fremmedherredømme, mod hvilket alle de tidligere under tysktalende konger og embedsmænd var for intet at regne. Da hertil kom afskedigelser for fode, oftest uden pension, afskaffelse af den ene part af kongens livvagt, Hestgarden, og reduceringer i alle retninger, mens hoffets ødselhed alligevel

ikke tog af, så kan man tænke sig den skræk, vrede og forvirring, som greb det loyale folk og bredte sig gennem alle samfundslag.

Den fik luft, for overtydet om sine gode hensigter gav Struensee pressen fri og udfordrede kritikken. Det var på samfundets daværende udviklingstrin det samme som at slippe alle narre og skælme løs. Folkets bedste mænd skyede det selskab, og frihedens giver høstede i stedet for den ventede popularitet kun skam og skade. De latterligste og mest nærgående ting kom for dagen, ikke engang dronningen gik ram forbi, og der fremstod en pamflet-litteratur, som var og altid vil være en skamplet på vort fædrelands historie.

Den 22. juli 1771, dronningens tyvende fødselsdag, blev kronen sat på værket. Hun fejrede den i bedste velgående på Hirschholm, efter at hun fjorten dage før havde bragt en datter, prinsesse Lovisa Augusta, til verden. På den dag blev både Struensee og Brandt ophøjet i grevestanden. De var allerede begge blevet smykket med Caroline Mathilde-ordenen, som dronningen havde stiftet på kongens fødselsdag samme år, og således udstyrede illustrerede de på en mærkelig måde kabinetsministerens ofte proklamerede foragt for titler og rang. Det var imidlertid både Struensees og Brandts alvor, at de ville håndhæve deres, og de lod sig give hver en dotation på tresindstyve tusinde daler. Nu var bægeret fuldt; – hvornår ville det flyde over?

9. På Fredensborg

På Fredensborg, i den tavse skov ved Esrom sø, havde enkedronning Juliane Marie sin sommerresidens, og der dvælede hun hvert år længe og gerne med sin unge søn, arveprins Frederik. Hendes afdøde gemal, kong Frederik V, havde tilskødet hende slottet for livstid, så at det var hendes domæne.

Fordum, både i bygherren Frederik IV.s og senere i Frederik V.s tid havde der været holdt et muntert hof på dette venlige, rummelige og i en yndig natur liggende slot. Ofte havde slottets sale og ved landlige fester den storladne parks lange alleer genlydt af muntre stemmer og musik, mens i den sildige aften lysene strålede fra slottets vinduer, og de klippede hække og havens statuer blussede i lampers og faklers skin; men nu var der tyst.

Frederik V.s enke levede et stille, tilbagetrukkent liv. De regerende majestæter kom ikke mere til hende, og hun viste sig yderst sjældent ved hoffet. Forholdet til hendes stedsøn kongen havde aldrig været varmt; men fra først af havde enkedronningen dog stået på en venlig fod med Caroline Mathilde. Dette havde imidlertid ganske forandret sig efter kongens tilbagekomst fra udlandet og Struensees fremtræden på hoffets skueplads. Den strengt gudfrygtige, sædelige, skarptdømmende Juliane Marie kunne ikke trives ved et hof, hvor der herskede så fri sæder. Man vidste, at hun brød staven over det, og det hævnede sig ved på enhver måde at krænke og tilsidesætte hende og hendes søn. Der kunne ikke slås bro over

svælget mellem disse to lejre, og følgen blev derfor en tilstand, som meget lignede et brud; kun til nød blev anstanden reddet.

Fredensborg blev da et naturligt tilflugtssted for alle de mange ved Struensees voldsomme foretagender forurettede og forargede mennesker, både de værdige og de uværdige. Alle, som kunne nærme sig enkedronningen, søgte til hende for at klage deres nød og få trøst, og det fik de; men enhver opfordring til hende om at gribe ind afviste hun. Der havde ingen mangel været på slige opfordringer; for der havde allerede været to sammensværgelser i gang mod Struensee; men de var begge strandet. Endogså Struensees to egne forbundsfæller begyndte nu at konspirere imod ham, Rantzau, fordi han følte sig skubbet til side, Brandt, fordi han var træt af den spændte situation. Ikke des mindre holdt enkedronningen sig tilbage. Hun havde sit rolige liv kært, og ikke engang mens kong Frederik levede, havde hun blandet sig i statssager eller vist noget tegn til politisk ærgerrighed, skønt hun visselig på sit lille område førte tøjlerne med fast hånd. Den tanke, at sagernes gang kunne sætte hende i højsædet og lægge rigernes skæbne i hendes hånd, var længe fjern fra hende.

Således var sagernes stilling, da den gamle prinsesse Charlotte Amalie, Frederik IV.s datter, en smuk, mild dag først i oktober måned kom agende i sin karosse fra Frederiksborg, hvor hun det år havde sin sommerresidens. Hun ville sige enkedronningen farvel, inden hun tog tilbage til København og flyttede ind i sin vinterbolig på Christiansborg. De to høje damer var fortrolige veninder og omgikkes flittigt. Deres stilling havde også meget til fælles, da prinsessen trods sin store blidhed heller ikke var sluppet for ubehageligheder. Kongen

havde ved sine nærgående drillerier gjort livet ved hoffet så utåleligt for hende, at hun ganske havde trukket sig tilbage og ikke engang mere, når hun var på Kristiansborg. Kongefamiliens fælles bolig, spiste ved kongens bord.

Efter taflet, som holdtes klokken to, åbnedes havesalens glasdøre af en kongelig lakaj, som blev stående med blottet hoved, mens to damer trådte ud og langsomt gik ned ad stentrappen. Ingen af dem var høj, men damen til venstre holdt sig rank; det var Juliane Marie. Hun bar over sin kostbare dragt en let kåbe og over hovedet kun et slør, da vejret var mildt, aldeles sommerligt. Noget krumbøjet og støttende sig til hendes arm, gik den gamle prinsesse. Hendes dragt havde et mere mageligt snit; hun bar ikke stramt korset, hendes skørt havde et langt mindre omfang end enkedronningens, og der var i det hele taget noget jævnt og fordringsløst over hendes person. Lakajen lukkede døren og fulgte derpå efter herskaberne i en passende afstand, så at de kunne samtale, uden at nogen kunne høre, hvad de sagde. Når de høje damer stod stille, standsede også han; når de gik videre, satte også han sig igen i bevægelse. Dette gentog sig ofte; for samtalen blev efterhånden spændende, og der forefaldt derfor mange standsninger.

"Hvor her dog er yndigt," sagde prinsessen, idet hun standsede på en lille, åben plads i blomsterparterret foran slottet. Hendes blik søgte ned ad en af de lange alleer, som udgik stråleformet fra slottet, og for hvis ende man kunne skimte den blinkende sø. Dernæst så hun ned ad Våbenalleen, for hvis ende der endnu dengang stod en høj æresport, som vakte gamle minder hos hende.

"Ja," svarede enkedronningen, mens de langsomt gik videre, "her er smukt, og jeg elsker mit Fredensborg, uagtet alle mine minder herfra ikke er lyse."

Hun sigtede til sit ægteskab, som ikke havde været lykkeligt. Uagtet hun opfyldte sine ægteskabelige pligter med stor troskab lige til det sidste, var det dog ikke lykkedes hende at vinde sin udsvævende gemals hjerte, ligesom hun heller ikke, en ganske kort tid undtagen, vandt folkets hjerte eller blev populær. Et uheld var det for hende, at hun kom efter en af de elskeligste dronninger, som Danmark nogen sinde har haft, nemlig Frederik V.s første gemalinde, Louise af England, Caroline Mathildes faster, og derfor har man også kaldt hende det attende århundredes Bengerd. Dog lå det væsentligt i hendes personlighed, som ikke var sympatisk; det følte hun selv, og det gød bitterhed i hendes sind.

"En anden sag er det med dig, Charlotte," tilføjede hun, "her har du tilbragt din ungdoms lykkeligste dage."

"Ja," svarede prinsessen med et suk, "det var andre og bedre tider. Da var kongestammen i flor, og skønt heller ikke dengang alt var, som det burde være, så førte dog min høje fader scepteret med kraft, styrkede rigerne og hævede dem til anseelse. Men Gud hjælpe os, som det nu ser ud! Var ikke din søn, Juliane, så ville jeg sige, at slægten er helt udartet; trin for trin er den gået nedad."

"Jeg tror dog," sagde enkedronningen, "at vi er kommet så dybt ned, som vi kan komme. Vi tør vel så håbe, at bladet med den næste generation vil vende sig, så det atter vil gå opad. Om kongen vil jeg kun sige, at hans regimente er blevet aldeles, som det tegnede til. Husker du, hvorledes han ved kroningen sad og

legede med sceptret, så at knappen med kronen faldt af? Det var ildevarslende. Scepteret har kun været en rangle i hans hænder, og han har gjort alt for at øde sin herlige arv, suveræniteten. De danske er et godt folk, trofast og loyalt; men de må vises kærlighed og regeres faderligt. De vil helst spore kongens egen hånd i alt – og så kommer her en mand med doktorhat, en salvesmører, skubber kongen til side og river hele magten til sig. Å, jeg gider ikke sige mere om den ting. Du ved jo, hvorledes det har sig, og at dronningen bærer skylden for dette. Hun har kastet sin værdighed som kvinde og dronning bort; ingen af Danmarks dronninger i umindelige tider har nedværdiget sig så dybt."

"Ja, ja," sagde prinsessen med et pinligt udtryk i sit milde ansigt, "det er en indviklet og sørgelig historie; men døm ikke Caroline Mathilde for strengt. Hun er en sød lille kone og kunne være blevet et mønster af en dronning, hvis hun havde haft en bedre mand; men Gud forbarme sig, sådan som kongen er mod hende, han har ligefrem drevet hende i fristelse."

"Hun burde have stået fast alligevel," svarede enkedronningen strengt, "og da kunne hun måske have reddet situationen."

"Nej, såmænd om hun kunne," sagde prinsessen, idet hun rystede på hovedet. "Hun magtede ikke det mindste, førend Struensee kom. Han fik bugt med kongen, jeg ved ikke ved hvilke kunster."

"Og med dronningen," sagde Juliane Marie. "Nu, kære Charlotte, ømme og svage hjerter gør ikke gode dronninger, ja, er heller ikke nok til at gøre gode hustruer. Ingen kvinde udfylder sin plads her i livet ved at kunne smile sødt og sige

venlige ord, allermindst en dronning, om hun så bliver hyldet af alle landets poeter."

"Jeg gad dog vidst," sagde prinsessen, "om ikke rygtet lyver dronningen meget på. Jeg tror ikke det halve af den sladder, som går om hende."

"Det ligner dig," svarede enkedronningen; "du er selv så god, at det falder dig svært at tro ondt om noget menneske; men du står jo også uden for det hele og ved ikke, hvad det er. Du skulle have været med på Hirschholm til Lovisa Augustas dåb og set den menage!"

"Jeg kan godt lide dig for, at du tog derhen," sagde prinsessen; "det var kønt af dig, at du holdt barnet over dåben."

"Ja," svarede enkedronningen med et spydigt smil, "ved den lejlighed trængte man til mig. Jeg gjorde det for at redde kongehusets ære og for det uskyldige barns skyld."

"Men hvad så du da, som var så slemt?" spurgte prinsessen.

"Det hele var horribelt," svarede enkedronningen, "Struensees opblæsthed, den ugenerthed, hvormed han tiltalte dronningen, og kongens ynkelighed. Der tages næsten slet intet hensyn til ham mere, man spørger ham aldrig om noget. Når du tænker dig, Charlotte, at Struensee endog giver ordre til, at der skal rettes an og hæver taflet! En aften sagde han sans façon til kongen: "Det er silde; nu er det bedst, at De går i seng"!"

"Fra hvem har du det?" spurgte prinsessen.

"Fra Reverdil," svarede enkedronningen, "og han plejer ikke at lyve."

"Men hvad vil han der?" spurgte prinsessen. "At den respektable mand bliver der, taler dog til fordel for hoffet."

"Struensee har narret ham," svarede enkedronningen. "Da han kaldte Reverdil tilbage, indbildte han ham, at kongen var fuldkommen fornuftig, og lod ham tro, at han skulle bruges i statens tjeneste til at fremme landboreformen; men da han kom, så han, at meningen kun var, at han skulle holde kongen med selskab; Brandt er led og ked af det. Alligevel bliver han af medlidenhed med kongen. Han var her forleden, og jeg gav ham audiens. Han talte smukt og sandt om min stilling og var især forarget over, at man ikke engang vil tilstå arveprinsen en apanage."

"Ja," udbrød prinsessen, "det er for galt, at din søn står tomhændet, mens Struensee og Brandt vælter sig i guld."

"Nå," vedblev enkedronningen, "jeg spurgte Reverdil, hvorledes han kunne udholde at leve i det selskab, som Struensee og Brandt trækker til hoffet. Han svarede: Det er ikke altid lige galt, undertiden endogså ret fornøjeligt. Samtalerne ved hoffet er ikke usømmelige og undertiden, når Struensee tager del i dem, ret åndfulde; men jeg skal ikke nægte, at når Brandt slår sig løs og giver sig til at fjase med damerne, så er jeg til mode, som om vi var tjenerskabet, der havde sat sig til bords i herskabets fraværelse."

De var nu kommet til det såkaldte Dronningens Lysthus, og der gik de ind for at tage sig en lille hvile, inden de gik hjem, mens lakajen blev udenfor og patruljerede i nogen afstand.

Prinsesse Charlotte sad en stund tavs og ridsede med sin parasol i gruset, endelig så hun op og sagde med et suk:

"Ja, hvad skal dog enden på det hele blive?"

"Jeg tænker oprør," svarede enkedronningen roligt.

"Det er dog forfærdeligt," udbrød prinsessen; "så forgriber de sig på kronen, og landet går under i anarki."

"Eller måske et eller andet kup, som udfrier kongen" vedblev enkedronningen. "Den fejhed, Struensee viste, da matroserne stormede ud til Hirschholm og han tillige med kongen og dronningen og det hele kompagni flygtede til Sophienberg, indtil faren var drevet over, må være meget opmuntrende for hans fjender, – men hvem er det?"

Hun havde opdaget to herrer, som stod og talte et øjeblik med lakajen, hvorpå de forsvandt bag træerne. Hun vinkede ad lakajen, som hurtigt indfandt sig og på hendes forespørgsel svarede:

"Det var Jessen, Deres Majestæt, og så etatsråd Guldberg."

"Så Jessen er kommet herud," sagde enkedronningen eftertænksomt.

Nicolaj Jessen havde i sin tid været kammertjener hos Frederik V. og udmærket sig i tjenesten ved sin troskab eg pålidelighed. Han nød en lille pension og skaffede sig i øvrigt udkommet som vinhandler i København. Han var gift med en datter af enkedronningens kammerfrue Jacobi, og han skaffede vin til enkedronningens kælder. Der var altså intet påfaldende i, at han var taget ud til Fredensborg; men han var endnu i stor yndest hos enkedronningen, hun talte gerne med ham om gamle dage, og han plejede ved sine meddelelser om stemningen og tilstanden i hovedstaden at holde hende à jour med tildragelserne.

Kort efter rejste de to høje damer sig og vendte tilbage til slottet. Prinsesse Charlotte, som var svagelig, tog tidligt bort,

og straks efter at hun var kørt, lod enkedronningen Guldberg kalde.

Guldberg havde været arveprinsens lærer, kaldet dertil for syv år siden, da han var professor eloqventiæ i Sorø. Nu var han den attenårige prins' kabinetssekretær, men især var han enkedronningens højre hånd og havde hendes fulde tillid. Det forstod enhver alene ved synet af ham. Der var en sjælden renhed, fasthed, harmoni over hans djærve træk, og af hans kloge øjne lyste en åben og ærlig sjæl. Man fik straks det indtryk af denne mand, at man trygt kunne overlade til ham, hvad det skulle være, men tillige, at han vidste, hvad han ville. Den brede pande, den bøjede næse og de tætsluttende læber vakte forestilling om jernvilje, måske stivsind. Enkedronningen og han var nærstående naturer; de forstod straks hinanden, men hofmand var han ingenlunde, jævn i sit væsen, og skønt han aldrig krænkede formen, sagde han dog altid sin mening uden sky.

"Er der noget på færde?" spurgte enkedronningen, da han trådte ind. "Jeg hører, at Jessen er her."

"Ja, Deres Majestæt," svarede Guldberg med et dybt buk, "og han bringer mærkelige efterretninger."

"Er der sket noget ved hoffet?" spurgte enkedronningen hurtigt.

"Nej, ikke det," svarede Guldberg; "men vil Deres Majestæt ikke høre ham selv? Han sidder på mit værelse –"

"Hent ham straks," bød enkedronningen, "men kom selv med!"

Få minutter efter trådte Jessen ind, fulgt af Guldberg. Hans ranke skikkelse dannede en stærk modsætning til Guldbergs

firskårne og kraftige, og hans holdning og fremtræden viste straks, at han var hofvant.

"Nå, er De der, Jessen," sagde enkedronningen, som modtog ham stående. "Hvad nyt bringer De?" spurgte hun, idet hun rakte ham sin hånd, som han ærbødigt kyssede.

"Vigtigt nyt, Deres Majestæt," svarede han. "En kreds af ansete og modige mænd er trådt sammen; de har sat sig for at udfri kongen og redde landet fra undergang."

"Det har ansete og modige mænd nu to gange tænkt på, min gode Jessen," svarede enkedronningen, "og dog blev det ikke til noget."

"Men denne gang, Deres Majestæt," sagde Jessen, "har sagen dybere rod og bedre støtter."

"Hvem er det da?" spurgte enkedronningen.

"Først grev Rantzau-Ascheberg," svarede Jessen, idet dronningen så til Guldberg med et megetsigende smil; "dernæst generalkrigskommissær Beringskjold."

"En stor slyngel og et aldeles upålideligt menneske," sagde enkedronningen.

"Da er det dog ham, der har fundet på det hele, Deres Majestæt," svarede Jessen, "og han har vundet to mænd, hvem Deres Majestæt næppe vil kassere, obersterne Eichstedt og Køller."

"Ja så!" udbrød dronningen overrasket.

"Disse to tapre officerer," vedblev Jessen, "indestår for deres regimenter, som er dem hengivne med liv og sjæl. De er under visse forudsætninger rede til alt."

"Nå," sagde enkedronningen, "Eichstedt og Køller er pålidelige mænd; sagen er hos dem i gode hænder. De skal ret

have tak," tilføjede hun med pludselig tilbageholdenhed, "fordi De bragte mig den efterretning!"

"Men," vedblev Jessen, "de herrer tiltror sig ikke autoritet nok til at føre sagen igennem. Ja," vedblev han, da enkedronningen løftede hånden. Som om hun ville standse ham, "Deres Majestæt må tilgive mig, at jeg taler så frit til Dem om en så uhyre vigtig sag. Det var også min mening, at etatsråd Guldberg skulle have forebragt dette; men etatsråden mente det rettest, at jeg, som er udsendt af de herrer sammensvorne, selv røgtede mit ærinde."

"Nå således!" udbrød enkedronningen, idet hun tilkastede Guldberg et blik. "Tal da; hvad har De mere at sige"

"Eichstedt og Køller," vedblev Jessen mere dristigt, "har udtalt, at et så stort foretagende aldrig vil lykkes, når det ikke finder støtte i selve kongehuset, ja, de have gjort sligt til vilkår for deres medvirken."

"De mener naturligvis mig," sagde enkedronningen med et smil. "Nej, min gode Jessen, det bliver der intet af; det kan De sige de herrer!"

Jessen så til Guldberg, som om han ville sige: Der kan de se! Men da Guldberg nikkede opmuntrende til ham, vendte han sig atter om til enkedronningen og sagde:

"Det skal jeg; men må det dog være mig tilladt i al underdanighed at sige Deres Majestæt, at faren er overhængende. Struensee tænker på intet mindre end at lade kongen takke af og gøre dronningen til regentinde."

"Det får De mig ikke til at tro," svarede enkedronningen. "Struensee er ikke den mand, der tør vove et så uhørt dristigt skridt."

"Da har jeg dog her noget," svarede Jessen, "som vil overtyde Deres Majestæt."

Han fremtog af sin brystlomme et papir og overrakte enkedronningen det. Hun greb det, udfoldede det og løb det igennem.

"Nå, det må jeg sige!" udbrød hun, da hun var færdig med læsningen.

Det var en afskrift af et dokument, hvori kongen frasagde sig tronen og udnævnte dronningen til regentinde.

"Hvor har De det fra?" spurgte enkedronningen i en skarp tone.

"Fra grev Rantzau selv," svarede Jessen. "Han sagde, da han gav mig det, at Struensees broder, justitsråden, har forfattet dokumentet eller gjort dette udkast til det."

"De har vel læst det, Guldberg," sagde enkedronningen, "hvad mener De om det?"

"At det er ægte," svarede Guldberg uden vaklen. "Der har allerede i nogen tid gået rygter om, at Struensee påtænker et sådant kup. Det er jo også kun konsekvensen af hele hans frække, forvovne handlemåde. Det er jo nu kommet så vidt, at han, hvis han da ikke er aldeles forblindet, må indse, at uden en eller anden dristig streg kan han ikke bjerge sig. Rantzau har let kunnet skaffe sig denne afskrift af tronfrasigelsesakten; han spiller nemlig endnu under dække med Struensee og har ikke brudt med ham."

Guldberg troede fuldt og fast, hvad han der sagde, og hans udtalelse overtydede enkedronningen. Den var jo også vel motiveret, og det er højst sandsynligt, at Struensee, da farerne omkring ham voksede, har tænkt på den udvej; men der blev

ikke gjort noget skridt for at virkeliggøre den. Dokumentet var falsk, fabrikeret af en af de sammensvorne, vistnok af Rantzau selv eller Beringskjold, for at påvirke enkedronningen. Hensigten blev opnået, og dette forklarer og retfærdiggør, hvad der fulgte efter.

Enkedronningen blev stående nogle øjeblikke med papiret i hånden, hensunket i tanker.

"Hvornår rejser De?" spurgte hun omsider Jessen.

"I morgen, hvis Deres Majestæt ikke træffer anden afgørelse," svarede han.

"Hør op til Guldberg først," sagde hun og afskedigede derpå Jessen, men bød Guldberg blive.

Hun tog plads i sin lænestol, sad en stund tavs og så hen for sig, indtil hun endelig fæstede blikket på Guldberg, og der kom et skarpt glimt fra hendes kloge øjne, idet hun sagde:

"Sig mig engang, Guldberg, tror De, at Struensee, dengang han udstedte den infame lov om ægteskab i forbudne led, som også tillader en fraskilt kone at ægte sin galan, tror De, siger jeg, at han da tænkte på den mulighed engang at kunne gifte sig med dronningen?"

"Nej, Deres Majestæt," svarede Guldberg, idet der gled et glimt af lune over hans alvorlige træk, "det tror jeg dog ikke, skønt den tanke straks meldte sig hos folk. Den kabinetsordre var kun et udslag af den kyniske, letfærdige ånd, som råder i ham; men dens fremkomme vidner tillige om hans uhyre taktløshed. Dog, Deres Majestæt kender min mening om Struensees regimente. Når der var noget at rose, så gjorde jeg det, skønt også meget af det ødelagdes ved hans mageløse fremfusenhed. Men med hensyn til dyd og sædelighed kan man

med sandhed sige, at der under hans kabinetsregimente er blevet gjort mere for skøger og letfærdige kvinder end for dydige jomfruer og hustruer."

"Og dog," sagde enkedronningen, "viser det papir, jeg holder her i hånden, at man påtænker et skridt, som kan føre til alt muligt. Kongen skal skaffes til side, måske indespærres – og hvad så?"

"Nej, Deres Majestæt," svarede Guldberg, som gættede enkedronningens tanke, "hvor mange laster Struensee end har, så er han dog ikke grusom. Jeg mener tillige om dronning Caroline Mathilde, at hun med alle sine skrøbeligheder har et godt hjerte. Hun vil aldrig give sit samtykke til, at der blev brugt vold mod kongen."

"Kejserinde Catharina," sagde enkedronningen, "vidste jo efter sigende heller ikke noget om, hvad Orlov'erne havde i sinde med kejser Peter."

"Deres Majestæt," svarede Guldberg ærbødig, men fast, "vi er i Danmark og ikke i Rusland; men det, Struensee påtænker, er såmænd slemt nok og bør, om det er muligt, hindres."

"Og så," vedblev enkedronningen, "den grusomme måde, hvorpå de behandler kronprinsen. Han får ikke bedre føde end en hund; et fad grød bliver sat ind til ham og drengen Karl, som er hans eneste selskab; de kaster sig over det, slås om maden, så fadet knuses, og går om med de bare fødder mellem skårene. Tænk Dem dog. Guldberg, bare fødder, en tynd nankins dragt og ingen ild i kakkelovnen midt om vinteren! Det havde jo også nær været endt med, at de havde fået livet af ham, dengang de spærrede ham inde, tog på jagt og glemte ham, så at de fandt

ham stiv af kulde og halvt død. De måtte tø ham op ved at lægge ham i sengen hos hans bonne."

"Ja, Deres Majestæt," svarede Guldberg, "det er vanvid; og dertil kommer, at prinsen ganske forsømmes i åndelig henseende. Han bliver opdraget og behandlet efter Rousseaus principper. Det er et forvovent eksperiment, men vil naturligvis styrke prinsen, hvis han går det igennem. Dronningen tror også på ethvert ord af lægen Struensee som på et evangelium; det er ulykken. Der fortælles meget, som viser, at hun elsker sin søn, så det tør vi ikke tvivle om."

"Hvad kan det nytte," svarede enkedronningen heftig, "når hun tillader en gal mand at eksperimentere med prinsen? Nej, jeg giver ikke meget for den moderkærlighed. Gid jeg kunne skaffe det stakkels barn sko og strømper og ild i kakkelovnen!"

"Lad os prøve på det, Deres Majestæt!" udbrød Guldberg livligt.

"De råder altså til?" sagde enkedronningen, idet hun så op.

"Uden mindste vaklen, Deres Majestæt," lød Guldbergs svar. "Deres Majestæts høje forstand, kraftige vilje, ærlige intentioner og kærlighed til vort folk er mig borgen for et godt udfald."

"Å hvad," sagde enkedronningen, "jeg er dog kun en kvinde; der må en mand til, og min kære søn er endnu så ung og uerfaren."

"Sæt fuldstændig lid til Hans kongelige Højhed," svarede Guldberg. "Han er ung, det er sandt, men han har allerede faste principper, og han har holdt sig ren fra al usædelighed. En god samvittighed giver det sande mod."

"Ja," sagde enkedronningen med et mildt blik, idet hun rakte Guldberg hånden, "tak for alt, hvad De har været for min søn!"

Guldberg tog den fremrakte hånd og trykkede den med varme. Han var så rørt, at han glemte at kysse den.

"Deres Majestæt," sagde han derpå, "har jo ikke nødig straks selv at træde frem. Lad Hans kongelige Højhed drøfte sagen med Eichstedt og Køller. Af Deres Majestæt vil han jo kunne få fornøden vejledning, og jeg vil være ved hans side og støtte ham."

Enkedronningen hensank i tanker, men rejste sig derpå og sagde: "Jeg vil overveje sagen; kom til mig i morgen klokken syv, da skal De få mit svar."

Først hen ad morgenstunden gik dronningen til sengs for at tage en kort hvile. Hele natten brændte lysene i hendes gemak, og hver gang hendes kammerjomfru ude i forgemakket vågnede af sin blund, hørte hun, at enkedronningen vandrede rastløs frem og tilbage i gemakket. Svært faldt det hende at tage beslutningen, fordi hun så dybt og følte, hvor meget hun satte på spil, sin egen sikkerhed og fred, og måske sin søns fremtid. Hvor kær hun end havde magten, da hun fik den i hænde, så fristede udsigten til den dog ikke hendes indadvendte, næsten menneskesky natur. Hun havde sit rolige liv kært og sysselsættelse nok for sin ånd. Om end hendes nag til Struensee og dronningen over de lidte krænkelser, var et medvirkende motiv, så gjorde det dog ikke udslaget. I dette øjeblik tænkte hun ikke på sligt, som at herskabet på Hirschholm nylig på hendes fødselsdag, i stedet for at komme selv og lykønske hende, havde sendt to kammerjunkere, en ligefrem fornærmelse, og det sidste nålestik, hun havde fået. Nej, det var

opgavens storhed og hendes pligtfølelse, som drev hende fremad. Hun handlede i god tro og med den overbevisning, at hun var udset til at redde kongehuset og rigerne fra undergang. Dog ville hun endda næppe have vovet sig dertil, hvis hun ikke havde haft Guldberg ved sin side.

Da han om morgenen indfandt sig punktligt til det fastsatte klokkeslæt, fik han følgende besked:

"Tag til København med Jessen, sæt Dem i forbindelse med de sammensvorne og undersøg sagen på nært hold, men gik ikke straks noget bestemt tilsagn fra prinsens eller min side. Sagen må være mere moden, inden vi træder til. Jeg stoler ganske på Deres klogskab og diskretion."

Guldberg gjorde, som det var blevet befalet ham, og da hans kraftige hånd fik tag i sagen, gik den ad sine skjulte veje sikkert fremad. Ledelsen gled ud af Rantzaus og Beringskjolds hænder, og Guldberg blev sjælen i sammensværgelsen.

10. Et collegium politicum

Den 24. november var en klar frostdag med tørt føre, hvorfor der hen ad aften ikke var så få mennesker på Københavns gader. Dog må vi ikke tænke os noget, der lignede menneskemylderet i vore dage, og kun det stærke køn var repræsenteret, når fraregnes en eller anden tjenestepige eller sælgekone. Det faldt aldrig nogen fornem dame ind at sætte sine fødder på gadens brosten, ja, heller ikke borgerlige kvinder med honnette ambitioner nedlod sig dertil. Når de skulle ud, agede de i karosser, egne eller hyrede, eller de lod sig bære i portechaiser. Det var i denne, som i flere henseender endnu ganske som på Holbergs tid. At spadsere alene for motionens skyld var heller ikke mændenes vane, hvorfor de også denne aften næsten alle havde deres ærinder. Nogle af dem var købmænd, som forlod deres boder, andre embedsmænd, som gik fra deres kontorer; men målet var ikke for dem alle hjemmet. Det var meget almindeligt at søge adspredelse på offentlige steder, og da det ikke var teateraften, – der spilledes kun tre eller fire gange om ugen – så var de henvist til vinkældere og kaffehuse.

Disse havde i dette efterår en god søgning ikke alene af deres stamgæster, men også af et større publikum. Klubbernes tid var endnu ikke kommet, og egentlig sluttede selskaber gaves ikke: men der havde i denne bevægede tid flere steder dannet sig kredse, som samledes for at drøfte dagens politiske anliggender, og det gik ofte meget vildt og larmende til. Struensee havde nemlig omsider set sig nødsaget til atter at indskrænke trykkefriheden. Nu hvilede pennen, men munden

gik des livligere, og den dristige brug af talefriheden viste, at man følte sig dækket af en stærk, offentlig mening og ringeagtede magthaverne.

En høj, statelig herre, iført en smuk pels og med en fin, opkrammet kastorhat på sit hoved, gik langsomt ned ad Østergade. Hans gang var fast, hans holdning stolt og selvsikker. Han vekslede hilsener med flere af de forbigående, og nogle af dem tog hatten temmelig dybt af for ham. Men nu mødte han en herre, hvis pels havde et flottere snit end hans egen, og den guldtressede hat viste, at der stak en officer i den. Han gik sin vej lige ud, som om han ville løbe den høje herre over ende, men denne veg til side. Desuagtet målte officeren ham, idet de gik forbi hinanden, med et så uforskammet blik, at blodet skød den fornærmede op i kinderne. Det var umuligt at udtrykke ringeagt på en mere forståelig måde uden ord; men der lå endnu mere i glimtet fra de mørke øjne og i det smil, som ledsagede det, nemlig dødeligt had og ildevarslende triumf.

Denne stumme scene ville uden spørgsmål være blevet efterfulgt af en forklaring, som kunne være endt med kårdestød, hvis ikke den fornærmede havde været Niels Sander og fornærmeren Frants von Eichen. Sander havde givet Charlotte Trolle hånden på, at han ville undgå strid med Eichen.

"Der må ikke flyde blod," havde hun sagt til ham. "Lad ikke min samvittighed, som allerede har nok at bære, få en så skrækkelig, uaftvættelig plet på sig."

Jeg tør ikke gå i rette med ham, fordi han hader mig, tænkte Sander, idet han gik videre; han har god grund til det, da jeg har taget hans kæreste fra ham; men hvorfor smilede han så

djævelsk triumferende? Hvad har han at hovere over? Pønser han på en eller anden niddingsstreg?

I sin ophidsede stemning havde han nær løbet en mand i en kappe og med en lodden hue på hovedet over ende.

"Se Dem for, monsieur!" råbte manden; men straks efter udbrød han i en glad tone: "Ej, Sander, er det dig!" og Londemanns arme omsluttede efter længere tids adskillelse atter Thalias bortflygtede søn. "Hvor det glæder mig, at du løb lige i armene på mig," vedblev han, idet han stak sin arm ind under Sanders og trak ham med sig ud på Kongens Nytorv. "Det måtte der til, for at jeg skulle få tag i dig; nys da vi mødtes, undgik du mig ligefrem; er du nu blevet stor på det?"

"Vist ikke, Londemann," svarede Sander koldsindigt, "men man er ikke altid oplagt til selskab."

"Hm!" udbrød Londemann. "I nåde hos kabinetsministeren – man siger, at du undertiden endogså arbejder med excellencen i hans eget kabinet, altså sikker på en glimrende fremtid – trolovet med en adelig frøken, dronningens yndling, og ved Junos gunst endogså stundom gæst ved Jupiters taffel – ja, ja! Det er menneskeligt, Sander, at du ikke gerne viser dig ved højlys dag med en ringe skuespiller under armen; men nu falder mørket på, så kan det nok lade sig gøre, og jeg kan nyde dit kære, forfriskende og foryngende selskab en lille stund?"

"Jeg vil svare dig kort og godt," sagde Sander: "Jeg er din ven som før, og det er mig en ære at vise mig ved Gert Londemanns side hvor som helst."

"Vennen takker dig," svarede Londemann med et glimt af humor i sine åndfulde øjne; "skuespilleren tager på lavets vegne mod den i dette tilfælde ikke ganske overflødige kompliment."

"Hør nu et fornuftigt ord," sagde Sander, idet de gav sig til at vandre rundt omkring hesten. "Du har overdrevne forestillinger om min stilling. Min arbejden med kabinetsministeren har indskrænket sig til, at jeg i to dage, da sekretær Panning var upasselig, i hans sted refererede sagerne. Panning er min ven og anbefalede mig til Struensee."

"Å," udbrød Londemann, "lykkens slagne landevej ligger for dig! Du har ikke andet at gøre end at gå lige ud ad den."

"Dernæst," vedblev Sander, "har jeg kun én gang nydt den ære at spise ved kongens bord, det er det hele."

"Du," udbrød Londemann, "en mand uden titel ved kongens taffel – hvilke tider! Gamle dronning Sofie Magdalene har vist vendt sig i sin grav, da du satte dig til bords; men du har sagtens haft bedre lykke med din dronning, end Sarti med sin."

"Sarti?" spurgte Sander.

"Ja," svarede Londemann, "har du ikke hørt, hvad der hændte vor skikkelige kapelmester og direktør? Gud velsigne ham; jeg har ikke andet at sige på ham, end at kassen næsten altid er tom, vi har den største nød med at få vor gage."

"Nej," sagde Sander, "jeg ved ikke, hvad det er, du sigter til."

"Så hør da," vedblev Londemann; "der skulle være koncert ved hoffet, og Sarti var på pletten med sit kapel, men ellers var salen tom. Da træder den gamle enkedronning ind. Hun studser ved at se, at der ingen var til at tage imod hende, men går dog, ledsaget af sin hofdame, hen og sætter sig i en af de forgyldte lænestole i forreste række og damen bag ved hende. Da nu Sarti ser den gamle sidde der så trist, stiger han ned af orkestertribunen, går hen til hende, gør sin reverens, sætter sig

ved siden af hende og giver sig til at konversere hende – var det ikke smukt af ham?"

"Gruelig uforskammet!" udbrød Sander.

"Hvad," udbred Londemann, "forarger du dig over det? Er der da mere spor af etikette ved hoffet?"

"Du tror naturligvis alle de løgne, som løber byen rundt," svarede Sander heftigt. "Det gik rigtig smukt til ved det taffel, som jeg var med til. Der var temmelig fri konversation; men det faldt ingen af gæsterne ind at tiltale kongen eller dronningen uden opfordring fra majestæternes side, og den ære blev ikke mig til del."

"Nå," sagde Londemann, "det glæder mig at høre. Det vil sige, det gør mig ondt på dine vegne, at du gik glip af den ære; men hør nu, hvorledes det gik Sarti. Enkedronningen rejste sig brat; hendes gamle, sløvede øje fik liv og funklede om kap med hendes diamanter, idet hun forbitret sagde: "Hils Deres dronning og sig hende, at selv om hun finder for godt at familiarisere sig med personer, som aldrig ukaldede burde nærme sig hende, så tåler jeg ikke, at min kongelige værdighed bliver beskæmmet ved slige uforskammetheder." – Så gik hun knejsende ud af salen og efterlod stakkels Sarti i største bestyrtelse. Jeg kan se ham for mine øjne i den situation, med de sorte øjenbryn trukket op og med munden åben. Ha, ha, ha!"

"Han havde fortjent at få sin afsked for den streg," sagde Sander.

"Men husk dog på," vedblev Londemann, "hvilken pæn mand Sarti er; og han var naturligvis i hofuniform. Som kongelig kapelmester har han jo rang med oberstløjtnanter; men din dronning, Sander, hun havde fortjent den, hun fik; for det var

over den fastsatte tid, og hun burde have sørget for, at der var hofpersonale til stede for at modtage de høje gæster. Men i stedet for at gøre enkedronningen en undskyldning, skal hun, siger man, have hævnet sig ved at aflægge en visit hos den gamle i ridebukser og støvler."

"Hør nu, Londemann." Sagde Sander, "der har du årsagen til, at jeg har trukket mig tilbage fra dig og dine kolleger. I er smittet af den forbitrelse mod Struensee og forargelse over dronningen, der mere og mere griber om sig som en epidemi. Dronningen fortjener overbærelse; der er jo så uhyre meget, der taler til hendes undskyldning; og så tror du alt, hvad der fortælles; den historie med Sarti er vist forvansket. Men Struensee er folkets velgører. Hvilken masse fordomme, uretfærdigheder og misbrug har han ikke fejet bort med sine glimrende kabinetsordrer."

"Vel," svarede Londemann, "men Hans Excellence har brugt kosten så rask, at han måtte få snavset i øjnene. Desuden, kære ven, der eksisterer endnu noget, der hedder den offentlige moral; man krænker den ikke ustraffet. Mere vil jeg ikke sige, for ikke at jage dig fra mig. Jeg er så mænd lige glad, hvem der regerer, og du må ikke tro, at jeg ønsker Struensee revet af pinden; tværtimod! Vi sætter netop vort håb til ham for at komme ud af vor fortvivlede situation, eller egentlig til grev Brandt, vor høje foresatte, *le maître des spectacles*. I det mindste har generalinde Gähler, hende med den fyldige barm og den dejlige stemme, Venus' og Melpomenes yndling, forsikret Sarti, at Brandt vil skaffe ham fem tusinde rigsdaler af statskassen; uden dem spiller Sarti bankerot."

De var nu vendte tilbage til Østergade og nåede hen til Kristen Bernikovstræde. På det ene hjørne var der en søgt vinkælder, hvis vært hed Capio.

"Kom," sagde Londemann, "lad os gå ned til Capio og tømme en flaske med hinanden. Bakkus varmer hjerterne og styrker venskabet."

"Der er stopfuldt," sagde Sander, idet han så ned gennem de oplyste vinduer, "og hvilken rædsom tobaksrøg! Lad os gå et andet sted hen."

"Vist ikke," svarede Londemann, "jeg er stiv af kulde, og Capios vin er fortræffelig; vi finder nok en plads."

Sander lod sig da trække med, og de fik sæde ved et lille bord i en krog, det eneste, som var ledigt. Derfra havde de et godt overblik over den hele scene. Gæsterne sad ved små borde, men midt i stuen stod et langt bord, om hvilket en større kreds havde samlet sig. Der stod de fleste lys, hvis flammer skinnede som matte fyr gennem tobaksrøgen, og derfra lød glødende, patriotiske taler, til hvilke hele forsamlingen lyttede, og som var mere kraftige blinkfyr for tilhørerne i den politiske tåge, hvori de var.

"Det er vort *collegium politicum*," hviskede Londemann til Sander, da opvarteren havde bragt dem en flaske rhinskvin og to høje glas. "Struensee bliver vist skældt ud, men bryd dig bare ikke om det; lyt dog engang til folkets røst!"

Først snakkede mændene ved det lange bord i munden på hinanden, indtil en pukkelrygget mand med et stort, skaldet hoved og et par små, sorte, tindrende øjne rejste sig op og slog på sit glas.

"Hvem er det?" spurgte Sander.

"En vinkelskriver, som hedder Mikkelsen," svarede Londemann, "et menneske, som hidtil lig en muldvarp gik gennem samfundets mørke gange og levede af dets kryb; men nu er han kommet op på overfladen. Nu ser vi, hvad der stak i ham; han er en folketribun af første slags."

Da der var tilvejebragt tavshed, lod vinkelskriverens skarpe stemme sig høre; den gik gennem øret som en kniv, og ordene blev udstødt med pauser imellem som trompetfanfarer.

"Medborgere og brødre," råbte han, "det er, som jeg før har sagt jer, men det kan ikke gentages for ofte. Vort elskede fædreneland er nu kun som en fjællebod for tyske gøglere. Til skade for landets egne børn sidder tyskere til højbords, og vi får kun de smuler, de tilkaster os, som om vi var hunde. I alle embeder og næringsveje trænger de ind, i alle huse snubler vi over dem. Netop de bliver udkårne til at synge vuggeviser for kongerne og tilsniger sig derved al magt. Men vi vil ikke lade os træde under fode; vi vil gå over de sybaritter som med et rivejern og ikke lade dem beholde andet på kroppen end en laset hud."

Den kraftige tirade blev lønnet med bifaldsklap; for håndklap brugtes dengang mere end råb; man hilste endogså de kongelige med klap i teatret.

"Mikkelsen er ordentlig oppe i aften," sagde en slagter, som sad i nærheden af Londemann og Sander, og som allerede var dygtig rød i hovedet af de nydte drikkevarer; men han blev straks hysset til tavshed og Mikkelsen vedblev:

"Formasteligt er de tyske vindbøjtler steget op til landets isse; en lurvet plastersmører, der skød op på kongens vej som en paddehat, har revet scepteret af kongens hånd. Ja, han har gjort

det, som værre er, og som jeg ikke vil nævne. Vi er solgt til en vellystens slave, en anden Haman; men han skal vorde nedstyrtet, dog kun for atter at ophøjes på samme vis, som hin kong Ahasveri frække yndling."

"Det rækker vor dronning Ester næppe hånden til," råbte en trivelig borger med et jovialt ansigt.

"Så lad os prøve det med den rigtige Ester, hende her henne på Østergade," råbte en munter student.

En øredøvende latter fulgte på denne vittighed, hvis mening hver mand i stuen forstod. Spøgefuglen sigtede nemlig til den mecklenburgske jøde, monsieur Gabels datter, Ester. Faderen var Struensees protegé og havde fået tilladelse til at give vauxhall og holde faraobank i Rosenborg slotshave. Nu havde han tillige i den gård på Østergade, hvor senere Efterslægtsselskabets skole fik sit lokale, indrettet et elegant udstyret etablissement med restauration, som nød et tvivlsomt rygte, og det blev almindelig troet, at Ester Gabel var Struensees maitresse.

"Det er for galt!" udbrød Sander, idet han rejste sig for at gå. Men Londemann holdt på ham, idet han sagde:

"Stop, *mon frère*; vi har endnu ikke tømt vor flaske; og der kommer barber Siedelmann farende. Nu bliver der først rigtig liv i spillet; det må vi endelig have med."

Sander satte sig med en utålmodig mine og så, at barberen sprang op på en stol. Det var en væver, lille mand med et langt, blegt ansigt, sort, stridt hår, et par tågede, blå øjne og en lang næse, som var ildrød i spidsen.

"Meine herren," råbte han med sin spæde, skrattende stemme, "hören Sie nun auch mich, einen deutschen Mann,

aber doch eingebohren."

"Tal dansk, tal dansk!" blev der råbt fra flere sider.

"Nun," sagde barberen, idet han rettede på sin halsklud, "jeg skal forsøke det; men warum? De forstår doch alle meket godt dysk."

"Ned med den tyske vindbøjtel!" brølede slagteren.

"Nej," råbte Londemann, "vi vil høre Siedelmann! Han er en prægtig fyr og en god patriot."

"Ach, monsieur Londemann, er De der?" udbrød Siedelmann, idet han så derhen med et smægtende, bebrejdende blik. "Jeg veet meket got, at De kun vil høre mich for at grine af mit danske."

"Ud med sproget eller ned af stolen," råbte studenten.

"Nun, sikes skal det," vedblev Siedelmann, "om de så myrde mich! De viser ikke vor store minister gerechtigkeit. Han er en hetersman og et geni. Da han kom herind i landet, var alt i den yterste konfusion. Embetsmændene wusste ikke selv, hvorledes de var vendte i dingene, men Struensee han fik skik derpå, og nu går regierungsmachinen, som om den var smurt."

"Bedst har han dog smurt sin egen lire," råbte en stemme.

"Hvor ædelt af ham," vedblev Siedelmann uforstyrret, "at han skænkte os den forvynschte drikkefrihet. Hvilken herlig ding er det doch ikke for gultiverte mensker at kunne skrive og late drikke, hvad de ville, men drikkefriheten blev skandaløst misbrucht och –"

Videre kom den tapre barber ikke for latterbrølet omkring ham. Han stod og fægtede med armene og råbte: "Lat mich doch tale ut, meine herren!" men hans råb druknede i larmen, indtil endelig den vrede slagter fo'r hen og rev ham ned af

stolen. Et par tilstedeværende landsmænd af ham tog hans parti, og det tegnede til et slagsmål, som næppe ville have ladet noget helt blive tilbage af værtens ruder og vinglas, da Londemann banede sig vej ind i mylderet og udfriede den ulykkelige barber af slagterens hænder. Londemann sagde nogle dæmpede ord og indflettede snildt nogle komplimenter til den hæderlige borgerstand. Den store skuespiller var naturligvis vel kendt og tillige meget populær, så at det virkelig lykkedes ham at frelse den ulykkelige barber fra overlast. Siedelmann smuttede ud af døren som en mus af en fælde, og Londemann gik efter Sander, som allerede var ude på gaden.

"Hvor afskyeligt," sagde Sander; "jeg væmmes ved folkets råhed."

"Ak, hvor forandret," svarede Londemann, "jeg mener dig! I gamle dage ville du have nydt den scene med olympisk ro; den ville kun have været et frugtbart og morsomt studium for dig, og et lille slagsmål ville kun have været en leg for dig. Nu er du bange for at tilsmudse dine hænder ved at røre ved plebs; du går politisk forarget og fornemt derfra uden engang at bryde dig om din egen meningsfælles skæbne."

"Meningsfælle!" udbrød Sander. "Jeg er ingen ven af tyskeriet; men det er en stor løgn, at Struensee skulle have protegeret og fremdraget sine landsmænd, tværtimod. Bernstorff gjorde det i langt større målestok. Derimod er det både urigtigt og uklogt af Struensee, at han ringeagter vort modersmål. Det er egentlig det eneste, jeg har at bebrejde ham. I øvrigt var jeg ude på gaden, allerede inden det kom til håndgribeligheder, jeg ville have været derned igen for at se, hvor du blev af, da du i det samme viste dig i bedste velgående."

"Ja," svarede Londemann, "det lykkedes mig at frelse Siedelmann med helt skind. Jeg beundrer hans mod, at han vovede at træde op og opponere i den forsamling af rasende, danske patrioter. Det er nu for resten ikke så sjældent, at jeg har fundet naragtighed og personligt mod forenede. Visdom og fejhed er meget ofte søskendebørn. Men med hensyn til de andre viste det sig, at mennesket dog er lidt bedre end et dyr; de lod sig dog snakke til rette. Men nu, kære ven, har du fået et vidnesbyrd om, hvorledes stemningen i folket er. Der er fare på færde; det hele er som en krudttønde; en gnist, og der vil komme en rædsom eksplosion."

"Å passiar!" svarede Sander. "Den smule spektakler i en vinkælder har alligevel ikke stort at sige. En eneste politibetjent ville have været nok til at dæmpe det oprør."

"Vistnok," sagde Londemann; "men siden kabinetsministeren i sin uransagelige visdom har tilladt nattesæde og forbudt betjentene at trænge ind i husene, hvorledes skal politiet så kunne udrette noget? Jeg forstår mig ikke på den kunst at regere, men ved du hvad, *mon frère*; en despot må holde tøjlerne stramt, når han ikke vil vælte med vognen – det kan da enhver tosse indse. Struensees sorgløshed er ufattelig."

"Han er ikke sorgløs," sagde Sander. "Han holder soldaterne på benene og vil med lethed kunne undertrykke enhver opstand."

"Ja vist er soldaterne på benene og i sadlen, men der, hvor de slet ikke gør nytte og kun for at forkynde for alverden, at kabinetsministeren er bange for sin trøje. Hvad ligner det dog, at herskaberne, når de tager herind i teatret, kommer farende i deres karosse med hestene i fuldt firspring, omringet af

dragoner med dragne sabler? Det er, ligesom om fjenden var i landet og i hælene på dem. Jeg så for nogle dage siden det hele optog komme farende, så der fløj gnister af brostenene, og ville næppe tro mine egne øjne. Når Struensee sidder i karossen med kongens dyrebare person ved sin side, så er han såmænd sikker nok."

De var nu kommet til Amagertorv, hvor deres veje skiltes; Sander boede ved Stranden, men Londemann havde sit logi på Gammelmønt. Sander stod med korslagte arme og stirrede hen for sig med et mørkt blik, da Londemann klappede ham på skulderen og sagde:

"Har jeg gjort dig vred? Gid Fanden havde politikken!"

"Nej, kære ven," svarede Sander, "men du har gjort mig ængstelig, fordi jeg er bange for, at du har ret i meget af det, du har sagt i aften."

"Ja," udbrød Londemann, "se der følgen af, at du er kommet i kast med de store og har trådt ind på ærgerrighedens stejle sti! Al glæde er gået fløjten, og du vandrer om som en Atlas, der bærer verden på sine skuldre. Lad Struensee om det! Du slider for meget i papirerne, Sander, og fanger griller. Gør dig dog engang en glad aften. Hvad siger du om at gæste teatret i morgen? Træd dog engang igen ind i helligdommen og opfrisk gamle minder! Du har naturligvis ikke set *Tronfølgen i Sidori*? Den går i morgen, og bagefter give vi et artigt efterspil, også af Bredahl, som hedder *Den dramatiske Journal*, hvori han revser Journalens udgiver for den impertinente kritik, han i forrige måned fremkom med."

"Jeg ved det," sagde Sander. "Der bliver vist et frygteligt spektakel. Jeg har læst de lange artikler i Adresseavisen, hvori

det spørgsmål drøftes, om det er tilladt at pibe i Det kongelige Teater eller ikke. Er det den kunstnydelse, du inviterer mig på? Stykket er nok desuden noget juks."

"Nej, min sandten er det ikke," sagde Londemann; "der er meget kønt i det. Det er i hvert fald ikke ringere end mange af samme art, som vi forskriver daraussen fra. Det er dog for galt, at denne grønskolling, Journalens udgiver mener jeg, – det skal være en ganske ung student, – drister sig til at optræde som smagsdommer og hovmesterere os skuespillere. Og så har han fornærmet den søde Karoline Halle dødeligt. Hun giver Eufemias rolle nydeligt og synger sine arier perfekt; og så skriver den uforskammede karl, at hun aldrig bliver andet end en ret flink Pernille. Du husker hende vist fra gamle dage, ja dengang var hun kun en lille tøs. Kom nu og se selv, hvor herligt hun har udviklet sig! Du stiller dig naturligvis på klappernes side?"

"*Da liegt der Hund begraben!*" udbrød Sander. "Du hverver klappere. Du risikerer, at jeg springer op på scenen og tager del i aktionen."

"Det ville være en stor triumf for digteren," svarede Londemann muntert. "Det er nok muligt, at du vil komme i fyr og flamme. Den forelskede Agatokles, det er dig op ad dage. Forestil dig så, at Eufemia er Charlotte Amalie Trolle, og du er væk! Apropos, hvorledes lever din ædle og yndige hjertenskær? Skal brylluppet snart stå?"

"Nej," svarede Sander med et suk, "jeg er bange for, at der er længe til det."

"Nå," sagde Londemann, "det har ingen nød med det; obersten giver sig nok. – Så kommer du?"

"Jeg får vel," svarede Sander, og dermed skiltes de; men Londemann råbte endnu efter ham:

"Tag et par gode, stærke handsker på!"

11. De brutale klappere

Hvis vi lader Fantasus, drømmenes gud og søvnens broder, udstrække sin tryllestav over Kongens Nytorv for at gengive denne navnkundige plads den gamle skikkelse og vise os, hvorledes der så ud den 25. november 1771 om eftermiddagen kl. 5, da må den første virkning blive, at alle gaslygterne forsvinder, og at der indtræder næsten fuldstændigt mørke. Men når vi har gnedet vore øjne, opdager vi ved det matte skin af nogle ganske få, vidt spredte tranlygter, som er kommet i stedet, at Fantasusses arbejde med dekorations forandringen ikke har været ringe. Gamle huse, som vi slet ikke kender, er skudt op af grunden og har indtaget deres plads; nogle, som endnu står, har et andet udseende; det ny store teater er sunket i jorden og det gamle, uanselige er skudt op ved siden af. Dog ser vi ved det flagrende skin af nogle over torvet vandrende lygtemænd, at det monumentale centrum ikke er blevet skadet af forvandlingen. Kristian V sidder i romersk krigerdragt på sin hest ligesom nu.

Lygtemændene, det er teatergængere; for den tarvelige gadeoplysning gjorde naturligvis ingenlunde brugen af håndlygter overflødig. Niels Sander var iblandt dem, som denne mindeværdige aften styrede deres gang over imod den gamle skueplads; men han bar ingen lygte. Indsvøbt i sin kappe, med hatten trykket ned i panden, mørk foruden og forinden, gik han langsomt over torvet. Den foregående aftens oplevelser havde sat ham i slet lune, og det blev ikke bedre ved den omstændighed, at Charlotte Trolle var langt borte, endnu ved

hoffet på Hirschholm. København med dens ophidsede befolkning indgød nemlig Struensee frygt, hvorfor han trods den tiltagende kulde trak opholdet på landet så længe ud som muligt. Sander angrede sit løfte til Londemann. Han var ikke oplagt til at more sig, og det var ham aldeles ligegyldigt, enten klapperne eller piberne sejrede i den forestående kamp. Dog, nu var han der. Han trådte ind i den gamle, snævre forsal, som nogle af os har set omtrent i samme skikkelse, og nærede det håb, at der kunne være udsolgt og han få lov til at gå hjem; men nej; kassereren sad endnu i sit bræddekammer, og klappen var åben.

"Monsieur," sagde han, da Sander trådte hen til klappen, "De er yderst velkommen; De giver mig fyraften. Dette er den allersidste billet, en henlagt reservebillet til parketlogen ved orkestret; fire mark, om jeg tør bede!"

Da dette var den højeste teaterpris, undrede det ikke kassereren, at pengene blev betalt med en sur mine. Sander leverede sin hat og kappe til garderobemesteren og gik så ad baggangen ind i logen, hvor han indtog den sidste ledige plads på den bageste bænk.

Han ofrede ikke sine logefæller et blik, men så mellem et par høje, kvindelige hovedsæt ud i parterret, som dengang gik helt ned til orkestret. Et par små lysekroner og nogle lampetter på pillerne oplyste sparsomt teatret, hvis tarvelige udstyrelse også stod sig bedst ved et dæmpet lys. Han opdagede, at de forreste bænke i parterret, som svarer til det nuværende første parket, var ganske optaget af militærpersoner. Midt for scenen ragede et stort hoved op, kronet af en blond, buklet paryk. Det tilhørte en kæmpeskikkelse, i hvem Sander genkendte oberst Ludvig

Køller, chefen for det falsterske regiment, en pommeraner, som var frygtet på grund af sit vilde mod, sin råhed og i vanry ved sin forkærlighed for teaterdamer. Han var der næppe for intet.

Snakken gik over hele teatret med en øredøvende larm. Man måtte næsten tro, at af de hen ved otte hundrede mennesker, som teatret rummede, var ikke en eneste tavs. I parterrets baggrund, hvis ståpladser mest var optaget af studenter, herskede der et livligt røre. En af dem råbte: "Vi skulle nok pudse stivstøvlerne i aften," hvormed han mente officererne med deres støvletter. Det gamle had mellem officererne og studenterne, eller de sorte, som de kaldtes, var nemlig så levende som nogen sinde før. Det sidste, Sander hørte, var følgende replik, som oberst Køller udslyngede med sin tordenrøst:

"*Gotts Blitz*, om der er mening i denne komedie eller ej, hvad rager det mig? Det bryder ingen kavaler sig om; lad bogormene om det! Men jomfru Halle, hende synes vi om, hun har vor protektion, og vover nogen at pibe ad hende, så smider vi ham ud."

I det samme følte Sander en tung hånd på sin arm, vendte sig til sin sidemand, så ind i et bredt, rødblussende, godmodigt ansigt og genkendte brygger Frausing.

"Det er min sjæl noget nyt at træffe Dem, monsieur Sander," sagde den ærlige brygger.

Den dame, som sad foran dem, vendte sig. Sander så Annas smukke profil, fik et overrasket lynglimt fra hendes øjne og så, at hendes kind brændte som ild.

"Anna!" sagde Frausing.

Men hun syntes ikke at høre ham. Hun var blevet tiltalt af den ene af de to damer, som sad på forreste bænk, og følgen af deres samtale blev, at de byttede plads. Anna sad altså nu på forreste bænk og så stift ud i parterret.

"Der tog de min kone fra mig, madam Hartvigsen," sagde Frausing.

"Ja undskyld," svarede madammen, "men jeg er bange for at sidde forrest. Folk er så urolige i aften; der skal nok pibes. Man kan aldrig vide, hvad der kan hænde, og jeg dåner for et godt ord."

"Så De er blevet gift med Anna Gjørling," sagde Sander forundret til Frausing.

"Ja, vidste De ikke det?" svarede Frausing. "Nå, det er også kun tre dage siden, vi holdt bryllup."

"Jeg ønsker Dem af hjertet til lykke," sagde Sander.

"Tak!" svarede Frausing med et suk. "Jeg håber, at det skal blive til lykke," tilføjede han, idet han dæmpede sin stemme; "skønt hun ventede forbandet længe, inden hun slog til."

"Gjorde hun det?" spurgte Sander med sømmelig forundring.

"Nå," sagde Frausing, idet han gav Sander et puf i siden med albuen, "lad nu ikke så hellig! Der har været mange springfyre ude efter Anna. De gjorde nok også i sin tid Deres hoser grønne der, ha, ha!"

"Jeg? På ære ikke!" svarede Sander ivrigt.

"Nå, nå," sagde Frausing godmodigt, "lad nu det være godt! Anna er af den rigtige slags, en ærbar kvinde og stiv i sin katekismus. Hun skal også nok komme til at sande, at der er to ting her i verden, som er mere værd end et smukt ansigt og al syngen og kvinkeleren. Ja, den er nu ikke stilet på Dem; jeg

tænkte på la Tour, den vindbøjtel; han har også været i farvandet."

"Og hvad er det for to ting?" spurgte Sander.

"Et ærligt hjerte og en fuld pung," svarede Frausing, idet han nikkede.

"Det giver jeg Dem ret i," sagde Sander, "men sig mig engang, hvorledes lever de gamle?"

"Å jo, nu lever de vel," svarede Frausing med et meget sigende nik; "men Gjørling fik en slem tørn, da han ved den ny ordning fik sin afsked og stod der brødløs. Det er da også for groft, sådan med et pennestrøg at feje hele magistraten og de to og tredive mænds råd i skarnbøtten, således som Struensee der har gjort. Borgerskabet fik sine privilegier af kong Frederik III for den tapperhed, hvormed det hjalp til at forsvare byen mod svenskerne, og fordi vore fædre hjalp kongen til suveræniteten, så meget ved jeg da. Og så kommer der en tysk doktor og tager det hele fra os, men sådan leger vi ikke; strenge herrer regerer kort! Vi skal snart vise ham, hvor David købte øllet! Vi har begyndt så småt at væbne os, må De vide. Vi køber krudt og støber kugler. En skøn dag stiller arveprinsen sig i spidsen for sit regiment, rykker mod Hirschholm og arresterer den hele bande."

Mens Frausing holdt denne for ham usædvanlig lange tale, sad Sander hensunket i sine egne tanker, og de var underlige nok. Nu fattede han sammenhængen med det ægteskab; nøden og kærligheden til forældrene havde drevet stakkels Anna i armene på bryggeren. Så spillede Fantasus Sander det puds at knytte den tråd, som var bristet for otte år siden. Han forestillede sig, at han var blevet hos Gjørlings og aldrig havde

fået Charlotte Trolle at se. Mon det da ikke ville være endt med, at han nu havde siddet her som Anna Gjørlings mand eller kæreste i stedet for Frausing? Han turde ikke nægte muligheden; for Anna Gjørling var dog den første og, Charlotte Trolle fraregnet, den eneste pige, som havde gjort noget dybere indtryk på hans hjerte; men nu var det, mente han, aldeles udvisket. Han sluttede med at fælde følgende strenge dom over sin første veninde: En pige, som, lige meget af hvilken årsag. Har givet sig hen til så simpel en karl som Frausing, ville ikke have været en hustru for mig; jeg ville være blevet ulykkelig med hende. – Han glemte imidlertid, at hvis han ikke var kommet imellem, så ville Charlotte Trolle sikkert have gjort, hvad der i hans øjne måtte være endnu værre; hun ville have hengivet sig til en mand, som hun hverken kunne elske eller agte.

Nu tav musikken, og tæppet gik op. Gamle Abdolonimus, urtegårdsmanden, som lever i fattigdom og ringhed, men som er en herre af kongeligt blod og den egentlige arving til tronen i Sidon, står på scenen. Trods sin fattigdom er han klædt i en dragt, der skinner af sølv. Han synes at more sig over denne selvmodsigelse; der er et underligt stænk af humor i den alvorlige, gamle herres ansigt. En sagte, hvislende lyd fra parterrets baggrund hilser ham, men bliver overdøvet af officerernes rasende bifaldsklap. Den dramatiske journal havde nemlig været så næsvis at mene, at komikeren Jens Husted, som spillede Abdolonimus' rolle, ikke passede for den; han havde intet ansigt for tragedien. Denne lille meningskamp var altså den første forpostfægtning mellem stivstøvlerne og de sorte.

Abdolonimus åbnede forestillingen ved at synge en arie til morgenens pris. At morgenglansen repræsenteredes af nogle

tællepråse mellem kulisserne og en række lys langs orkestret, generede ikke tilskuerne. Den skønne musik henrev dem, og ved de malende strofer:

Bien brummer, frøen kvækker,
hanen galer, kukuk gækker,
duen kurrer, lærkens slag
vidner om den klare dag –

efterlignede orkestret alle disse dyre- og fuglestemmer så livagtigt, at en bifaldsstorm brød løs, og mod denne hyldest til kapelmester Sarti vovede de sorte ikke at protestere.

Men da i andet optrin Karoline Halle trådte frem som Abdolonimus' datter Eufemia, iført en spraglet dragt, om hvilken den dramatiske journal havde sagt, at den ikke kunne henføres til nogen tidsalder eller mode, hverken persernes eller europæernes, brød krigen ud i lys lue. Dog kom det heller ikke denne gang til yderligheder, da to af Struensees nyuniformerede, særdeles forhadte politibetjente eller "gadeofficianter" brød ind i parterret. Et par af de værste pibere blev sat fast, og larmen døde hen.

Derefter gik forestillingen temmelig uforstyrret sin gang. Eufemia sang sine arier og gjorde det kvikt og smukt. Endnu havde Wessel ikke ramt arten med sin satiriske svøbe. Han sad, temmelig ukendt, i en afkrog og skrev i stilhed på sit navnkundige sørgespil, *Kærlighed uden Strømper*.

Anna Frausing var aldeles borte i de arier. End ikke "lyseakkomodøren", en karl i en sort lærreds kittel, som midt under forestillingen listede sig over scenen og med stor sindighed og omhu pudsede lysene, forstyrrede illusionen

hverken for hende eller for nogen af de andre tilskuere. Annas hjerte bankede, da Abdolonimus sang:

Når pligter krig mod pligter føre,
og dyden er mod dyd i strid,
hvo kan på pligt da regning gøre,
hvo kan til dyden sætte lid?

Men hun styrkedes ved Eufemias sidste arie:

Når intet mer at håbe står tilbage,
hvo vil da suk omsonst mod himlen drage?
Man uforsagt da faren går imod.
Min elskede skal selv mit vidne være,
hvordan jeg var i stand hans tab at bære!

Og det blev han. Allerede i første mellemakt bød hun Sander godaften og rakte ham frimodigt sin hånd; men da hendes øjne mødte hans, lyste de med en glans, som hendes ægtemage endnu ikke havde fået held til at skue. Dog drog hun med kvindelig takt Frausing ind i samtalen, og han gjorde god fyldest. Sander mærkede, at der bag de jævne ord stod en mand, og at Anna dog ikke havde kastet sig hen til en uværdig.

Da "tronfølgen" gennem en række rørende, gribende, til dels meningsløse scener i to akter var bragt i den ønskeligste orden, idet urtegårdsmanden Abdolonimus udråbtes til konge, Eufemia forenedes med sin elsker, havekarlen Agatokles, og denne udnævntes til tronfølger, gik tæppet ned under det sidoniske folks frydeskrig. Det afløstes straks af en vældig bifaldsstorm fra parterret, og mærkeligt nok lod ikke en eneste pibe sig høre. Det var imidlertid kun klog taktik af oppositionen. Studenterne ville ikke risikere ved en ny,

forhastet demonstration at få deres styrke yderligere reduceret ved et indhug af gadeofficianterne. De sparede deres kræfter til hovedbataljen, som skulle stå ved efterspillet *Den dramatiske Journal*.

Dets indhold var væsentlig en gengivelse og tilbagevisning af Journalens skånselsløse kritik. Journalens anonyme udgiver fremstilledes i en students skikkelse, og handlingen var en disput mellem ham og de skuespillere og skuespillerinder, som havde ageret i tronfølgen. Ved ethvert stikord brølede og klappede officererne, og studenterne peb. Hele publikum var i et sådant oprør, at gadeofficianterne ikke vovede at vise sig, indtil omsider oberst Køller sprang op på bænken og råbte på sit tysk:

"Schüfte, Schlingels, vermaledeidete Krapüle! Heraus mit den Lümmeln!"

Denne demonstration gav politiet mod, det kom atter frem, og der blev tilvejebragt stilhed. Derpå råbte Køller, som om han var herre i huset, op til skuespillerne: "*Nun weiter!*" og man spillede stykket til ende. Moralen blev givet i slutningssangen:

Til skuepladsens gavn og ære
en sund kritik kan nyttig være,
ej ondskabsfuld, partisk og gal. Velyndere, det står til eder
at dømme, hvad kritikken hedder
i den dramatiske journal.

Men derom drejede striden sig jo netop, og allerede ved det tredje vers:

Parterret er vor fosterfader,
vi ingen møje efterlader,
før vi dets smag udforske skal.
Men skuepladsens unge poder
må grue for en slem stedmoder
i den dramatiske journal.

– brød larmen atter løs. Under et frygteligt spektakel blev sangen sunget til ende; men Køller brølede: Encore! Sangen blev gentaget, indtil endelig tæppet sank, og nu skingrede piberne løs med en sådan kraft og udholdenhed, at officerernes klappen og råb blev overdøvet. Officererne trak blank og sprang over bænkene, mens studenterne rykkede frem med deres kårder og knipler. Et formeligt slag begyndte, i hvilket der vankede både buler og sår. Damerne i logerne hvinede, nogle af dem dånede, og de fleste af dem flygtede ud på gangene.

Ved oberst Køllers side kæmpede en helt, lille af vækst, men høj af rang. Det var generalløjtnant Schrødersee, som folk havde givet det kælne tilnavn Cupido. Mandslingen fægtede med løvemod og råbte om kap med sin gigantiske fælle.

"Hundsvotte, Schlingels! Greift an, Kameraden, heraus mit den Jungen!"

Men pludselig følte han en stærk arm omkring sin smalle, snørede talje, han blev løftet i vejret, sprællede og slog om sig og blev så puttet ned under bænken, mens kampen gik videre hen over ham. Omtrent samtidig lynede en kårdespids for Køllers øjne, og hans næse fik en flænge. Det var Frausing, der ekspederede Cupido, og Sander, der fik held at mærke aftenens

helt. Officerernes råhed og uforskammethed under hele forestillingen havde omsider bragt Sanders blod i kog. Han løb ud af logen og om ad baggangen til parterrets hovedindgang, og derfra styrtede han sig ind i kampen. Han kom således virkelig til at tage del i aktionen, skønt ikke på den rigtige scene; men han tog det rette parti, idet han stillede sig på studenternes side, for i modstandernes skare fandtes adskillige af Struensees arrigste fjender. Frausing derimod blev et øjeblik stående rådvild; men så råbte Anna, som bukkede under i denne kamp mellem dyd og dyd: "Løb efter ham, Frausing, og pas på ham!" – ganske som om Sander havde været hendes ægtefælle og Frausing vennen, der skulle skærme ham.

Da Frausing først var på slagmarken, vågnede hans gamle mod, og han fo'r frem som en bersærk; for han havde i sine yngre år været en munter slagsbroder. Dog var hverken han eller Sander i stand til at vende slagets gang. Officererne var ved deres bedre våben og færdighed i at bruge dem studenterne overlegne. De sorte blev drevet ud af teatret; men de gav sig ikke endda. Kampen blev fortsat ude på torvet i skinnet af de to lygter, som stod ved teatrets indgang, indtil vægterne kom til. Da skete det mærkelige, at begge de kæmpende parter sluttede sig sammen og vendte sig mod lovens håndhævere, som ville hindre den fri brug af deres våben, og da vægterne havde fået deres prygl, lod de vrede bersærker det blive derved og skiltes uden atter at forny fjendtlighederne.

Frausing og Sander genfandt hinanden ved indgangen. Sander havde fået et lille sår i hovedet, men Frausing var ganske blodig og forreven i ansigtet. Det var sporene af Cupidos negle,

som havde kradset ham i faldet, et ominøst tilfælde for stakkels Frausing!

"Ha, ha!" lo han, "det var min sjæl en god spas!"

"Synes De, Frausing," svarede Sander; "men det var dog os, der fik pryglene."

"Nå," sagde Frausing, "vi mærkede dog nogle af dem ganske vakkert. De ridsede den lange djævel af en oberst ypperligt; han kommer da til at gå med plaster på sin store næse mindst i en uge."

"Men," udbrød Sander, "lad os dog se, hvad der er blevet af Deres kone!"

"Det har De pinedød ret i," svarede Frausing. Og så skyndte de sig ind.

De fandt imidlertid Anna i sikkerhed i logen. Madam Hartvigsen havde hindret hende i at flygte ved at dåne om i hendes arme. Hun sad endnu og holdt et hovedvandsæg under madammens næse. –

Den næste dag talte hele byen ikke om andet end om denne blodige teaterfejde, der, som man ved, gav digteren Johannes Evald motivet til hans tragikomiske forspil: *De brutale Klappere*. Men inden det blev opført, havde helten i det, Bürgerschreck, det vil sige Køller, gjort sig navnkundig ved større bedrifter.

Det første, der hændte ham, var, at han ifølge Struensees befaling fik en reprimande af Københavns kommandant, generalmajor Gude, med det tilføjende, at hvis han oftere gjorde sig skyldig i slige voldsomheder, ville han få sin afsked.

"Ho, ho," tænkte han, da han gik derfra, "lad os se, hvem der først får sin afsked, Struensee eller jeg!"

Den næste dag gik han lige til enkedronningen, hvilket var et dristigt skridt, da hun hidtil ikke havde sat sig i forbindelse med nogen af de sammensvorne. Køller kunne imidlertid være indsmigrende og snu, når han ville, og Juliane Marie så kun i ham en djærv, ærlig, tapper officer, som var kongehuset oprigtigt hengiven.

Hun havde tillige høje tanker om hans militære talenter, fordi han med ære havde tjent i syvårskrigen og var kommet til Danmark, udmærket anbefalet af hendes svoger, Frederik II. af Preussen. Endelig var det hende ikke ukært ved en fortrolig agent selv at få lidt mere hånd i hanke med sagen. Vel var Guldbergs troskab hævet over al tvivl; men han var dog med al sin energi kun en stuelærd mand, uden videre erfaring og kendte ikke intrigernes slibrige veje. Hun indlod sig derfor langt dybere med Køller, end denne havde vovet at håbe. Han blev meget nådigt modtaget, og med plastret på hans næse og Struensees reprimande som udgangspunkt kom de snart dybt ind i en drøftelse om de sammensvornes plan. Da Køller mærkede, at enkedronningen endnu nærede adskillige tvivlsmål, sagde han dristigt sin mening om hovedsagen.

"Mit underdanige råd til Deres Majestæt er," sagde han, "sæt alle skrupler til side og skån *ingen*! I en affære af denne slags må det hedde: *fix oder nix!* Griber vi ikke alle hovedpersonerne og gør dem uskadelige, kan det hele strande."

"De sigter til dronningen," sagde Juliane Marie.

"Netop, Deres Majestæt," svarede Køller med dæmpet stemme, idet han bøjede sit store hoved. "Dronningen er næst Struensee den farligste person; hun må arresteres og føres bort

uden at få kongen i tale. Kommer hun til ham kun et minut, er vi leveret."

"Det er pinefuldt at skulle gå til den yderlighed," svarede enkedronningen; "og hun er Englands datter og kong Georgs søster. Hvad mon han vil gøre, når han hører, at vi har lagt hånd på hende?"

"Deres Majestæt," sagde Køller, "på den udenrigske politik forstår jeg mig ikke; jeg er kun soldat. Jeg ser sagen i al enfoldighed; men den sunde fornuft siger mig, at et fait accompli er en svær sten at rokke. Tro mig, når jeg siger, at er dronningen først fældet, og vi får ryddet op i papirerne, skal det sikkert nok vise sig, at hendes sag står så slet, at kong Georg får lade hende ligge, som hun har redet."

Enkedronningen holdt sig tavs og hensank i tanker, indtil Køller atter tog ordet og sagde:

"Til Deres Majestæt og Hans kongelige Højhed arveprinsen står alt vort håb. Deres Majestæt er landets sande moder; kun ved Dem kan det blive frelst og kongen fri. Sagen står nu således, at der nu kun er ét alternativ: et folkeoprør eller en hofrevolution. Den sidste er den mindst ødelæggende og derfor den bedste udvej."

"Nå, min kære oberst," svarede enkedronningen i et anfald af sin sædvanlige tilbageholdenhed, "vi får se! Egentlig magter jeg ikke meget; men ansvaret for, hvad der sker, vil ganske vist falde på arveprinsen og mig. Det kan blive tungt nok at bære; men det er opmuntrende for os, at vi kan gøre regning på en så udmærket officer og tro tjener som Dem."

Køller vandt ved denne samtale enkedronningens gunst og holdt fast på den under alle sin skæbnes omvekslinger til det

sidste, da Juliane Marie var lige så trofast og stadig i sit venskab, som hun var hårdnakket i sit had.

12. Et kærlighedshof

Hvor hurtigt kan ikke et menneske under sin skiftende tilværelse blive flyttet fra livets skyggeside om på solsiden og omvendt.

Da Sander, efter at han havde taget afsked med Frausing og Anna, gik hjem for at gå til sengs, var han i en trykket stemning. De forskellige vidnesbyrd om den almindelige forbitrelse mod Struensee og spådommene om hans snarlige fald, som han havde afvist som urimelighed, påtrængte sig ham nu i nattens stilhed og fik ved en naturlig reaktion øget vægt. Slagsmålet i teatret havde levende stillet ham for øje, hvilken kasteånd der herskede i samfundet, og hvor langt det var fra det ideal af frihed og lighed, som han havde set i ånden, da Struensee brød banen med sine radikale reformer. Den kække reformator havde jo desuden strøget flag for den indskrænkede tidsånd, idet han havde nedladt sig til at tage grevetitlen og pyntet sit signet, sin vogn og sine lakajers ærmer med pralende våben, fuldt af heraldiske naragtigheder. Det var ildevarslende og nedbrød Sanders tro på hans politiske helts vederhæftighed og oprigtighed.

Men hertil kom mødet med Anna Frausing, der så underligt havde vendt hans tanker til fortiden og fantastisk skruet hans tilværelse tilbage. Der var faldet ligesom en tåge over hans øjne og et skær af uvirkelighed over det nærværende. Var det alt sammen, også hans trolovelse med Charlotte Trolle, at ligne ved en drøm, af hvilken han en skøn dag ville vågne med forfærdelse?

Mørke og vilde var hans drømme den nat; men lige som han havde forladt sengen, bragte hans værtinde ham et brev, der bortjog alle skygger og alt mørke; med den ny dag kom håbet og livsmodet tilbage. Brevskriveren var en gammel ven af ham, velærværdige pastor Jensen, hans farbroders sognepræst, som i sin tid havde konfirmeret ham. Han meddelte i rystende ord, at gamle Jørgen efter et kort sygeleje blidelig var henslumret og gået til sine fædre. Nu var Sander ejer af Teglgård og en velhavende mand.

Han sad endnu med brevet i hånden, da Kristian Trolle trådte ind til ham. De var blevet fortrolige venner og dusbrødre, hvilket faldt naturligt nok for Sander, da han i sin tid som lærer havde sagt du til sin elev. Dog så de ikke ofte hinanden; for mens Sander arbejdede ivrigt i Rentekammeret, gled Kristian Trolle hen ad sin livsbane som på en lystsejlads. Hans tid var delt mellem paradetjeneste og muntre eventyr; men til hove kom han sjældent. Den aristokratiske fodgarde var nemlig Struensee en torn i øjet; alle dens officerer, lige fra chefen og ned til den yngste løjtnant, havde hans dybeste mistillid. Han havde jo allerede opløst hestgarden, i hvis sted først var kommet et flyvende korps og nu Eichstedts sjællandske dragoner. Dog mente man, at han ikke turde røre ved fodgarden.

Sander havde sin elskværdige, skønt letsindige svoger meget kær, og hans venskab var naturligvis under de nuværende forhold af dobbelt værdi for ham. Desuden fik Charlotte nu alle efterretninger fra hjemmet gennem sin ældste broder. Obersten havde taget sin afsked og helt trukket sig tilbage til Kjærsgård; han lod ikke høre fra sig. Derimod havde Charlotte

vekslet et par skarpe breve med sin moder; men oberstinden lod sin datter have det sidste ord, og dermed var al forbindelse mellem dem ophørt.

Sander rakte Trolle brevet, og da denne havde læst det, udbrød han:

"Nå, det må jeg sige! Din gamle farbroder har opført sig mønsterværdigt. Nu er du avanceret et godt skridt hen imod målet og vil snart blive en passende svigersøn for papa og mama."

"Ja," svarede Sander, "det var, med skam at tale om, min første tanke. Hvor utaknemmelige er dog vi mennesker! Den gamle var min velgører; jeg burde først have tænkt på ham selv."

"Du kan jo indhente det forsømte," svarede Trolle med et smil, men tilføjede i en mere alvorlig tone: "Du er at misunde, Sander! Jeg ville ønske, at jeg var i dit sted."

"Det mener du næppe," svarede Sander. "Så måtte du jo sætte dit dyrebare adelsskjold over knæet og bryde det itu."

"Det har jeg undertiden følt mig fristet til at gøre," svarede Trolle med et melankolsk blik.

"Ja så!" udbrød Sander. "Hvorfor?"

"Å," svarede Trolle, "så ville jeg i flere henseender have friere hænder."

"For eksempel til hvad?" spurgte Sander.

"Til at gifte mig, med hvem jeg ville," svarede Trolle, idet han blev rød i hovedet. Sander så studsende på ham, mens han lo tvungent og tilføjede: "Der er udsigt til en mesalliance nummer to i familien. Jeg tænker på at følge det slette eksempel, Charlotte har givet mig."

"Hvem er det, du vil gifte dig med?" spurgte Sander utålmodigt.

"Husker du," spurgte Trolle, "den sjællandske bondepige på det store maskebal for snart to år siden, hende, som jeg havde under armen, da jeg førte Anna Gjørling hen til dig?"

"Nej," svarede Sander, "jeg har ikke det ringeste minde om hende."

"Men hende er det," sagde Trolle, "Marie Reutzer, hoffurerens datter."

"Den kokette, lille satan!" udbrød Sander.

"Tak for den!" svarede Trolle stødt. "Jeg mener ellers, at hun er mindst lige så god, som enhver af de damer, i hvis selskab Charlotte må leve, lige fra øverst af og nedad."

"Lad disse damer blive uden for spillet," sagde Sander; "men hvorledes de nu end er, så gør det ikke Marie Reutzer bedre. Jeg er bange for, Kristian, at et ægteskab med hende ikke alene er en mesalliance, men noget langt værre."

"Da mener jeg dog, at jeg bør gifte mig med hende," svarede Trolle, "da hun har født mig en søn."

"Av!" udbrød Sander.

"Og," tilføjede Trolle, "Charlotte er af samme mening."

"Hvad," spurgte Sander, idet han fo'r op, "har du indviet Charlotte i den smudsige historie?"

"Det har jeg rigtignok," svarede Trolle, "at sige bagefter. Charlotte var sød; hun blev ikke indigneret som du, men kun forskrækket og nedtrykt. Kristian, sagde hun, hvor kunne du dog gøre det! For nogle dage siden så hun til Marie og kyssede vor lille søn, hvad siger du til det?"

"At det er ufatteligt og en stor svaghed af Charlotte," svarede Sander vredt.

"Jo," udbrød Trolle spydigt, "du er mig rigtignok en smuk dydsdragon, Sander, du som er løbet af med en anden mands kæreste og har forført Charlotte til at gøre oprør mod sine forældre; og jeg, der som dreng så op til dig som til en halvgud og bildte mig ind, at du var så kold og ren som en statue!"

"Kære Kristian," svarede Sander uventet sagtmodig, "du må tænke om mig så ringe, som du vil; men nævn ikke din frille og din ædle, rene søster i samme åndedræt. Charlotte burde aldrig have sat sin fod hos Reutzers, og hun skal ikke komme der oftere."

"Godt," sagde Trolle, "men at hun har udført en barmhjertighedshandling, det kan da ikke gøre hende uren."

"Nej," svarede Sander, "for den rene er alting rent, og barmhjertighed, den har hun lært af sin gode, kærlige dronning; men mit råd til dig er, at du ikke gifter dig med Marie Reutzer. Jeg har hørt adskilligt om hende og ved, at hun er en flane; hun har været i kast også med andre; du vil blive bedraget af hende, om det ikke allerede er sket."

"Nå," sagde Trolle, "lad os ikke mere tale om hende. Du gør hende uret, men det kan jo være det samme. Da jeg kom herop, havde jeg hovedet fuldt af vigtigere ting. Der er ulve i mosen, Sander! Man stikker hovederne sammen, også i garden. Når jeg træder ind i vagtstuen og finder de andre i fuld passiar, så tier de pludselig. De tror, at jeg på Charlottes vegne holder med dronningen og Struensee. Så har jeg også lagt mærke til, at der er så mange, som løber til arveprinsen, og blandt dem er både

Eichstedt og Køller. Jeg tror, at der er en sammensværgelse i gang."

"Ja," sagde Sander, "jeg ved nok, at der er uro i luften, og det har der været før, men det driver nok over."

"Men nu skal du høre noget, som er mærkeligere," sagde Trolle. "I går aftes, da jeg gik gennem Vimmelskaftet, så jeg, at der holdt en karet noget fra etatsråd Guldbergs bolig. Straks efter kom Guldberg ud og steg hurtigt ind i vognen. Da den kørte forbi mig, så jeg et glimt af grev Rantzau og af Beringskjolds lumske fjæs. Du må indrømme, at det er højst mistænkeligt, at de tre herrer kører en tur sammen."

"Ganske vist," svarede Sander; "måske brygger de virkelig på noget; men den suppe, som de laver, bliver vist tynd – en *professor eloqventiæ*, en ruineret godsejer og en fallent og snyder!"

"Stop, min bro'er," udbrød Trolle, "du glemmer, at den professor er enkedronningens højre hånd."

Da Sander blev siddende hensunket i tanker, sagde Trolle: "Apropos, har du hørt, at Struensee vil have sig en gallakaret?"

"Nej," svarede Sander med en adspredt mine.

"Og et kongeligt seletøj," vedblev Trolle; "det hele skal koste fem tusinde daler; hvad siger du til det?"

"At det er højst naragtigt af Struensee," svarede Sander med et bittert smil.

"Men kan du huske," vedblev Trolle, "hvad du engang fortalte os i en af vore historietimer om Griffenfelds forfængelighed og hans glimrende stadskarosse? Det faldt mig ind, da jeg hørte om Struensees ny karet, og så kunne jeg ikke lade være at spørge mig selv: Mon Struensee når så vidt som Griffenfeld og kommer til at køre i sin gallavogn?"

"Jeg gad vidst, hvem der skulle hindre ham i det, så længe kongen er hans ven," svarede Sander. "Jeg tror ikke, at hans fjender kan udrette noget imod ham. Men skulle der virkelig være en sammensværgelse i gang, og den bliver opdaget, håber jeg, at Struensee vil slå et ordentligt slag og knuse sine fjender. Han har hidtil vist sig alt for god og højmodig, det er ulykken."

"Du skulle advare ham," sagde Trolle.

"Jo vist," svarede Sander; "så kunne jeg hente mig en ordentlig visker. Jeg ved af Panning, at Struensee får advarsler og trusselsbreve hver anden dag, og siden han ikke gør noget, kan der heller ikke være nogen fare på færde."

"Lad os håbe det," sagde Trolle, "det ville blive en slem streg i regningen for Eder, om Struensee røg af pinden. Ellers er jeg slet ikke begejstret for ham og hans reformer, således som du. Jeg kan ikke indse, hvorfor alting skal omkalfatres. Du ler ad mig – vær så god! Det kan gerne være, at jeg ikke forstår mig på det."

"Jeg kan trøste dig med," svarede Sander, "at du i den henseende er i stort og agtværdigt selskab. Struensee er klogere end vi alle tilsammen. Han er løbet fra sin tid, og det vil sagtens vare noget, inden samfundet indhenter ham."

"Men siden han har fået alverden på nakken af sig, må han have båret sig dumt ad alligevel," svarede Sanders fordums elev med den sunde fornuft, som var et arvegods i hans slægt.

Inden de skiltes, spurgte Sander ham:

"Vil du have bud med til Charlotte? Jeg tager permission og rejser i morgen til Teglgård, men jeg lægger vejen over Hirschholm."

"Jeg vil hellere komme selv, hvis du vil have mig med," svarede Trolle, "og hvis jeg kan få permission."

Det gik Sander med glæde ind på. Alt blev bragt i orden, og den næste morgen rullede de i en postvogn ad Hirschholm til. De steg af i kroen og gik så sammen op til slottet.

Det var klart frostvejr, og Sofie Magdalenes skønne slot lå for dem i al sin pragt, med solglans på porttårnets spir og rim på tagene. Også træerne og hækkene i haven var pudret med rim.

"Det er længe siden, jeg var her," sagde Trolle, da de standsede for at nyde det smukke syn. "Jeg har kun været her én gang som barn. Moder tog mig med herud og præsenterede mig for den gamle enkedronning. Hun gav mig et stykke sukkergodt, som jeg længe gemte som en helligdom, så stor ærbødighed indgød hun mig."

"Hun var en bigot, gammel heks," sagde Sander, "infam tysk og ugudelig ødsel."

"Meget muligt, at hun havde sin skavanker," svarede Trolle, "men hun forstod min sandten at sætte sig i respekt; hun holdt på anstanden. Hvad mon hun ville sige, hvis hun stod op af sin grav, vandrede ind i sit slot og så det wirthschaft, som nu føres der?"

"Hun ville sagtens slet ingen ting sige og straks løbe sin vej," svarede Sander; "men se, der kommer noget, som hun måske dog ville synes om!"

Han pegede på en patrulje dragoner, som kom ridende.

"Min sjæl ville hun ej," svarede Trolle. "Hun ville spørge: hvor er hestgarden? De klodsede dragoner er såmænd ingen pryd for kongens gård."

"Men det er landets egne sønnner," sagde Sander, "og de er mere pålidelige end Eders geworbne karle."

"Pyt, bild dig det ind!" svarede Trolle, og derpå gik de over dæmningen ind på slottet.

Charlotte var hos dronningen, men de blev vist ind på hendes værelse, og kort efter kom hun selv. Hendes øjne strålede af glæde og overraskelse, da hun så Sander; for den lakaj, som meldte dem, havde kun nævnt løjtnant Trolle. Dog kyssede hun først sin broder; derpå rakte hun Sander hånden, og han nøjedes med at kysse den. Det var første gang, Charlottes broder så dem sammen som forlovede. Sanders ridderlige ærbødighed overraskede ham i høj grad. Han fik en pinlig følelse af, at mens hans elskerinde havde draget ham nedad, var Sander blevet hævet ved hans ædle søster. Dog genvandt han straks sit muntre lune og sagde:

"Må jeg forestille denne herre for dig, Charlotte? Proprietær Sander til Teglgård."

"Det gør mig ondt at høre, Sander," sagde hun, da hun havde fået nærmere forklaring, "at din eneste slægtning er død. Han var en brav mand; det hørte jeg fader engang sige. Jeg ville gerne have lært ham at kende."

"Ja," sagde Kristian, "Sander har gjort sig megen umage for at serge over den brave mands dødelige bortgang; men endnu er det ikke lykkedes ham. Nu kan han sætte bo, Charlotte; han tænker på bryllup."

"Vist ikke," svarede Sander, idet Charlotte så på ham med et ømt, frygtsomt blik; "det kan der desværre ikke være tale om."

"Det skal du dog ikke sige," svarede Kristian; "men nu vil jeg se mig om på slottet og måske gøre et par visitter. Imens kan du

give Charlotte en time i engelsk, Sander!"

Han lo og forlod dem, uden at det anede dem, at han på køreturen havde lagt en plan, som han nu skred til at udføre. Han gik lige til dronningens forgemak og bad om audiens. Mens han stod og ventede på svar, kom Brandt trippende ind.

"Ej, løjtnant Trolle, er De der?" sagde han, idet han nedladende rakte Trolle de tre fingre af sin af kostbare kniplinger indfattede hånd. "Hvad har De på hjerte?"

"Jeg vil gøre dronningen min opvartning, hr. greve," svarede Trolle.

"Hvor diplomatisk!" sagde Brandt med et spydigt smil. "Nå, De har lykken med Dem. Her skulle have været jagt i dag, men dronningen har pådraget sig en let forkølelse, og så blev der intet af det. Kongen er kørt ud med Reverdil, og dronningen sidder inde i salen med damerne."

"Det træffer sig ellers ikke så heldigt for mig," sagde Trolle; "jeg ønskede en privataudiens."

"For des bedre at kunne gøre dronningen Deres opvartning?" spurgte Brandt, idet han plirrede med øjnene. "Det bliver der intet af. De får ikke lov til at være ene hane i kurven; der er naturligvis også nogle herrer derinde. Men sig mig, hvorfor se vi Dem aldrig herude? Som frøken Charlottes broder burde De høre med til kredsen; og De kan tro, at den er charmant; skønne damer med deres venner og næsten aldrig nogen generende ægtemand til stede! Under Hendes Majestæts præsidium danner vi et kærlighedshof, som på det skønneste minder om riddertidens og trubadurernes bedste dage."

"Jeg tvivler ikke om det, hr. greve," svarede Trolle, som morede sig kosteligt over Brandts naragtighed.

Nu kom lakajen og meldte, at dronningen ville modtage løjtnanten.

"Kom," sagde Brandt til Trolle, "jeg skal føre Dem ind!"

Det var naturligvis en stor ære for den unge løjtnant og usædvanlig ved et hof, hvor der var slået en streg over alle ceremonier; men salen selv gjorde honnørs på en storladen og kongelig måde. Det høje, hvælvede rum med de store glasdøre, som vendte ud mod altanen, de med marmor og stuk, guld og sølv smykkede vægge, loftet med dets platfond-malerier, det med brogede marmorfliser lagte gulv og i midten af salen den skønne fontæne, hvis stråle plaskede mellem laurbærtræer og blomstrende planter – det var et syn af overvældende skønhed og en hal, som ville have været det mest ridderlige kærlighedshof værdig.

Oppe ved den store marmorkamin, i hvilken der brændte et livligt bål, sad dronningen med sine damer – dronningen i midten, damerne til begge sider, så at de dannede en halvkreds. Alle var i deres blomstrende ungdom, og de fleste af dem bar dragter, hvis snit var efter den nyeste mode. Kjolelivene var stærkt nedringede, de spidse korsetter stramt snørede og skørterne af uhyre omfang. De bar snævre ærmer til albuen, og den blottede underarm skjultes af nedhængende blonder eller engageanter – mere eller mindre, efter som dens form og lød tålte, at man så nærmere på den. Et par af dem bar på brystet Caroline Mathilde-ordenen med dronningens navnetræk i brillanter, andre ordenen l'Union Parfaite's hvide, emaljerede kors. Den var stiftet af dronning Sofie Magdalene til minde om hendes bryllupsdag og lykkelige ægteskab; og hvis hun, som Kristian Trolle sagde, var stået op af sin grav og var gået

gennem salen, ville hun sikkert have revet ordenerne af disse damers bryst. Det skulle da være, at hendes ånd ville have ladet sig formilde ved synet af de nyttige genstande, som disse letfærdige damer havde mellem hænderne, nemlig strømper og børneklæder af forskellig art til de fattige; for Caroline Mathilde forsømte aldrig sine godgørenhedspligter.

Dronningen sad tilbagelænet i en pragtfuld stol. Hendes skikkelse var blevet fyldigere, den fremskudte underlæbe mere svulmende, hendes mine og blik mere bydende. Af og til så hun op og kastede et blik hen til det nærmeste vindue, hvor Struensee stod i samtale med konferensråd Fabricius, deputeret i det tyske kancelli, men oprindelig købmand. Hans frue, en af dronningens bedste omgangsveninder, som sad på den venstre side af dronningen, så ikke hen til vinduet, da hun var stærkt optaget af sin kavaler, den yngre baron Schimmelmann. Skrås over for hende sad fru Malleville, en kaptajnsfrue, hvis mørke, sydlandske ansigt var lige så indtagende, som hendes rygte var slet. Hun lånte øre til kammerherre Warnstedt, forhen kongens kammerpage og yndling. Ved dronningens højre side sad baronesse Bülow, staldmesterens gemalinde, født komtesse Danneskjold-Laurvig, en ilde omtalt faders kække datter; det var nemlig ham, som i sin tid gjorde sig navnkundig ved blandt andet at bortføre skuespillerinden, den dejlige Mette Marie Rose. Baronessens øjne søgte samme sted hen som dronningens; den ledige taburet bag hendes stol havde nemlig nylig været indtaget af hendes cavalier suivant, Fabricius. Generalinde Gähler, hende med den svulmende barm og den dejlige stemme, sad mageligt tilbagelænet og lyttede til, hvad

Struensees broder, justitsråd Karl Struensee, hviskede hende i øret. Denne intelligente og dygtige mand fandt stunder til at adsprede sig ved kærlighedens hof, uagtet finansvæsenets byrde hvilede på hans skuldre. Dynastiet Struensee havde klogeligt sikret sig nøglen til finanskassen; uden de to brødres tilladelse kunne ikke en daler gives ud.

En ledig taburet bag ved dronningens stol viste, hvor Charlotte Trolle havde siddet, inden hun blev kaldt ud. Hun var den eneste af hofdamerne, som dronningen gav adgang til sin fortrolige kreds; de andre nød en frihed, som de ingenlunde alle var tilfredse med.

Da Brandt viste sig med sin smukke, lyshårede og blåøjede unge ledsager, gled der et sympatisk smil over damernes læber. Dronningen så op, idet Brandt hilste hende med et temmelig skødesløst buk og præsenterede Trolle. Derpå tog han plads bag ved den dejlige grevinde Holstein, hvis gemal, overpræsidenten, havde været den kost, hvormed Struensee fejede magistraten og de to og tredive mænds råd bort. Hendes kærlighed til den lille, grimme, naragtige Brandt var alle en gåde. Men hvis hun havde hengivet sit hjerte som et offer på ærgerrighedens alter, var ofret ikke bragt uden nytte; for hun tyranniserede ved Brandt både hoffet og teatrene.

"Det glæder mig at se Dem," sagde dronningen venligt til Trolle; "men hvor er frøken Charlotte blevet af?"

"Hun er optaget, Deres Majestæt," svarede Trolle med et dybt buk; "monsieur Sander er hos hende."

Derpå gav han dronningen underretning om grunden til Sanders rejse.

"Monsieur Sander," sagde han til sidst, "er nu en velhavende mand og kan gifte sig, hvad dag det skal være; men, som Deres Majestæt ved, ville mine forældre ikke give Deres samtykke. Jeg synes, at det er for hårdt, og i det håb, at Deres Majestæt tilgiver mig min dristighed, vil jeg tilstå, at jeg har bedet om denne audiens for at påkalde Deres Majestæts mægtige intervention til fordel for de elskende. De ved det imidlertid ikke; jeg har gjort det på egen hånd."

"Det var bravt af Dem," svarede dronningen meget nådig. "De skal ikke komme til at angre det. Gå og hent dem; jeg vil se dem begge to."

Da Trolle havde fjernet sig, gik der en hvisken gennem damerækkerne. Der hørtes udbrud som: *à merveille, horrible*! Baronesse Bülow sagde til generalinde Gähler:

"At hun har forelsket sig i denne borgerlige Adonis, det siger jeg ikke noget til, men at hun vil gifte sig med ham!"

Da Sander og Charlotte trådte ind, fulgt af Trolle, drejede alle hovederne sig, og de blev udsat for en krydsild af skarpe blikke. Sander overstod prøven, men Charlotte blev blussende rød, tyede til sin taburet bag dronningens stol og satte sig der. Vel havde Sander været ved hoffet en gang før, men som en hende uvedkommende person, og der var ikke faldet nogen hentydning til deres forhold.

"En avant, monsieur!" sagde Brandt til Sander, som var blevet stående rådvild.

Han bukkede med et smil for Brandt, gik kækt ind i kredsen og lige hen til dronningen. Hun rakte ham sin hånd, som han kyssede med megen anstand.

"Han er magnifique!" hviskede grevinde Holstein til Brandt.

"Ja," svarede Brandt, "han har gået i skole hos Clementin og lært kunsten af ham. Han burde være blevet ved truppen; han kunne være blevet udmærket i anstandsroller."

Dronningen så på Sander med et smil, som opfriskede det yndige indtryk, han havde fået af hende ved mødet i Frederiksborg slotshave for to år siden.

"Jeg hører," sagde hun, "at De er blevet en velhavende mand og tænker på bryllup; jeg vil dog sige Dem, at det ingenlunde glæder mig, at De vil tage frøken Charlotte fra mig."

"Det lader jeg vel være, Deres Majestæt," svarede Sander. "Jeg har ikke indbildt mig, at min smule velstand ville bringe mig nærmere til målet."

"Er den skønne knibsk?" spurgte dronningen. "Siden hun krøb bag min stol, skulle man næsten tro, at hun ikke tør vedkende sig sin kærlighed."

"O, Deres Majestæt," udbrød Charlotte, idet hun rejste sig, gik frem i kredsen og stillede sig ved Sanders side.

"Giv ham hånden," bød dronningen.

Charlotte lagde sin hånd i Sanders og så op med et strålende blik, idet hendes kinder blussede. Det var et smukt syn at se de to stå således sammen, og et par af damerne, hvis hjerter ikke var blevet helt sløvede i elskovslegen, blev virkelig lidt rørte ved at se det. Det mindede dem om en tid, som syntes dem at ligge langt borte, uagtet den ikke var så vidt fjernet i år, den tid, da deres kinder kunne blusse som Charlotte Trolles, og deres hjerter banke lige så rent og ømt som hendes. Men fru Malleville og baronesse Bülow var ganske ude over det, eller de havde måske aldrig kendt noget til sligt. De stak hovederne sammen og hviskede.

"De er næsten alt for rørende," sagde fru Malleville.

"Hun ser ligefrem dum ud," svarede baronessen.

Men nu tog dronningen ordet og sagde:

"Mine damer, vi vil konstituere os som en højesteret i kærlighedssager, og jeg overtager præsidiet. Her har fremstillet sig for os et elskende par, som anråber os om hjælp i deres nød og påkalder vor beskyttelse. Grusomme forældre vil skille disse to hjerter ad, og smålige fordomme, som hersker over samfundet, har vendt opinionen imod dem; men dog er de blevet deres kærlighed tro. Nu spørger jeg Dem: fortjener de ikke, at vi tager os af dem og lægger hele vor magt i vægtskålen for at gøre dem lykkelige?"

"Jo, jo," lød det ned ad damernes række.

"Nå," vedblev dronningen, "så kender vi for ret, at de skal have hinanden og snarest forenes ved hymens bånd. Jeg påtager mig at fjerne alle hindringerne."

"Hvad er dette?" sagde pludselig en stemme over baronesse Bülows hoved. "Foretager Deres Majestæt et giftermål?"

Det var Struensee, som var kommet til. Et mat smil gled hen over hans fyldige ansigt; han var blevet svær. Hans blik vidnede om træthed og slappelse.

"Noget nær," svarede dronningen, forklarede Struensee de nærmere omstændigheder ved sagen og sagde derpå: "Jeg tror, at kongen, når han bliver underrettet om sammenhængen, vil sanktionere, hvad jeg agter at foretage mig i denne sag."

"Ja, Sander er flink!" sagde Struensee med en adspredt mine, vendte sig om og gik langsomt ud af salen med hænderne på ryggen.

Dronningen bed sig i læben, rejste sig, og det var signalet for damerne til at bryde op; men hun bød Charlotte Trolle, hendes broder og Sander at blive. Da hun var blevet ene med dem, vendte hun sig til Charlotte:

"Nu skal jeg sige dig, Charlotte, hvad jeg har i sinde at gøre. Jeg vil nedlade mig til selv at skrive til din fader og kræve hans samtykke til dit ægteskab med Sander; hvad siger du til det?"

"Jeg takker Deres Majestæt for Deres store nåde og usigelige godhed," svarede Charlotte, "men jeg frygter meget for, at De risikerer at få et afslag."

"Og hvad mener De, Trolle?" spurgte dronningen, idet hun utålmodigt vendte sig til Charlottes broder.

"At en håndskrivelse fra Deres Majestæt," svarede han, "er et skud, som den gamle ikke vil kunne stå for."

"Der kan du se, Charlotte," sagde dronningen, "han har større tro til min magt end du. Det skal forsøges! Jeg vil sende en kurer til Fyn med brevet, så får vi hurtigt svar."

Efter at de var kommet tilbage til Charlottes værelse, takkede Sander Trolle hjerteligt for hans mellemkomst og udtalte sig forhåbningsfuldt om fremtiden. Charlotte lyttede til hans tillidsfulde ord og nød af sit fulde hjerte en af de lykkelige timer, der så sjældent faldt i hendes lod, men hun delte ikke hans håb. Hun troede ikke, at hendes forældre ville give sig, og en tungsindig anelse om, at det aldrig ville blive til noget med hendes ægteskab, kom over hende. Inderligt længtes hun efter at blive forenet med sin ven, leve med ham, skulle det end være i en afkrog, og indånde en renere luft. Hvor højt hun end elskede dronningen, så var det dog nu blevet hende kvalmt ved

kærlighedens hof; men hun tænkte: det er for stor en lykke; jeg vil aldrig opnå den!

Hun skjulte dog sine bange anelser og viste Sander et glad ansigt ved afskeden. Han rejste så nord på for at bringe sin farbroder til hvile og overtage sin ejendom, mens Kristian Trolle vendte tilbage til København for at fortsætte sit letsindige liv og atter hildes i de snarer, hans snilde elskerinde lagde om ham. Han var dog ikke så munter i hu som før; Sanders ord om Marie Kreutzer havde efterladt en brod i hans hjerte.

13. Halsløs gerning

Kærlighedshoffet lignede den næste dag ikke sig selv. Dronningen var i dårligt lune og holdt intet møde med sine damer, Struensee gav korte, afvisende svar til enhver, som vovede at tiltale ham, og overfusede tjenerskabet; overalt på slottet så man kun fortrædelige ansigter.

Charlotte Trolle sad alene på sit værelse, da Reverdil trådte ind til hende. Han plejede at vise hende en art faderlig godhed, og hans nærværelse ved hoffet var en stor velgerning for hende. Hans klare forstand, høje dannelse og rolige, venlige væsen gjorde en samtale med ham til en nydelse. Voltaire gav ham engang et stort vidnesbyrd, idet han sagde: "Man kan besidde lige så megen ånd, som Reverdil, men ikke mere!" Dog var hans gode hjerte og hans sæders renhed det bedste ved ham. Straks ved sin indtrædelse sagde han noget, som måtte glæde hans unge veninde:

"Kære mademoiselle, jeg var så heldig i går at træffe Deres broder og Deres forlovede, lige som de forlod slottet. Jeg fik mig en ikke så kort samtale med monsieur Sander. Han gjorde et aldeles udmærket indtryk på mig. Ikke alene tiltalte hans frimodige og dog belevne væsen mig i høj grad, men jeg fik tillige indtrykket af en helstøbt personlighed. Jeg bilder mig noget ind af min menneskekundskab, eller lad mig hellere sige mit psykologiske instinkt, og det sagde mig, da vi skiltes: den unge mand vil drive det til noget her i verden!"

"Tak, kære hr. etatsråd, fordi De siger mig det," svarede Charlotte med glans i sine øjne og glød på sin kind. "De kan nok

tænke Dem," tilføjede hun med et smil, som klædte hende nydeligt, "at Sander i mine øjne er den første af alle mænd. Jeg taler om hans hjerte, hans karakter, ikke om hans begavelse."

"Ah," udbrød Reverdil, "når jeg lægger Deres vidnesbyrd til mit, så udkommer der et så glimrende resultat, at det er godt, at den unge mand ikke kan høre, hvad vi siger. Dog, det føler jeg mig forvisset om, at selv når vi indrømmer menneskelig skrøbelighed, hvad der tilkommer den, og trækker lidt fra, så bliver der nok tilbage til fuldkommen at retfærdiggøre Deres valg og – tilgiv mig, at jeg siger det – på grund af den store forskel i Deres og hans byrd, så er dette *argumentum ad hominem*, eller dette bevis, hentet fra hans personlige værd, ikke overflødigt."

Charlotte tog ham ingenlunde den bemærkning ilde op. Hun fortalte ham, hvorledes sagen stod, om bruddet med hendes forældre og om, hvad dronningen havde i sinde at gøre for hende.

"Jeg tror ikke, at det vil lykkes," tilføjede hun i en mistrøstig tone. "Min moder har ingen respekt for dronningen; hun bøjer sig ikke for hende."

"Nå, kære mademoiselle," svarede Reverdil, "dronningen er dog dronningen. Det siger jeg gerne til mig selv, når Hendes Majestæts sorgløshed og Struensees forvovenhed gør mig bekymret."

"Oh, sig mig engang Deres mening om situationen," bad Charlotte. "Jeg kan ikke blive den følelse kvit, at der svæver et uvejr over vore hoveder."

"Den fornemmelse har vi alle," svarede Reverdil, "og jeg tror, Struensee selv ikke mindst; men intet kan få bugt med

dronningens livsmod og lykkelige humør."

"Ja," sagde Charlotte, "hun er i den henseende – vidunderlig. Jeg elsker hende lige så højt som før," føjede hun rødmende til, "men jeg forstår hende ikke mere."

"Nej, det vil jeg tro," svarede Reverdil med et betegnende smil. "Jeg forundrer mig over, at De har holdt ud her så længe; men hvad, vore kår har stor lighed med hinanden. Ligesom Deres kærlighed til dronningen har holdt på Dem, således er det min medlidenhed med kongen, som har afholdt mig fra at rejse tilbage til mit kære Schweiz. I øvrigt deler jeg Deres sympati med dronningen; hun er trods alt en elskelig personlighed."

"Også jeg ynker kongen," sagde Charlotte; "han bliver slet behandlet; jeg begriber ikke, at dronningen tåler, at der bliver budt ham så meget."

"Ja, det er en meget vanskelig sag," svarede Reverdil. "Jeg udtaler mig nødigt om det, men jeg vil dog sige så meget, at jeg nok forstår Struensee i det punkt. Han må intimidere kongen og holde ham i respekt, han tør ikke slippe grebet; og dronningen nødsages til at være enig med ham i dette. Dog er det ikke sagt, at hun ser og hører alt, hvad der foregår; men vi må huske på, hvor meget dronningen gik igennem med kongen, inden Struensee skaffede hende fred; og, min kære mademoiselle, når man først er på skråplanet!" Her tav Reverdil og trak på skulderen.

"Struensee har alligevel været dronningens onde ånd," sagde Charlotte. "Gid hun aldrig havde set ham!"

"Ja," svarede Reverdil, "men nu må vi nøjes med at sige: gid vi kunne skille dem ad! Men ethvert forsøg på det er strandet."

"Er der blevet gjort slige forsøg?" spurgte Charlotte.

"Ja, ved De ikke det?" svarede Reverdil. "Sir Robert Keith har advaret dronningen og rådet hende til at skille sig af med Struensee; men hun kom i fyr og flamme over dette forslag og ville ikke høre tale om det. Så henvendte han sig til Struensee og tilbød ham i kong Georgs navn en stor pengesum, hvis han ville nedlægge sit embede og forlade landet; men han svarede, at han kunne ikke, dronningen ville ikke slippe ham. Der er flere end jeg, som ved det, men sig alligevel ikke, at De har det fra mig. Således er disse to lænket til hinanden, hun til ham ved sin lidenskab, han til hende ved sin rasende ærgerrighed. De vil følges ad, men hvorhen?"

"Det er skrækkeligt!" udbrød Charlotte, idet hun blegnede. "Gud holde sin hånd over min kære, stakkels dronning!"

"Nå," sagde Reverdil, "lad os håbe, at hendes høje stilling vil værne hende, hvad der så sker. Vi ved jo heller ikke, hvilken adresse vi skal give vore anelser i så henseende, eller, hvis skyerne virkelig er svangre med lyn, fra hvilket hjørne de vil komme. Men jeg hører, at vognen kører frem; jeg må tro, at kongen vil have mig med på turen og må skynde mig ned."

De Reverdil var gået, trådte Charlotte hen til vinduet, åbnede det og så ned. Det lod ikke til, at Reverdil skulle med, for dronningen kom ned ad trappen, iført sin pelskåbe og med en pelsværkshue på, som klædte hende godt. Hun gik rask hen til vognen, hvor der stod en lakaj med blottet hoved. Hun var allerede i vognen, da kongen langsomt kom gående; men inden han var kommet ned ad trappen, blev han indhentet af Struensee, og nu foregik der noget, som i højeste grad forbavsede Charlotte Trolle, hvor vant hun end var til at se, at

Struensee tilsidesatte respekten for sin konge. Han lagde nemlig sin hånd på kongens arm og sagde:

"Jeg vil køre, De skal ride! Bülow," sagde han derpå til staldmesteren, som stod på trappen, "lad kongens engelske hest føre frem!"

Derpå gik han hurtigt ned til kareten, steg i den og kørte bort med dronningen. Det var Charlotte en trøst, at dronningen ikke syntes at have lagt mærke til, hvad der var foregået. Det forekom hende, at Struensee, idet han steg i vognen, sagde til dronningen: "Kongen vil ride."

Lige som vognen rullede bort, kom Reverdil og så studsende efter den bortkørende vogn og på kongen, som stod neden for trappen ganske modløs. Nu kom Brandt til; Reverdil vendte sig til ham og spurgte:

"Hvad skal det sige? Ville kongen ikke med?"

"Jo," svarede Brandt smilende, idet han dæmpede sin stemme, "men han fik ikke lov. Struensee lod Hans Majestæt vide, at han skulle ride."

"Nej, det er dog for galt!" udbrød Reverdil.

Imidlertid var rideknægten kommet med hesten, kongen gik hen til den, stod et øjeblik tøvende med hånden på sadelknappen, men steg så op og red i fodgang ud af slotsgården, fulgt af rideknægten. De andre gik ind, men Reverdil blev stående. Da råbte Charlotte ned til ham:

"Monsieur Reverdil, De skulle se at få en hest og ride efter kongen!"

Reverdil nikkede op til hende og gik derpå over til stalden; men inden han havde nået stalddøren, kom rideknægten tilbage med kongens ledige hest

"Hvor er kongen?" råbte Reverdil til ham.

"Jeg kan ikke sige det, hr. etatsråd," svarede rideknægten. "Da vi var kommet ud på broen, sprang Hans Majestæt af hesten og løb ud om slottet langs kanalen til højre."

Ilde til mode skyndte Reverdil sig ud af porten for at søge efter kongen. Mon den krænkelse, der var overgået kongen, og som var grovere end nogen hidtil kendt, var slået gennem vanviddets nat som et lyn hos den ulykkelige monark? Havde han set sig selv i hele sin nedværdigelse? Ville han tage livet af sig? Han havde nylig sagt til Reverdil, at han var ked af livet og ville gøre en ende på det; men da Reverdil tog sagen med ro og humoristisk spurgte, hvilken dødsmåde Hans Majestæt da ville vælge, tav kongen og talte ikke oftere om det.

Mens disse tanker fo'r gennem Reverdils hoved, ilede han i den opgivne retning langs kanalen, og da kongen intetsteds var at se, men en dør i slottets sidefløj stod åben, mente han, at kongen måtte være gået ind ad den. Han ilede da ad den vej ind på slottet og op til kongens gemakker, men der var han ikke. Imidlertid hørte Reverdil en klirrende lyd, som kom fra den side, hvor dronningens gemakker lå. Han skyndte sig derhen, rev døren til dronningens gemak op og så et syn, som hvor grotesk det end var, dog ikke overraskede ham. Kongen fo'r omkring i værelset med dragen kårde og huggede til alt, hvad der stod på etagerer og kommoder af vaser og glas; nogle ruder var også gået i løbet. Da kongen blev Reverdil var, standsede han brat med sit ødelæggelsesværk og stirrede på ham med et forvildet blik.

"Nå," udbrød Reverdil, "det må jeg sige. Deres Majestæt har sandelig brugt Dem godt! men hvis De vil være konsekvent, så

må De gå ind i Struensees værelser og fortsætte der. Skal jeg hjælpe Dem?"

"De er fordømt spydig, Reverdil!" svarede kongen med et glimt af forstand i sit blik.

"Nå, Deres Majestæt," sagde Reverdil ærbødigt, "alt, hvad her er i slottet, tilhører Dem, og De har lov til at slå det i stykker; men hvad nytter det at hævne sig på de døde ting? Skån resten af disse skønne sager og lad os gå ind og tage en læsetime."

"Nej," svarede kongen med et mørkt blik, "De skal ikke læse for mig i dag; gå ind på Deres værelse!"

Reverdil måtte altså fjerne sig; men kongen løb til sine egne gemakker og gav sig til at rase og slå i stykker der. Nu havde han fået drengene Moranti og Jørgen til at hjælpe sig, så det gik muntert til, og hvad de ikke knuste, smed de ud af vinduet.

Kongen havde i de senere år et par gange haft sådanne tilfælde af raseri; med en slig paroksysme var altså hans i et klart øjeblik opståede harme nu endt. Men særtegnende var det dog, at han trods Reverdils anvisning ikke vovede at lade det gå ud over Struensees værelser.

Da de senere alle samledes ved taflet, omtaltes ikke med et ord, hvad der var sket. Dronningens mine var ophidset, og man kunne se på hendes øjne, at hun havde grædt. Struensee så gnaven ud, og i kongens blik var der noget lurende. Brandt derimod lod munden løbe og fjasede med damerne.

Da fløj der pludselig noget over bordet og ramte Brandt med et klask midt i panden. Det var et stykke citron, og det var kongen, der kastede det. Derpå rejste han sig og råbte:

"De er en kujon, Brandt! De tør ikke slås med mig; jeg vil lade Dem give en dragt prygl!"

Derpå smed han sin serviet og gik ud af salen.

"Det er dog for galt!" råbte Brandt, idet han sprang op.

"Kongen må have en lektion," sagde Struensee, idet han ligeledes rejste sig.

Derpå gik de hen sammen i en af vinduesfordybningerne, og efter at de havde ført en kort, ivrig samtale, gik Brandt, ingen vidste hvorhen; men det var inden aften vel kendt over hele slottet.

Han gik nemlig lige til kongens gemak og traf ham der, med en ophidset mine skridende frem og tilbage, mens Moranti og Jørgen stod og stirrede på ham. Brandt jog drengene ud, låsede døren efter dem, skred hen til kongen og sagde med en storladen mine.

"Deres Majestæt har fornærmet mig dødeligt i hele hoffets nærværelse; De må give mig oprejsning; jeg skal vise Dem, at jeg ikke er bange for at slås. Vær så god at vælge våbnene: skal det være kårde eller pistol?"

"Nej," svarede kongen, idet han knyttede sine hænder, "lad os så hellere slås på næverne!"

Derpå fo'r de løs på hinanden, og kongen gav Brandt et slag lige i ansigtet, men derved kom hans finger ind i munden på Brandt, som bed til. Derpå tog han kongen i kraven, rendte ham mod væggen og rystede og dunkede ham, indtil kongen bad om godt vejr.

"Hold nu op, Brandt," råbte han, "jeg skal ikke gøre det mere!"

"Ja, nu håber jeg," sagde Brandt og slap ham, "at Deres Majestæt for fremtiden vil vise mig den agtelse, som De skylder en kavaler af ære og en tro undersåt."

Kongen stod og stirrede på Brandt med et blik, som tindrede af had. Han hadede Brandt af hjertens grund, for ingen af hans opvartende kavalerer havde været så hensynsløs mod ham som Brandt. Men frygten fik overhånd, med et skælvende smil rakte han Brandt hånden og sagde:

"Nå, lad så det være godt! Vi vil være gode venner igen."

Stolt af sin dåd gik Brandt til dronningens gemakker, hvor hoffet nu var samlet, tog Struensee til side og fortalte ham, hvad der var sket.

"Det er godt," svarede Struensee; "nu vil vi få fred. Kun må intet menneske få at vide, hvad De har gjort."

Men Brandt kunne ikke holde tæt; han plaprede ud til sine venner og pralede af sin sejr. Da han kom til Reverdil med det, sagde denne:

"Kære greve, pas nu godt på Deres hoved! Hvad De har gjort, er halsløs gerning. De har forgrebet Dem på kongens person, og straffen for det er døden."

"Men, kære etatsråd," svarede Brandt, "De glemmer, at således er det jo, at kongen vil have det. Holck måtte jo altid slås med kongen, og Hans Majestæts misfornøjelse med mig skrev sig jo netop fra, at jeg ikke ville bokse med ham."

"Nej," svarede Reverdil, "sagen hænger anderledes sammen; for De gik til kongen i den udtrykkelige hensigt at give ham en tugtelse. Falder De nogen sinde i Deres fjenders hænder, hvad Gud forbyde, så vil den forklaring ikke kunne redde Dem."

Brandt lo ad det og syntes ganske tryg; men rygtet om hans batalje med kongen gjorde meget til at forøge den almindelige ophidselse. Sagen blev udsmykket og overdrevet, så at mange

nu virkelig troede, at Struensee og Brandt stræbte kongen efter livet. –

Inden hoffet forlod Hirschholm, overraskedes Struensee ved et besøg af Rantzau-Ascheberg. Han kom i skikkelse af en resigneret filosof, som træt af verden og desuden lidende af podagra trak sig tilbage for at henleve resten af sine dage i fred. Da Struensee høfligt ytrede sin deltagelse, sagde han:

"Kære greve, vær nu oprigtig imod mig, således som De var det i gamle dage. De har vundet spillet og trænger nu ikke mere til mig. Jeg gør Dem ingen bebrejdelser; jeg ville vistnok i Deres sted have båret mig lige sådan ad. Sagernes forandrede stilling gør imidlertid intet skår i mit venskab for Dem. De sidder nu fast i sadlen, som det lader; men lykken er omskiftelig. Skulle den vende sig imod Dem, så kom til mig! På Ascheberg vil vi så ryge nogle piber med hinanden og drøfte vore fata og gennemgåede lidelser."

Struensee vidste ikke rigtig, hvad han skulle tro. Rantzau havde virkelig nylig vist ham en venskabstjeneste ved at lade ham vide, at rygterne om en sammensværgelse, der skulle være i gang mod ham, stadig vandt større fasthed; men Struensee havde afvist advarslen, da han troede, at hans misundelige ven kun ville ærgre og kyse ham. Imidlertid var Rantzau en så underlig blanding af træskhed og kynisk åbenhed, at man aldrig vidste, hvor man havde ham. Struensee mente dog, at Rantzau i intet fald havde det i sin magt at skade ham, og det faldt ham derfor ikke svært at slå ind i samme tone og hykle en hjertelighed, som han var langt fra at føle.

Rantzau undlod imidlertid ikke at lade alle vide, at han næppe ville kunne flytte til Ascheberg før til foråret. Han ville

blive nødt til at gå i vinterkvarter i sin bolig på Prinsens Palæ og der pleje sit helbred, indtil den blidere årstid kom.

"Det vil ikke være behageligt for Dem," sagde Struensee til ham, "at leve så nær ved verdens skueplads, mens De selv er *hors de combat*."

"Å hvad," svarede Rantzau, "det vil jeg komme let over; jeg har vundet, de andre tabt. Da jeg var ung og skejede ud, var alverden fornuftig, nu da alder og svagelighed har bragt mig til samling, er alverden blevet tosset."

Med disse og flere visdomsord på læben trak den grevelige sfinks sig tilsyneladende helt tilbage fra verden og dulgte sig i sin hule. Hoffet flyttede kort efter ind til Frederiksberg, den sidste station på vejen til det mål, som de misundte lykkens yndlinge nærmede sig, lig en flok offerlam, smykkede med roser og tømmende glædens bæger til det sidste.

14. Dronningen lider et nederlag

I stedet for svar kom oberst Trolle selv. Det var en morgen i begyndelsen af december måned, at han trådte ind ad døren til Sander, som følte sig fuldstændig overrumplet ved pludselig at stå ansigt til ansigt med Charlottes fader. I første øjeblik tabte han aldeles fatningen.

Det var kun få mennesker, som han agtede så højt som oberst Herluf Trolle, og måske ingen, der havde vist ham en så oprigtig velvilje. Idet han nu så den statelige mand træde ind med den vante, rolige og værdige holdning og opfangede det alvorlige blik fra hans ærlige øjne, fik han en pinefuld følelse af, at hans egen sag måske dog ikke var så god og ren, som han havde vænnet sig til at tro.

Obersten svarede på hans ærbødige buk med et lille nik og sagde i en tone, som røbede mere sorg end vrede:

"De gætter naturligvis anledningen til mit komme. Dronningen har, som De jo sikkert ved, i en egenhændig skrivelse forlangt mit samtykke til min datters forbindelse med Dem, og dette er en sag af så stor vigtighed for os, at jeg har ment at burde afgøre den personlig."

Sander havde imidlertid genvundet sin fatning. Han oplivedes ved den tanke, at oberstens nærværelse kunne opfattes som et godt varsel, bad den gamle om at tage plads og fik mere ro i sindet, da obersten nedlod sig på kanapeen. Selv tog Sander plads på en stol lige over for ham og ventede med

spænding på, hvad der ville komme. Obersten sad nogle øjeblikke tavs og så på ham med et både forundret og bebrejdende blik, som om både Sander selv og den hele situation var ham en gåde, rystede på hovedet, men forskansede sig derpå bag sin stramme, militære holdning.

"De ved, monsieur Sander," sagde han, "og måtte på forhånd vide, at både min gemalinde og jeg ikke kunne andet end misbillige Charlottes valg. Hun har i dette hjerteanliggende handlet egenrådigt og letsindigt. Ikke alene har hun brudt det løfte, hun har givet en anden mand; men hun har også ved at give sig hen til Dem ganske fornægtet det ædle blod, som flyder i hendes årer."

Sander følte sig sørgelig overrasket ved slutningen af oberstens udtalelse. Den jævnhed og ligefremhed, som Charlottes fader så ofte havde lagt for dagen i sit forhold til ham, havde indgivet ham den tro, at den gamle i en ikke ringe grad var hævet over standsfordomme. Det lød, som om det var oberstinden, der talte til ham.

"Kort sagt," vedblev obersten, "hun har ganske svigtet den tillid, vi nærede til hendes karakterfasthed. Hendes moder spåede, at hendes ophold ved vort letfærdige hof ville ende med en eller anden ulykke, og det er da også slået til. Hun må være blevet demoraliseret af de slette omgivelser, i hvilke hun har levet. Aldrig ville dronning Sofie Magdalene eller dronning Juliane Marie have rakt hånden til den streg, som vor datter der har spillet os."

Sander følte sig ramt i sin samvittighed. Havde han ikke, da Charlotte og han på det skæbnesvangre maskebal hørte dronningens kærlighedserklæring til Struensee, og hun udbrød:

"Det er skrækkeligt," gydt ild i hendes blod ved at sige: "Det er måske skrækkeligt, men også dejligt. Luften i disse gyldne sale er svanger med elskov. Alt her siger: "Tøm glædens bæger, inden det rives fra dine læber!" – og havde han ikke rådet hende til at retfærdiggøre sig for dronningen ved at sige: "Jeg har kun fulgt Deres Majestæts eksempel?" Men hans stolthed æggedes ved oberstens aristokratiske overmod, og derfor svarede han heftigt:

"At frøken Charlotte brød med von Eichen, er både hende og mig ligegyldigt. Hun gik ikke frivilligt til den forlovelse; den var et familiearrangement, og de, som lavede det, må bære deres part af ansvaret for, hvad der er fulgt efter. At hendes valg af en borgerlig mand som mig ikke behager Dem, bør vel ikke undre mig; men, hr. oberst, jeg må fast afvise enhver sigtelse for demoralisation. Deres datter er lige så ren, som hun var den dag, da hun forlod sit fædrenehus, og vi elsker hinanden i tugt og ære."

"Nå, Sander," svarede obersten i en mildere tone, "det har jeg ikke tvivlet om. Stod sagen anderledes, så sad jeg ikke her og vekslede ord med Dem. De har, så vidt jeg ved, altid ført et moralsk liv, og De har været meget for vore børn, indtil De nu, forført af Deres lidenskab, så overraskende har skuffet vor tillid."

Obersten tav et øjeblik for at blive herre over sin sindsrørelse, men vedblev derpå:

"Jeg tror ikke, at dette kan føre til lykke; for selv om Charlotte og De elsker hinanden nok så højt, så er og bliver det en mesalliance, og det er en mislig sag for begge parter. Når kærlighedens første hede er ovre, vil svien komme."

"Jeg beder Dem dog, kære hr. oberst," sagde Sander, "at tænke på, hvad der taler til min fordel. For det første er jeg, som De vel ved, ikke mere nogen fattig mand; jeg kan føde en hustru. Dernæst har jeg al udsigt til på min embedskarriere at hæve mig, så at standsforskellen mellem min hustru og mig vil blive mindre iøjnefaldende. Ægteskab mellem adelige damer og borgerlige mænd i høje stillinger er jo ikke noget uhørt."

"Nej," svarede obersten, "måske ikke, når de først har opnået embede og rang. Jeg lader Deres lille ejendom ganske ude af tanke, for det andet er hovedsagen; og her må jeg sige Dem, at ikke alene har De kun udsigter at byde; men jeg regner disse for overordentlig usikre. De bygger på Struensees protektion, men hvor længe tror De, at et eventyr som hans vilde regimente vil vare? Jeg tænker, at vi en skøn morgen, når vi vågner, vil finde, at det hele korthus er styrtet sammen, og det vil være forbi med Deres karriere, næsten inden den er begyndt."

"Ja, Struensees fjender har nu travlt med at spå hans undergang. Men jeg håber, det skal vise sig, at de har været dårlige profeter."

"Hvor er Struensees venner?" spurgte obersten. "De kan vist tælle dem på fingrene; men jeg vil ikke disputere med Dem om dette; lad os holde os til sagen! Jeg er kommet for at lade Dem vide, at som den nu engang står, mener jeg det rigtigst, at jeg ikke modsætter mig Deres ægteskab med Charlotte; men jeg forlanger en udsættelse af to år; så længe må De vente med brylluppet. Vi bør dog have nogen sikkerhed for, at Charlottes forelskelse i Dem er noget mere end en grille eller en overilelse. Men er både hun og De til den tid endnu af samme sind og tør

gå til det vovestykke at gifte sig med hinanden, så lad det i Guds navn ske!"

Sander sporede oberstindens hånd i dette. Ved denne snilde udvej undgik Charlottes forældre en konflikt med dronningen og håbede, at det hele imidlertid kunne gå over styr; i løbet af to år kunne der jo ske meget. Et heftigt svar lå allerede Sander på tungen, men han fik bugt med sin vrede og svarede:

"Jeg lægger sagen i frøken Charlottes egen hånd. Hvis hun uden indvending går ind på dette arrangement og frafalder al appel til dronningens nåde, vil jeg ikke gøre indvendinger. Vi har gode kort på hånden, hr. oberst," tilføjede han med et stolt smil, "og vi kunne måske vinde spillet straks; men jeg vil bringe det ikke ringe offer, som udsættelsen af brylluppet til en uvis fremtid er, i det håb, at jeg derved kan genvinde Deres velvilje."

"Vel, Sander, vel!" svarede obersten rørt, "deri genkender jeg Deres bedre natur. Jeg ville have svigtet min faderpligt, hvis jeg havde handlet anderledes, end jeg her har gjort. Det vil være både Charlottes moder og mig en trøst, at vi, uden at vise os ubønhørlige, dog har haft vor datters sande vel for øje. Jeg regner sagen for afgjort. Charlotte vil ikke modsætte sig sine forældres vilje, når De ikke ophidser hende til det, og når hun selv falder til føje, så kan dronningen ikke drive den sag videre."

Ja, Sander indså, at sagen måtte regnes for afgjort, og sorgen over dette stod så tydeligt malet i hans blege ansigt, at obersten, som i virkeligheden havde ham meget kær, klappede ham på skulderen og sagde:

"Nå, nå, Sander, lad os nu først se! Måske kan enden blive god alligevel!"

Sander fik tårer i øjnene og drog et suk. Han var nu fuldkommen klar på situationen; havde oberstinden ikke været, ville vejen til alteret have været jævnet, og Charlotte kunne gerne straks have bestilt sin brudedragt. Obersten trykkede hans hånd til afsked; men til sidst spurgte Sander:

"Vi tør altså dog nu regne os for forlovede?"

"Det – det ved jeg sandelig ikke, hvad jeg skal sige til," svarede obersten en smule forvirret, og Sander tydede dette svar således: om dette punkt har jeg ingen instruks fået af oberstinden. "Nå," tilføjede obersten med et usikkert blik, "det må De vel have lov til."

"Ja," sagde Sander i en skarp tone, "ellers kan det hele med udsættelsen af brylluppet jo ikke være ærligt ment."

"De har fuldkommen ret," svarede obersten forlegen. "Naturligvis er De og Charlotte nu forlovede. Jeg skal selv sige hende det; jeg tager nu lige ud til Frederiksberg for at meddele hende, hvad der er forefaldet mellem os, og søge audiens hos dronningen."

Dermed skiltes de, og Sander blev alene tilbage i en meget nedtrykt stemning. Det lå dog så nær, tænkte han, og havde været at vente, at hans tilkommende svigerfader havde taget ham med ud til Frederiksberg og i hans påhør meddelt Charlotte den tagne afgørelse.

Charlottes overraskelse, da hendes fader blev meldt, var ikke ringere end Sanders. Da han trådte ind til hende, kom der en rystelse over hende, men kærligheden overvandt frygten, hun fløj ham om halsen, og han kyssede hende dybt rørt, for hun var hans øjesten. Da de var blevet roligere, og hun fik at vide, hvilken underretning hendes fader bragte hende, blev hendes

kinder meget blege; hun havde en følelse af, at hendes fremtidslykke gled ud af hænderne på hende.

"Kære fader," spurgte hun i en tone, som gik den gamle til hjerte, "kan det ikke blive anderledes?"

"Nej, mit barn, nej," svarede han med en heftighed, som røbede hans svaghed. "Moder og jeg er blevet enige om det; jeg har givet hende hånden på, at således skal det være, så der kan ikke rokkes ved det. Du bør tænke dig vel om, Charlotte, inden du indlader dig på dette ulige ægteskab."

"Jeg har intet at tænke på," svarede Charlotte med et blik og i en tone, som lod hendes fader føle, at hendes kærlighed til Sander ikke var nogen overilelse. "Jeg elsker Sander og har i grundet elsket ham lige fra min barndom. Du må kunne forstå det. Hvor højt har du ikke altid vurderet ham. Skal jeg minde dig om alt, hvad du har sagt til hans ros? Hvor stor pris satte du ikke altid på hans selskab, mens du ikke kunne udstå Eichen. Husker du, at du en aften, da vi andre gik til soirée på slottet, og du blev alene hjemme med Sander, sagde til os: "Gå I kun, børn! Et parti skak og en samtale med Sander er mig mere værd end alverdens apartements og redutter?"

"Ja vist, Charlotte, ja vist!" faldt obersten utålmodigt ind. "Det sagde jeg, og det mente jeg; men dengang kendte jeg ham ikke til bunds. Mine børns hovmester, den tilbageholdne, unge mand, der altid opførte sig ulasteligt, og Struensees hovmodige protegé, som river båndet sønder mellem dig og din forlovede og prætenderer at blive min svigersøn, det er to ganske forskellige personer."

"Ja, kære fader," svarede Charlotte, "tiderne og forholdene har nu engang forandret sig og –"

"Men til det værre, Charlotte, til det værre!" faldt obersten ind.

"Da har jeg dog," indvendte Charlotte, "hørt dig selv bryde staven over alt det hykleri og det hjerteløse hovmod, som herskede i dine unge dage."

Obersten huskede godt, at han i sin tid havde tilladt sig slige dristige ytringer og derved nedlagt en protest mod sin egen gemalindes åndsretning; men det var han nu ganske kommet bort fra; han sagde aldrig mere oberstinden imod.

"Ja, Charlotte," svarede han, "men det har desværre vist sig, at da det, du kalder hykleri, gik sin vej, tog det dyden med sig. Nu er alt letfærdighed og bundløs letsindighed, og det kan jeg endnu mindre være med til."

"Jeg bøjer mig for din og moders vilje," sagde Charlotte til sidst med tårer; "men vent ikke, at tiden vil gøre nogen forandring i mine følelser. Jeg er Sanders brud og vil ikke være nogen andens; jeg bryder mig ikke om, at han er kommet af bønder; hans fædre kunne i gamle dage have været lige så gode, som mine –"

"Nå, Charlotte," udbrød obersten, "det er godt, at din moder ikke hører dig sige dét!"

"Jeg bryder mig heller ikke om, hvad andre siger; jeg giver hele den øvrige verden en god dag," vedblev Charlotte lidenskabeligt. "Det eneste, jeg ikke kan bære, er din og moders vrede. Kunne I kun tage med kærlighed mod Sander, hvor lykkelig ville jeg da ikke være og I måske også!"

Så sank hun til sin faders bryst og græd ud der. Han følte, at dette var værre at komme igennem, end han havde forestillet sig; hans ægtehalvdel havde dog fået alt for fast et tag i ham til,

at han turde vove at handle på egen hånd. Han trøstede hende, som han havde trøstet Sander; men i sin kærlighed røbede han sin svaghed, så at trøsten kun blev Charlotte til pine.

Hos dronningen, som var ganske uforberedt, fik han en nådig modtagelse, dog sagde hun lidt spydigt:

"Hvad har vi ikke der på samvittigheden, idet vi har drevet oberst Trolle ud af hans forskansning på Kjærsgård og nødsaget ham til at gøre den lange rejse! Der måtte intet mindre end en håndskrivelse fra os selv for at få ham til at vise sig ved vort hof."

Obersten klarede for sig ved at minde dronningen om, at han altid havde haft kærlighed til et tilbagetrukkent liv og landlige sysler. Tillige takkede han dronningen for den nåde, hun havde vist ham ved egenhændig at skrive til ham, og underrettede hende om, at han af hensyn til hendes vilje var gået ind på sagen, dog på det vilkår, at brylluppet blev udsat i to år. Han gav grunde for sin beslutning, og dronningen hørte på ham uden at afbryde ham; men han kunne se på udtrykket i hendes øjne, at det trak op til et uvejr.

"Charlotte," sagde han til sidst, "er gået ind på det og har altså for så vidt vist, at hun er en god og lydig datter."

"Ja," svarede Caroline Mathilde med et lyn fra sine stolte øjne. "De har fået bugt med hende, og jeg har lidt et nederlag. Jeg ville gøre Deres datters lykke og fæstne den; men man har hindret mig i det. Nå," tilføjede hun, "vi agter sandelig ikke at føre krigen videre; vi har kun nedladt os alt for meget, og vi har vigtigere ting at tænke på!"

Hun afskedigede obersten i unåde og uden at række ham hånden til kys. Han tog derpå afsked med Charlotte og rejste

lige hjem. Sander så ham ikke mere; men den næste dag ilede han ud til Frederiksberg, og Charlotte og han tilbragte et par lykkelige timer med hinanden, lykkelige ved deres kærlighed og glemmende alt andet. En lille krog af det glimrende slot, der husede så mange intriger, så megen uro og angst, forvandledes for en stund til et paradis.

15. En hindring som fjernes

Palæet i Kalveboderne eller Prinsens Palæ, som det også kaldtes, fordi det i et par generationer havde afgivet bolig til landets kronprins, var nu blevet et slags gæstehus for hoffet, en trøstens bolig for hofkavalerer og højere embedsmænd. Der havde i øvrigt også i sin tid dronning Sofie Magdalenes søster, den smukke markgrevinde Karoline af Ostfriesland, resideret og for få år siden kongens søster, prinsesse Louise, og hendes gemal, prins Karl af Hessen. Palæet var altså sat i en stand, der svarede til slige høje personers fordringer, og de herrer som nu havde fundet et asyl der, boede fyrsteligt.

Blandt disse heldigt stillede var, som allerede fortalt, Rantzau-Ascheberg. Han havde her en række rummelige og rigt udstyrede gemakker. Her sad han, omgivet af en nimbus, som ellers ikke plejer at følge faldne stormænd; her modtog han ikke alene sine venner, men gav audiens til folk af alle samfundsklasser. Han var i folkets øjne blevet en slags troldmand, af hvem man ventede sig et mirakel. Han og hans makker Beringskjold forstod den i hine tider så lidt kendte kunst at agitere. Hos dem hentede pamfletskriverne deres løgne og stikord; af dem blev de betalt for at udsprede skandskrifter mod Struensee i husene, opslå dem på gadehjørnerne og sprede dem i slottets gange. Ja, end ikke kongen selv var sikker; når han kom kørende, blev der kastet pamfletter, advarsler og klageskrifter ind i vognen til ham.

Men midt i dette væv af intriger og ejende en magt, som trods sin uklarhed i et givet øjeblik kunne få vigtighed, var

Rantzau-Ascheberg dog en ødelagt mand. Han plagedes ikke så meget af sin podagra som af sine kreditorer, der nu trængte ham hårdt.

Dernæst havde han den vanskæbne at bo i hus med den mand, som han næst Struensee hadede mest af alle dødelige, nemlig grev von Osten. Denne mand var kommet og havde taget pæren bort lige for hans næse, idet han var blevet chef for det udenrigske departement. Han havde altså fået den post, som Rantzau havde tiltænkt sig selv, og som Struensee havde lovet ham halvt i spøg ved vennelaget i Altona for snart fire år siden. Så fornuftig havde Struensee dog været, at han ikke lagde ledelsen af de udenrigske handlinger i hænderne på en galning, som omgikkes med den plan at styrte landet i krig med Rusland, kun for at køle sin harme mod kejserinde Catharina og hævne sig for krænkelser, denne mægtige dame havde tilføjet ham.

De tvende grever havde netop en smuk morgen mødt hinanden på deres morgenpromenade i palæets have og udvekslet nogle udsøgte spydigheder. Begge var indhyllet i kostbare pelse, hentet fra det land, som de begge hadede, uden derfor at elske hinanden mere; thi von Osten havde i sin tid været gesandt i Petersburg og havde også haft det uheld at falde i unåde hos kejserinde Catharina. Rantzau gik ret rask, indtil han opdagede von Osten, så begyndte han at hinke. De hilste hinanden med udsøgt høflighed og von Osten sagde med et smil:

"Det glæder mig usigelig at se, hr. greve, at Deres podagra nu er i så god bedring, at De tør tage Dem en motion."

"Ja," svarede Rantzau, "den dag vil måske komme, da De vil få mere at misunde mig end et genvundet helbred. De ser sygelig ud; affærerne tager på Dem."

"Jeg tror virkelig også," sagde von Osten, "at når det kommer til stykket, så er De mere rask og rørig end jeg."

Han vidste nemlig godt, at Rantzaus sygelighed mest var komedie. Forbitret vendte Rantzau ham ryggen og gik ind.

Nu sad han i sin lænestol og bed hårdt i spidsen på den guldbeslagne merskumspibe, han havde tændt. Han udsendte tætte røgskyer, og hver af dem havde den etikette: "Fanden tage! Fanden tage ham eller hende, den eller det, alle og alt, som trodser Karl Otto Schack Rantzau!"

I dette øjeblik blev hans fortrolige og faktotum, generalkrigskommissær, hofråd Beringskjold, meldt. Hans tilsynekomst bedrede åbenbart ikke grevens slette lune. Den høje, knokkelstærke mand med sit lumske ansigt, den krumme næse, den indknebne mund og de mørke, glødende øjne, som lå dybt under de svære øjenbryn, var heller ikke nogen oplivende fremtoning. Det skulle da være, at man var hårdt i knibe og havde brug for ham til en eller anden frelsende niddingsstreg. Uheldigvis var imidlertid Beringskjold i samme grad på knæene som hans høje velynder; de havde begge snart spillet alle deres trumfer ud, uden at have vundet noget ved det.

"Sæt Dem," sagde greven barsk. "Vil De have en pibe, så tag Dem en selv!"

Beringskjold valgte den største, tændte den og tog plads lige over for sin vært.

"En excellent tobak," sagde han med et drillende smil. "Den smager lige godt, uagtet den ikke er betalt; ikke sandt?"

"Mind mig ikke om min økonomiske misere," svarede Rantzau, idet han, glemte sin podagra og gav skamlen et stød.

"Jo," svarede Beringskjold, idet han dampede væk, "det er gavnligt! Lad os se på situationen, som den virkelig er. Vi er jo lige ved at drukne og må vove alt for at bjerge livet. Siden Struensee ikke alene har nægtet at betale Deres gæld; men han ikke engang vil give Dem så ringe en håndsrækning som et moratorium, så er der ikke langt til katastrofen for Dem, hr. greve! Og med hensyn til mig, så gjorde Struensee det jo helt af med mig, da han for den usle restances skyld satte mig fra Nygård."

Et moratorium var en kongelig bevilling, hvorved der gaves debitor en frist, så at han sikredes mod retsforfølgning fra kreditorernes side.

"Hvortil alt det præk?" spurgte Rantzau. "Hvor vil De hen med det?"

"De må tage Dem sammen," svarede Beringskjold, "og give sagen et stød fremad; den står jo helt i stampe."

"Det er Deres skyld," sagde Rantzau bistert. "Det var Dem, der hittede på, at vi skulle ty til Guldberg. Derved gled sagen ud af vore hænder, og nu drukner det hele i den lærde professors omhyggelige overvejelser og endeløse tvivl."

"Men hvad skulle vi gøre andet," svarede Beringskjold; "vi kom jo ingen vej med Deres påfund, da vi henvendte om til de gamle parykker. Der rejste jeg uden nytte både til Bregentved og Lauenburg. Moltke sagde straks nej, og ikke så snart havde jeg nævnt Dem for Bernstorff, før han trak fingrene til sig. Så tror jeg dog, at min ide, at søge til Guldberg og stille os under enkedronningens protektion, var bedre."

Beringskjold sagde dette med et ondskabsfuldt smil, og Rantzau følte den snert, som Beringskjold gav ham, idet han mindede ham om, at Bernstorff ikke ville have med ham at skaffe; men han bed sin harme i sig.

"Det skal først vise sig," svarede han, idet han så på sin forbundsfælle med et giftigt blik, "om Deres påfund virkelig er bedre. Det vil sagtens gå os her ligesom i Petersburg; vi vil kun få stank for dank; man bruger os og kaster os så til side som gammelt værktøj; – gid Fanden havde det hele kompagni!"

Beringskjold sad i nogle øjeblikke og så stift på greven. Der gik et glimt af uendelig gemen snuhed over hans skarpe træk, idet han med dæmpet stemme sagde:

"Greven skulle da ikke være tilbøjelig til at changere? At gå til Struensee og røbe hele komplottet turde være en god spekulation."

"Tror De, at jeg er vanvittig?" udbrød Rantzau, idet han blev rød i kinderne. "Jeg er ingen sjakkerjøde; jeg sælger mig ikke. Hævnen er mig mere værd end en million. Struensee skal i gulvet, det utaknemmelige asen, og dronningen skal have sin tak for sidst. Da jeg var på Hirschholm for at tage afsked, opførte hun sig imod mig, som om jeg var en af lakajerne. Hvad bilder hun sig ind? Sligt lader en Rantzau sig ikke byde."

"Jeg sidder og tænker over," sagde Beringskjold, "hvoraf det dog kommer, at De – som er en smuk herre, og som kun få af de skønne har kunnet modstå – har haft det underlige uheld at komme på kant med to så elskværdige og ingenlunde knibske fyrstinder, som kejserinde Catharina og dronning Caroline Mathilde? De har sagtens været alt for dristig, hvad?" spurgte han med et lunt smil. "Jeg tænker især på kejserinden, hvis

forbitrelse på Dem sandelig har været fulminant. Kneb De måske Hendes kejserlige Majestæt i kinden, eller ville De stjæle et kys fra hende?"

"De er et stort fæ," svarede Rantzau. "Tror De, at man tager en kejserinde for en malkepige?"

Beringskjold skoggerlo og gned sig i hænderne, en operation, som han kunne udføre på en ejendommelig og højst irriterende måde. Drillesyge var et hovedtræk i hans elskværdige karakter, og intet hensyn kunne tæmme ham, når den djævel fo'r i ham. Det ville derfor sikkert være endt med et sammenstød, hvis ikke i det samme oberst Køller var blevet meldt.

Han trådte ind på sin sædvanlige, larmende måde, spurgte højrøstet til grevens helbred og trykkede hans hånd, så det værkede i den, men hilste kun på Beringskjold med et skødesløst, lille buk. Da han satte sig, vendte han ryggen til hofråden, tiltalte udelukkende greven og gjorde situationen så ubehagelig for Beringskjold, at denne snart gik sin vej. Køller var nemlig et af de meget få mennesker, som han ikke turde binde an med. Da Beringskjold var gået, sagde Køller:

"Det er godt, at vi blev ham kvit. Jeg forstår at rense stuen alene ved min apparation. Sådan en hund som Beringskjold kan ikke stå for en ærlig mands blik. Tro ham ikke, hr. greve! Han er en snyder og bedrager; der gives ikke den kæltringstreg, jeg ikke tiltror ham."

"Jeg heller ikke." svarede Rantzau. "Han har været smugler, spion, og han blev engang dømt i Hamburg for assurancesvig. Jo, De må tro, hr. oberst, at jeg kender min mand; mig skal han ikke få held til at tage ved næsen; men, ser De, denne slubbert har dog drevet det til at blive adlet. Han er en købmandssøn og

hed oprindelig Bering, og han har nået at blive generalkrigskommissær. Eichstedt sætter megen pris på ham. Han er, må De tro, en overmåde klog og brugbar person, og kære hr. oberst, ved en affære som den, vi har for, undgår man ikke at alliere sig med pøbelen og smudse sine hænder til en smule; man så vaske sig bagefter."

Køller hørte med megen opbyggelse på den tale. Rantzau-Ascheberg var i hans øjne et stort diplomatisk geni, og det var ham ufatteligt, at Struensee havde stødt en så fremragende mand fra sig. Vel vidste han, at greven havde været ødsel og udsvævende, men han var selv langt fra at være nogen dydshelt, så at det ikke kunne falde ham ind at gå i rette med nogen mand for det, der i hans egne øjne kun var småsynder. Meget forundret ville han være blevet, hvis Beringskjold havde kunnet få ham i tale, og den fornøjelse ville være blevet hofråden undt til gengæld at give greven hans skudsmål. Det ville ikke være kommet til at lyde en smule bedre, ja, henset til Rantzaus fødsel og glimrende livsstilling, endnu værre. Beringskjold kendte Rantzau til bunds og vidste alt om nogle af grevens værste streger; derfor frygtede denne ham. Han havde således en udmærket trumf på hånden, hvormed han kunne stikke sigtelsen for assurancesvig, den kendsgerning nemlig, at da Rantzau i året 1762 flygtede fra Petersburg og kom pengeløs til Danzig, hjalp han sig ved at snyde en købmand i denne stad med en falsk veksel.

"Nå, hr. greve," svarede Køller, "jeg er ingen intrigant, men en ærlig hugzu. Jeg mener, at vi ingen brug har for pøbelen. En lille trup pålidelige soldater er alt, hvad der skal til for at gøre sagen af."

"Mars skyder Minerva til side," svarede Rantzau med et smil, "og de kloge parykker bliver overflødige. Nå, kære hr. oberst, gør det da! Ryk den dag i morgen ud med Deres regiment til Frederiksberg og fang alle fuglene i buret; så er visen ude."

"De misforstår mig, hr. greve," sagde Køller. "Jeg indbilder mig ingenlunde, at jeg kan gøre sagen af alene. Deres assistance er os således blandt andet absolut fornøden; men det vigtigste er, at vi handler med autoritet. Enkedronningen og arveprinsen må give deres navne til; uden en ordre med deres kongelige underskrifter får jeg ikke mine officerer til at gå på."

"Er der lagt nogen plan?" spurgte Rantzau. "Har der været holdt noget møde? Vær så barmhjertig at meddele mig, hvad der er sket. Som det lader til, skal jeg nu skubbes til side og holdes helt uden for sagen."

"Ih, hvor kan De dog tro det," udbrød Køller; "det ville være en utilgivelig dumhed. Der er ikke blevet holdt noget møde; Guldberg er blevet urolig over, at nu så mange er blevet indviede i komplottet. Han mener, at vi bør holde os så stille som muligt og udsprede det rygte, at sagen er opgivet. Han er svært træt, den gode etatsråd. Dog fik jeg nylig så meget ud af ham, at aktionen ikke skal foregå, førend hoffet er flyttet herind."

"Men hvis hoffet nu bliver på Frederiksberg?" spurgte Rantzau. "Det er højst sandsynligt; jeg tror, at Struensee er bange for at komme herind."

"Ja, jeg ønsker intet hellere, end at han skal blive, hvor han er. Herinde er der en slem hindring."

"Hvilken?" spurgte Rantzau.

"Garden," svarede Køller, idet han gjorde et nik med sit store hoved. "Jeg tror ikke, at vi får Haxthausen af pletten uden en egenhændig ordre fra kongen, og hvorledes skulle vi kunne skaffe den til veje? Og når vi ikke vinder obersten, vil det ikke gå. Jeg følte mig for nogle dage siden ganske varsomt for hos ham; men jeg mærkede straks, at der var ikke mindste bid. De står jo på en venlig, kammeratlig fod med Haxthausen. Vil De ikke forsøge det med ham?"

"Det er altså Deres egentlige ærinde til mig?" spurgte Rantzau med et smil,

"Oprigtigt talt ja," svarede Køller.

"Nå, jeg skal tænke på det," sagde Rantzau, hvorpå Køller rejste sig, trykkede hans hånd og forlod ham med mange forsikringer om højagtelse og hengivenhed. –

Mens dette gik for sig i Prinsens Palæ, sad Struensee i sit gemak ude på Frederiksberg slot og røg sin pibe, netop ligesom Rantzau. Også han havde en af sine fortrolige hos sig; men det var en mand af et andet og bedre stof end Beringskjold, nemlig oberst Falkenskjold. Denne tapre og intelligente officer havde været i russisk tjeneste og udmærket sig i tyrkekrigen. Struensee, som havde lært ham at kende i Altona, havde kaldet ham hjem, brugt ham i en diplomatisk sendelse til Petersburg og gjort ham til chef for det danske livregiment; men han var tillige generaladjudant, Struensees militære rådgiver og fortrolige omgangsven. Han havde aftrædelsesværelse på slottet, hvor han også opholdt sig denne morgen. Struensee lod ham kalde og sagde uden omsvøb til ham:

"Oberst, jeg har fået en idé, hvis iværksættelse vil skaffe hoffet mere sikkerhed; jeg vil opløse garden."

Falkenskjold var vant til alt muligt fra Struensees side i retning af dristige eksperimenter, men dette overraskede ham dog.

"Det kan ikke være Deres Excellences alvorlige mening," svarede han.

"Vist er det så," sagde Struensee. "Lad den gå samme vej som hestgarden. Hvad skal vi med alle de kostbare paradekorps? Gardisterne er nogle himmelhunde og rene dagtyve. Garnisonens regimenter kan skiftevis forrette tjenesten på slottet; de bliver her kun en kort tid ad gangen og får ingen prætensioner."

"Jeg fraråder Deres Excellence det bestemt," svarede Falkenskjold, "der er et uklogt og forvovent skridt."

"Tværtimod," sagde Struensee, "det er klogt og forsigtigt. Der hersker en oprørsk ånd i garden; jeg kan måske ikke stole på to officerer i hele regimentet. De kritiserer alle mine foranstaltninger og taler endog fornærmeligt om dronningen. Noget af det er også kommet Hendes Majestæt for øre, og hun er yderst forbitret over det. Hun har erklæret, at hun ikke vil sætte sin fod på Christiansborg, så længe garden er der."

"Hendes Majestæts misstemning," sagde Falkenskjold, "kan Deres Excellence vist let fjerne, om De vil. Garden er kongen hengiven og meget populær. Den er folket en borgen for kongens personlige sikkerhed og giver hoffet glans. Dens fjernelse vil sætte ondt blod og bestyrke rygtet om, at De tænker på et attentat mod kongen. Deres stilling er allerede kritisk nok; gør nu ikke noget, som kan give Deres fjender et nyt våben i hænde mod Dem."

"Det får ikke hjælpe," sagde Struensee heftigt, "garden må bort! Den kan netop blive et redskab i mine fjenders hænder. Ser jeg mig ikke for, kan jeg få samme skæbne som Concini."

Italieneren Concini marskal d'Ancre, var dronning Maria af Medicis yndling og blev under hendes formynderregering for kong Louis den XIII af Frankrig premierminister. Han skaltede og valtede på en voldsom måde og blev almindelig forhadt. Da han den 24. april 1617 trådte ind på Louvre, blev han på den unge konges befaling skudt af nogle soldater af livvagten, som var opstillet på slotstrappen.

"Excellence," svarede Falkenskjold, "når man stræber så højt som De, må man vide, at man sætter livet ind; man må ikke blinke med øjnene. Træf ikke halve forholdsregler, som irriterer uden at give nogen virkelig sikkerhed. Vil De gøre noget, så knus Deres fjender med ét slag."

"Jeg ved, hvad De mener," sagde Struensee, som var blevet ganske rød af ophidselse. "De vil sagtens have, at jeg skal arrestere enkedronningen og arveprinsen, fordi der går rygter om, at de konspirerer mod mig. Siden De har været i Petersburg, ser De sammensværgelser alle vegne. Nej, oberst, helt vanvittig er jeg ikke blevet endnu. Med kongen og dronningen på min side er jeg uangribelig."

"Stol ikke for sikkert på det," svarede Falkenskjold. "Vær vis på," tilføjede han djærvt, "at hvis De bliver styrtet, så vil man slæbe Dem på skafottet. Sørg i det mindste for at have Deres papirer i orden."

"De er i den bedste orden," sagde Struensee, idet han løftede sit hoved. "Min sags renhed er min skytsengel. Jeg har kun villet kongens og folkets vel."

Men trods denne højt udtalte tryghed var han dog fuld af uro og angst, og hans bedste støtte, Brandt, lettede ham ikke situationens pinefuldhed. Der var den dag, kun et lille taffel for dronningens fortrolige kreds, og der slog hoffets enfant terrible sig tøs på den kådeste måde.

"Jeg tænkte i morges på," sagde han, "hvad jeg skulle gribe til, hvis jeg blev styrtet og anden gang sendt i landflygtighed. Hvormed skulle jeg så skaffe mig udkommet?"

"De måtte naturligvis blive teaterdirektør," sagde generalinde Gähler.

"Og De, nådige frue," svarede Brandt, "ville, hvis den samme skæbne ramte Dem, kunne tjene gode penge som model."

Generalinden lo kun ad denne kompliment til hendes smukke figur, og et par af damerne stemte i med.

"De, Struensee," vedblev Brandt, "burde i Deres eksil købe et gods og leve der som filosof."

Struensee rystede kun på hovedet med en gnaven mine. Charlotte Trolle, som følte sig ilde til mode ved denne kåde spøg, så til dronningen og håbede, at hun ville lukke munden på Brandt; men til hendes overraskelse lo dronningen og sagde:

"For mig ville der ingen anden udvej blive end at tjene mit brød som sangerinde."

Efter taflet kaldte Struensee Brandt ind til sig og irettesatte ham.

"Det går for vidt med Deres løjer," sagde han; "man skal ikke sådan male Fanden på væggen. Tæm en anden gang Deres tunge!"

"Hvad?" råbte Brandt. "Vil De være min hovmester? Jeg lader mig ikke mere byde, ved De det! De er rude imod mig og

overfuser mig. De ydmyger mig ved enhver lejlighed; De er en utålelig despot. Alle skælver for Dem; man spiser og drikker bævende, endogså dronningen har ingen vilje mere, end ikke med den kjole, hun skal vælge."

"Da synes jeg dog," svarede Struensee, "at jeg har vist Dem alt muligt hensyn ved at give Dem denne advarsel under fire øjne."

"Det er lige meget," råbte Brandt, "jeg vil ikke tåle det længere; jeg er ked af det hele. Gid jeg aldrig var kommet til hoffet; det er et liv som i Helvede. Det er utåleligt for en fintfølende mand som mig at være om kongen, der hader mig. De tvinger kongen til at leve med mig og derfor mig til at vise mig hård imod ham. Jeg bliver til spot og latter; man sætter mig i klasse med drengene Moranti og Jørgen, og man har ret. Jeg har ingen anseelse, jeg magter intet, og dog får jeg trusselsbreve, som om jeg var skyld i den hele misere. Endnu i morges fik jeg et, hvori man truer mig med skafottet. Jeg kan ikke udholde det længere; jeg tager min afsked!"

Nu blev Struensee alvorlig forskrækket; for Brandt var ham uundværlig. Han måtte have en pålidelig vogter om kongen, og uagtet han godt vidste, at Brandt i sommerens løb havde konspireret imod ham, stolede han dog fremdeles på ham, enten det nu var af kortsynet højmodighed, eller fordi han ingen anden havde at sætte i hans sted.

Det lykkedes ham ikke at stille Brandt tilfreds; men efter denne samtale fulgte en kuriøs brevveksling, som de førte med hinanden over gangen, og resultatet af den blev så tilfredsstillende for Brandt, at han faldt til føje og blev. Han blev nemlig udnævnt til *grand maître de la garderobe*, fik titel af

excellence og større indtægter. Han nåede altså på falderebet op til den samme højde, som hans styrtede rival, Konrad Holck.

Således skaffede Struensee sig fred i huset og skred derpå til en ordning, som skulle sikre ham mod attentater af hans fjender. Fodgardens opløsning blev dekreteret; men det gik endnu værre, end Falkenskjold havde spået. Struensee ville stikke gardisterne ind i de andre regimenter; men dertil havde han ingen ret, da de var hvervet til kun at tjene i garden; de forlangte afsked og frihed til at gå. Da det blev dem nægtet, gjorde de oprør, nægtede at udlevere deres våben og forskansede sig i slottets vagtstue. Køller, som ville føre de ham tildelte folk bort, var nær blevet stukket ned, og Københavns kommandant, general Gude, blev under et opløb af gardister ved Hovedvagten revet af hesten og kastet i rendestenen. De værste var de norske gardister, som også var kongen mest hengivne. Det så en tid broget ud, og enkedronningen og prinsesse Charlotte Amalie, som opholdt sig på det belejrede slot, begyndte at blive urolige; men deres angst var intet mod Struensees. Pludselig tabte han modet og indrømmede gardisterne deres fordring. Dermed endte den store julefejde, således kaldet, fordi den begyndte lille juleaften. Den svækkede Struensees anseelse yderligere, og Københavns borgere havde ved åbenlyst at fraternisere med de oprørske gardere lagt deres stemning mod Struensee for dagen. Derved steg hans fjenders mod.

Imidlertid havde han dog nået sit mål. Da han omsider den 8. januar i det ny år med kongen og dronningen og omgivet af en stærk eskorte dragoner holdt sit indtog på Christiansborg, ærgredes og ængstedes han ikke ved synet af gardens

sølvtressede uniformer og galonerede hatte. Der mødte ham straks i porten synet af det falsterske regiments mørkerøde kjoler og sorte rabatter; for det var dets tur at holde vagt. Chefen, oberst Køller, var selv til stede og honnørs for herskaberne.

Straks efter Struensees komme gjorde Køller ham sin opvartning, udtalte sin glæde over, at den ære at modtage majestæterne var blevet hans regiment til del, og forsikrede ministeren om, at vagttjenesten skulle blive passet med al mulig omhu og nøjagtighed. Struensee klappede obersten venligt på skulderen og svarede, at han følte sig overtydet om, at kongens person ikke kunne være i bedre eller mere sikre hænder end oberst Køllers og det brave falsterske regiments.

Der sagde du et sandt ord, tænkte Køller, da han gik derfra. Derpå gjorde han Rantzau en visit.

"Er det dog ikke mageløst, hr. greve," sagde han til ham, "at Struensee selv har fjernet den hindring, som stod i vejen for os?"

"Ja," svarede Rantzau, "*quem Deus vult perdere, dementat*; hvem Gud vil styrte i fordærvelse, skiller han ved forstanden."

Og derpå lo han, sekunderet af Køller, og dog pønsede han, som det senere viste sig, på forræderi. Beringskjold havde læst rigtigt i hans falske øjne.

16. De sidste dispositioner

Forandringen af opholdssted indvirkede ikke på hoffets sædvaner. Man gav kur, holdt tafler, gik i teatret eller superede og dansede næsten hver dag, tryg under de nationale regimenters værn. Alle vagtposter ved slottets indgange var fordoblet, mens Eichstedts dragoner patruljerede omkring slottet og jog de folkesværme bort, som nu og da samlede sig på slotspladsen.

Charlotte Trolle var i disse dage ængstelig til mode og vogtede på ethvert ildevarslende tegn. Når Sander kom til hende, gjorde det, han fortalte om stemningen i byen, hende langtfra roligere. De så, som de fleste andre, faren der, hvor den slet ikke var, ikke uden for i byen hos de knurrende borgere og den hujende pøbel, men i selve slottet.

Den 16. januar om morgenen lod Rantzau sig i sin portechaise bære over på slottet og humpede op ad marmortrappen. Han ville til oberst Eichstedt, som på grund af sit regiments stadige patruljetjeneste havde fået aftrædelsesværelser på slottet. Han fandt obersten utålmodigt gående op og ned ad gulvet; men nu drejede Eichstedt sin firskårne person om på hælen og udbrød: "Nå, det er min sjæl godt, at De endelig kommer!"

"Når man har podagra, kan man ikke komme i galop," svarede Rantzau gnavent. "Hvad vil De mig?"

"Vi skulle til et møde hos arveprinsen," sagde Eichstedt, idet han greb sin hat; "men jeg fandt det rådeligst at give det

udseende af, at De gør mig en visit. Kom nu! Køller og Guldberg er allerede på pletten."

Derpå åbnede han en løndør og førte Rantzau ad en bagtrappe op til slottets øvre etager. Rantzau fulgte ham meget langsomt. Hans podagra var påskuddet; men han var forbitret over, at denne simple dragonoberst tiltalte ham som sin ligemand og gjorde så få omstændigheder med ham. Eichstedt var en udannet mand med et jævnt, næsten bondeagtigt væsen, som vel var skikket til at irritere Rantzaus fine, aristokratiske nerver. Han blev almindelig holdt for at være meget indskrænket. Dengang han blev valgt til med sine sjællandske dragoner at træde i stedet for det flyvende korps og forrette patruljetjeneste ved Hirschholm, blev Struensee advaret mod at stole på ham. Eichstedt havde nemlig søgt om at blive kommandant i København, men var blevet afvist på en krænkende måde. Herfra skrev sig hans dødelige had til Struensee, i hvis øjne han var et uskadeligt kryb. "Af Eichstedt," sagde han, "har vi intet at frygte; han er en god, enfoldig dansker." Eichstedt var imidlertid meget ærgerrig, viljestærk og snu nok til at skjule sit sande sindelag. Netop den omstændighed, at ingen troede denne indskrænkede, stokmilitære mand skikket til at spille en rolle i en hofkabale, gjorde ham så brugbar.

Da de var kommet op til den første etage standsede Rantzau og pustede.

"Hvor fører den dør hen?" spurgte han, idet han pegede hen i en krog ved trappeafsatsen,

"Til eremitagen," svarede Eichstedt.

"Inspicerer De også det terræn?" spurgte Rantzau med et smil. "Jeg ser, at De har en hovednøgle."

"Bevares nej," svarede Eichstedt uden forandring i sit urokkelige ansigt, "galleriet, trappen og alt mellem dronningens og Struensees værelser er en helligdom, som jeg respekterer. Jeg kunne ellers let i utide skræmme duerne, hvormed jeg mener dronningen og hendes kammerpiger."

De gik nu videre og nåede snart op til den gang i anden etage, som hørte til enkedronningens og arveprinsens bolig. Da de trådte ind i prinsens forgemak, blev de modtaget af Guldberg, som viste Rantzau al ærbødighed. Mens Guldberg gik ind for at melde arveprinsen, at Rantzau og Eichstedt var kommet, spurgte Rantzau Køller:

"Hvorfor er vi kaldt sammen? Alt væsentligt blev jo aftalt i det forrige møde."

"For at træffe de sidste dispositioner," svarede Køller. "Dagen blev jo ikke fastsat, og vi har endnu ikke fået de skriftlige ordrer."

Nu kom arveprinsen, som trådte hurtigt ind. Han var spinkel, lille af vækst og hurtig i sine bevægelser ligesom kongen; men situationens alvor gjorde ham tillige nervøs. Han var jo kun atten år gammel, blød og from af sind og vant til at gå i Guldbergs ledebånd.

Det var en hård prøve for en undselig og noget frygtsom yngling, at hans første manddomsgerning skulle være at række hånd og give sit navn til en revolution. Der var imidlertid noget i ham, som gav ham hold, nemlig hans gudsfrygt og hans rene sæder. Hans forargelse over hoffets letfærdighed var oprigtig. Sammensværgelsen var i hans øjne ikke alene en handling til

irrelse for det krænkede kongehus, men tillige en art hellig krig mod lasten. Dog var han også blevet ophidset ved personlige krænkelser, Struensee havde således ved Brandt ladet prinsen udvise af den kongelige loge i Hofteatret og henvise til en egen loge, mens de to yndlinge sad og bredte sig i den kongelige. En anden krænkelse var af ganske frisk datum, idet Struensee havde nægtet prinsen adgang til slottets ridehus, fordi hans nærværelse der ikke var dem tilpas. Således var det lykkedes Struensee i sit overmod at forvandle endogså denne fredelige, unge prins til en kæk konspirator. Han viste under hele denne vovelige affære en fasthed, som ingen havde tiltroet ham.

Han gengældte herrernes ærbødige hilsen og tog plads ved det runde bord, som stod midt i stuen. Rantzau satte sig ved prinsens højre side, Guldberg ved den venstre, Køller og Eichstedt sluttede kredsen. Guldberg lagde foran sig en mappe, hvis indhold var vigtigt og skæbnesvangert.

"Dette, mine herrer," sagde prinsen, "bliver vort sidste møde. Jeg har at meddele Dem, at aktionen er sat i morgen tidlig, efter maskeballet, som holdes i nat."

Han sagde dette på dansk, uagtet hofsproget ellers var snart tysk, snart fransk; men Guldberg havde skaffet modersmålet adgang til enkedronningens hof. Hun var for klog til ikke at søge sin støtte i det nationale, som jo også var et stærkt våben i hendes hænder mod Struensee med hans hensynsløse tyskeri.

"Momentet kunne ikke være heldigere valgt," sagde Køller; "så vil de alle ligge i dyb søvn."

"Med Deres kongelige Højheds tilladelse," indvendte Rantzau, "synes mig dog afgørelsen at være taget lovlig sent; der er for knap tid til forberedelserne."

Prinsen flyttede sig uroligt på stolen og så til Guldberg. Han var ikke videre godt skåret for tungebåndet, og tillige havde han sky for at indlade sig med Rantzau, hvis kynisme og spydige tunge havde såret ham ved tidligere møder. Prinsen havde en pinlig følelse af, at i denne dydens hellige krig mod lasten var den ryggesløse Rantzau-Ascheberg en lidet ønskelig forbundsfælle. Guldberg kom straks prinsen til hjælp.

"Alt er jo forberedt, hr. greve!" sagde han, "desuden er det Køllers tur til at have vagt med sit regiment i dette døgn –"

"Vi er allerede rykket ind, ho, ho!" udbrød Køller.

"Og," vedblev Guldberg, "denne lejlighed bør udnyttes. Hans kongelige Højhed har desuden anset det for tilrådeligt, at affæren går for sig med kort varsel; ellers risikerer vi, at alt opdages. Der er allerede kommet noget ud."

"Ja så!" udbrød Rantzau.

"Jo," sagde Guldberg, "jeg ved, at agent Bodenhoff har ladet en ytring falde om, at en statsomvæltning skulle være nærtforestående, og da Beringskjold går ud og ind der i huset, må jeg tro, at det er ham, der har sladret."

"Ja, det kunne nok ligne ham," svarede Rantzau; men det var ham selv, der havde sladret. Han skyldte nemlig den rige agent en stor sum penge, og da agenten blev nærgående med sin fordring om at få den betalt, klarede Rantzau for sig ved at sige: "Vent bare en lille tid; der vil snart foregå en revolution; jeg vil komme til magten og få penge."

"Lad os nu komme til sagen," sagde prinsen utålmodigt. Guldborg bøjede sit hoved og sagde: "Hendes Majestæt enkedronningen og Hans kongelige Højhed har billiget den plan, vi blev enige om i det forrige møde, og som i sine

hovedtræk bliver uforandret, forudsat, at De herrer står ved Deres ord."

"Ja vel, vist så!" svarede Køller og Eichstedt, men Rantzau tav.

"Det er altså afgjort," vedblev Guldberg, "at De, oberst Køller, arresterer Struensee, De, oberst Eichstedt, Brandt. Her er de fornødne ordrer."

Han udtog to papirer af mappen og rakte dem til prinsen, som, efter at han havde kastet et blik på dem, gav dem til Køller og Eichstedt. Arrestordrerne var kun underskrevet af enkedronningen og arveprinsen, som ingen myndighed havde til det, og de var altså uden lovlig gyldighed.

"Kongen," sagde Guldberg, "vil sikkert approbere dette ved ekstraordinære omstændigheder påbudte skridt, så snart Hans Majestæt atter er blevet en fri mand og har genvundet sin suveræne vilje."

"Nå," sagde Køller, idet han omhyggelig gemte papiret i sin brevtaske, "dette er fuldkommen tilstrækkeligt. Hendes Majestæt enkedronningens og Deres kongelige Højheds underskrifter er os borgen nok. Officerskorpset ved mit regiment er fuldt af forbitrelse på Struensee; det er som en krudtmine; – en gnist, og den vil eksplodere."

"Jeg," sagde Eichstedt sindigt, "indestår for mine officerer, og hos de menige er disciplinen ved mit regiment så god, at de vil lystre os til sidste mand."

"Og nu De, hr. greve," sagde Guldberg, idet han vendte sig til Rantzau, "til Dem overlader vi så omsorgen for Hendes Majestæt dronningen."

"De har gemt det vanskeligste og pinligste hverv til mig," svarede Rantzau.

"Har De fået skrupler?" spurgte Guldberg, idet han så på Rantzau med et skarpt blik.

"Det vel ikke," svarede Rantzau, idet han så ned for sig; "men jeg bør dog minde Dem om, at en befaling af kongen udkræves. Uden en egenhændig ordre fra kongen nytter det ikke at komme til dronningen."

"Men," sagde Guldberg, "den kan jo ikke præsteres, førend vi har sat os i forbindelse med Hans Majestæt."

"Jeg må dog holde fast ved denne fordring," svarede Rantzau.

"Nå," sagde Guldberg, idet han henvendte sig til arveprinsen, "vi får vel så gemme dronningen til sidst?"

"Det nødsages vi vel til," svarede prinsen, "forudsat, at enkedronningen går ind på det."

"Det tænker jeg," sagde Guldberg. "Hendes Majestæt vil næppe give dette hverv i andre hænder. Hun stoler, hr. greve, både på Deres fasthed og på Deres fine takt; vi har ingen anden at sætte i Deres sted. Vi kan altså under den nævnte forudsætning gøre sikker regning på Deres nærværelse i nat?"

"Har jeg sagt, at jeg vil svigte?" udbrød Rantzau. "Men jeg lover ikke mere med hensyn til takt og delikatesse, end hvad dronningen vil gøre mig muligt at holde. Hendes Majestæt har mere af en løvinde end af et lam i sig."

"De har fri hænder," sagde Guldberg med stor ro. "Hovedsagen er naturligvis, at De ikke lader Dem rokke; for af dronningens fængsling afhænger egentlig hele sagen."

Guldberg fremlagde derpå flere ordrer, konciperede af ham selv, og som kongen kun havde nødig at sætte sit navn under. Det fremgik af dem, at Struensee og Brandt skulle sættes i

Kastellet, men dronningen sendes til Kronborg og foreløbig holdes fængslet der.

"Således er det rigtigt," udbrød Køller, "bare under lås og lukke med dem!"

Alt var udtænkt og ordnet indtil de mindste enkeltheder med en omhu og forudseenhed, som aftvang Rantzau beundring. End ikke i hofrevolutionernes sande hjem, Petersburg, ville man kunne have lagt en bedre plan.

Da mødet var hævet, fulgte Guldberg ind med prinsen, mens de andre tre herrer gik ud på gangen. Der løb de lige på Brandt. Han studsede, hilste dem på sin lapsede måde, vendte om og gik hurtigt sin vej.

"Det var et lille uheld," sagde Rantzau.

"At han så os?" spurgte Køller. "Å, det fæ gør sig ingen tanker om det."

"Det skal De dog ikke sige," svarede Rantzau. "Han gik i retning af Struensees værelser."

"Men der ligger jo også hans egne," indvendte Eichstedt.

"Nå," sagde Køller, "lad ham kun løbe til Struensee. Han ved sikkert ingen ting, og Struensee er en kujon. Han vil ikke gøre andet end krybe i skjul bag dronningens skørt."

Brandt var imidlertid blevet meget urolig ved at se tre herrer, som ikke, så vidt han vidste, stod i noget nærmere forhold til hinanden, træde ud af arveprinsens forgemak. Han gik lige til Struensee og fortalte ham det.

"Der har," sagde han dernæst, "i de sidste dage gået mange ind og ud hos arveprinsen. Hvad mon det har at sige? Lad os dog se os for, Struensee!"

"Se os for, hvad vil det sige?" udbrød Struensee, idet han fo'r op. "Det er ikke andet end en frase. Hvad skulle vi gøre? Jeg kan ikke indse, at der er grund for os tit at foretage noget. At Rantzau har været hos arveprinsen og vistnok udøst sin galde for ham, det er såmænd ikke påfaldende; og Eichstedt og Køller – nå, de dumme mennesker har vel troet, at de burde gøre arveprinsen deres opvartning. Det er sikkert ganske tilfældigt, at de traf sammen med Rantzau. Imidlertid skal jeg i morgen tage Eichstedt og Køller for og lade dem vide, at de har at passe tjenesten og at de ikke må løbe på visitter."

"Hellere i dag end i morgen," sagde Brandt, "allerhelst straks! Føl dog engang de to herrer på tænderne!"

"Jeg kan ikke holde forhør nu," svarede Struensee gnavent. "Jeg venter hvert øjeblik Panning. Se, hvilken bunke papirer der ligger! Alle disse sager skal gennemgås. Vi har moret os for meget i den sidste tid; forretningerne har opdynget sig; det går ikke. Og i aften skal vi have bal; men i morgen kan vi tales nærmere ved om den sag."

"Blæse med forretningerne," sagde Brandt. "Vor sikkerhed er vigtigere. Jeg kan ikke få det ud af mit hoved, at der er noget i gære."

"Nå, for Fanden," udbrød Struensee, "så kom da med et forslag! Hvad vil De have, at jeg skal gøre?"

Brandt grublede et øjeblik og sagde derpå: "Send en forespørgsel til general Gude om, hvor hurtigt garnisonen kan møde på pletten, når den alarmeres. Så vil han være rede, om noget skulle komme på."

"Nå," svarede Struensee, "det kan jo aldrig skade."

Brevet blev straks skrevet og afsendt. Buddet bragte følgende svar: Dragonerne og folkene i kasernen på et kvarter, de andre regimenter inden tre timer.

Dette svar gav Brandt ro. Struensee ekspederede sine sager, og derpå gik de til taflet, hvor den sædvanlige, fortrolige kreds var samlet. Dronningen var meget livlig; hun lo og spøgte, og talte kun om maskeballet og om de glæder, som aftenen skulle bringe dem.

17. Kehraus

Maskeballet blev ved denne lejlighed holdt i Hofteatret eller Den franske Operasal, som det kaldtes, fordi det franske, af kongen lønnede skuespillerselskab gav sine forestillinger der. Det var kongens husteater og lå i sidebygningen ved slottets ridebane, hvor vi alle har set det, skønt i en omændret skikkelse, og hvor det endnu findes, men øde og tomt. Derhen kunne hoffet komme ad løngangen, altså uden at forlade slottet og bruge ekvipage, og hele teatrets indretning gav større frihed end selve slottets sale med deres stive pragt.

Teatret var kun lille, men når gulvet blev skruet op i højde med scenen, udgjorde det hele en rummelig sal. Tilskuerpladsen havde dengang kun en eneste etage, og logerne var ikke forsynet med faste bænke. De var små kabinetter, hvor der stod stole og i nogle af dem også borde, ved hvilke der blev spillet kort. En lang gang, som endnu findes, adskilte teatret fra den store buffet-sal og flere mindre værelser, som altid blev taget i brug ved reduterne eller maskeballerne; de var sat i forbindelse med teatret ved en dækket passage over gangen, en stump buegang.

Dronningen elskede maskeballer, og Struensee mente at gøre sig populær ved disse forlystelser, som bragte borgerstanden sammen med hoffet. Ved denne lejlighed var alle ni rangklasser indbudt: men de lavere var meget rigeligere repræsenteret end de højere, da adelen skyede hoffet. Mange lensejere og rige jorddrotter havde, vrede over Struensees voldsomme regimente, til stor skade for købmændene og håndværkerne

vendt hovedstaden ryggen og levede på deres godser. Under disse omstændigheder blev der vist stor liberalitet ved uddelingen af adgangskort, og smuglernes tal var meget stort. Adskillige velstående, næringsdrivende borgere, som slet ingen plads havde i rangforordningen, opnåede adgangskort for dem selv og deres familier. Alle, som kunne, greb med iver lejligheden til at få hovedpersonerne på livets store skueplads at se i nærheden. Alle kom, fulde af nysgerrighed, kun meget få opfyldt af loyale følelser, og næppe et eneste menneske var Struensee taknemmeligt for hans liberalitet. – Struensee havde i denne hårde vinter vist megen omhu for de fattige ved uddeling af billigt korn, og han gav folket en hidtil ukendt, fri adgang til forlystelser; men det viste sig her, som så ofte før, at der skal mere til at vinde et folks hjerte end "brød og skuespil". Klokken ni åbnedes indgangen i buegangen, og den lange række kareter og portechaiser begyndte at afgive deres ladninger af maskerede gæster. De strømmede i en uafbrudt række op ad vindeltrappen og gennem forhallen ind i teatersalen, som hurtigt fyldtes. Det med forgyldning og malede arabesker smykkede teater gjorde, oplyst af lysekroner og lampetter, et livligt og smukt indtryk. Den kongelige loge, som lå til venstre lige ved scenen, var betrukket med rødt fløjl og halvt skjult af svære, røde silkegardiner. Også de andre loger, blandt dem arveprinsens, var smykket, skønt med mindre pragt. Hele etagen var forbeholdt hoffet og de fornemme gæster; publikum havde ingen adgang til logerne. Scenen var ved nogle tarvelige kulisser forvandlet til en skov og oplyst med farvede lamper; i en art løvhytte til højre var orkestret. I baggrunden så man en buet portal, markeret af en dobbelt

række brogede lamper. Det var indgangen til det kabinet, hvor herskaberne med nogle få heldigt stillede gæster agtede at supere.

Hofmarskal Bjelke, som var til stede i hofuniform og umaskeret, arbejdede sig gennem trængslen og opfordrede gentagne gange publikum til at fordele sig også i de andre gemakker; men hans opfordring blev ikke meget villigt fulgt, fordi man vidste, at herskaberne ville komme fra hovedindgangen i teatersalens baggrund og gå ind ad den.

"Her er nydeligt, men dog ikke så smukt som i riddersalen," sagde en statelig amagerkone, hvis smukke figur fremhævedes af den særegne dragt.

"Nå," svarede hendes ledsager, en tyk amagerbonde, "her er pinedød kønt nok; og så er her så mange smutgange og små garderober; det giver løjer! Jeg var heroppe i går med Reutzer, som viste mig hele stadsen, men det fortalte jeg ikke dig, min skat! Du skyr jo nu Marie, som om hun var smittet af pest."

Han lo, og hans buldrende latter røbede for enhver, som havde hørt den før, at i de amagerhoser stak brygger Frausing. Men hvad mon der havde gjort Anna så villig til at følge sin bonde til dette maskebal? En stemme i hendes hjerte, som hviskede: Du håber at træffe Niels Sander – bragte hun hurtigt til tavshed. Nej, sagde hun til sig selv; det er ikke det; men jeg ville gruelig gerne se hans kæreste, frøken Trolle. –

"Undskyld, monsieur," sagde en høj, slank herre i matrosdragt til en ældre maske, som han nær havde løbet omkuld. Den gamle var med en sjælden fuldkommenhed kostumeret som en holbergsk Jeronimus.

"Unge havets søn," svarede han med en spidsborgerlig værdighed, som var ganske i stilen, "dette er intet skibsdæk, hvor man træder begede kammerater på tæerne, mens skuden ruller. Dette gulv er fast nok. I det mindste håber jeg, at hoffets maskinmester, skønt han rigtignok er en kluddermads, har afstivet det forsvarligt. Og ingen anden storm vil her komme til at tromme på dine ørenhinder end den fra kapellets basser og basuner."

"Londemann!" udbrød sømanden.

"Sander!" svarede Jeronimus. "Jeg kendte dig straks på røsten."

"Og jeg dig på rollen," svarede Sander.

"Ja," udbrød Londemann, "se hvor vanskeligt det er at maskere sig ordentligt. Jeg gjorde det alt for godt, det røbede mig; men du, Sander, har gjort det alt for slet; det vil sige, dragten er god nok, men rollen har du ladet blive hjemme. Jeg gætter årsagen: Gud Amor har gjort dig til en idiot. Du brænder af længsel efter at se herskaberne træde ind med din flamme. Andet tænker du ikke på; derfor farer du omkring som en stormbuk."

"Mener du?" spurgte Sander. "Jeg skal vise dig noget andet! Der står en prægtig amagerkone; hende vil jeg i kast med."

Så forlod han Londemann og bød Anna sin arm; men hun havde hørt hans navn blive nævnet, og derfor rødmede hun under masken, idet hun fulgte ham og lod sin bonde stå.

"Skønne kvinde af hollandsk æt, Dyvekes landsmandinde," begyndte Sander, "strålerne fra dine dejlige øjne lyser mig varmende i møde. Skulle vi gå en lille runde med hinanden?"

"De er en stor nar," svarede Anna, idet hun efterlignede amagernes mundart, "og sikkerlig en letsindig kumpan."

"De misforstår mig, skønne maske," sagde Sander. "Det var ikke min mening at lægge mit hjerte for Deres fødder; det kan jeg ikke, fordi jeg elsker en anden."

"Og De er oven i købet forlovet," svarede Anna med sin naturlige stemme. "Å, Sander," udbrød hun, idet hun trak sin arm til sig, "jeg har en gang før spillet komedie for Dem i maskeradedragt og vil ikke gøre det igen. Jeg burde ikke have løbet fra Frausing."

"Nej, Anna, er det Dem!" udbrød Sander glad. "Vi må ikke skilles straks igen. Jeg ser ikke Frausing noget sted; kom, De kan trygt gå med mig!"

Han tog igen hendes arm, og hun fulgte med. Da trådte en gammel sigøjnerkvinde, som var gået efter dem og havde hørt dem tale, frem og sagde:

"Tillader herskaberne mig at spå Dem?"

"Hvorfor ikke?" svarede Sander muntert og rakte sin hånd frem.

Kællingen lod pegefingeren glide over linjerne i hans håndflade, idet hun sagde:

"Disse linjer varsler lykke; men tværstregen tyder dog på hindringer. De har været lykkeligere i kærlighed end De fleste, for mere end et hjerte har sukket for Dem, ja sukker endnu. De er nær ved ilden; pas på, at De ikke svider Deres fingre!"

"Jeg har nok i ét hjerte, min gode kone," svarede Sander; men sigøjnerkvinden greb uden at svare Annas hånd, som ikke blev rakt hende videre villigt, stirrede et øjeblik i den og sagde: "Dette ser endnu mere broget ud. Dit hjerte banker for en, som

jeg ikke vil nævne. Kun vil jeg sige, at han ikke bærer amagerhoser. Hold dig til din bonde; han er solid, og den anden bryder sig desuden ikke om dig!"

I det samme faldt orkestret ind med en skingrende fanfare, som meldte, at nu kom herskaberne. Folk trængte på, Anna blev skilt fra Sander, mens han og Londemann i forvirringen atter blev ført sammen.

"Se," sagde Londemann, "der kommer de! Hvilket glimrende og mærkeligt syn!"

Ja, der kom de, langsomt fremskridende, mens hofmarskal Bjelke gik foran og banede vej. Kun de nærmest stående gæster bukkede, resten stirrede på majestæterne, og intet vivat hilste dem. Kongen gik i spidsen eller rettere sagt dronningen, som mere førte ham end han hende. I en rosarød, blomstret silkekjole og en snævert korset, som havde ondt ved at fængsle den svulmende barm, med en perlesnor om sin hvide hals og et strålende diamantsmykke i det lyse, højt opsatte hår, svulmende af ungdommelig livsfylde og med kongelig anstand skred hun frem. Kongen trippede ved hendes side med små, hurtige trin og så sig om med et sky blik, mens hun hilste mildt til alle sider. Strålerne fra hendes dejlige øjne smeltede på vejen mere end ét hjerte, som havde lukket sig for hende og brudt staven over hende.

Efter majestæterne kom Struensee med baronesse Bülow. Hun var pragtfuldt klædt og bar hovedet højt uden at ofre publikum et blik; han hilste til begge sider, men uden værdighed, som om han bejlede til folkets gunst. Han bar en violblå fløjls dragt med sølvgaloner, og om halsen bar han Caroline Mathilde-ordenen i dens rosarøde, sølvstribede bånd.

Derefter kom Brandt med den skønne grevinde Holstein, der førte sig med megen ynde. De var begge prydet med Caroline Mathilde-ordenen, en udmærkelse, som i alt kun var tildelt elleve personer. Brandt bar en grøn klædes kjole med brede guldgaloner. Både Struensees blå og Brandts grønne dragt blev aldrig glemt for deres samtidige; for de fik dem siden at se på et andet sted; men da var disse gallaklædninger luvslidte og galonerne falmet.

Efter Brandt kom den statelige baron Bülow, staldmesteren, med generalinde Gähler, derpå general Gähler, en herre med stram, militær holdning, som førte fru Fabricius, og efter ham justitsråd Karl Struensee med den muntre fru Malleville.

Den syvende og sidste i rækken var Reverdil, som førte Charlotte Trolle. Han var sortklædt; hun bar en lyseblå silkekjole uden mange prydelser; men på den venstre side af hendes bryst sad ordenen l'Union Parfaite, som den gamle enkedronning havde skænket hende i hendes tidlige ungdom. Hendes blonde hår faldt frit i lokker om hendes fine hoved og friske åsyn, og hendes øjne funklede som et par stjerner, da hun opdagede sømanden ved Jeronimus' side.

"Det bedste kom til sidst," sagde Londemann til Sander, da toget var draget forbi. "Visdom med Uskyld under armen. Hvor hun er yndig. Lykkelige Sander!"

"Ja," svarede Sander, "næsten alt for lykkelig midt i min ulykke."

De var nu kommet gennem passagen ind i buffetsalen, hvor der næsten var tomt. Der standsede Londemann og greb Sander i armen.

"Syv var de i tallet," sagde han, "ligesom de helte, der fordum drog mod Theben; hvad mon de fører i deres skjold?"

"Nu vrøvler du, Londemann," svarede Sander. "Har du taget dig en tår, inden du gik hjemme fra?"

"Nej," svarede Londemann, "men de var rigtignok kun seks foruden kongen. Ham bør jeg ikke regne med, og det gør de andre nok heller ikke. Han tog sig ud i det optog som en helt overflødig person; – et kup, og han er væk!"

"Nå," sagde Sander, "nu ved jeg, hvor du vil hen. Tro dog ikke den sladder; jeg tør dø på, at det aldrig er kommet i Struensees tanke at gøre noget statskup."

"Det tør jeg min sjæl ikke," svarede Londemann, "og derfor siger jeg: bare ikke hans fjender kommer ham i forkøbet og gør et! Ja, ja, du ryster på hovedet; men der er i de sidste dage blevet hvisket meget om det i krogene, og troen på det breder sig!"

Imidlertid havde herskaberne taget plads oppe på scenen, hvor der var sat stole til dem, og siddende der så de på en karakteristisk dans, som blev udført af balletpersonalet, og hvori navnlig publikums yndling, den smukke, graciøse madam Dutillet, glimrede. Da det var forbi, rejste majestæterne sig; dronningen fjernede sig med damerne for at maskere sig, hvorimod kongen gik op i den kongelige loge, hvor han satte sig ved spillebordet med ægteparret Gähler og justitsråd Struensee.

Londemann og Sander, som igen var kommet ind i teatersalen, blev et øjeblik stående ved logen og så derind. General Gähler syntes meget optaget af spillet, som heller ikke drejede sig om bagateller, hans gemalinde derimod lignede en skøn statue, forstenet af kedsomhed, mens Karl Struensee

stadig holdt øje med kongen, bag hvis stol der stod to kadetpager. Kongen kom til at rive to dukater ned med sit ærme, og straks kastede pagerne sig over dem. Der gik et smil over kongens blege ansigt, han vendte sig om og spurgte: "Hvem af eder fik dem?" Da den heldige page åbnede sin hånd og fremviste begge dukaterne, sagde kongen: "Giv den ene til din kammerat!"

"Han gjorde det med vilje, det morer ham," sagde Londemann til Sander, "og han delte byttet retfærdigt; og så siger de, at han er gal!"

"Mine herrer," sagde en skarp stemme bag dem, "det er ikke tilladt at stå og kigge ind i den kongelige loge, det er næsvist."

De vendte sig om og så, at det var Struensee, der havde givet dem denne reprimande. Han tog sig den frihed at gå umaskeret omkring i salen, hvilket dog var mod reglerne. Kun honoratiores i logerne turde være umaskerede inden klokken tolv, da alle demaskerede sig. Han gik hen til en loge, hvor Køller, Guldberg og et par andre herrer sad og spillede kort, så derind og sagde til Guldberg:

"Nå, hr. etatsråd, hvad siger De så om vor redute?" Det spørgsmål faldt naturligt nok; for det var første gang, at Guldberg var blevet specielt indbudt til en hoffest.

"Jeg synes, at her er overmåde morsomt, Deres Excellence," svarede Guldberg ærbødigt.

"Men skal De slet ikke danse i aften, oberst?" spurgte Struensee Køller.

"Først lidt kortspil, Deres Excellence," svarede Køller med et barsk smil, "siden kommer min tid at danse."

Londemann, som med Sander var gået efter Struensee, blev stående og var således vidne til denne scene.

"Kom, Londemann," sagde Sander, "det går ikke an, at vi står sådan og lurer."

"Lure?" udbrød Londemann, idet de gik videre, "det er et studium, *mon frère*, som jeg gør på kunstens vegne; af livet og naturen skal man lære."

"Og hvad lærte du så af de indholdsløse replikker mellem Struensee og disse herrer?"

"Indholdsløs?" udbrød Londemann, "måske! Men Køllers smil, da han viste sine lange tænder, gjorde et underligt indtryk på mig; og der kom et underligt glimt fra hans store, glubske øjne. Han lignede en bandit med en dolk under vesten. Mon der ikke stikker en forræder i ham?"

"Du er et farligt menneske at være i ledtog med," svarede Sander. "Køller minder ganske vist om en bandit, men ikke mere i aften end ellers."

"Nu kan jeg ham," sagde Londemann; "jeg skal give ham engang i en af mine eisenfresser-roller."

I det samme gik en nydelig schweizerpige forbi dem. Ikke så snart fik Sander øje på hende, førend han forlod Londemann og gik efter hende, idet Londemann tænkte: Så, nu har de elskende fundet hinanden, og de vil slå ned i en eller anden krog som et par kurrende duer!

Nu kom Brandt farende, men blev standset af Reverdil. De havde begge demaskeret sig, for klokken var på slaget tolv.

"Hvorhen så hastig, kære excellence?" spurgte Reverdil.

"Nu skal der superes," svarede Brandt; "jeg må op og mønstre taflet."

"Det troede jeg ellers var Bjelkes sag," sagde Reverdil.

"Å," svarede Brandt, "Bjelke er en klodrian; man kan aldrig stole på ham."

Så ville han af sted; men Reverdil holdt på ham.

"Sig mig," spurgte han, "er der virkelig så, at arveprinsen skal udelukkes fra kongens taffel og spise med følget i salen?"

"Vist skal han så," svarede Brandt.

"Det går over stregen," sagde Reverdil, "det bør forebygges."

"Behag at henvende Dem til Struensee om det," svarede Brandt; "han vil have det således. De ved jo, at enkedronningen, arveprinsen og den hele manege keder ham uendeligt. Dog kunne vi ikke have undgået at tage dem med, hvis enkedronningen var kommet, men hun har heldigvis fået migræne, og hvem bryder sig om arveprinsen, den hvalp?"

Borte var han. Mens Reverdil blev stående i dybe tanker, kom arveprinsen gående og sagde til ham:

"Morer De Dem godt, monsieur Reverdil? Jeg synes, at her er usædvanlig livligt i aften."

Reverdil fandt det imidlertid rigtigst at underrette prinsen om, hvilken krænkelse der ventede ham. Til hans forundring lo prinsen kun ad det og svarede:

"Jeg ved det. En uartighed mere eller mindre gør ikke stort til sagen; og," tilføjede han, idet han dæmpede sin stemme, "jeg vil *ma foi* være i bedre selskab i salen end deroppe!" –

Imidlertid havde Sander ført Charlotte gennem buffetsalen ind i et af de små kabinetter, hvor de begge demaskerede sig. Han valgte en hyggelig plads og bragte hende forfriskninger fra buffeten i salen.

"Jeg havde såmænd ikke troet," sagde hun, "at vi skulle få held til at mødes i aften. Jeg skulle jo spise ved kongens taffel, og dronningen ville først ikke slippe mig; men endelig fik hun medlidenhed med mig og lod mig gå. Hun lader så munter i aften, men hun er det ikke; tværtimod er hun meget urolig, jeg ved ikke hvorfor."

"Det undrer mig," svarede Sander, "at dronningen nogen sinde kan være rolig og glad; men Gud velsigne hende for hendes godhed mod os, og at hun undte os dette møde. Det er ikke mere let at komme til dig. Da jeg i går ville ind på slottet, viste portvagten mig tilbage."

"Kom, Anna, her er god plads," sagde Frausing, som i det samme trådte ind og opdagede Sander, og førte Anna hen til det bord, hvor han og Charlotte sad. "God aften, Sander," sagde han muntert, men kastede så et blik til Charlotte og tilføjede: "men kanske vil De ikke nu have med et par simple amagerfolk som os at gøre, hvad?"

Sander rejste sig, gav Frausing venligt hånden og præsentationen gik for sig.

"Frausings er gamle venner af mig," sagde Sander til Charlotte. "Madam Frausing er en datter af magistratsskriver Gjørling, i hvis hus jeg engang var, som du ved."

Anna blussede som en rose, Charlotte fandt hende nydelig og rakte hende venligt hånden; men det varede noget, inden Anna genvandt sin fatning. Hun følte sig ydmyget og helt slået af marken. Det kloge, milde blik fra Charlottes dejlige øjne, det fine smil om hendes friske læber, ligevægten i hendes væsen, som dog ikke formindskede hverken venligheden eller den ynde, hvormed hun rakte hende hånden – kort sagt, Charlotte

Trolles hele personlighed og væsen lod Anna føle, hvor dybt hun stod under sin ædle, fornemme rivalinde. Hun gjorde sig selv ringere, end hun var, og tænkte: Nu indser jeg, hvad det er, der har draget Sander bort fra mig og op til hende!

De tog plads, Sander skaffede dem is, kage og vin, og mens Frausing gjorde sig til gode, snakkede han løs.

"Ja, De må tro, frøken Trolle," sagde han, "at vi kender Sander og sætte stor pris på ham! Han var min tro ellers en lystig kumpan, da han kom til Gjørlings; men bliv ikke bange, han har nu løbet hornene af sig."

Frausing fik intet svar; for nu trængte der flere gæster ind i kabinettet og blandt dem to, som endnu ikke havde demaskeret sig, en sjællandsk bondekarl og den samme sigøjnerske, som havde spået Anna og Sander.

"Det er Kristian og Marie Reutzer," hviskede Charlotte til Sander.

Sander så derhen og blev va'r, at parret standsede. Herren ville vende om, men damen holdt på ham; de mundhuggedes, indtil sigøjnersken endelig fik sin bondekarl trukket hen til et bord lige i nærheden. Da rejste Sander og Charlotte sig, sagde farvel til Frausings og gik. Trolle og Marie demaskerede sig i det samme, men Sander og Charlotte lod, som om de ikke lagde mærke til dem.

"Det er frækt," sagde Sander, idet de gik ind i salen. "Hvor gider Kristian dog vise sig offentligt med hende."

"Jeg fatter heller ikke," svarede Charlotte, "at hun endnu har så stor magt over ham. Han var i går hos mig og udøste sit hjerte for mig. Han var forfærdelig bitter og helt fortvivlet. Han er kommet efter, at hun har andre forbindelser. Han sagde, at

han ville bryde med hende og ikke længere være hendes nar; og nu så vi jo selv, hvorledes hun slæbte af med ham. Det er en sørgelig historie, Sander! Jeg har grædt mine modige tårer over Kristian; han er så hjertensgod og skal så falde i så slette hænder!"

"Jeg har gjort mit til at fri ham ud af dem," svarede Sander, men tav derpå brat. De var kommet hen i en krog af salen og stod pludselig ansigt til ansigt med Frants og Elisabeth von Eichen. Han så på dem med et blik, som fik Charlotte til at gyse. De øjne var som en afgrund, hvor hadets og hævnens dæmoner lå lurende. Han fjernede sig imidlertid straks, hvorimod frøken Elisabeth greb Charlottes hånd, trak hende med sig hen til en nærstående kanapé og nødte hende til at sætte sig.

"Nej, hvor det glæder mig," sagde hun med sit sødeste smil, "endelig engang at træffe dig! Kom lad os passiare lidt med hinanden. Du undrer dig sagtens over at se mig her?"

"Unægtelig," svarede Charlotte, idet hun så til Sander, som var blevet stående tvivlrådig i nogen afstand.

"Da skal jeg," vedblev Elisabeth, "fortælle dig noget, som vil undre dig endnu mere. Dronningen lod mig for nogen tid siden kalde; det var lige før jul, mens I endnu var på Frederiksberg."

"Ja så!" udbrød Charlotte, "det har jeg ikke hørt et ord om."

"Det var også en hemmelig audiens," svarede Elisabeth; "men dig kan jeg nok betro mig til; du er diskret og pålidelig; og du, dronningens dæggelam, elsker hende alt for højt til at sladre af skole."

"Hvad ville dronningen dig da?" spurgte Charlotte, hvis nysgerrighed nu var blevet vakt.

"Udøse sit hjerte for mig og høre mit råd," svarede Elisabeth, idet hun så på Charlotte med et triumferende smil. "Den stakkels, kære dronning var i en gruelig vånde. Det var, dengang garden gjorde oprør. Hun var så angst, at hun tænkte på at flygte ud af landet med Struensee og leve som hyrdinde med ham i en afkrog af verden. Jeg kan se på dig, at du ikke tror det; men jeg vil sige dig, at det var kommet så vidt, at seletøjet allerede var lagt på hestene."

"Jeg har ikke mærket noget til alt det," sagde Charlotte; "jeg tror det ikke."

"Vær så god," svarede Elisabeth ironisk, "men sandt er det alligevel. Du har jo altid dydens skærm for øjnene og diskretionens bomuld i ørene, så der går meget for sig, som du ikke mærker noget til."

"Ja, jeg ved nok," sagde Charlotte, "at jeg er en gås i dine øjne. Gå helst lige til sagen og lad mig vide, hvilket råd dit kloge hoved og ærlige hjerte gav dronningen."

"*Merci!*" svarede Elisabeth spydigt. "Jeg fortjener komplimenten, for jeg rådede naturligvis dronningen til at opgive den vilde idé og roligt blive, hvor hun var. Jeg har imidlertid al grund til at ro, at sagen strandede på Struensees modstand. Han ville ikke af pletten. Deraf kan du se, hvor højt han elsker dronningen. Tag kronen af hende, og hun er ham ikke mere værd end en af hendes kammerpiger."

Charlotte rejste sig for at slippe for at høre mere; men Elisabeth skyndte sig at sige:

"Jeg så før, at du og Sander var kommet i lag med brygger Frausings. Så du rigtig på madammen? Er hun ikke smuk? Vid, *ma chère*, at hun som ung jomfru var din forlovedes flamme.

Han skal have været alvorlig skudt i hende, så det var ingen ringe sejr, du vandt der; men pas dog lidt på ham; man kan aldrig vide!"

Nu rev Charlotte sig løs og ilede hen til Sander. Hun var dødbleg og i så stærkt sindsoprør, at han ængsteligt så på hende og spurgte:

"Hvad har nu den giftige øgle hvisket dig i øret?"

Hun svarede ham ikke, førend de var kommet ind i et kabinet på den anden side, som var tomt. Der standsede hun, så ham alvorsfuld ind i øjnene og sagde ham alt uden omsvøb.

"Å, ikke andet," svarede han med et smil, som dog ikke helt gjorde hende rolig. "Det er ikke sandt; jeg har aldrig været forelsket i Anna Gjørling, og der er aldrig faldet et ord om kærlighed mellem os; men i min første ungdom var hun mig en kær veninde."

"Jeg vil tro dig," sagde Charlotte, "men jeg ville helst ikke have vidst noget om det."

"Å, du vil glemme det lige så hurtigt og let som jeg," svarede Sander.

"Der er allerede meget," sagde Charlotte, "som skal glemmes, for at vi to kan blive lykkelige!"

"Charlotte," sagde Sander, "at du kunne blive jaloux, havde jeg ikke tænkt mig muligt!"

"Det er heller ikke det," svarede hun med usikker stemme og et tungsindigt smil.

Hvad var det da? Det var hende ganske umuligt at få det over sine læber. Denne aftens hændelser havde på en underlig måde rokket den grundvold, hvorpå hendes dyrekøbte kærlighedslykke hidtil trygt havde hvilet. Hun havde indbildt

sig, at Sanders hjerte aldrig havde banket for nogen anden og at hun var den eneste. Nu vidste hun, at ganske således var det ikke. Hvor rimeligt, om Sander og Anna Gjørling var blevet et par, hvor urimeligt, at han var blevet knyttet til hende! De to hørte naturligt sammen, og hvilket prægtigt ansigt Anna havde, hvilke dybe, ømme, kloge øjne! Hun hadede hende ikke, uagtet den dybe rødme på Annas kinder havde røbet, hvad hun gemte i sit bryst, og hun troede ikke, at Sander var hende utro; men bevidstheden om de hindringer, der stillede sig i vejen for hendes og Sanders lykke var blevet levende for hende, og der var faldet et skarpt lys over forholdet. Det viste sig for hende som en lyksalig, men kort drøm, der aldrig fuldt ud ville gå i opfyldelse.

Mens disse tanker for igennem hendes hoved og fik hendes hjerte til at banke med feberhast, stod hun med korslagte arme og sænket blik.

"Er dit hjerte nu blevet koldt imod mig?" spurgte han heftigt, idet hans bryn trak sig sammen, et forbud på vrede hos ham.

Hun så op, og flammen i hendes dybe, klare øjne, disse øjne, som ikke kunne lyve, sagde ham, hvor koldt hendes hjerte var! Pludselig slog hun sine arme om hans hals og trykkede et langt, brændende kys på hans læber. Han slog sine arme om hende, og således stod de nogle øjeblikke stumme og lyksalige.

"Tak," sagde han, "nu er alt godt!"

"Ja," hviskede hun, "gid jeg var død nu, i din favn!" Hun gyste, men undertvang sin angst og sagde: "Bryd dig ikke om, hvad jeg der sagde! Jeg er så trykket om hjertet og har været det hele tiden, lige siden vi kom herind. Her er så uhyggeligt i det store slot. Overalt på gangene møder jeg soldater og hører våben

klirre. Der er noget ondt i luften, Sander; der vil sikkert ske noget, en eller anden rædsom ulykke." Og så brast hun i gråd.

Han talte kærligt og trøstende til hende, hun tørrede sine øjne, smilede og sagde:

"Der kom sådan en underlig angst over mig, men nu er det ovre. Tilgiv mig, at jeg har plaget dig!"

Hans svar var et kys; men snart derefter rev hun sig løs og sagde:

"Nu må jeg til dronningen. Hør, klokken slår ét!"

Han omfavnede hende endnu en gang og kyssede hende godnat. Så skiltes de, men hun vendte sig i døren og nikkede til ham med et strålende smil, inden hun forsvandt.

Imidlertid gik dansen med liv inde i teatersalen. Kongen var der ikke mere; efter at han havde danset med dronningen, havde han med Brandt og sit øvrige følge forladt ballet. Nu dansede dronningen med Struensee. Han gjorde det imidlertid kort af, slap hende med et udtryk af lede i sit ansigt og forlod hende uden ceremonier.

To gamle parykker fra Kristian VI.s tid stod og så på det. Begge var kammerherrer, fra barndommen af indviede i hoffets mysterier, og i deres hjerter ulmede en dyb respekt for majestæten.

"Hvad synes De!" sagde den ene.

"Han burde jages ud af slottet med en hundepisk," svarede den anden.

"Han vil næppe slippe med det, når hans tid kommer," hviskede den første.

"Jeg væmmes ved det hele. Gud forbarme sig, hvilket hof! Her har sagtens været både bryggere og slagtere i aften; og så at

tænke sig, at ikke en eneste af de fremmede ministre mere indbydes til hoffet, eller de holder sig herfra. Det er, som om de havde forlangt deres pas, og vi var i krig med hele Europa."

"Jo, sir Keith er her dog," sagde den første. "Se, nu nærmer han sig dronningen."

Den engelske gesandt, en anselig og ridderlig herre, i højskotsk oberstuniform, bukkede for dronningen og tiltalte hende. Kong Georg havde pålagt ham at være dronningens rådgiver og støtte; men han kunne næsten aldrig få hende i tale. I et halvt år var det kun lykkedes ham den ene gang, da han havde rådet hende til at skille sig af med Struensee. Nu nyttede han lejligheden; men hvad det så var, han sagde til dronningen, så kunne man læse i hendes øjne, at hun ikke syntes om det. Hvert bud, der nu kom til Caroline Mathilde fra hendes fødeland, gav kun skyer og tårer. Hun rejste sig også og afbrød samtalen, idet hun sagde til arveprinsen, som netop gik forbi:

"Kom, prins Frederik, lad os føre kehrausen op og dermed slutte ballet!"

Prinsen bukkede for dronningen, og man kunne ikke se andet på ham, end at han blev glad over dronningens engagement. Han klappede i hænderne, gav signal til Sarti, musikken faldt ind, og de dansende ordnede sig i en stor rundkreds, til dels i dobbelte rækker, for i den muntre kehraus ville alle være med. De tog hinanden hånd i hånd, dansede salen et par gange rundt og derpå under en af Køllers og hans dame, fru Gählers oprakte hænder dannet æresport gennem passagen ind i sidesalen. Arveprinsen dansede i spidsen og førte dronningen; hun holdt Brandt i hånden; han var vendt tilbage, efter at han havde fulgt kongen til sengs, og han førte baronesse

Bülow. Hun holdt Struensee i hånden, og han førte fru Malleville, som blev efterfulgt af Karl Struensee med Charlotte Trolle. Hun trak Køller med sig, og med ham og hans dame faldt æresporten, idet dansen gik videre af sted i en hurtig fart gennem alle værelserne. Hele lokalet genlød af latter og udråb over indtrufne uheld, når en af de dansende slap taget, fløj til side eller faldt. Musikanterne satte fuld kraft på. Violinerne og fløjterne hvinede, basunerne drønede og trommerne buldrede, mens den lange række af alle disse brogede skikkelser, nogle i hofdragt, andre i de mest burleske forklædninger og glødende af den voldsomme fart, lig bakkanter og bakkantinder, atter kom jagende ind i teatersalen.

Dronningen og de udkårne tog plads oppe på scenen og kølede sig med den ispunch, som lakajerne bød omkring. Struensee sad med fru Malleville yderst ved orkestret og samtalede livligt og spøgende med hende. Han var usædvanlig munter, fordi det hele nu snart var forbi og løbet vel af. Da nærmede sig en lakaj, en glimrende skikkelse i en karmoisin rød kjole, gule knæbenklæder, hvide strømper og bærende på den venstre arm en stor sølvplade. Det var Struensees tjener i det ny, grevelige liberi. Han rørte let ved sin herres arm, og da Struensee vendte sig, hviskede han til ham:

"Hyrekusken, Jens Frandsen, er ude i forsalen og beder om at tale med Deres Excellence."

"Er manden fuld eller gal?" udbrød Struensee.

"Ingen af delene," svarede lakajen.

"Spørg ham, hvad han vil," sagde Struensee.

"Det har jeg gjort," svarede lakajen; "men han siger, at hans ærinde drejer sig om en sag af yderste vigtighed, som han må

meddele til Deres Excellence selv."

"Jo," sagde Struensee, "den snak kender jeg! Sig til ham, at han kan komme til mig i morgen." –

"Hvad var det?" spurgte fru Malleville.

"En hyrekusk, som ville have havre," svarede Struensee. "Jeg lader jo uddele havre til nedsat pris, og jeg huskede, at den samme mand i går var i mit forgemak og gjorde kvalm, fordi han ingen havre havde kunnet få."

"Det må jeg sige," udbrød fru Malleville, "at forlange, at Deres Excellence skulle måle havre ud i nat!"

Kort efter rejste dronningen sig og forlod teatret, ledsaget af Struensee, Brandt og hele sit følge gæsterne fulgte hoffets eksempel, og da klokken slog to, var der ingen andre i buffetsalen end en lille kreds af officerer, som stod ved et bord og nød ispunch. Frants von Eichen og kaptajn Malleville var iblandt dem, og over dem alle ragede Køller. Alle var tavse, deres miner mørke, og de så med spændte blikke på Køller.

"Endnu kun dette glas, mine herrer, på et lykkeligt udfald," sagde Køller med dæmpet stemme, idet hans store øjne funklende løb kredsen rundt; "og så til værket! Nu vil vi danse *vor* kehraus, gennem alle værelserne, ho, ho!"

18. Adieu, Madame!

Nattens mulm lå over slot og by, månen, som var i sidste kvarter, var allerede for to timer siden gået ned, og himlen lod end ikke det svageste lys falde gennem det tætte skylag, som lå over jorden. Skyerne nedsendte deres frosne ånde, der som islag lagde sig over alle gader og torve, så at de blev så glatte, som om de var brolagt med glas. Vinden fo'r over tagene, snurrede de pibende vindfløje rundt og ruskede i porte og døre, mens den fine frostsne fo'r hvislende hen ad de isdækkede brostene.

To soldater af det falsterske regiment stod på post uden for slottets hovedport ved ridebanen, indhyllede i deres kapper. Den ene var en nordmand, en af de aftaklede gardere, som havde ladet sig hverve på ny og var blevet stukket ind i Køllers regiment; den anden var en lollik.

"Mangen en drøj nat har jeg gået og stampet her, Lars," sagde nordmanden; "men ingen så grim og kold som denne. Her er værre kuld' end mellem Norges fjelde."

"Meget muligt, Halvor," svarede Lars. "Der er ikke mere liv i mine kolde fingre end i en død rotte. Jeg evner næppe at holde musketten, og der er endnu en time til afløsning. Lad os krybe ind i porten; hvad er her at stå på post efter? Alt, hvad der er levende, sover, undtagen vi elendige skildvagter."

"Krybe ind i porten," sagde Halvor, "ja, prøv på det! Så kan du komme til at ride træhesten i morgen. Alle sover ikke derinde; jeg er mere husvant her på slottet end du, Lars, og jeg skønner af flere kendemærker, at obersten har noget for."

I det samme klaprede det på banens islag, og de så ved portlygternes matte, flagrende skin, at det var en patrulje af Eichstedts dragoner, der kom.

"Er her passeret noget" spurgte undervagtmesteren, som førte patruljen.

"Nej," svarede Halvor. "Har I truffet på nogen?"

"Ikke en kat," svarede undervagtmesteren. "Her er intet levende væsen ved slottet undtagen Jens Frandsen og hans karl med de to kareter, som holder omme ved kirkeporten. Der har de nu holdt i to stive timer, og både kusken og krikkerne er nær ved at forgå af kulde."

"Hvad Fanden mon de holder der for?" spurgte Lars.

"Efter oberstens ordre," svarede vagtmesteren. "Jens mødte med en passerseddel."

"Ho, ho!" udbrød Halvor. "Så har officererne sagtens trukket sviren ud, og kareterne skal køre dem hjem, når de ikke orker mere. Gud forbarme sig, så tørstige de karle altid er!"

I det samme blev portens dørlåge åbnet, og nogle herrer, indsvøbt i kapper, trådte hurtigt ud. Skildvagterne genkendte i den højeste deres oberst og skuldrede.

"Pas godt på, karle," råbte Køller til dem. "Ingen må passere uden min ordre, hverken ud eller ind!"

"Vi må rappe os," sagde han derpå til sin sidemand, som var Beringskjold; "klokken er over tre. Kan det være muligt, at grev Rantzau vil knibe ud og svigte os?"

"Min sjæl er det muligt," svarede Beringskjold, idet han gled. "Hvilket forbandet føre! Greven er lige så vægelsindet som et fruentimmer, og det generer ikke ham at forråde sin bedste ven."

"Vi skal nok få ham purret ud, det æsel," sagde Malleville, som fulgte efter de andre med løjtnant Bech.

"Jeg må tro, at greven er syg," mente Bech.

"Det skal straks vise sig," råbte Køller, idet de gik over Marmorbroen, hvor stormen rev i deres kapper og tog vejret fra dem.

De ilede over til Prinsens Palæ, og Beringskjold lukkede dem ind med en portnøgle, som han havde. Ved skinnet af den blændlygte, han førte med sig, fandt de vej over gården, ind i hovedbygningen og videre op ad trappen til Rantzaus bolig. Døren var ulåset, og i forstuen fandt de grevens tjener Kunz, som sad og sov ved et bord, hvor der stod et lys med en lang tande. Han fo'r forskrækket op; men da Beringskjold talte ham til, lod han dem passere. De gik lige ind i salen. Der var lyst og lunt; vokslysene i lysekronen var tændt, og greven sad i sin lænestol, indhyllet i sin slåbrok og røg af sin pibe; på bordet ved siden af ham stod en kop med chokolade.

"Ih, messieurs," råbte han de indtrædende i møde, "De har nok taget palæet med storm!"

"Hr. greve," svarede Køller, idet han standsede og stirrede forbavset på ham, "hvad skal dette sige? De ved, at aktionen skal gå løs i denne time, og dog sidder De ganske rolig her og smøger! Jeg har, Gud fordømme mig, aldrig set magen! Vil De knibe ud?"

"Jeg frabeder mig alle impertinencer, hr. oberst," svarede Rantzau skarpt. "Tør jeg spørge Dem, hvorledes det var muligt for mig med mine svage ben og smertefulde fødder i det glatte føre at vinde over på slottet? Det kunne koste mig mit liv."

"Jeg kaverer for Deres liv," sagde Beringskjold i en bidsk tone. "Her er ikke tid til lang snak; kom, De må af sted!"

"Greven har jo en portechaise," sagde Malleville.

"Men ingen folk til at bære den," svarede Rantzau, idet han så op med et usikkert blik.

"Løjtnant Bech," sagde Køller. "Løb over på slottet og hent fire karle fra vagten!"

"Nå," sagde Rantzau, idet Bech gik, "skal det endelig være, så får jeg vel! Jeg skal nok vise Dem, at jeg ikke er bange. Beringskjold, vær så god at kalde på Kunz! Tag plads, mine herrer, mens jeg går ind og klæder mig på."

Derpå rejste han sig med møje, Kunz kom og fulgte sin herre ind i sideværelset, som også var oplyst. Der fik han ordre til at gå ind i garderoben, tage uniformen, den russiske pels og pelsstøvlerne frem og blive der, indtil der blev kaldt på ham. Da Kunz var gået, drejede greven nøglen om i salsdøren, satte sig derpå ved sit skrivebord og holdt hånden for panden, som om han ville klare sine tanker.

Længe havde han vaklet frem og tilbage uden at træffe nogen afgørelse om, hvilket parti han skulle tage. Hans had til Struensee var ingenlunde så glødende, som han havde søgt at indbilde Beringskjold. Han hadede i langt højere grad enkedronningen, som ikke ganske havde kunnet skjule, at hun afskyede ham og nødig ville personligt have noget at gøre med ham. Dernæst Guldberg, som havde puffet ham til side og taget ledelsen af sammensværgelsen i sin hånd. Han frygtede for, at selv om kuppet lykkedes, ville han ikke komme til at høste frugten af det. Jo mere han tænkte over sagen, des mere tvivlede han om, at det ville lykkes, hvor snildt planen end var

lagt. Det hele kunne strande ved et eller andet uforudset tilfælde, og det havde sandelig også været nærmere ved det, end han i dette øjeblik vidste. Hyrekusken, Jens Frandsen, som endelig ville have Struensee i tale, var nemlig blevet brugt af de sammensvorne til deres hemmelige køreture, og hver gang var det Beringskjold, som sørgede for kareterne. Samme herre havde også lejet ham til at møde med to kareter ved kirkeporten klokken ét og blive holdende der på nærmere ordre. Det var forekommet manden højst mistænkeligt; for derfra kom ingen balgæster, men fra denne port var der opgang til Struensees værelser. Han foresatte sig derfor at give ministeren underretning og advare ham. Hvis ikke Struensee i sin utrolige tankeløshed havde afvist ham, ville sikkert en nærmere undersøgelse have ført til opdagelse af komplottet, og dette være strandet.

Endelig havde Rantzau fået en advarsel af sin politiske ven, den svenske minister, baron Sprengporten, mod at indlade sig på intriger mod Struensee. Han ønskede ikke Struensee styrtet, da denne var Ruslands fjende og Sveriges ven. Denne advarsel afgjorde sagen og drev Rantzau til åbenbart forræderi. Han havde den foregående eftermiddag ladet sig bære til Købmagergade og søgt justitsråd Karl Struensee i den hensigt at røbe sammensværgelsen for ham; men han havde ikke truffet ham. Da dette forsøg var strandet, var han vendt tilbage til palæet, og med den underlige halvhed, som var et grundtræk i hans karakter, havde han sat sig for at bolde sig passiv og afvente, hvad skæbnen ville bringe.

Men nu, da han havde fået kniven på struben og ikke kunne slippe, grundede han på et middel til for alle tilfældes skyld at

dække sin ryg, og ban mente at have fundet det. Han greb sin pen og skrev i hast følgende billet til Karl Struensee:

> Det er af vigtighed, at jeg ser Deres broder før midnat. Vær overbevist om, at hvis De ikke skaffer mig denne sammenkomst, vil De komme til at angre det bittert.

Idet han lagde billetten sammen, forseglede den og skrev udenpå, tænkte han: Hvis komplottet strander, så vil denne billet være Struensee et vidnesbyrd om min gode vilje, og det vil redde mig; men hvis det lykkes, så vil man ikke røre ved mig for den sags skyld, eftersom jeg dog har gjort, hvad man forlangte af mig. – Han mente således at have spillet sine kort overmåde fint, og dog var det lille papir, som han holdt i sin hånd, idet han rejste sig, skæbnesvangert for ham, og medførte senere hans fald.

Han kaldte på Kunz, blev iført uniformen, spændte kården fast, tog derover pelsdragten og lod sig række den galonerede hat. Derpå rakte han Kunz brevet med den befaling at aflevere det, dog først om to timer; men bagefter måtte Kunz rimeligvis finde sig i at få skyld for upålidelighed.

Med imponerende holdning trådte så Kunz' herre ind i salen, hvor Køller gik op og ned, bandende af utålmodighed; men så stolt og prægtig tog greven sig ud, at obersten med en brat overgang lod se et smil, der kom til at ligne en grimasse, og temmelig ærbødigt sagde:

"Ej, nu er De vel rustet, hr. greve! Karlene er kommet med portechaisen."

"Ja, mine herrer," svarede Rantzau med en helts mine, "nu er jeg til Deres tjeneste og vil vove min pels, det gå nu godt eller

ilde!"

"Det skal min sjæl nok gå," sagde Køller, "det vil sige, det kan ikke mere fejle, for vi er nu fuldstændig herre over terrænet."

Soldaterne bar deres kostbare byrde hurtigt og sikkert over til slottet, greven steg temmelig rask ud af portechaisen, og de gik alle op i vagtstuen. Der traf de oberst Eichstedt og alle de subalterne officerer, som var blevet indviet i planen og udset til at udføre arrestationerne.

Da trådte slottets vagthavende vægter, en håndfast karl, ind med sin lygte i hånden og lod dens lys falde på de tilstedeværende herrer, for der var halvmørkt i stuen, og sagde:

"Hvad skal dette hersens sige? Hvad vil alle de herrer her? Jeg melder det til ministeren!"

"Halløj!" råbte Køller ud til de menige; "herind med nogle af jer!" Og da soldaterne kom løbende, sagde han: "Tag den karl der, put ham ind i lamperummet og lås døren!"

"Det er oprør, folkens," råbte vægteren, "det kan koste jer livet!"

Soldaterne greb ham dog og slæbte af med ham.

"Nu til enkedronningen, mine herrer!" sagde oberst Eichstedt.

Men en grenader, som var blevet grå i tjenesten, trådte frem, hilste Køller militærisk og sagde: "Undskyld, hr. oberst; men jeg har en samvittighed. Jeg har svoret kongen min ed og bryder den ikke. Derfor spørger jeg: Skal vi agere for kongen eller imod ham?"

"For kongen, mand, for kongen!" råbte Køller. "Guds død, vi vil jo netop fri Hans Majestæt ud af hans bødlers hænder."

"Så er alt vel," svarede den gamle, "og jeg går med!"

De drog nu op i slottet, men delte sig snart i to partier og skiltes. Rantzau og Eichstedt gik med deres mænd op i anden etage til enkedronningens bolig, mens Køller, Beringskjold, Malleville, nogle andre officerer og et par soldater blev i mezzaninetagen og brød ind til Struensee.

Da Rantzau og Eichstedt med følge trådte ind i arveprinsens forgemak, forefandt de der Guldberg tillige med Jessen, som var blevet tilkaldt for at vise vej gennem slottets labyrint af gange. Dem kendte han ud og ind fra sin kammertjenertid.

"Hvorledes går det?" spurgte Guldberg hurtigt og nervøst.

"Ganske som det skal," svarede Eichstedt koldblodigt. "Der står vagt ved hver udgangsdør i kongens og dronningens etage, og Struensee er nu, tænker jeg, i Køllers hænder."

"Da er det tid!" sagde Guldberg og gik hurtigt ind.

Kort efter åbnede han atter døren og bukkede dybt, idet enkedronningen, ført af arveprinsen, trådte ind. Hun var bleg; men hendes blik var roligt og fast; over hendes skarpe træk lå præget af hendes stærke vilje. Den unge prins derimod syntes overvældet af situationens alvor; men da enkedronningen sendte ham et skarpt, spørgende blik, genvandt han sin fatning.

Alle herrerne, som havde hilst herskaberne med et dybt buk, rørte sig ikke af stedet og stirrede på enkedronningen; der var dødstille i gemakket. I dette øjeblik lod den fine klang fra taffeluret inde i arveprinsens gemak sig høre; det slog fire. Da det sidste slag var faldet, sagde enkedronningen:

"I Guds navn da!" og skred frem.

Processionen satte sig nu i bevægelse, og aldrig var noget så mærkeligt optog gået gennem slottets gange. I spidsen gik

Jessen og Guldberg, hver med et lys i hånden; derpå kom enkedronningen og arveprinsen, så Rantzau og Eichstedt, og toget sluttedes af officererne, blandt hvilke von Eichen var; han skulle være med at arrestere dronningen. De gik alle let undtagen Rantzau, som støttede sig til sin stok.

"Tag stokken til Dem," hviskede Eichstedt. "De må hellere døje lidt smerte i fødderne end miste Deres hoved."

"Ja, hvad ville De med mig," brummede Rantzau, idet han tog stokken under armen.

Forsigtighed var ingenlunde overflødig. Det ville have været uforklarligt, at ingen i slottet vækkedes ved, at så mange mennesker færdedes på gangene, hvis ikke anstrengelsen ved maskeballet og den rigelige nydelse af drikkevarer havde nedsænket både herrerne og tjenerskabet i så dyb en søvn. Som Køller sagde, momentet kunne ikke være bedre valgt.

De gik ad hovedtrappen ned i kongens etage og nåede lykkelig den sal, som lå mellem kongens og dronningens sovegemakker; men her stødte de på en uventet hindring: Kongens dør var låset.

"Hvad gør vi nu," hviskede enkedronningen.

"Vi må have fat på Brieghel," svarede Jessen og fjernede sig hurtigt.

Brieghel var kammertjeneren, som sov i et sideværelse. Jessen kom snart med ham; han var kun halvt påklædt, dødbleg og rystede af skræk.

"Fat Dem, menneske, og ryst ikke således," sagde enkedronningen. "Skaf os ind til kongen!"

Da Brieghel ikke kunne få et ord frem, sagde Jessen:

"Han tror, at løndøren til bibliotekstrappen ikke er låset."

"Nå, så af sted og vis vej!" sagde enkedronningen til Brieghel.

Han adlød, og de fulgte hurtigt efter. Efter en længere vandring ad sidegange og trapper nåede de ned i mezzaninetagen, hvor kongens håndbibliotek var. Derfra ilede de op ad vindeltrappen, tapetdøren gav efter, og endelig stod de i kongens sovegemak. Enkedronningen gik lige hen til kongens seng; men da kammerpagen Schack, som sov i værelset, sprang ud af sengen i bar skjorte og forskrækket ville løbe sin vej, råbte enkedronningen til ham: "Klæd Dem på og bliv, hvor De er!"

Mens Jessen og Guldberg satte lysene fra sig på natbordet, vågnede kongen, fo'r op i sengen og stirrede forfærdet på enkedronningen.

"Spar mit liv, Juliane!" råbte han.

"Vær uden frygt, Deres Majestæt," sagde enkedronningen, idet hun greb hans hånd. "Vi er netop kommet for at frelse og værne Dem. Dronningen, Struensee og Brandt har sammensvoret sig imod Dem. De ville støde Dem fra tronen, ja måske gøre noget værre ved Dem."

"Virkelig!" udbrød kongen, idet han så på hende med et både forbavset og forskrækket blik. Derpå blev han Eichstedt va'r og sagde: "Kom herhen, Eichstedt!"

Eichstedt trådte hen til sengen, og det syntes, at kongen blev roligere. Dronningen gav ham et glas vand, som han ivrigt drak, og derpå sagde hun til ham:

"Struensee er allerede arresteret, og Brandt skal straks blive det."

"Ja," udbrød kongen rask, "lad ikke ham slippe!"

"Jeg har medbragt nogle ordrer," vedblev enkedronningen, "om det måtte behage Deres Majestæt at underskrive dem.

Guldberg, kom med papirerne!"

Guldberg lagde mappen foran kongen på sengen, Brieghel bragte blæk og pen, og nu underskrev kongen glat væk alt, hvad der blev ham forelagt. Deriblandt var den vigtige ordre til kommandanten i Kastellet om at modtage fangerne og befalingen til staldmesteren om en seksspændt karet til dronningen. Da det var bragt i orden, sagde enkedronningen:

"Nu vil jeg bede Deres Majestæt om at stå op og klæde Dem på. Hvis De så vil være af den godhed at følge op med til mig, kan vi der bedre tale med hinanden om, hvad der videre er at gøre."

Kongen gjorde ingen indvending og lod sig føre bort af enkedronningen, mens Eichstedt og hans medhjælpere hurtigt fjernede sig for at arrestere Brandt. Eichstedts nærværelse var blevet holdt for nødvendig for at gøre kongen rolig, og den havde jo også gjort sin virkning. –

Mens hovedkuppet således lykkeligt blev udført af enkedronningen, var Køller styrtet over Struensee som en falk. Han fandt døren åben og kom uden hindring ind. Ved alarmen og skæret af lygten, som Beringskjold holdt i hånden, vågnede Struensee og sprang ud af sengen. Synet af Beringskjolds ansigt og tindrende øjne tog straks modet fra ham; for han vidste, at denne mand hadede ham af hjertens grund.

"Jeg arresterer Dem i kongens navn," sagde Køller til Struensee, idet han lagde sin hånd tungt på hans skulder.

"Jeg vil se arrestordren!" råbte Struensee.

"Hold Deres mund og klæd Dem på," lød Køllers barske svar. "Jeg tager ansvaret på mig."

"Du gode Gud," udbrød Struensee med rystende stemme, "hvad skal dette sige? Hvad har jeg gjort?"

Køller tog ham i nakken, ruskede ham og råbte: "nu ikke mere snak; gør Dem færdig!"

Ved kammertjenerens hjælp blev Struensee klædt på og iført den samme galladragt, han havde båret på ballet, og som lå i værelset. Dog skete det ikke i tavshed; han talte flere gange med stor heftighed, protesterede mod den vold, der blev brugt imod ham, og henholdt sig til, at han ved hele sin fremfærd kun havde set på kongens og folkets bedste; men Køller skyndede på kammertjeneren og svarede ham ikke et ord. Til sidst gentog Struensee udråbet: "Min Gud, hvad har jeg dog gjort!"

"Giv tid!" svarede Køller. "Deres hukommelse skal min sjæl nok blive opfrisket!"

Over galladragten fik han en hvid pels og blev derpå ført ned i kaptajnens vagtstue, hvor han måtte blive, mens vognen blev ført frem. Han sad der bleg, stum, helt tilintetgjort, mens officerernes hånlige blikke ramte ham som dolkestik. Hellere end gerne lod han sig nu føre ned til vognen; men lige som han ville stige i den, hørte han over sit hoved en hæs stemme, som sagde: "Tænkte jeg det ikke nok!" Han så op, genkendte i lygteskæret Jens Frandsen, som sad på bukken, og steg ind i vognen, idet han udstødte et smertenssuk. Nu forstod han, hvad hyrekusken ville ham, og hvor nær han havde været ved at blive frelst. –

Eichstedt havde ikke så let ved at komme ind til Brandt, der havde været så forsynlig at låse sin dør. Der måtte hentes værktøj for at sprænge låsen, og da døren fløj op, fandt de Brandt på benene og med en genstand i hånden, som Eichstedt

i forvirringen tog for en pistol, hvorfor han trak blank. Det var imidlertid kun en tøffel, som Brandt tog på, idet han med et smil sagde:

"Bliv ikke bange, oberst; jeg skal såmænd ikke gøre Dem noget."

"Det glæder mig, hr. greve," svarede Eichstedt, idet han stak sablen i skeden, "at De tager det med ro. De er arrestant; vær så god at klæde Dem på i en fart!"

"Nå!" sagde Brandt, idet han trak sin grønne, guldgalonerede kjole på. "Jeg har såmænd længe været belavet på alt muligt. Struensee bar sig jo ad som en gal mand, og han ville ikke høre mig."

"Struensee," sagde Eichstedt, "er allerede taget og på vejen til Kastellet. Det blev mig meldt for lidt siden."

"Der skal jeg sagtens også hen, og vi må døje fangekost en stund," sagde Brandt. "Nå, det dør man da ikke af. Jeg i det mindste har ikke forbrudt mig i noget. Hvad roder De efter?" spurgte han en af officererne, som var i færd med at undersøge hans gemmer. "Jeg skal spare Dem ulejligheden med at søge. I skrinet der ligger tyve tusinde daler og nogle billetdoux. Tag pengene og giv mig billetterne!"

"Nej," råbte Eichstedt. "De får ikke det mindste med undtagen det, De står og går i! Jeg må advare Dem imod at tage Dem sagen alt for let. De har jo en stor forbrydelse på samvittigheden; De ved godt, hvad jeg mener. De har forgrebet Dem på kongens person."

"Å, ikke andet end det!" udbrød Brandt, idet han blev bleg; men han gav sig dog til at fløjte en arie, da de førte ham bort. –

Imens dette gik for sig, opholdt Rantzau, Eichen og de andre officerer sig i kongens gemak. Tiden faldt dem lang, for det varede en tid, inden der kom bud til dem. Dog arbejdede kongen oppe hos enkedronningen som en flink kopist, idet han dels underskrev en mængde arrestordrer, som blev ham forelagt, dels afskrev, hvad Guldberg havde sat op for ham. Han fandt en vanvittig glæde i det arbejde; især syntes det at være ham en nydelse at afskrive brevet til dronningen. Det var affattet på fransk, men lyder oversat således:

> "Madame! De ved, hvor meget jeg har elsket Dem; men Deres opførsel har ikke svaret til mine forventninger. Den nødsager mig til at fjerne Dem fra mit hof. Jeg befaler Dem at drage til Kronborg, hvor jeg ønsker Dem et behageligt ophold."

Da han havde tilføjet datum og sat sit Kristian Rex under, kastede han pennen, gned sig i hænderne og sagde til enkedronningen:

"Hvad tror De, at hun vil sige til det?"

Idet enkedronningen tog brevet og gav det til Guldberg, som lukkede og forseglede det, svarede hun:

"Det vil ikke behage hende, Deres Majestæt! Men nu skal hun lære, at De er konge, og Deres vilje er enerådende og må adlydes."

Klokken var blevet syv, da Guldberg trådte ind i kongens gemak, lagde brevet i Rantzaus hånd og samtidig underrettede ham om, at både Struensee og Brandt allerede var blevet arresteret og ført bort.

"Hans Majestæt venter," sagde Guldberg, "at De vil gøre Deres pligt og uden tøven og vaklen udføre arrestordren."

"Det skal jeg, stol på det!" svarede Rantzau livligt. Nu, da faren var ovre, blev han hel karl igen og frydede sig til den hævn, han kunne tage over dronningen.

Han gik hurtigt, idet han glemte sin podagra, til dronningens dør, men fandt den låset, og dundrede på den med sin stok. Jomfru Ahrensbach kom i natdragt og med et lys i hånden og lukkede op. Hun stirrede forfærdet på ham og udbrød: "Gud, hr. greve, De her! Hvad er der på færde?"

Nu viste Rantzau dog så megen ridderlighed, at han ikke straks trængte ind i dronningens sovegemak. Han gav kammerjomfruen brevet, sagde, at det var fra kongen, og bød hende øjeblikkelig vække dronningen og give hende det. Jomfru Ahrensbach satte lyset fra sig og ilede ind til dronningen, mens Rantzau og officererne trådte ind i forgemakket. De kom ikke til at vente længe; døren til dronningens gemak blev revet op, og hun viste sig, kun iført sin natkjole og med bare fødder. Håret var faldet ned over hendes skuldre; hendes kinder blussede og hendes øjne funklede, idet hun med brevet i hånden gik hen til Rantzau og råbte:

"Hvad vil det sige? Hvor tør De vove at trænge ind til mig? Hvem har sendt Dem?"

"Deres Majestæt," svarede Rantzau, "har dog vel læst brevet og set, at kongen selv har skrevet det?"

"Ja," udbrød hun heftigt, "jeg ser, at han har skrevet det. Hvor er han?"

"Hos enkedronningen," svarede Rantzau.

"Så ved jeg, hvem der har spillet mig den streg," råbte dronningen; "men den skal ikke lykkes!"

Hurtigt gik hun tilbage til sovegemakket, men på et vink af Rantzau og ifølge forudtruffen aftale ilede officererne efter hende og stillede sig på post ved udgangsdørene. Løjtnant Bech tog plads ved døren ind til kongens sal, Eichen ved den dør, der førte ind til kammerjomfruernes gang; men ved denne var der en vindeltrappe, som førte ned til mezzaninen og Struensees værelser.

Uden at lade sig skræmme gik dronningen løs på løjtnant Bech og sagde:

"Af vejen, jeg vil ind til kongen!"

Men han bøjede knæ for hende, løftede hånden og sagde:

"Deres Majestæt, det kan ikke ske! Skån os dog for den hårde nødvendighed at måtte lægge hånd på Deres høje person!"

Så vendte hun sig imod Eichen, idet hun råbte:

"Jeg vil til Struensee!"

Da han blev stående urokkelig og stirrede på hende med sine sorte, tindrende øjne, greb hun ham i brystet, gav ham et stød og råbte:

"De er en nidding, jeg har aldrig holdt Dem for andet."

"Det er mig nu aldeles ligegyldigt, hvad Deres Majestæt tænker om mig," lød hans hånlige svar.

"Find Dem i Deres skæbne, madame," sagde Rantzau. "Klæd Dem på og følg mig! Vognen holder i porten."

"Klæde mig på her, i Deres nærværelse!" råbte dronningen.

"Ja!" svarede Rantzau, idet han stødte med sin stok i gulvet. "Tror De, at jeg, således som De opfører Dem, tør lade Dem slippe mig af syne et eneste øjeblik?"

"Som jeg opfører mig!" udbrød dronningen. "O, man behandler mig som et dyr! Havde jeg kun en kårde eller en dolk ved hånden, så skulle De få noget andet at mærke! Men min broder, kongen af England, vil hævne mig!"

"De må underkaste Dem," råbte Rantzau; "Deres skæbne er uigenkaldeligt afgjort."

Nu løb dronningen hen til vinduet; men Rantzau, som gættede hendes hensigt, sagde:

"Vær så god! De må gerne råbe om hjælp; ingen vil tage notits af det."

"Jeg *vil* tale med Struensee eller Brandt!" råbte dronningen, idet hun forlod vinduet og gik hen til Rantzau.

"De to fugle er allerede nappet og sidder nu ude i Kastellet," svarede Rantzau.

"Så send bud efter Reverdil," sagde dronningen med skælvende stemme.

"Kan ikke ske," lød Rantzaus korte svar.

"Kald von Berger; jeg er syg," sagde hun gysende og sank om på en stol.

"Også den medikus er arresteret," svarede Rantzau spydigt.

Dronningen brast i gråd; men nu kom jomfru Ahrensbach med hendes klæder på armen og sagde: "Deres Majestæt må tage noget på; De forkøler Dem. Det må ske, selv om her var hundrede tølpere i stuen."

"Ja," sagde Rantzau, "lad det ske, for at vi kan få ende på sagen! Vi vil vende ryggen til."

Dronningen rejste sig, gik med jomfru Ahrensbach hen i en krog af stuen og blev der hurtigt klædt på. Derpå kom hun tilbage og sagde til Rantzau:

"Lad von Osten hente! Ellers får De mig ikke af pletten. Med ét menneske vil jeg dog tale, inden jeg føres ud af dette slot. Forbandet være det! Det har altid været en rædsel for mig."

"Von Osten, den pudrede ræv!" svarede Rantzau. "Nå, han er ikke blevet taget, skønt han burde have været det. Eichen, løb over i palæet og hent ham, men rap Dem!"

I den halve time, som hengik, inden von Osten kom, vandrede dronningen frem og tilbage i værelset. Hun var i et sådant sindsoprør, at hun talte højt med sig selv og af og til lod et udråb høre. Imens stod officererne på deres poster som støtter, og Rantzau sad på en stol med stokken under hagen og fulgte hende med øjnene. Hun syntes næsten ikke at have nogen følelse af sine bødlers nærhed, så stærkt arbejdede hendes tanker, og så mange syner drog der gennem hendes sjæl. Til sidst stillede hun sig ved vinduet og så ud i den gryende dag. Skummelt kom morgendæmringen; isnende som den fremtid, der ventede hende, var synet af den snelagte, øde slotsgård.

Endelig kom von Osten, gik hurtigt hen til dronningen og bukkede dybt for hende. Hun bad ham gå med hende ind i hendes kabinet, hvilket Rantzau ikke satte sig imod; men han fulgte efter med officererne, som også derinde stillede sig på post ved dørene. Dog fik dronningen på vejen derind hvisket et par ord til von Osten.

"Er De med i dette oprør?" spurgte hun.

"Nej," svarede han, "jeg har ingen del haft i det."

"Kan De ikke gøre noget for at frelse mig?" spurgte hun videre.

"Nej, Deres Majestæt," svarede han med et skuldertræk. "Deres sag er uopretteligt tabt."

Nu var Rantzau kommet på siden af dem, hvorfor dronningen standsede, så op med et rørende udtryk i sit blege ansigt og sagde:

"Grev von Osten! Jeg ønsker at tage mine børn med mig til Kronborg. Tror De, at De kan udvirke det for mig?"

De skælvende toner af hendes klagende stemme gik selv den kolde, rænkefulde mand, til hvem hun talte, til hjerte. Rørt svarede han: "Jeg skal prøve på det, Deres Majestæt!"

"Jeg må bede Dem udrette Deres ærinde hurtigt!" sagde Rantzau i en skarp tone.

Von Osten gik og kom snart tilbage med det svar fra kongen, det vil sige fra enkedronningen, at hun måtte tage prinsesse Lovisa Augusta med sig, men at kronprinsen skulle blive, hvor han var.

Så var der ikke mere at vente på, alt håb om frelse var udslukt. Jomfru Ahrensbach bragte en pelskåbe og en hat, som dronningen fik på, og så gik hun stille, fulgt af sine vogtere, ned ad trappen til kirkeporten, hvor vognen holdt. På vejen sluttede bonnen med den lille prinsesse sig til hende, og en af hofdamerne, frøken Møsting. Dronningen vendte hende ryggen. Hun havde håbet, at Charlotte Trolle ville være blevet udset til at ledsage hende; hun forstod godt valget af denne dame, som var en protegé af enkedronningen og hende selv højst ubehagelig. Dog græd frøken Møsting, så at selv hun syntes rystet af dronningens forfærdelige skæbne.

Dronningen steg hurtigt ind i vognen, frøken Møsting satte sig ved hendes side og bonnen med prinsessen lige over for

hende. Rantzau trådte hen til vogndøren, blottede sit hoved og sagde med spydig ærbødighed:

"Jeg burde have været Deres ridder på denne fart, madame; men min podagra hindrer mig i det. Jeg må overlade æren til major Castenschiold."

Majoren hilste dronningen, steg ind i vognen med draget sabel i sin hånd.

"Kør!" Sagde Rantzau til kusken, og idet vognen satte sig i fart, råbte han ind i den: "*Adieu, madame!*"

Vognen fo'r ud af porten og rullede i rasende fart langs kanalen og over Stormbroen, omringet og fulgt af tredive dragoner med dragne sabler.

De tog vejen ad Stormgade, langs volden og ud ad Nørreport. Klokken var dengang hen ved ni, det var ganske lyst, og flere så den lukkede karet fare forbi, omgivet af den væbnede eskorte, uden at vide, hvem den førte bort.

Kørslen fortsattes uden afbrydelse og med en sådan hurtighed, at de seks mil til Helsingør blev tilbagelagte på tre timer. Den halve eskorte blev tilbage, fordi dragonernes heste ikke kunne følge med.

Da tårnuret på Kronborg slog tolv, trak de skummende, næsten styrtefærdige heste kareten ind gennem Mørkeporten, som slugte sit bytte. Mange fanger var i tidernes løb blevet ført ind under dens lave hvælvinger, men ingen så ædel og højbåren som denne. Sjældent eller aldrig gav nogen konge så ubarmhjertigt sin hustru i hendes fjenders hænder og sit huses ære til pris for alverdens hån.

19. De røde roser

Den 17. januar kom som en snare over hele den kreds, som havde været i yndest hos Struensee eller stået i noget som helst forhold til ham og Brandt. Over et halvt hundrede personer blev i løbet af morgenen grebet i deres boliger og slæbt ud i Kastellet, og den megen køren og riden, som fangernes transport medførte, vækkede mange af byens indbyggere. De stimlede sammen på gaden, og de vildeste rygter gik fra mund til mund. Det blev fortalt, at nu havde Struensee fuldført sit statskup, og at kongen var blevet afsat og fængslet; men efterhånden udbredte kundskaben om nattens virkelige tildragelser sig, og alle stormede op til slottet. Klokken ti var hele slotspladsen fyldt af mennesker af alle samfundsklasser; de stod hoved ved hoved og fyldte pladsen lige ned til Kanalen.

Da viste kongen sig på altanen over den midterste port med arveprinsen ved sin side, og enkedronningen lod sig se ved et af vinduerne. Nu brød folkets jubelråb løs, og så stærkt et tryk havde længe hvilet over sindene, at det kom med en voldsomhed uden lige. Det var ikke et smukt, fuldtonende leveråb, men et rasende brøl, der rystede luften lig en torden.

Niels Sander, som indtil nu havde ligget i dyb savn, blev vækket af denne orkans brøl. Han sprang ud af sengen, løb til vinduet og stirrede forstenet på folkeskaren, som bølgede, idet man svingede hatte og huer. Han opdagede kongen, som stod på altanen og viftede med sit lommetørklæde, mens råbene lød med dobbelt raseri. Det hele forekom ham at være en vild drøm;

men endelig kom han til samling, fo'r i klæderne, spændte sin kårde om livet, tog sin kappe og hat og ilede ned ad trappen.

Han blev standset på den sidste afsats af sin værtinde.

"Hvor vil De hen, monsieur Sander?" råbte hun, idet hun greb ham i armen. "Bliv De hellere hjemme! De er jo en af ministerens venner."

"Hvad er der sket?" spurgte Sander hende bleg.

"Ih," svarede madammen, "De har nappet Struensee. Både han og hans ven, lille Brandt, sidder nu ude i Kastellet i bolt og jern; dronningen er også blevet arresteret og ført til Kronborg, såmænd er hun så. Hun fortjente nu ikke bedre, som hun førte sig op og red gennem gaderne over skrævs på sin hest ligesom en karl. Der var ingen blufærdighed i hende. Men De er en honnet, ung mand, monsieur Sander, og jeg vil ikke bringe Dem i ulykke. Flygte kan De ikke, da alle stadens porte er lukket; men kom, jeg skal nok putte Dem et sted –"

Videre kom den gode kone ikke; for Sander, som målløs havde hørt på hende, stødte hende til side og fo'r ud på gaden. Han løb hen til Højbro og søgte at bane sig vej gennem mængden; men der følte han sig grebet i armen, vendte sig om og så to kendte ansigter, Frausings og gamle Gjørlings.

"Stop, Sander!" sagde Frausing. "Hvis De sådan bryder på, risikerer De at blive smidt i kanalen. Folk er ikke at spøge med i dag."

"Ha, ha!" lo gamle Gjørling vildt; "se nu, Sander, hvad ende det tog med det doktorregimente! Fanden tog Struensee og dronningen med!"

Sander rev sig løs og forsvandt i mængden uden at sige et ord.

"Han så mig ud til allehånde," sagde Frausing. "Mon han vil storme slottet?"

"Ja," svarede Gjørling, "der sidder jo hans kæreste. Hun er sagtens også arresteret. Nu får de ligge, som de har redet!"

Imidlertid var Sander, idet han uddelte og fik puf og stød, og mange drøje eder blev sendt efter ham, nået over broen og næsten hen til kirken. Der opdagede han Kristian Trolle, som stod på trappen, indhyllet i sin kappe. Han var civilklædt, da han var blevet afskediget med garden og havde ingen ny stilling fået. Det var desuden blevet officererne forbudt at bære den gamle uniform. Sander vinkede ad ham, og det lykkedes dem at bane sig vej gennem trængslen og mødes henne ved Ridehuset, hvor der var menneketomt.

"Dette er forfærdeligt, Kristian!" sagde Sander, idet han greb hans hånd og knugede den. "Du gode Gud, hvad er der blevet af Charlotte? Er hun slæbt bort med dronningen?"

"Nej," svarede Trolle med et mørkt blik og uden at gengælde Sanders håndtryk, "hun er frelst. Jeg talte før med Reutzer; han sagde, at hun kun har fået stuearrest. Man vil næppe gøre hende noget. Der kan ikke bebrejdes hende andet end hendes kærlighed til dronningen; ellers har hun jo holdt sig uden for spillet."

"Ja, Gud ske lov!" svarede Sander. "Men hør, hvor de råber; og den vanvittige konge fryder sig ved sin egen hustrus fald og skændsel; hele byen er blevet til en dårekiste."

"Det vil nok blive galere endnu," sagde Trolle. "Du skulle se at bringe dig i sikkerhed, Sander! De arresterer for fode væk, og jeg vil sige dig, at Eichen er en af håndlangerne; han var med at arrestere dronningen. Bare han ikke nytter lejligheden til at

hævne sig på dig. Det undrer mig sandelig, at du er gået fri; men stol ikke på freden!"

"Å," svarede Sander, "det har ingen nød med mig; jeg er kun en orm i magthavernes øjne, og de kan da ikke arrestere hele departementet. Kunne jeg bare få Charlotte i tale! Jeg tror, at jeg gør et forsøg på at komme ind på slottet."

"Jeg tror, du er gal," udbrød Trolle. "Alle vegne står stærke vagtposter, og det vrimler derinde af soldater. Du vil øjeblikkelig blive taget ved vingebenet."

"Å Gud, Kristian," sagde Sander, idet de standsede ved Stormbroen, "hvad skal der dog blive af os? Nu ligger det hele på gulvet for os."

"Ja," svarede Trolle i en bitter tone, "og for mig med. Jeg kommer næppe frem under det ny regimente; jeg har ladet munden løbe og skoset arveprinsen. Og nu sidder jeg her med Marie, den taske, som jeg har lovet ægteskab; men jeg vil hellere skyde mig en kugle for panden, end jeg vil gifte mig med hende."

"Har du givet hende løftet, så må du vel holde det," svarede Sander; "men dette er en sag for sig, Kristian, og har ikke noget med vor ulykke at gøre. Det er du selv skyld i."

"Så?" udbrød Trolle vredt. "Mon ikke Struensees frække regimente og dronningens letfærdighed har smittet os alle, dig med? Din og Charlottes forlovelse er i grunden en fræk streg, som I burde skamme eder ved. Fader græmmer sig, og moder er ude af sig selv. Når nu min elendighed også kommer for dagen –"

"Kristian," udbrød Sander forbavset og opbragt, "er du ved dine fulde fem? Du taber jo rent hovedet og hjertet med. Men

jeg vil ikke bryde mig om, hvad du der sagde, og Charlotte skal aldrig få det at vide."

"Å, jeg er lige glad," svarede Trolle hidsigt. "Fortæl hende det kun! I bryder eder en god dag om mig, når I kun frelser eder selv. Jeg har intet mere at tabe; spillet er ude for mig. Sig ikke mere! Jeg gider ikke længere høre på dig."

Så rev han sig løs og gik sin vej, mens Sander blev stående og så efter ham, næsten mere rystet af dette stød end af dagens store tragiske begivenhed. Han gik over Stormbroen og derfra atter ind i byen, men ikke tilbage til sin bolig. Her var der imidlertid foregået noget, som i højeste grad forfærdede Sanders værtinde. Et hold soldater på seks mand, ført af en underkorporal og en løjtnant, trængte pludselig ind ad hendes gadedør, hvor en soldat stillede sig på post, mens løjtnanten med det øvrige mandskab trampede videre op. De var af det falsterske regiment, men uagtet disse brave krigsfolk havde indlagt sig så store fortjenester ved at række hånd til den forhadte doktorministers fængsling, lignede de dog i værtindens øjne i deres mørkerøde kjoler med de sorte rabatter og de brandgule maveveste og knæbenklæder sande ilddjævle, udsendt af Hans sataniske Majestæt for at styrte en både smuk og håbefuld, ung mand, den punktligste betaler af alle de lejere, hun nogen sinde havde haft, i ulykke. Hun hørte et brag deroppe, som om en dør blev sprængt, derpå fulgte nogen rumsteren, og til sidst kom løjtnanten løbende ned ad trappen og bankede på hos hende. Hun lukkede straks op og så for sig en slank, ung herre med et par sorte øjne og en skarp, krum næse. Han ser fæl ud, tænkte værtinden, og det gjorde han også, for det var Frants von Eichen, der kom for som en grib at

slå sine kløer i sit offer, Niels Sander. Værtinden var glad ved nu med sandhed at kunne sige, at monsieur Sander var gået ud for over en time siden og ikke vendt tilbage. Ikke des mindre blev huset ransaget fra loft til kælder til stor ulejlighed både for værtinden og hendes andre logerende. Soldaterne fik et indblik i husets interiør og beboernes garderober, som var meget generende især for kvinderne. Underkorporalen, en højst ubehagelig karl og en udpræget type af datidens rå militarisme, gav nogle drøje vittigheder til bedste, som drev skamrødmen op i værtindens kinder. Hun tænkte, at dette var endnu værre end doktorregimentet og protesterede af al magt; men det nyttede hende ikke. Underkorporalen og mandskabet slog sig til ro hos hende, og hun måtte beværte dem. I øvrigt holdt de sig nu stille. De havde taget post i hendes dagligstue, som lå i det nederste stokværk og lige ved gadedøren. De lod stuedøren stå på klem og sad nu der og lurede. Værtinden så i ånden Sander træde ind, og soldaterne styrte ud og gribe ham. Hun gik hele dagen i en sådan spænding, at hun fik en nerverystelse, som hun aldrig senere kom sig efter.

Løjtnanten derimod gik og kom; men hver gang han vendte tilbage, var han mere rasende over, at monsieur Sander ikke havde vist sig.

Frants von Eichen stod nu ved det mål, som han længe forgæves havde higet efter. Han havde allerede i et par måneder været vidende om komplottet, for han var blevet adjudant hos Køller, havde vundet oberstens tillid og til en vis grad hans fortrolighed. Dog blev han, ligesom de andre officerer, først i det yderste øjeblik indviet i planen, og under aktionen var der

naturligvis ingen lejlighed for ham til at sætte sin private hævn i værk.

Køller havde imidlertid straks efter dronningens arrestation taget ham i brug. Han havde således været med ude i Stormgade, hvor han og hans chef havde den fornøjelse at gribe selve formanden for krigsdepartementet, generalløjtnant Gähler, og se hans skønne gemalinde springe ud af sengen i den bare særk. Da disse vigtige fanger var blevet transporteret ud i Kastellet, og Eichen korte derfra med Køller, sagde obersten til ham:

"Vi har brugt os godt, von Eichen, og gjort et dygtigt morgenarbejde: men nu tror jeg også, at vi er færdige. Jeg misunder ellers Eichstedt, at Falkenskjold faldt på hans part. Den hovne karl kunne jeg have haft lyst til at nappe."

"Ja," svarede Eichen. "Listen på fangerne er lang nok; men dog har De glemt én mand."

"Hvem?" spurgte obersten forundret.

"Monsieur Sander," svarede Eichen. "Struensees og dronningens protegé."

"Oho, den lømmel!" udbrød Køller. "Jeg kender ham. Det var ham, der fægtede på de sortes side i teatret og flængede min næse."

"Det har jeg såmænd ikke vidst," svarede Eichen livligt. "Ja, han er en fræk karl."

"Men hør nu," sagde Køller, idet han greb Eichen i armen, "det var jo ham, der tog Deres kæreste, den søde, lille frøken Trolle, fra Dem? I det mindste har jeg hørt nogen snak om det."

"Den sag er ikke til ende endnu," svarede Eichen, idet han blev bleg under næsen og hans overlæbe dirrede. "Derpå tænker

jeg ikke; men det synes mig højst uretfærdigt, at et menneske som han, der hørte til Struensees nærmeste kreds, der blev tilsagt til taffels, ja endog har fungeret som Struensees privatsekretær, skal gå ram forbi, mens adskillige, som stod den hele klike langt fjernere, er blevet sat fast."

"De har ret!" svarede Køller, "De skal have ham! Jeg skal straks på timen udvirke en arrestordre imod ham, og De skal få lov til at udføre den. Hos Dem vil den pinedød være i gode hænder!"

Med denne arrestordre i lommen og fornødent mandskab havde Eichen så skyndt sig til Sanders bolig, men fundet buret tomt.

Sander var imidlertid der, hvor man sidst skulle falde på at søge ham. Han sad ude i Nørregade hos Anna Frausing. I en højst nedtrykt, fortvivlet sindsstemning var han gået ned ad Rådhusstræde, over Gammeltorv og videre ned ad Nørregade, næsten uden at vide, hvor han var. Da faldt hans øjne på Frausings hus, og han tænkte, at, venneløs og rådløs som han nu var, kunne han ikke gøre noget bedre end at søge ind til sin gamle veninde og udøse sit hjerte for hende.

Hun var hjemme og hendes moder hos hende. De var begge forfærdede over nattens tildragelser, og den gamle var ængstelig for sin mand, som havde vovet sig ud. Sander kunne imidlertid nu fortælle hende, at han havde truffet magistratsskriveren på Højbro, og at Frausing havde været hos ham. Roligere ved denne efterretning gik madam Gjørling for at se til sit eget hjem, og således blev Anna og Sander alene.

De talte længe og fortroligt med hinanden. Anna kendte ham ud og ind og vidste, hvorledes han skulle trøstes. Alt koketteri var fjernt fra hende, og hendes stærke vilje gav hende et sådant

herredømme over hende selv, at Sander ikke anede, hvad der rørte sig i hendes hjerte, mens hun sad der og talte så mildt og trøstende til ham. Hun viste sig som det, hun i sandhed var, hans hulde veninde, og disse timer blev for ham som et kvægende vindstille med solskin efter en orkan.

Endelig kom Frausing, som blev glad ved at se Sander.

"Nej," udbrød han, "hvem skulle dog have tænkt for lidt siden, at De ville gøre noget så fornuftigt som at søge ind til os? Nu ser De jo helt blid og god ud. Ja, Anna kan tæmme vilde dyr, ha, ha! Hun har grebet på det. Alle kattene løber efter hende, og selv Tyras, det glubske asen, slikker hendes hånd."

Sander lod sig overtale til at blive til middag og en god tid endnu. Først da mørket faldt på, brød han op og gik ad hjemmet til. Men da han nåede Amagertorv, så han, at der var et stort opløb i Østergade og gik derhen. Nu viste det sig, at Kristian Trolle havde spået rigtigt, da han sagde, at det ville blive endnu galere, end det var om morgenen; nu slog de onde ånder sig rigtig løs. En stor skare matroser og sjovere, væbnet med økser og huggerter, havde samlet sig uden for monsieur Gabels hus i den moralske hensigt at gribe ham og hans letfærdige datter og derefter plyndre og demolere huset. Bordellerne havde jo trivedes slemt under Struensees regimente, og uagtet at mange af de sædelighedens riddere, som nu stormede løs på Gabels hus, var døgenigter og liderlige karle, mente de ny magthavere dog, at deres gerning var fortjenstlig, og lod dem derfor en tid have frit spillerum. De blev ikke tammere ved al den vin, de fandt i kælderen, og de blev bravt ført an af en mand i en fin pels og med en galoneret hat på hovedet. Det var Beringskjold, der i denne nat rasede

som en sand djævel. Han begyndte værket med at knuse lygten over Gabels hus, idet han råbte: "Dette hus gives til pris!" Det var det første, men over tresindstyve huse blev i løbet af fire og tyve timer givet til pris og plyndret, mens de ulykkelige skager blev jaget ud og mishandlet.

Oprørt stod Sander og så på det vilde skuespil. Kanapeer, forgyldte stole og spejle, vaser, sengeklæder, ja endogså kakkelovne blev dels kastet ud ad vinduerne, dels båret ud. Da fik han et puf af en munter matros, som bar den forreste ende af en bærebør og råbte til ham:

"Undskyld, gode herre, vi flytter!"

Derved blev Sander drevet hen til en gadelygte og opdagede ved dens skin sine gode venner Londemann og Clementin.

"Det er oprørende," sagde han.

"Men alligevel uhyre morsomt," sagde Clementin.

"Nå," sagde Londemann, "sagen er skam alvorlig nok. Jeg ser deri folkets majestæt, som har rejst sig i sin vælde og tager hævn."

"Sig hellere Djævelens majestæt," svarede Sander heftigt, "og Fanden kunne aldrig ønske sig nogen bedre repræsentant end Beringskjold, den skurk."

"Tag det med ro, brorlille," sagde Clementin; "dog nu har jeg også fået nok af det; kom, lad os gå!"

De fulgtes ad ned ad Købmagergade, indtil de kom til en vinkælder, som hed *De tre Rømere*.

"Kom," sagde Londemann og standsede, "lad os gå ned og tage vor aftensmad her!"

"Nå, hvorfor ikke," sagde Sander. "Dette er i hvert fald bedre for mig end at sidde alene hjemme."

Der var ikke så få gæster i stuen. Den illumination, som var blevet sat i værk til ære for kongens udfrielse, var nu forbi, og borgerne fandt det ikke mere rigtig trygt at færdes ude på gaden under pøbelens udskejelser. Dog gad de ikke gå hjem, og de kunne trygt slå sig til ro i beværtningerne, da Struensee jo havde givet værtshusholderne ret til nattesæde. De ny magthavere indskrænkede straks den frihed, så at dette var en af de sidste nætter, at Københavns borgere frydede sig ved den.

Sander trakterede og spiste og drak selv af hjertens lyst. Han var i en ophidset stemning og blev til sidst overgiven lystig.

"Ret så, Sander," sagde Clementin. "Nu huer du mig bedre, end da du snakkede om Fanden ude på gaden."

"Nå, Clementin," sagde Londemann, "også vi har været rystet i vort inderste i dag. Det hele er alligevel forfærdeligt; hvilket fald! Husker du, Sander, hvad jeg sagde på ballet om Køllers banditsmil? Jeg følte rigtigt; han havde mord i sine tanker. Å, I skal få at se, de slæber nok Struensee til skafottet!"

"Gør de det," sagde Sander med et mørkt blik, "så vier de sig selv til evig skændsel."

"Og den stakkels dronning, som nu sukker bag Kronborgs skumle mure," vedblev Londemann, dobbelt blød om hjertet ved al den vin, han havde nydt, "hvad vil der blive af hende? Ikke ti tusinde rømere, fyldte til randen, kan udslette dronning Caroline Mathildes billede af mit hjerte. Husker du, Clementin,

det skønne vers i Adresseavisen, da hun for tre år siden var i teatret og blev hyldet med en jubel, som ingen ende ville tage:

Forønskte dag blandt årets første dage,
vi så vor dronning til Thaliæ tempel drage.
Af vivats frydeskrig blev munden aldrig træt,
langt mindre øjet så sig på Mathilde mæt."

"Hold op, Londemann," sagde Clementin. "Sander græder allerede."

"Nej, blive hellere ved," sagde Sander med et strålende blik. "Hvert kærligt ord om dronning Caroline Mathilde er som balsam for mit nedtrykte hjerte. Danmark har aldrig haft bedre dronning end hende."

"Råb det ud på gaden, om du tør," svarede Clementin. "Nå, Sander," vedblev han. "Hvem har ikke, når alt kommer til alt, medlidenhed med hende? Men således som du knytter vi ikke vore hjerter til nogen jordisk dronning; det ville være os, musernes dyrkere, uværdigt. Thalia er vor dronning; hun vil aldrig blive stødt fra tronen, og kunsten vil leve evigt."

"Du er stor i aften, Clementin," sagde Londemann; "men du glemmer, at Sanders dronning og hendes ven tog hans glimrende fremtid og hans velfærd med sig i faldet."

"Vist ikke," svarede Clementin, "da ikke hans gård og vel heller ikke hans brud."

"Nej," sagde Sander, "gården er sikker, og bruden håber jeg at bjerge."

"Det var ret," sagde Clementin, "tab bare ikke modet! Hold bryllup, så snart du kan; og får du din afsked, så træk dig tilbage til din landlige idyl."

"Min afsked," svarede Sander, "den tager jeg selv. Jeg vil ikke tjene de niddinger, som lagde hånd på Struensee og knuste dronningens hjerte. Heller ikke vil jeg endogså kun med et pennestrøg hjælpe til at udslette Struensees store værk. Vær vis på, at det vil nu ske. Alle bånd, som Struensee har løst, vil nu igen blive strammet, og folket vil blive, hvad det var før, en flok af trælle."

"Lad Jordens mægtige om det," sagde Clementin. "Jeg vil være lige glad, om de så annullerer alle Struensees kabinetsordrer. Blev vi en smule gladere ved dem? Der kom kun skade og spektakel ud af det. Lad os bare komme i de gamle folder igen; i dem trives vi bedst."

"Tænk alene på din brud, Sander," sagde Londemann, "og se at få hende frelst."

"Hvordan?" spurgte Sander. "Du ved jo, at vi er bundet til at vente i to år."

"Gør et kup," sagde Clementin med et smil. "Det ligger nu i luften. Tag hende og løb af med hende!"

"Det er lettere sagt end gjort," svarede Sander. Et glimt i hans øjne viste, at den tanke et øjeblik fængede; men han rystede på hovedet og sagde: "Nej, vi må stå ved vort ord, og hun vil aldrig indlade sig på sligt."

"Du må vide det," sagde Londemann. "Der er ellers noget i de øjne – hvorledes skal jeg sige det? Et glimt af den gamle helteånd i slægten? For pokker, Sander, kunne hun overhovedet indlade sig på at trodse opinionen, idet hun forlovede sig med dig eller rent ud sagt – *nedlade* sig til at elske dig, hvorfor skulle hun da ikke kunne gøre det næste skridt?"

"Nej, nej, Londemann," udbrød Sander, "du miskender hende. Hun er dybt følende, varm og trofast, men også øm over sin ære. Hun er ingen Julie."

"Og du ingen Romeo, som det lader," faldt Clementin ind.

"Å," udbrød Londemann, "det er tankeløst af os at ville ophidse Sander til en gal streg. Priset være hans ædle fæstemø for hendes dyd og blufærdighed! Aldrig, Clementin, glemmer jeg det syn, da jeg i går, den skæbnesvangre nat, så hende træde ind i salen som Psyche, og kærlighedens flammer tændtes i hendes dejlige øjne, da hendes blik faldt på ham der! Kom, lad os tømme dette glas til hendes ære!"

Det gjorde de, Sander med blussende kinder og ild i sit blik; og de tømte mange glas. Vinen gød varme i deres blod, gav deres tanker flugt og deres ord vinger. De glemte dagens tragedie og rystede alle sorger af sig; de opfriskede gamle minder fra de dage, da Sander var deres lavsbroder og arbejdede med dem i kunstens tjeneste ved at spille Leander og andre elskovsroller. De fremsagde replikker, den ene tog den anden, og de gav brudstykker af Holbergs komedier, mens de andre gæster standsede al samtale, lyttede til og gav deres

bifald til kende ved håndklap. Til sidst fremsagde Sander følgende replik af et dengang yndet stykke, *Det uventede Møde*:

For evig jeg tilbede skal
den dejlige, som mig indtager,
alene hun, mit hjertes valg,
den skønhed har, den ynde, mig behager.
Omsonst gør Venus selv forsøg hos mig
for elskovsilden i mit bryst at slukke;
o, Rezia, min sjæl, som kun er fuld af dig,
kan ej for nogen anden sukke.

"Det tvivler jeg ikke om," sagde Londemann; "men gå nu først hjem og se at få dig en god søvn."

Sander trykkede hans hånd og gik. Londemann blev et øjeblik stående i sin gadedør og så efter hans ranke, stolte skikkelse, som skred rask ned ad gaden, idet sneen knirkede under hans fødder. Figurens omrids tegnede sig skarpt på den snelagte, hvide grund, over hvilken den gryende dag lagde sit blånende skær. Der var noget isnende ved det syn, eller måske var det kun kulden, som rystede Londemanns ved to gennemvågede nætter og ved så megen sindsuro svækkede nerver; men han gyste, og idet han så Sander forsvinde omkring hjørnet af Købmagergade, tænkte han: Hvilken skæbne mon han går i møde? Gud være med ham!

Så lukkede han døren og søgte sengen; men Sander gik ikke ad hjemmet til for at sove. Så varmt rullede blodet i hans årer, at han indåndede den skarpe frostluft med vellyst. Det var blikstille, og den dalende morgenstjerne blinkede ned til ham fra den klare himmel. Han følte trang til at slippe ud af de snævre gader og røre sig i Guds fri natur, hvor øde den end var.

Når han kun var så heldig at slippe ud. Struensee havde holdt Nørreport åben om natten, men nu var den sagtens lukket og vagtholdet skærpet.

Det viste sig imidlertid, at porten var åben; der rullede netop nogle kareter og et par rustvogne igennem den. Sander gik hen til vagten og spurgte løjtnanten, som stod udenfor, hvad det var for et vogntog.

"Det er dronningens suite," svarede løjtnanten, "og hendes bagage, som sendes efter hende til Kronborg."

"Ja så," sagde Sander, "så skal hun dog have et hof om sig og altså behandles anstændigt."

"Å," svarede løjtnanten, "de kan såmænd holde hende strengt nok alligevel."

"De er vist grusomme nok til at gøre det," sagde Sander. "Hvor forfærdelig hårdt har skæbnen ikke ramt hende!"

"Sandt nok, min herre," svarede løjtnanten, "men det er ikke rådeligt at tale højt om det nu."

Opmuntret ved den sympati for dronningen, som dulgte sig bag løjtnantens ord, bad Sander om tilladelse til at passere.

"Jeg vil kun gå mig en morgentur uden for volden," sagde han.

"Det er imod instruksen," svarede løjtnanten, "men lad gå! Dog må De opgive mig Deres navn, stand og bopæl."

Det gjorde Sander, takkede løjtnanten, hilste ham høfligt og gik hurtigt gennem porten. Så vandrede han videre gennem ravelinen ad passagen til søerne og gik over broen ud i forstaden, dengang kun en gade med to rækker lave, spredt liggende huse. Langt ude var der en beværtning, *Den grønne Lind* kaldet, med en stor, smuk have, hvor han i gamle dage havde

tilbragt mangen smuk sommeraften mod gode venner. Skodderne var endnu for vinduerne, så at folkene formodentlig lå i dyb søvn. Han gik ind i haven og ned til en bænk, som stod ved et bord under et par grantræer i en afkrog, og som ikke var synlig fra huset. Han fejede sneen bort fra bænken og bordet, satte sig der med armene hvilende på bordet og hensank i grublen. Han tænkte:

Løbe bort med hende og påføre hende usigelige lidelser, måske ligefrem sult og nød? Nej, det gør jeg aldrig! Det skulle da være, at de gamle brød deres ord og tvang os til den fortvivlede udvej. Det er såmænd ikke utænkeligt; den kontrakt kan jo også blive annulleret under det ny voldsregimente; jeg venter mig alt muligt af oberstinden; men Charlotte og jeg må holde os passive og først se, hvad den nærmeste fremtid vil bringe. Jeg brænder af længsel efter at få hende i tale; men det lykkes vel nok, når der er kommet lidt mere ro i tingene.

Han udmalede sig deres fremtid, således som den kunne blive, når han havde fæstet bo på Teglgård og levede der som bonde. Han så den lave, stråtækkede gård med de små vinduer for sig. Charlotte sad på bænken under den store rosenbusk ved huset, hvor han så ofte havde leget som barn. Hendes skød var fuldt af røde roser, og hun bandt en krans af dem, idet hun af og til så op på ham med sit kærlige, yndige smil. Aftensolens glans faldt over hendes gule hår og de glødende roser. Han syntes endogså at høre hendes stemme; hvad var det, hun sagde? Men nu sank hans hoved ned på hans arme og han faldt i søvn.

Synet fulgte med ham til drømmenes land, men det blev uroligt og forvirret. En mængde skikkelser viste sig for ham i

tågede omrids. Pludselig viste Beringskjolds lumske ansigt med de glødende øjne sig bag Charlotte, og i det samme forvandledes roserne til en strøm af blod, som fløød ned ad hendes kjole. Dronningen og Struensee kom ilende hen til dem, fulgt af en stor skare mennesker, og blandt dem var der mange kendte ansigter, men ikke Frants von Eichens.

Da mærkede han et tag i sin arm, han vågnede, sprang op og så sin dødsfjende for sig med den dragne kårde i sin hånd.

"Følg mig," sagde Eichen med sin skarpe stemme, "De er arrestant!"

Sander stirrede på ham uden at svare, men slog kappen til side, så at hans kårde blev fri.

"De tvivler?" spurgte Eichen med et grumt smil. "Se, her er arrestordren!"

Han holdt papiret frem. Sander rev det ud af hans hånd, læste det, gav ham det tilbage og sagde:

"Det har sin rigtighed; men da jeg ikke i nogen henseende har forbrudt mig, og De udfører arrestordren, så er det klart, at dette kun er personlig hævn. Kongen har der, naturligvis uden at vide det, givet sit navn til en lumpen streg."

"Jeg vil ikke holde lang snak med Dem," svarede Eichen, "jeg vil kun sige Dem, at mine folk ikke er langt borte; et stød i min fløjte, og de vil være her i et nu."

I dette øjeblik sprang Sander frem, rev sølvfløjten, som hang i en kæde ved et af Eichens knaphuller, af, trådte hurtigt tilbage og sagde:

"Så, nu har De ingen fløjte at spille på, og da jeg ikke kan høre en lyd, så tænker jeg, at Deres folk må være temmelig langt borte."

Det var de også. Eichen, som næsten i et døgn uden nytte havde søgt efter Sander i byen, var endelig, ved at spørge sig for i Nørreports vagt, kommet på sporet. Hidsigt forfulgte han det, men tabte tråden og vendte om. Hans folk var på tilbagevejen, mens han langsomt fulgte efter, forbitret over sit uheld. Da opdagede han det spor, som Sander havde efterladt i sneen, da han gik ind i haven. Eichen fulgte det og jublede i sit hjerte, da han opdagede sit offer. Men tillige forbandede han sin uforsigtighed, at han havde skilt sig fra sit mandskab. At Sander ville vove at modsætte sig en af kongen egenhændigt underskrevet arrestordre, havde han dog ikke tænkt sig. Han holdt lidt fastere om fæstet på sin kårde og stod og stirrede på Sander.

"Nu vil jeg sige Dem noget!" sagde Sander. "Jeg lader mig ikke tage; De skal ikke få den triumf at slæbe mig i hullet. Dog vil jeg nødig slås med Dem. Jeg har lovet Charlotte, at jeg ikke vil smitte mine hænder med Deres blod. Er der et gran af fornuft i Dem, så lader De mig gå. Enkedronningen er vist lige glad, enten hun får min ringhed lagt i bolt og jern eller ikke; hun har sandelig fået sin hævntørst mættet; men hvis De ikke vil høre mig, så –"

I det samme lagde han hånden på fæstet af sin kårde; men inden han fik den draget, fo'r Eichen ind på ham og jog sin kårde gennem hans hjerte. Sander udstødte et råb, gjorde et spring og faldt næsegrus til jorden, hvor sneen farvedes rød af det udstrømmende blod. Han rejste sig halvt, så på Eichen med et bristende blik, sank atter om og udåndede med et suk. Der lå han bleg, mens de røde roser, som han havde drømt om, blussede i sneen omkring ham.

Eichen, som havde drejet sin klinge i stødet og atter trukket den ud, stod med den blodige kårde i hånden og stirrede på liget. Hans første følelse var den mættede hævntørsts fryd; men han kom hurtigt til samling og overvejede, hvad han nu skulle gøre. At vække folkene i huset, føre dem ned til stedet og forklare dem, at fangen selv var skyld i sin død, fordi han truede med at sætte sig til modværge, ville sagtens være klogest. Ved at han vedkendte sig sin dåd, gav han det skinnet af, at han kun af tjenstiver havde handlet, som han gjorde, og altså for så vidt havde en ren samvittighed. Men alle vidste, at han var den dræbtes dødelige fjende og hvor meget han havde at hævne. Hans onde samvittighed lammede ham; tanken om angivelse og en nærmere undersøgelse ængstede ham. Sanders utrukne kårde, som lå under ham, viste, at han ikke var faldet i kamp, men værgeløs myrdet. Et øjeblik tænkte han på at tumle med liget for at give sagen et andet udseende, men pludselig vendte han sig bort og ilede med rædsel derfra, idet han tørrede blodet af klingen med sit lommetørklæde og stak den i skeden. Der var intet menneske at se og alt i huset var roligt; han måtte tro, at han både var kommet og nu gik uset. Når han kun selv tav stille, ville det blive en evig hemmelighed, hvorledes Niels Sander var kommet af dage.

Dertil besluttede han sig altså, gik rask til, indhentede sine soldater tæt ved byen og førte dem tilbage til kasernen. Derpå gik han til Køller og afgav den melding, at monsieur Sander måtte være undsluppet. Han havde i fire og tyve timer ikke været i sit logi og trods al eftersøgning andre steder ikke været til at finde.

"Av," sagde Køller, "der fik De en lang næse! Men jeg kan trøste Dem med, at De ikke ville have fået stor tilfredsstillelse af at nappe ham. Jeg hører, at der ikke er rejst nogen anklage mod ham; men naturligvis, han var vel nok kommet til at sidde i Kastellet en lille tid og suge på labben der!"

Nu vil han blive bedre gemt, tænkte Eichen; der vil blive ligfærd i stedet for brudefærd!

20. Hos den døde

Den næste formiddag sad Charlotte Trolle alene i sit værelse på slottet. Hun var endnu rystet i sit inderste af katastrofen og græd sine modige tårer ved tanken om sin elskede dronnings bratte fald. Så meget rigeligere flød hendes tårer, fordi hun på selve ulykkesdagen havde måttet tvinge dem tilbage. Hun havde dog ikke fået stuearrest. Hun var tværtimod blevet tilsagt til kur hos enkedronningen og der blevet modtaget med nåde. Den havde imidlertid isnet hendes hjerte; for der var blevet sagt ord til hende om at vende tilbage til fornuftige tilstande og vise sig sin familie værdig, som ikke kunne misforstås. Man ventede af hende, at hun ville hæve sin plebejiske forlovelse. Hvor ville hendes moder ikke juble ved efterretningen om Struensees og dronningens fald! Hun var enkedronningen varmt hengiven og ville sikkert få kraftig hjælp hos landets ny regentinde, når det gjaldt at holde adelsskjoldet rent for borgerlige pletter. Mørke og tunge tider forestod, og dog måtte hun med hele denne byrde af sorg og ængstelse på sit hjerte vise et glat ansigt, møde ved taflet, ja endogså gå i teatret! Hvorfor ikke? Kongen havde jo både ved at modtage folkets hyldest fra altanen og ved senere på dagen at køre gennem byen i gallakaret med arveprinsen vist, at dronningens vanære i hans øjne var en triumf. Kongen? Nej, de andre, i hvis hænder han nu var faldet, og som fastsatte hele hans handlemåde. Hoffet havde altså ikke undset sig ved samme dag, som tronarvingens moder var blevet fængslet og bortført som en forbryderske, at gå i teatret! Mon det stykke, der blev opført, *l'Obstacle de l'Amour*, var blevet valgt med

hensigt? Kongen blev modtaget med voldsomme vivatråb og håndklap. Aldrig i sit liv havde Charlotte været så oprørt som i dette øjeblik. Selv om Caroline Mathildes brøde var nok så stor, så var dette dog skamløst. Det er en slet fugl, som besudler sin egen rede, siger ordsproget, og det gjorde de sig nu alle skyldige i, lige fra enkedronningen og ned til den ringeste stodder. Hoffet, folket, alle var vanvittige; ja, det var de, og hun var selv nær ved at blive det. Havde hun nu kun haft sin ven ved sin side og kunnet græde ud ved hans bryst? Hvor mon han var? Hvorledes skulle hun få bud til ham?

Som hun sad og grublede over dette, trådte hendes kammerjomfru ind og meldte madam Frausing. Forundret rejste Charlotte sig; hendes følelser ved at skulle modtage Sanders veninde var ikke behagelige. Hvad mon hun dog ville?

Anna trådte ind uden hast; men hun var bleg og i hendes blik var der noget, som forskrækkede Charlotte.

"Frøken," begyndte hun, men så kvalte sindsrørelsen hendes stemme.

"Gud, hvad er det?" udbrød Charlotte, idet hun hurtig gik hen til hende.

"Jeg har en sørgelig efterretning at bringe Dem," sagde Anna, idet hun greb Charlottes hånd; "Sander –"

"Er der tilstødt ham nogen ulykke? Er han arresteret?" råbte Charlotte.

"Fat Dem på det værste," sagde Anna; "han er død."

"Død!" råbte Charlotte.

"Ja," sagde Anna, "skændigt myrdet, vi ved ikke af hvem."

Charlotte stirrede på hende, brast i en vild latter og sank derpå sanseløs om i hendes arme. Anna gjorde ingen alarm og

kaldte ikke på kammerjomfruen. Hun bar Charlotte hen til kanapeen og lagde hende der, fik fat i et håndklæde, dyppede det i koldt vand og lagde det på hendes hoved. Omsider kom Charlotte til sig selv, rejste sig op og stirrede på Anna, sank tilbage, idet hun gøs; men derpå sprang hun op og råbte:

"Myrdet! Hvor og hvorledes?"

Nu fortalte Anna hende, hvor Sander var blevet fundet død, med et sår i brystet og allerede stiv og kold. Han var først blevet fundet om eftermiddagen. Værten havde kaldt sine naboer til hjælp, de havde lagt ham på en vogn, kørt ham ind til byen og overgivet liget til Nørreports vagt.

"En af vore bryggerkarle kom netop forbi," sluttede Anna, "hørte forklaringen og genkendte ham. Karlen løb hjem til os og fortalte os, hvad der var sket. Frausing og jeg løb forfærdede derud; vi lod ham køre hjem til os og lægge ind i vor storstue."

Charlotte udgød ingen tårer og sagde ikke et ord. Hun gik ind i sin garderobe, kom tilbage i pels og med hat på og sagde: "Kom, lad os gå! Jeg vil til ham."

Anna nikkede og gav hende sin arm. De kom uhindret ud af slottet; men da de nåede Højbro, mødte de Kristian Trolle.

"Hvad, Charlotte," udbrød han, "du her på gaden; hvor vil du hen?"

Da Charlotte stirrede på ham uden at svare, sagde han:

"Ved du noget om Sander? Hvor er han blevet af? Jeg kommer lige fra hans logi; der har han ikke været siden i går morges."

"Sander er død," sagde Anna, og nu faldt Charlotte sin broder om halsen og brast i voldsom gråd.

Det var en lykke for hende, at hendes sorg fik luft i denne tårestrøm; men Kristian blev så rystet ved dødsbudskabet, at

han i det første øjeblik ikke kunne få et ord frem. Han havde angret de bitre ord, han lod falde ved det sidste møde med Sander, og var gået til hans bolig for at tilstå sin uret og få hans tilgivelse. Nu var døden trådt imellem; han var gået fra sin bedste ven i vrede og ville ikke i dette liv få det tilgivende ord at høre fra hans læber.

"Kom, lad os gå," sagde Anna; "folk ser efter os."

Mens de hurtigt gik ad Nørregade til, gav Anna Trolle nærmere forklaring. Han hørte på hende i mørk tavshed, men sagde til sidst:

"Det er unødigt at spørge om, hvem der har gjort det!"

"Har De nogen formodning om det?" spurgte Anna, mens Charlotte gyste.

Trolle gav hende ikke noget svar; men han svor i sit hjerte, at han ville søge at komme morderen på sporet, og hvis han fik sin mistanke stadfæstet, gøre bod ved at hævne sin vens skændige død.

Frausing stod i porten. Han så helt forvirret og modfalden ud, men fik dog de ord frem: "Gud styrke dem!" Anna skimtede sine forældre og nogle af naboerne inde i dagligstuen, hvorfor hun undgik dem, men måtte så føre Charlotte og hendes broder lige ind i storstuen.

Sander lå på det store bord, som stod midt i stuen, ganske som han var blevet fundet, men indhyllet i sin kappe, dog var hans ansigt udækket. Han var smuk i døden; ingen sygdom havde udtæret og vanheldet hans træk, som var stivnet i hele deres livsfylde, og de var trods hans voldsomme død kommet til ro, idet han udåndede; der var fred over hans blege åsyn.

Anna fjernede sig og lod de to søskende blive alene med den døde. Der kom intet voldsomt udbrud af sorg fra Charlotte. Hun gik hen til bordet, så på sin vens stivnede træk med tåreløse øjne, strøg håret fra hans pande og trykkede et kys på den. Men Kristian græd og hans sorg var så heftig, at det trods hans venskab for Sander ville have undret Charlotte, hvis hun ikke havde været så ganske optaget af at gætte den rædselsfulde gåde: døden. Dog blev hun omsider revet ud af sin forstenelse, og en ny tårestrøm lettede hendes hjerte. Til sidst blev de begge roligere; han fik hende ind i et sideværelse, til hvilket døren stod åben, og sagde til hende:

"Nu har du set ham; lad mig nu føre dig tilbage til slottet."

"Nej," svarede hun roligt, men fast, "jeg bliver her."

"Her hos Frausing?" udbrød Kristian.

"Ja," svarede hun, "hvis de vil have mig. Jeg viger ikke fra ham, førend han er gemt i jorden."

"Men hvad vil enkedronningen sige?" spurgte Kristian.

"Det er mig aldeles ligegyldigt," svarede hun. "Gå nu ind til Frausing og spørg dem, om jeg må blive her."

Det gjorde han, og hun blev alene med sin døde ven. Da Kristian meddelte Frausing sin søsters ønske, svarede Anna: "O, inderlig gerne!" og Frausing sagde: "Frøken Trolles nærværelse er en ære for vort hus, endskønt hun ikke bliver her for vor skyld."

Så talte de om drabet, og Trolle fik at vide, at ligsynet allerede var blevet afholdt.

"Der er ikke fremkommet den mindste oplysning om, hvorledes det er gået til," sagde gamle Gjørling, "så der kan

næppe blive gjort noget videre ved den sag; men en traurig historie er det"

"Det undrer mig ikke," sagde Annas moder koldt, "at det har taget en brat og sørgelig ende med Sander. Han var alle sine dage vild og ikke som andre mennesker."

"Ikke et ondt ord om ham nu, madam, da døden har lukket hans øjne og hans mund," udbrød Frausing forbitret. "Han var en retsindig og god mand, det siger jeg. Og det skal være min bøn hver dag, at hans morder må blive opdaget, rettet, parteret og stejlet!"

I dette øjeblik lagde Anna sin hånd i sin brave ægtemands og lovede ham i sit hjerte noget, som hun holdt til sit livs ende. Kristian Trolles øjne funklede; men han tav. Han skjulte omhyggeligt for alle den hævnplan, som han allerede havde lagt.

Charlotte fik lov at blive, hvor hun var. Vel kom en af enkedronningens hofdamer kørende og affordrede hende forklaring over hendes bortgang uden tilladelse; men det hele endte med, at hun fik den afsked, som hun ønskede. Man sendte hendes bagage til Frausings og var glad over, at man var blevet hende kvit.

Charlotte syslede så med sin døde ven og hjalp selv at lægge ham i kisten. Hun viste i sin sorg en sjælsstyrke, som undrede alle, der var om hende. Jordefærden foregik en morgenstund tidligt i al stilhed. Følget var meget lille, men Londemann var dog med. Efter jordefærden fulgte han hjem med Frausing og fik en lang samtale med Charlotte Trolle i enrum. Den rystede hende dybt, og hendes tårer flød rigeligt. Hun fik en meddelelse om de sidste timer af Sanders liv. Hidtil havde hun

ikke kunnet følge ham længere end til det øjeblik, da han forlod Frausings. Nu var hun med, indtil den sidste morgen gryede, og han gik ud for at falde for morderhånd. Da forsvandt hans spor i mørke; men hun ønskede ikke at få sløret løftet. Ingen var nærmere til at gætte, hvem morderen var end hun; men hun havde en anelse om, at hendes broder pønsede på hævn, og hun tænkte med gysen på den mulighed, at også han kunne sætte livet til.

Men ved at tale med Londemann fik hun tillige et langt dybere indblik i Sanders karakter og fortid. Londemanns varme, begejstrede ord stillede hende Sanders værd endnu klarere for øje; men samtidig følte hun også skarpere, hvilket svælg der havde været mellem ham og den samfundskreds, hvortil hun hørte; hvor stærkt udsat deres lykke og fred ville være blevet af alle hindringerne, hvis han havde levet, og at det måske var bedst for ham, at jorden nu gemte ham.

Hun blev endnu et par dage hos Frausings, inden hun rejste hjem til Kjærsgård. Det var et underligt samliv, de førte med hinanden, disse to, som begge havde elsket Niels Sander. Der syntes at være en stiltiende forståelse imellem dem, og hos Charlotte mærkedes ikke spor af skinsyge. Anna vogtede på sig selv, bragte aldrig Sander på tale og viste sin sorgfulde gæst al ærbødighed. Hun tænkte sig ikke muligheden af, at det kunne komme til nogen forklaring mellem dem, og dog skete det. Da de den sidste aften sad alene sammen, sagde Charlotte:

"Nu hjertelig tak, kære madam Frausing, for al Deres godhed! Jeg har været Dem til megen ulejlighed; men," tilføjede hun, idet hun så på Anna med sine store, klare, sorgfulde øjne, "jeg ved nok, at De ikke har gjort det alene for min skyld."

"Hvad mener De?" spurgte Anna, idet hun rødmende så op.

"Jeg ved," svarede Charlotte roligt, "at han var Deres ven, før han blev min. De havde ham engang kær; hvis han var blevet ved Dem, så havde han vel nu været i live og måske lykkelig."

"Gud, kære frøken Trolle," udbrød Anna i stor forvirring, "hvor kan De dog sige sådan noget! Sander elskede mig ikke, og jeg ville desuden aldrig have kunnet tilfredsstille ham."

"Jeg kan roligt sige det," svarede Charlotte, "fordi jeg ved, at han elskede mig."

"Ja," sagde Anna, "han kunne ikke nøjes med mindre end det bedste."

"Det bedste?" udbrød Charlotte med et svagt smil. "Han elskede mig, og dermed er alt sagt. Kun Gud ved, hvem af os der er bedst; jeg tænker, at det er Dem. De har været en god, lydig datter, og De er også, kan jeg mærke, blevet en god, trofast hustru. Jeg derimod satte mig op mod mine forældre og trodsede alt for at vinde lykken. Nu har jeg lidt skibbrud, og min ven ligger i jorden. Det er vel egentlig mig, der er skyldig i hans død," føjede hun gysende til.

"Jeg ved, hvad De mener," sagde Anna, "men jeg kan ikke tro det."

"Og min stakkels broder er faldet i slette hænder og bliver ulykkelig," sagde Charlotte. "Jo," føjede hun bittert til, "vi har rigtignok gjort vore forældre glæde! Men nu bliver der da kun én mesalliance i familien!"

"Kære frøken Charlotte," svarede Anna, "at en så ædel og evnerig mand som Sander blev optaget i deres familie, kunne da umulig gøre den ringere."

"Ak, min kære," sagde Charlotte. "De regner med gale tal! Alt afhænger af blodet; det kan dække over de værste laster; men ingen dyder kan opveje det, hvor det mangler. Nu," føjede hun til med et suk, "rejser jeg hjem for at blive forligt med mine forældre. Jeg vil blive modtaget af dem som en fortabt datter, som Forsynet har reddet fra nedværdigelse og elendighed. Kan De ikke forestille Dem, hvad jeg vil få at høre? Jeg vil dele skæbne med min dronning, hvis ære nu bliver slæbt gennem skarnet."

"Jeg kan ikke tro," svarede Anna, "at Deres forældre kunne være så grusomme."

"Jeg ved det ikke," svarede Charlotte med blussende kinder og et funklende blik; "men jeg vil ikke høre det! Lader de ikke min dronning og min ven i fred, så går jeg min vej."

Så brast hun i gråd og sagde: "Gid jeg lå i jorden ved Sanders side! Jeg ville gerne være, hvor han nu er; jeg tror, at han har det godt, for jeg ved, at han altid bad sin morgen- og sin aftenbøn."

"Tænk ikke på døden," sagde Anna, "det kan endnu blive godt for Dem."

"Nej aldrig, hvorledes det end ellers går mig," svarede Charlotte. "Jeg har nu kun ét ønske: at Gud vil unde mig endnu en gang i dette liv at gense min elskede dronning."

21. Ved fuglestangen

Ikke i et århundrede havde der hersket et sådant røre i København som i disse dage. Hver dag skete der noget, som holdt folket i ånde, og det jublede ved ethvert tegn på, at de tro israelitter var blevet udrevet af Hamans kløer, som det hed i et af de mange skandskrifter, som nu myldrede frem.

Allerede søndagen den 19., inden den almindelige takkegudstjeneste var blevet påbudt, opsendte de fleste præster frivilligt takkebønner for kongens underfulde frelse, og folket opfordredes til at hade og forbande dronningen. Enkedronningen og arveprinsen pristes i høje toner som kongens og landets befriere, mens Rantzau, Køller og Eichstedt blev besunget som helte i kæmpevisetone.

Kristian Trolle mærkede overalt, hvor han kom frem, at Sanders mord, som under roligere forhold ikke ville have undladt at vække opmærksomhed, nu forsvandt som en dråbe i folkestemningens oprørske hav. Alle hørte med den største ligegyldighed, at studiosus Sander var blevet fundet dræbt ude på Nørrebro. Desuden indså Trolle, at selv om det lykkedes ham at sætte justitsen i bevægelse, kunne sagen trække længe ud, og enden kunne, selv om morderen blev opdaget, endda blive, at man lod ham slippe. De ny magthavere ville sikkert holde deres hånd over Eichen, som havde været et af deres redskaber ved revolutionen; og at Eichen var manden, nærede han ingen tvivl om.

Dog burde han have vished, og han gav sig derfor nu til for egen regning at undersøge. Charlottes elskværdige, letsindige,

men rigtignok flinke broder blev i et nu til mand. Han styrede mod målet uden at vakle og udviste en skarpsindighed, som ville have gjort en politispion ære.

Han gik ud til *Den grønne Lind*, lod sig vise stedet, hvor Sander var blevet fundet, og gav sig i snak med folkene. Længe fik han ikke noget ud af dem; havde de set eller hørt noget, så ville de ikke være ved det. Det var, tænkte Trolle, almuens sædvanlige frygt for at blive indviklet i en farlig sag, som lukkede munden på dem. Dog fik han ved sit krydsforhør en tydelig følelse af, at de ikke var så uvidende, som de lod. Som han sad og grublede over, hvorledes han skulle få dem til at rykke ud med sproget, faldt hans øje på værtens tiårige søn, som stod og gloede på ham med åben mund.

"Så du måske noget, søn?" spurgte Trolle, idet han pludselig greb drengen i armen.

"Ja," svarede barnet forskrækket, "jeg så det!"

"Hvad så du, din hvalp?" råbte faderen, idet han langede drengen en på øret. Men Trolle puffede manden til side og sagde:

"Nu kan det ikke nytte eder længere at lyve; men bliv ikke bange! Jeg skal ikke melde eder og bringe eder i nogen forlegenhed."

"Jeg har ikke løjet," svarede manden; "jeg lå og sov, da Jens kom og vækkede mig og fortalte mig det. Det hele gik nok ellers for sig som et lyn, så selv om jeg havde været oppe og i klæderne, ville jeg ikke have kunnet hindre det."

"Godt, jeg vil tro Dem," svarede Trolle; "men lad nu kun lille Jens fortælle!"

Det gjorde da Jens, og da han var en opvakt dreng, gav han på sin barnlige vis en meget tydelig skildring af den hele blodige scene. Trolle fik at vide, at der ikke havde fundet nogen kamp sted, og at Sander var blevet skændigt myrdet og derefter forladt, uden at morderen havde så meget som undersøgt hans sår. Ved at udfritte drengen fik han et nøjagtigt signalement af morderen og en skildring af hans uniform. Nu var der ingen tvivl mere mulig; Eichen var gerningsmanden. Trolle gav drengen en daler og gik tilfreds hjem.

Han overvejede nu, hvorledes han skulle tage sagen; men lejligheden kom af sig selv. Et par dage efter blev nemlig fodgarden genoprettet og drog under folkets jubel med klingende spil ind på Kristiansborg. Til ære for denne tildragelse gjorde gardens officerer et gilde hos byens første restauratør Marschal. Trolle, som igen havde fået sin løjtnantspost, og Eichen, som på grund af sine fortjenester den 17. var avanceret til kaptajn, deltog begge i gildet. I øvrigt var også officerer af andre regimenter indbudt og blandt dem kaptajn Malleville. Gildet var til ende, og alle brød op; men Malleville, som gerne blev rørende, når han havde en tår over tørsten, holdt på Eichen og ville endelig drikke dus med ham. Dragonritmester von Grabe, som før havde tjent i den opløste hestgarde, og som var en gammel ven af Malleville, kom til, og Eichen lod sig overtale til at blive.

Mens de tog plads og lod sig bringe vin, stod Trolle ved døren og lavede sig til at gå, men tøvede dog. Han havde sine grunde til at ønske at komme med i det lag, men han kunne dog ikke godt trænge sig på. Da fik Malleville øje på ham og råbte i sit overstrømmede lune:

"Løjtnant Trolle, vil De være med til at tømme endnu et par flasker? Kom! Så bliver vi fire og udgør en hel kvadrille."

Trolle modtog med tak indbydelsen, gik hen til bordet og tog plads lige over for Eichen, hvis mørke blik udtrykte hans levende misnøje med denne forøgelse af selskabet. Hans skarpe træk og skumle blik dannede den mest skærende modsætning til hans genbos lyse, åbne, frejdige ansigt; men mildt var udtrykket denne aften ikke. Der var et glimt i Trolles øjne og noget stålsat ved hans smil, som gjorde Eichen ilde til mode. De to andre herrer hengav sig uden sidetanker til dyrkelsen af Bakkus i godt kammeratskab. Malleville, som havde skilt sig af med sin letfærdige kone, levede et lystigt ungkarleliv. I sit ydre var han pillen som et æg, havde sirlige manerer, hans fine, sydlandske træk var meget bevægelige, og hans brune øjne spillede af liv. Hans genbo derimod, ritmester Grabe, var en solid mecklenburger, firskåren og drøj. Hans rødlige hår, blege, oppustede ansigt og lyse, dorske øjne gjorde ikke noget tiltalende indtryk, men ville dog have vakt forestillingen om et fredeligt temperament, hvis ikke ar, af hvilket det ene over kinden var meget dybt, havde vidnet om hans blodige færd. Han var en duellant af første skuffe, vidt kendt og frygtet.

"En glorværdig dag denne," udbrød Malleville, da han havde fyldt sine gæsters glas. "Det var en sand øjenlyst at se garden rykke ind. Nu begynder der dog igen at blive anstændigt på slottet; før lignede det en kro, fuld af landstrygere og svin. Hestgarden bliver da sikkert også genoprettet."

"Vist gør den det," sagde von Grabe med et nik; "men vi skal have heste, og det tager tid."

"Nå," sagde Malleville, "andet mangler der heller ikke. Vel dekreterede Struensee, at al memoire om garden skulle udslettes af hæren, men han glemte at brænde fanerne og uniformerne, ha, ha! Folkene kan straks krybe i klæderne og regimentet rykke ud med fuld glans. De førte Deres kompagni smukt, von Eichen!"

Eichen bøjede hovedet, men gav intet svar; Kristian Trolles stirrende blik fængslede ham dæmonisk.

"Ja," velblev Malleville, "nu er det igen moro at leve her i København. Den 17. januar har renset luften som en velsignet torden. Som kammerherre Suhm siger i det prægtige brev, han har skrevet til kongen: "Hvo ophøjer og ærer ikke denne herlige nat? Tilkommende Homerer og Virgiler vil besynge dig. Så længe danske og norske helte er til, skal Julianes og Frederiks ros vedvare" – og som et poet skrev:

Julianes ros, så længe Verden står,
langt Semiramiders overgår.

Det er storartet, skønt! Men, mine herrer, der er ingen humør i Dem i aften; og De, Trolle, har jo endnu ikke rørt Deres glas. Kom, nu vil vi som brødre drikke på godt kammeratskab."

De tog deres glas, Trolle klinkede med Malleville og Grabe, tømte det og satte det fra sig.

"De klinkede ikke med von Eichen," sagde Malleville.

"Nej," svarede Trolle, "jeg drikker ikke med den herre; jeg vil intet kammeratskab have med ham."

Eichen, som havde løftet sit glas for at klinke med Trolle, satte det fra sig, idet han så til ham med et sky blik.

"Oho!" udbrød Malleville. "Jeg dosmer, som glemte, at de to herrer have været på en spændt fod. Jeg har hørt noget om den

historie, Trolle! De holdt nok med Deres søster; men von Eichen er jo i den sag den fornærmede part. Det var smukt af ham, at han ville drikke med Dem, og meget uforsonligt og fornærmeligt af Dem, Trolle, at De afviste ham så brusque."

"Jeg kan ikke tro," svarede Trolle langsomt og med vægt, "at det var kaptajn von Eichens alvorlige mening at drikke broderskab med den myrdede Niels Sanders svoger; han vover ikke en sådan tilnærmelse."

"Eichen," udbrød Grabe, idet hans sløve øjne fik liv, "lader De den sidde på Dem?"

Eichen blev dødbleg, men sagde ikke et ord.

"Trolle," sagde Malleville, "har De sluttet Dem til os for at yppe strid? Hvis De ikke gør Eichen en undskyldning for de stærke ord, De der brugte, så –"

"Jeg forlanger det ikke," sagde Eichen uventet sagtmodig. "Løjtnant Trolle har siden monsieur Sanders ulykkelige død været i en næsten utilregnelig sindstilstand; jeg vil ikke tage det så nøje med, hvad han siger."

"Trolle er min sjæl ikke gal," sagde Grabe; "og han sagde: vover ikke! Deri ligger en beskyldning for kujoneri."

"Det vel ikke," sagde Trolle, "skønt den mand, som stjæler sig fra sine egne gerninger, tør man tiltro alt; men kaptajn von Eichens egen samvittighed må have sagt ham, hvorfor jeg brugte dette udtryk."

"Forklar Dem nærmere. Trolle," sagde Malleville; "hvad mener De?"

"Å," sagde Eichen med et sygeligt smil, "jeg gætter, hvad han mener. Han tror, at jeg har dræbt monsieur Sander. Jeg blev nemlig kommanderet ud for at arrestere ham; men jeg fandt

ham ikke. Han må være raget i klammeri med nogen, som har gjort det af med ham."

"Hvad siger De til det, Trolle?" spurgte Malleville.

"At kaptajn von Eichen er en løgner og en skurk," svarede Trolle med et funklende blik.

De sprang alle op, og Grabe råbte:

"Gudsdød, den sag kan kun afgøres på én måde!"

"Naturligvis," sagde Eichen uventet fattet og rolig, "De må give mig oprejsning, Trolle! Behag at opgive tid og sted."

"Lad det være i morgen tidlig klokken otte ved fuglestangen nord for Jagtvejen, om det passer Dem," sagde Trolle.

"Ganske som De vil," svarede Eichen. "Vil De være min sekundant, Malleville?"

"Ja," svarede Malleville, "jeg bør stå ved deres side; det er jo mig, der ved min taktløshed har bragt Dem i denne klemme."

"De har intet at bebrejde Dem," sagde Trolle. "Denne affære er uundgåelig. Jeg ville have fremtvunget den, om jeg så skulle være blevet nødt til at give kaptajn von Eichen en ørefigen for fronten af hans eget kompagni. Ritmester von Grabe, vil De gøre mig den ære at være min sekundant?"

"Med største fornøjelse," svarede ritmesteren. "De er en mand, som går lige løs på målet, og det har min respekt."

"Hvilke våben vælger De, Trolle?" spurgte Malleville.

"Pistoler," svarede Trolle.

"Pistoler?" udbrød kaptajnen. "Det er en fordømt ny, engelsk skik og meget morderisk."

"Jeg er blevet noget engelsk under dronning Caroline Mathilde," svarede Trolle. "Gud skærme hende og forbandet være hendes fjender!"

"Trolle!" råbte Malleville, idet han forskrækket løftede sin hånd.

"Det er oprør!" sagde Eichen med dirrende stemme.

"Vil De måske angive mig, Malleville, for at hytte Deres ven, von Eichens skind?" spurgte Trolle.

"Det vil kaptajn Malleville ikke gøre," sagde Grabe med vægt; "men, løjtnant Trolle, det var en meget uklog ytring af Dem og ganske overflødig. Hvad har dronningen med denne sag at gøre?"

"Mere end De tror," svarede Trolle skarpt. "Altså pistoler, og jeg foreslår en distance på femten skridt for opstillingen. Vi avancerer hver fem skridt –"

"Kun femten skridts distance!" udbrød Malleville, "det er fordømt morderisk!"

"Jeg frafalder min ret til det første skud," sagde Trolle; "lad os skyde begge på en gang."

"Så bliver der balance i tingen," sagde Grabe, "og der er intet at indvende imod det."

"Mine herrer," sagde Malleville i en ængstelig tone, "er det umuligt at udjævne denne strid?"

"Ganske umuligt," svarede Trolle.

"Grabe," sagde Malleville. "De er mit vidne på, at jeg har søgt at mægle."

"Og på," sagde Eichen, "at løjtnant Trolle på en uhørt fræk måde har væltet sig ind på mig og tvunget mig tit at værge for min ære. Men lad os ikke spilde flere ord på sagen. Jeg går ind på de af min modstander foreslåede vilkår."

"Så er alt i orden," sagde Grabe. "Om de herrer så synes, vil jeg skaffe våbnene. De kender mine pistolers renommé og ved, at

jeg er en samvittighedsfuld mand i æressager."

Dette forslag blev modtaget, og derpå bad Eichen Malleville om at gøre ham følgeskab hjem til hans kvarter; men Malleville svarede: "Jeg skal straks komme. Jeg ønsker at diskutere sagen under fire øjne med min kollega."

"De vil træffe mig i mit logi i Store Kongensgade," sagde Trolle til Grabe, og derpå gik han; Eichen var allerede ude af døren.

Malleville fik en frisk flaske vin, fyldte glassene, tømte sit og sagde derpå:

"Grabe, dette er en fordømt alvorlig sag."

"Jeg skulle mene det," svarede Grabe usædvanlig livlig. "Det går på livet løs. Endelig får vi da en ordentlig rencontre; det er nu længe siden. Vi går her og rådner i disse fredelige tider; vi bliver til spidsborgere. Hvad lærte vi at fægte og skyde for, når vi ikke engang tør værge for vor egen ære? Slagsmål har vi haft nok af, som for eksempel bataljen i teatret i fjor. Ét er at gå på som et vildt bæst, et andet at arrangere affæren forstandigt og net. Ved en regulær duel er der noget delikat, som distingerer den fra det plumpe: den er et stykke galanteri, Malleville!"

"Godt nok, Grabe," svarede Malleville; men Grabe var nu kommet på sin kæphest og lod sig ikke så let standse.

"En morder," vedblev han, "farer på som et vildt dyr; men en brav duellant går metodisk til værks og dræber ligesom lægen, ha, ha, efter regler."

"Apropos," faldt Malleville ind, "vi bør tage regimentslægen med, jeg mener Wolff."

"På ingen måde," svarede Grabe. "Wolff er en nathue. Vi risikerer, at han løber til Haxthausen og melder sagen."

"Jeg sidder netop og tænker på," sagde Malleville, "om ikke min samvittighed byder mig at gøre netop det."

"Malleville," svarede Grabe med megen alvor. "De er min ven; men hvis De gør Dem skyldig i et sligt forræderi og forpurrer denne smukke affære, så nødsages jeg til at udbede mig æren af Deres nærværelse et eller andet sted, men lad det blive på stikkårder!"

"Grabe," udbrød Malleville, "De er en sand blodhund!"

"Vist ikke," svarede Grabe med et bredt smil, "jeg er det fredeligste menneske under solen, når ingen træder mig for nær."

"En duel, som den, vi nu går med til," sagde Malleville, "er det rene myrderi. Kården giver en smuk lejlighed til at vise ens våbenfærdighed; men at stille sig op i en afstand af kun femten skridt som en skive –!"

"Metoden er ligegyldig," svarede Grabe. "Der har stået lige så morderiske dueller på kårder, udfægtet hånd i hånd. Ja, jeg har hørt en historie om to herrer i gamle dage, der havde drillet hinanden så længe, at de måtte have en ende på det. Så krøb de ind sammen i en stor tønde og duellerede der. De blev begge på pladsen, det vil sige i tønden; hvad siger De til det?"

Da Malleville blev siddende tavs, vedblev Grabe:

"Ser De nu, om Trolle mener jeg, at han er en mand, der kunne gøre sligt, og han har åbenbart noget at hævne. Jeg tør dø på, at von Eichen har myrdet monsieur Sander. Han er en skummel karl; jeg tiltror ham alt. Den onde samvittighed stod skrevet ham i ansigtet, og tænk så på, hvilken mærkværdig sagtmodighed han lagde for dagen og søgte at slippe fra det. Måske kan Trolle ikke bevise, hvad han ved, eller han mener, at

retten har for langsom en gang. Så holder han selv justits, og det kalder jeg ædelt og bravt."

"Affæren kan komme til at svie slemt til os, Grabe," sagde Malleville.

"Å, hvad," svarede Grabe, "det er jo ikke sagt, at udfaldet bliver dødeligt; men i værste fald får vi kun en smule arrest, voila tout!"

Malleville gjorde nu ingen flere indvendinger, og de skiltes. Malleville gik til Eichen og fandt ham i en urolig sindsstemning, som ikke huede ham. Han gjorde Eichen ligefrem det spørgsmål, om han måske dog var skyld i Sanders død; men Eichen fastholdt sin nægtelse af det og sagde:

"Jeg tror, at jeg går til chefen og melder ham sagen."

"Ja," svarede Malleville, "når De virkelig har en god samvittighed, så tilråder jeg Dem at gøre det."

Men Eichen mente det ikke alvorligt, for han frygtede naturligvis den undersøgelse, som ville følge på.

"Nej," sagde han til sidst, "det vil ikke nytte noget. Trolle vil vedblive at forfølge mig, og hvis jeg nægter at slås med ham, vil min stilling ved regimentet blive uholdbar. Så er det bedre at springe i det og få en ende på sagen." –

Imens sad Trolle hjemme i sin faders gård i Store Kongensgade, ivrigt sysselsat med at skrive to breve. Det ene var til Charlotte og ganske kort; til hende var ingen lang forklaring nødvendig. Han takkede hende for al den kærlighed, hun havde vist ham, og tog afsked med hende, måske for dette liv, men i hvert fald for lang tid.

Sværere faldt det ham at skrive det andet brev, som var stilet til hans forældre. Her måtte han gøre rede for hele sin stilling

og afsløre sit forhold til Marie Reutzer. Dernæst gjorde han udførligt rede for, hvorledes han havde fået vished om, at det var Eichen, der havde myrdet Sander.

"Jeg indrømmer," skrev han til sidst, "at jeg har været meget letsindig og gjort eder stor sorg. Jeg har bundet mig ved et fast løfte til en letfærdig kvinde, som jeg foragter, og har sat et barn i verden, som jeg anbefaler til eders medlidenhed; men dette undtagen ved jeg ikke af, at jeg har sat nogen plet på vort gode, gamle skjold. Hvad jeg nu vil gøre, det regner jeg mig til ære. Jeg vil hævne Charlottes ven og den mand, der har været som en broder for mig. I stødte ham fra eder; men det skal siges til hans ros i hans grav, at hvis I havde modtaget ham med kærlighed, ville I have vundet en søn, som ville have gjort eder mere ære og glæde end han, som bærer eders navn, og som skriver dette." –

Klokken seks kom Grabe kørende i en postvogn og havde pistolkassen med sig. Han fandt hos Trolle et rigeligt morgenbord, og dette syn satte ham i godt lune.

"Det må jeg lide," sagde han, idet han satte sig til bordet og tog servietten under hagen; "det duer ikke at gå til en slig affære med en tom mave. Hvilken dejlig skinke og dyrekølle! Nå, Trolle, den omhu, De har sørget for anretningen med, viser mig, at De er ved godt mod."

"De må gerne føle min puls," svarede Trolle, idet han satte sig og skænkede i glassene.

"Er ikke nødvendigt," svarede Grabe, "jeg ser, at Deres hånd ikke ryster. De spildte ikke en dråbe. Nu vil vi drikke på god lykke!"

"Tak," sagde Trolle, idet han stødte sit glas mod Grabes og derpå tømte det. "Jeg har aldrig været bange for at dø; et pust, og visen er ude!"

"Stop," sagde Grabe, "så let slipper man ikke altid. De kan komme derfra som en krøbling og endda leve. Jeg siger: *fix oder nix!* Sejr eller død!"

"Jeg føler mig aldeles sikker på, at jeg vil fælde min modstander," sagde Trolle.

"Ej," udbrød Grabe, "havde hver mand i den danske armé Deres humør, så ville den være uovervindelig. Men sig mig nu en ting, har De truffet forberedelse til Deres flugt? Jeg kan se på Dem, at det har De ikke. En vovehals som De tænker aldrig på retræten; men jeg har tænkt for Dem. Jeg har lejet vognen for tre dage og til at køre, hvorhen De vil. De er da forsynet med penge?"

"Ja rigeligt," svarede Trolle. "Jeg kan let nå til Berlin, og min fader vil så sende mig remisser. Slipper jeg vel fra det, går jeg i prøjsisk krigstjeneste."

"Ja," sagde Grabe med et suk, "De kan sagtens, som har en rig fader i ryggen. Jeg havde aldrig andet at stole på end min egen hånd og mit vid; men nyt nu tiden og pak Deres kuffert!"

Det gjorde Trolle, og da han var færdig, tog han en ring af sin finger og rakte Grabe den. Det var ikke den ring, som Marie Reutzer omtalte på maskeballet, men et gammelt arvestykke, i hvilket der var indfattet en diamant.

"Tak," sagde Grabe, idet han tog den og undersøgte den; "det er en meget kostbar ring."

"Ja," svarede Trolle med et smil, "De kan godt købe et par bøndergårde for dens værdi; men tag den og gem den til venligt

minde om mig!"

De var på pletten til den fastsatte tid, de kom først. Stedet var ganske øde og lå omtrent der, hvor nu Tagensvej er. På grund af den afsides beliggenhed var det oftere brugt til dueller. I øvrigt stod der trods navnet ingen stang, men der havde for nogle år siden været en, som blev brugt af kongens falkonerer til at dressere falkene på.

De måtte vente næsten en halv time; men endelig, da solen allerede var over horisonten, hørte de en vogns rumlen; den kom hurtigt til stedet, og Eichen og Malleville steg ud af den. Begge parter hilste meget ceremonielt på hinanden, og sekundanterne skred til værket. Grabe tog pistolerne frem, og Malleville efterså og ladede dem. Derpå valgte de et strøg på marken, som vinden havde holdt temmelig frit for sne, og afskridtede afstanden således, at solen blev lige delt mellem duellanterne. Disse indtog deres plads og fik hver sin pistol overrakt. Langsomt og taktfast gik de fem skridt frem, mens sekundanterne talte dem. Ved råbet "fem!" standsede de, hævede pistolerne, og Eichen fyrede næsten øjeblikkelig. Han håbede at komme sin modstander i forkøbet; men hastværket gjorde hans sigte usikkert, og kuglen strejfede kun Trolles hatteskygge. Denne fik således det næste skud; men han tog trods Eichens forbisusende kugle omhyggeligt sigte og ramte nøjagtig det punkt, han havde sigtet efter. Eichen løftede sine arme og faldt til jorden uden at give en lyd fra sig. De ilede alle hen til ham, Malleville løftede hans hoved, og de så, at kuglen var gået gennem det venstre øje ind i hjernen.

"Han er død som en sild," sagde Grabe; "det var et mesterskud. De fik sejr, Trolle; men nu af sted med Dem!"

Dog hastede Trolle ikke med at flygte. Han satte Grabe og Malleville ind i sagen og fortalte dem, hvorledes han var kommet efter, at Eichen var morderen. Da Malleville havde hørt alt, tvivlede han ikke længere.

"De har friet garden for en nidding," sagde han.

"Ja," svarede Trolle; "men hvis jeg havde overbevist Dem forud, ville De have vægret Dem ved at sekundere Eichen, og der ville intet være blevet af duellen."

"Og," sagde Grabe, "det var misligt at gå til justitsen, for De havde kun et barn at fremstille som vidne. De har ræsonneret korrekt og handlet som en mand."

"Jeg beklager dybt, kære løjtnant," sagde Malleville, "at vi nu må skilles; men jeg håber, at det ikke må blive en skilsmisse på lang tid. Vi skal gøre vort til at jævne vejen for Dem, så at De atter kan vende tilbage."

Det ønskede Trolle ingenlunde, men dog takkede han Malleville for hans velvilje, Grabe for hans hjælp, sprang op i vognen og kørte af sted.

Han slap lykkeligt bort; men det blev for ham en skilsmisse for altid fra fædreneland, frænder og venner. Han gik i prøjsisk krigstjeneste og gjorde ikke sit navn skam undtagen i det ene punkt, som havde tilintetgjort hans lykke i hjemmet. Han blev indviklet i et nyt elskovseventyr og faldt året efter i en duel.

22. Eksekutionen

Tre måneder varede Struensees og Brandts trængselstid. Tyngede af lænker og svævende mellem håb om frelse og frygt for døden, blev de hårdt trængt fra to sider, af deres jordiske herres tjenere, som ville tage deres liv, og af Guds tjenere, som ville frelse deres sjæle. Bekend, bekend! lød det barske råb til dem fra forhørsdommerne; angrer og omvender eder, var præsternes indtrængende formaning. De to syndere kapitulerede til begge sider; de bekendte, hvad de havde at bekende, og de skriftede for deres sjælesørgere med anger og sønderknuselse. Men Struensees tilståelse trak dronningens efter sig; dermed var hun fældet, og hendes fjender havde nået deres mål, skilsmisse og dronningens forstødelse. Derpå skred de til tragediens sidste blodige akt, at udrydde hendes to venner og forbundsfæller af Jorden.

Den 28. april oprandt, den skæbnesvangre dag, da Struensee og Brandt skulle betale indsatsen for det høje spil, de havde spillet. Skafottet var rejst på Østerfælled, og allerede ved dagens frembrud strømmede folk derud, tørstende efter at se deres blod flyde. De, som ved rygtet om den anger, Struensee og Brandt havde vist i fængslet, havde begyndt at fatte medlidenhed med dem, var snart talt. Alt for dødeligt havde Struensee i sit overmod såret folkets nationale følelse, og dybt havde hans forvovne gerning grebet ind i deres inderste liv. Den ringeste arne havde følt den, og Struensees og Brandts brøde var kun alt for let fatteligt. Hvad brød den menige mand sig om, at lovens ord måske ikke fuldt ud retfærdiggjorde

dødsdommen, eller om formildende omstændigheder? For hver mand og kvinde syntes det indlysende, at disse to mænd, af hvilke den ene havde skubbet kongen til side, tilrevet sig al magt og vanæret dronningen, den anden lagt hånd på kongens hellige person, måtte bøde med livet.

Folket gav da også møde i hele sin majestæt. Klokken ni var næsten hele Fælleden opfyldt af en urolig menneskeskare, som vedblev at vokse. Begge køn, alle aldre og stænder var repræsenteret. Alle, som kunne gå eller krybe, var vandret derud, og de fornemme kom til vogns eller til hest. Der var en hel vognborg af kareter, ved hvis åbne vinduer adelige og borgerlige damer trængte sig sammen og stirrede ud. Der var næppe blevet en hyrevogn tilbage i byen, og dens gader var så øde for mennesker, som om pesten havde raset der.

Skafottet var rejst på det punkt af Fælleden, hvor jordsmonnet hæver sig og danner en lille høj. Det var en altanformet, atten fod høj tømmerbygning, der ragede op som et skummelt tårn. Oppe på platfonden, som var dækket af et sort klæde, så man blokken, og ved den stod allerede skarpretteren og hans håndlanger. Fire tusinde soldater dannede i tætsluttede rækker karré om skafottet og holdt folkemængden i afstand.

Det var klart vejr, dog med ilende skyer, som en skarp vind jog over himlen. Snart faldt der en skygge på det bølgende menneskehav, snart brød solen frem og kastede sit klare lys over den vilde scene. Da fik de brogede dragters farver liv, og der gik blink fra soldaternes våben. Blokken, som snart skulle farves rød af blod, lynede med sine jernbøjler. Alles blikke fæstede sig på den og på skarpretteren og hans håndlanger,

som syslede med den bredbladede, blanke økse og prøvede dens æg.

Der kom stadig flere tilskuere til, som trængte på, og til sidst blev trængslen så stor, at soldaterne, for at værge sig mod folkemængdens voldsomme tryk, gjorde front mod den og drev den tilbage. Der vankede kolbestød, soldaternes tyske eder lød som en pelotonild, der fik svar på bredt dansk af publikum, mens kvinderne hvinede.

"Gid vi var blevet herfra, *mon frère,*" sagde en herre, hvis pels og hat var kommet i fare, da mængden tumlede tilbage og rev ham og hans ledsager med sig. Det var Londemann, som talte, og Clementin, der svarede:

"Vi må bøde for vor nysgerrighed; den er vor skødesynd; vi fik den fra vor fælles stammoder Eva."

"Ja," sagde Londemann, "det ser vi i dag. Hvilken masse kvinder her er!"

"Tanken om at se blod flyde drager de hulde skønne dæmonisk," svarede Clementin, "at sige, når de kan nyde skuespillet uden fare for dem selv."

"Jeg kan dog," sagde Londemann, "på kønnets vegne trøste dig med, at Anna Frausing ikke er her."

"Hvoraf ved du det?" spurgte Clementin.

"Jo," svarede Londemann, "jeg traf før hendes fader og Frausing. Gamle Gjørling var oppe. Hans øjne lyste som et par fakler, idet han råbte til mig: "Vel mødt, monsieur Londemann! Nu skal vi da se ministerdoktorens knap springe."

"Ja, hvilke tider vi dog lever i," udbrød Clementin. "At tænke sig, at den godhjertede, fredelige mand er blevet forvandlet til et blodtørstigt menneske."

I det samme hørtes der hovslag og våbenklirren. En skare officerer til hest gjorde en runde uden om soldaternes karré, enten det nu skete for at indgyde mængden, som atter trængte på, respekt eller for at vise sig for folket. De blev hilst med vivatråb, for heltene Køller og Eichstedt var iblandt dem.

Londemann stirrede på sin bandit, mens denne smilende hilste mængden og viste sine lange, hvide tænder.

"De ser alle så glade ud, som om de skulle til en bryllupsdans," sagde Clementin; "men de har også årsag til at fryde sig; guld og nådesbevisninger regner ned over dem."

"Naturligvis," svarede Londemann, "de har ikke mere medlidenhed med Struensee og Brandt, end om det var et par kattekillinger, der skulle druknes. Jeg har aldrig hverken agtet eller elsket Struensee; men nu, da han skal bøde med livet, og vi ved, at han går i døden som en troende og bodfærdig kristen, kan jeg ikke andet end føle medlidenhed med ham."

Nu lød der en dæmpet trommehvirvel, og der gik en gysen gennem dem begge. "Nu kommer de!" råbte en af mængden, og ordene rullede, mange gange gentaget, som et stadig fjernere ekko gennem folkemængden. Londemann og Clementin kunne nu se de to kareter, som langsomt nærmede sig skafottet. De kom op ad den vej, som dragonerne holdt ryddelig, og var omgivet af en stærk kavalerieskorte. Brandts ansigt viste sig ved det åbne vindue i den forreste vogn. Det var lige så hvidt som den hvide pels, han var iført; men hans små sorte øjne tindrede. Rask steg han ud, afførte sig pelsen, og i sin nu luvslidte, grønne, guldgalonerede hofdragt tiltrådte han sin sidste, korte vandring.

"Han har mod i brystet," sagde Clementin; "han går flink i døden."

"Men uden værdighed," svarede Londemann; "hans mine er ligefrem fræk."

Kareten kørte bort, og den anden med Struensee rullede frem. Han så ud ad vognvinduet og hilste endogså, idet han smilende bøjede hovedet, på en gammel ven og fordums protegé, som han opdagede blandt mængden. Dog var han meget bleg, trækkene afmagrede, og hans øjne funklede med underlig glans.

"Han huer mig bedre end Brandt," sagde Londemann. "Det er mærkeligt; jeg havde ventet at gense ham i en ynkelig skikkelse, helt sønderknust."

En af Struensees værste fjender syntes at være af samme mening, nemlig Eichstedt. Struensees fatning mødte ham som en bebrejdelse og irriterede ham. Den udsprang af Struensees håb om frelse hisset og skyldtes væsentlig hans nidkære sjælesørger, pastor Balthasar Münter, som møjsommeligt havde ført ham til omvendelse og tro. Det burde have glædet Eichstedt, som med de øvrige magthavere havde stillet sig på kirkens side og brød staven over fritænkerne. Men hadet til Struensee var stærkere hos Eichstedt end enhver anden følelse, og idet han fulgte dette onde instinkt, red han hen til vognen, idet der gik en smertelig trækning over hans blege åsyn. Londemann forargedes, og dog opfattede han ikke Eichstedts ondskab i hele dens udstrækning. Eichstedt red nemlig en fuks, som havde været Struensees yndlingshest; ofte havde han redet på den ved Caroline Mathildes side. Dette nålestik gav

Struensees ad åndelig vej tilkæmpede fatning det første stød. Han var af naturen fej, og nu gjorde naturen sin ret gældende.

Imidlertid havde Brandt nået målet, den sidste station på vejen til evigheden. Han stod foran blokken, omgivet af skarpretteren og nogle herrer, som var der i embeds medfør, kongens foged oplæste dommen, og vinden bar snart stærkere, snart svagere den ensformige lyd af hans stemme ud over folkemængden. Vinden tog sig adskillige friheder, ruskede i domsakten og i herrernes parykker og kapper, som om luftånderne var udsendinge fra en højere magt, der misbilligede dommens barbariske strenghed.

Nu sønderbrød bøddelen det grevelige våben og udråbte, at det skete efter fortjeneste, hvorpå provst Hee med lydelig røst tilråbte Brandt sine sidste formaninger og gav ham sin sidste trøst. Trods ordenes hellighed var der noget uhyggeligt larmende ved den hele scene.

"Vær frimodig, dine synder er dig forladte!" råbte Hee til sidst.

"Jesu blod råber for min sjæl til Gud," svarede Brandt, og det blev hans sidste ord.

Han afklædte sig selv med sikker hånd, lagde hånden og hovedet på blokken, de to hug faldt, blodet flød, og hans sjæl havde gjort springet ind i evigheden.

Med rædsel så Londemann og Clementin hovedet rulle. De havde fået nok og ville nu helst have gået deres vej; men de kunne hverken komme frem eller tilbage. De så Struensee komme vaklende frem på skafottet. Med møje var han kommet de femten trin op ad stigen og stod nu der med rystende knæ. Resten af hans mod var veget fra ham, da han nede i kareten

hørte de øksehug, som gjorde det af med Brandt. Londemann lukkede øjnene og slap således for at se Struensees henrettelse, som blev endnu forfærdeligere, fordi hans vanmagt vanskeliggjorde bøddelens gerning. Dog fik han noget at se af den sidste barbariske scene, legemernes partering og nedhejsningen i karren, som skulle føre dem ud til galgebakken på Vesterbro. Der skulle de lægges på stejle og hjul.

Under alt dette herskede der dødsstilhed på Fælleden. Der hørtes intet triumfskrig, ingen lyd. Alle var slagne af rædsel. Tavs gik folket derfra, og regimentsmusikken, der spillede op, da soldaterne marcherede tilbage, lød for døve øren.

Londemann og Clementin vandrede tilbage til byen med den øvrige hob, og længe sagde ingen af dem et ord. Endelig udbrød Londemann:

"Det var grusomt, barbarisk! Enkedronningen burde have udvirket benådning hos kongen. Hun må være en ond, hævngerrig kvinde."

"Det er dog et spørgsmål," svarede Clementin, "om hun kunne, selv om hun ville, hvad i øvrigt hverken du eller jeg ved. Du kan være vis på, at hendes makkere, Guldberg, Køller, Eichstedt og Rantzau, har villet tale et ord med i den sag; de må bære deres part af ansvaret. Alle råbte jo på Struensees blod og krævede hans liv. Lad os være så ærlige at tilstå, at selv om enkedronningen har vist hårdhed, så er dog hele folket medskyldig i Struensees eg Brandts død."

Men det ville folket ingenlunde indrømme. Man væltede al skyld over på enkedronningen, og efter henrettelsen med alle dens rædsler foregik der en strømkæntring i folkets stemning. Den i kort tid forgudede Juliane Marie blev snart upopulær og

forhadt. Man tillagde hende de sorteste bevæggrunde, ja senere, da Caroline Mathildes søn kom til roret og alt, hvad der kunne skæmme Juliane Maries minde, fandt villige øren, gik man endog så vidt, at man beskyldte hende for giftmord på Frederik VI.s børn for at bane hendes egne efterkommere vej til tronen. Skammeligt og næsten uopretteligt blev hun bagvasket i Danmark og hele Europa over.

Samtidig gjorde man Struensee til en martyr for friheden og omgav Caroline Mathilde med en uskyldsglorie, som ikke tilkom hende. Clementin var allerede i færd med det på vejen hjem fra slottet.

"Gud signe hende!" sagde Londemann til sidst. "Hun havde et varmt hjerte og var en bedre skæbne værd; men jeg tror, at vi forsvarer hende bedst ved at sige: hvor mange kvinder tør påstå, at de ville have haft kraft til at stå fast, hvor hun faldt?"

23. I Celle

Den 30 maj forkyndte kanonerne fra Kronborg, at dronning Caroline Mathilde forlod Danmark, forstødt af sin gemal og sit folk. Klokken seks om eftermiddagen satte hun, ført af den engelske kaptajn Bride, foden på fregatten Southamptons dæk. Det engelske kongeflag vajede over hendes hoved; hun var nu på engelsk grund og atter engelsk prinsesse.

Hendes broder, kong Georg, havde ikke været i stand til at redde hendes krone, og der kom ingen hævn fra ham. Vel udrustede han en flåde og stod på nippet til at erklære Danmark krig; for både han og hans folk oprørtes ved tanken om, at de danske havde dristet sig til at bruge vold mod Englands datter, hvad hun end havde syndet; men man kom snart på andre tanker og nøjedes med at sikre hendes person og skaffe hende kongelige æresbevisninger ved afrejsen. I det attende århundrede ville man ikke udsætte sig for at styrte to nationer i krig for en Helenas skyld, således som det skete i kong Menelaos' og prins Paris' dage.

Frank og fri, men dybt såret og med blødende hjerte drog hun bort, idet hun efterlod i Danmark alt, hvad hun havde elsket. Da skibene stod ud af Sundet, rullede en karet med den lille prinsesse Lovisa Augusta ad København. Det var et af de tungeste øjeblikke i Caroline Mathildes liv, da hendes lille datter blev revet ud af hendes arme; og hun måtte naturligvis efterlade kronprinsen, som hun elskede så højt, i sine fjenders hænder. Bedre moder end hun, vidner hendes samtidige, har aldrig været til.

Længe stod hun på fregattens dæk og stirrede tiltage på Sjællands kyst. Der efterlod hun ikke alene dem, hun elskede, men også dem, hun hadede, og som havde styrtet hende ned fra hendes høje stade. Der blegedes nu på stejlen den mands ben, for hvem hun havde ofret alt. Mon det angrede hende? Nej, så vidt var hun næppe kommet allerede nu. Hun havde gode grunde til at undskylde og retfærdiggøre sig med for sig selv. Hun nedkaldte snarere Himlens straf over sine ubarmhjertige fjender. Hun var hildet i det personlige mellemværende med sine modstandere og kunne ikke se ud over dette. Hun var ikke i stand til at hæve sig over den tid, hun levede i, og skønnede ikke, at hun var faldet som et offer for den pestånde, som det attende århundredes gudsfornægtende ryggesløshed sendte ud over Europa. Hun levede på en tid, da lasten ikke længere var en skandale, men en mode. Klangen af de øksehug, for hvilke Struensees og Brandts hoveder faldt, var som et forvarsel for guillotinens arbejde tyve år senere i Frankrig, den blodige høst efter en forfærdelig udsæd.

Med sin græmmelse drog så Caroline Mathilde til Hannover for at henleve den korte rest af sine dage på det skumle, gamle slot i Celle, forhen de brunsvigske hertugers residens. Dog nedsank hun ikke der i bitterhed. Troen spirede atter frem i hendes sjæl, og gode ånder fæstede bo i hendes hjerte. Hun levede der et skønt og rent liv. Så fuldt af kærlighed til alle, som var om hende, at det har kastet uforgængelig glans over hendes minde.

Dog skulle hun heller ikke der blive uden fristelser. Hendes venner omgikkes nemlig med den plan, ved en kontrarevolution at føre hende tilbage til Danmark. Kong Georg

blev indviet i planen, afviste den ikke helt, men ville dog heller ikke række hånd til den. Disse intriger forstyrrede hendes fred og gav hende uro i blodet; hun var ofte i en tilstand af ophidselse, som virkede skadelig på hendes helbred.

Dette var netop tilfældet en af de første dage i maj måned 1775. Det var en soleklar dag med en frisk forårsvind. Træerne i slotsparken grønnedes allerede, fuglene sang, og solens stråler kastede et foryngende skær over det gamle slots grå mure.

Da genlød Celles gader af et posthorns muntre toner, en postvogn rullede gennem byen og lige op til slottet, men standsede ved indkørslen. Tjeneren, som sad på bukken hos postillonen, sprang af, gik hen til vogndøren og modtog af sit herskab, en smuk, ung dames hånd, en seddel, med hvilken han gik ind til schweizeren. Det var en passerseddel, udstedt af landdrosten. Uden en sådan åbnedes slottets port ikke for nogen gæst; for uagtet Caroline Mathilde ikke blev holdt i fængsel her, således som tilfældet havde været på Kronborg, var hun dog ikke helt fri i sin færd. Hun måtte ikke forlade Celle, og der blev ført kontrol med de besøg, hun fik. Det ønske, som hun så ofte havde næret, at nedlægge ethvert tegn på kongelig værdighed og leve ganske uden opsigt som privatperson, fik hun aldrig opfyldt. Hun måtte selv i sin landflygtighed leve som dronning og have et hof om sig.

Dog havde schweizeren kun alt for gode dage; for de var snart talt, som gjorde noget forsøg på at trænge ind på slottet i Celle, og det var uhørt, at nogen af dronningens fordums undersåtter havde vovet det. Passersedlen udviste imidlertid, at det var frøken Charlotte Amalie Trolle, som ville gæste dronningen, og da tjeneren fortalte schweizeren, at hans

herskab forhen havde været hoffrøken hos dronning Caroline Mathilde, blev porten hurtig åbnet, idet schweizeren sagde: "Nu vil dronningen blive glad!"

Vognen rullede ind, Charlotte steg hurtigt ud og blev vist op i dronningens forgemak. Der måtte hun imidlertid vente en tid, fordi der var en herre inde hos dronningen. Omsider åbnedes døren, og han trådte ud. Det var en høj, slank, blond herre, hvis sprog stadfæstede, hvad hans ydre allerede tydede på, nemlig at han var en englænder. Dog udmærkede han sig ikke ved den engelske, nationale koldsindighed. Han var åbenbart i stor sindsrøre og gjorde sig ingen umage for at skjule det. Han så hen for sig med et sværmerisk blik, og der stod et henrykt smil om hans læber. Han sagde nogle ord på dårligt tysk til den opvartende kavaler, trykkede hans hånd og forsvandt.

Nu blev frøken Trolle meldt, og straks da hun trådte ind til dronningen, lød det udråb hende i møde:

"Charlotte, *my darling!*"

Dronningen slog sine arme om hendes hals, trykkede hende til sit bryst og kyssede hende flere gange. Tårerne flød hos dem begge, men snart fattede de sig, og dronningen fik at vide, at denne rejse til Celle havde været Charlottes stadige tanke i de hengåede tre år. Hun havde imidlertid ikke turdet røbe den for noget menneske, og heller ikke havde hun vovet at omtale den i de par breve, hun havde sendt dronningen. Da havde hun fået en indbydelse til nogle venner i Hamburg og den havde hun modtaget. Det havde overrasket hendes forældre, men tillige glædet dem, fordi de deri så et tegn på, at hendes tungsind tabte sig, og at hendes livsmod atter vågnede. De gav hende derfor gerne tilladelse til at rejse, da der tilbød sig passende

rejseselskab. Hendes hensigt med rejsen var imidlertid ene og alene at nå til Celle, og det var nu lykkedes.

De så på hinanden. Charlotte fandt dronningen meget forandret. Uagtet hendes ansigtsfarve var sund, var hun dog blevet mere mager, figuren slankere og ansigtet mere ovalt. Hendes øjne syntes større, og der var mere alvor i blikket; men dog havde disse søde øjne snarere vundet end tabt i strålende glans. Hendes holdning var lige så kongelig som i gamle dage, men hendes væsen og udtryksmåde ikke mindre lidenskabelig, så at der kom øjeblikke, da dronningen blev sat til side og kvinden brød igennem.

Dronningen fandt Charlotte mindre forandret, end hun havde ventet. Der var ingen dybe spor af græmmelse i hendes fine træk, og den gamle ynde var over hende. Dog åbenbarede der sig efterhånden tegn på en væsentlig forandring; hendes smil var mindre frisk, hendes blik af og til træt. Der lå over hendes væsen præget af en resignation, som måtte være vundet gennem hårde kampe.

"Tak for begge dine breve," sagde dronningen. "Jeg vil ellers sige dig, at de begge var åbnet og altså læst, da jeg fik dem. De har sagtens været underholdende lekture for landdrosten og måske for hans frue med. De ville næppe være kommet mig i hænde, hvis du ikke med din sædvanlige klogskab havde undgået enhver hentydning til min stilling og den politiske situation i Danmark. Du skrev kun om dig selv, og det skal du have tak for! Jeg har grædt med dig over Sanders skændige død; men jeg har frydet mig mere end du over, at han blev hævnet. Din broder var en mand; jeg ærer ham i hans grav."

"Det gør hverken fader eller moder," sagde Charlotte i en smertelig tone. "De sukker over, at han ikke faldt på ærens mark, som fader udtrykker sig."

"Å hvad, æren!" udbrød dronningen foragteligt. "Hjertet var drivfjederen i alle hans handlinger, derfor har han min sympati; men let kommer vi ikke gennem livet, vi som har et hjerte. Også vi, kære Charlotte, har lidt skibbrud, fordi vore hjerter ikke er af is. Vi er strandet hver på sin kyst; men det var min ulykke, som drog din efter sig. Enhver, som knyttede sin skæbne til min, fik sin straf. Du har sagtens undertiden ønsket, at du aldrig havde set mig."

"Nej, Deres Majestæt," svarede Charlotte, "at tænke det, end sige ønske det, er mig ganske umuligt."

"Hvor det *majestæt* på dine læber lyder koldt og tvungent i mine øren! Nå, det skal vel til; men sig dog én gang: Caroline, jeg elsker dig!"

Charlotte sagde det, idet hendes blege kinder fik farve, og hendes øjne fyldtes med tårer. Dronningen kyssede hende og sagde derpå:

"Tak, det lød sødt! Men nu skal jeg sige dig grunden til, at du ikke har fået svar på dine breve. Jeg var flere gange ved at skrive til dig; men hver gang stormede fortidens sørgelige minder ind på mig. Jeg skrev ting, som jeg aldrig har udtalt for noget menneske og som jeg bør holde for mig selv. Allermindst måtte min broder kongen læse det, og til ham ville det sikkert være blevet sendt; derfor endte det hver gang med, at jeg brændte brevet. Kongen har ikke været mig nogen god broder," udbrød hun heftigt; "men lad os ikke tale om ham! Sig mig nu,

hvorledes det går dig. Falder det dig endnu lige tungt at bære savnet af din ven?"

"Jeg bærer det," svarede Charlotte med et suk.

"Ganske alene," spurgte dronningen, "uden deltagelse eller trøst fra noget menneske?"

"Næsten," svarede Charlotte. "Dog kan jeg mærke på fader, at han sørger over Sanders død; men Kristians ulykkelige død gav ham dog det værste stød. I sorgen over ham kan vi mødes uden sky; men min sorg er mere bitter end hans; for jeg var dog den egentlige årsag til Kristians landflygtighed og ulykke. Ak, hvor dyrt er dog ikke min korte kærlighedslykke blevet købt!"

"Men du ville dog ikke være den foruden, ville du vel?" spurgte dronningen, idet hendes øjne funklede. "Mener du det, så er du kommet videre end jeg. Jeg strider imod, men idelig lider jeg nederlag. Ingen ved det; jeg udfægter min strid alene. Min sjælesorger, den gode pastor Lechsen, tror, at jeg er færdig med verden. Nej, endnu kan mit hjerte banke med feberild. Jeg higer efter at slippe ud af dette fængsel – for det er det dog egentlig – og vende tilbage til min trone, genvinde og gense mine børn, ja, især det sidste!"

"Er der tale om det?" spurgte Charlotte meget forundret.

Dronningen greb hendes hånd og sagde, idet hun dæmpede stemmen:

"Dig tør jeg sige det, fordi du er tavs og tro. Så ser du den herre, som gik herfra, da du kom? Nå, det er sir Nathanael Wraxhall, en landsmand af mig. Han har gjort det til sit livs opgave at udfri mig og skaffe mig oprejsning. Det er lykkedes ham for så vidt at vinde kongen, at der ikke bliver lagt os hindringer i vejen. Vi få lov at gøre forsøget. Wraxhall har sat

sig i forbindelse med Holsteins og Bülows, der, som du må vide, lever i landflygtighed i Hamburg. I et halvt år har der været drevet på dette værk. Sir Nathanael er idelig rejst frem og tilbage mellem London og Celle – Gud lønne ham for hans ædle, uegennyttige opofrelse! Så, nu ved du det! Hvad siger du til det? Finder du det urigtigt af mig, at jeg er gået ind på det? Svar mig nu oprigtigt!"

"O, Deres Majestæt," svarede Charlotte forlegen, "jeg er ikke dronning og har svært ved at sætte mig i Deres sted. Det er vanskeligt for mig at dømme og sige, hvad der er rigtigt eller urigtigt i en sag, der har så uhyre en vigtighed og som kan blive skæbnesvanger både for Dem selv og mange mennesker."

"Med andre ord, du misbilliger det," sagde dronningen heftigt, idet hun rejste sig. "Tror du, at jeg vil hævne mig? Nej, jeg vil såmænd ikke lade hovedet hugge af nogen."

Hun gik et par gange frem og tilbage i gemakket, standsede derpå og udbrød:

"Du er ikke dronning, sagde du. Nej, det er du ikke, og heller ikke moder. Kom, følg mig!"

Hun førte Charlotte ind i sideværelset, det grønne kabinet, som var hendes yndlingsopholdssted, både hendes bibliotek og musikværelse. Over klaveret hang et stort maleri med portrætter af kronprins Frederik og prinsesse Lovisa Augusta, som enkedronningen dog havde været så barmhjertig at sende hende.

"Se," sagde hun, "her er mine børn! Al min sang og al min bøn er for dem, Charlotte! Ja, undertiden taler jeg med dem."

Hendes stemme skælvede, og hun måtte tie nogle øjeblikke.

"Kunne du ikke," vedblev hun, "hvis du havde sådanne børn, føle dig fristet til at vove noget for at komme til dem? Min datter har jo aldrig kendt mig, skønt hun har ligget ved mit bryst; min søn vil glemme mig. Men når de vokser til, hvilken forestilling mon enkedronningen da vil indgive dem om deres egen moder? Vil hun lære dem at hade og foragte mig? O, Charlotte, den tanke er næsten ikke til at bære. Hver dag beder jeg min herre og frelser om at genforene mig med mine børn!"

Da hendes sindsrørelse havde lagt sig, førte hun Charlotte ud i slotshaven, som var omflydt af den gamle fæstningsgrav, og der vandrede de længe med hinanden.

"Undertiden," sagde dronningen, "er jeg ked af det hele og ønsker mig døden. Måske kommer den, før jeg venter det: jeg har i den sidste tid ikke følt mig vel, og her er megen sygdom i Celle."

"Deres Majestæt ser ud som sundheden selv," svarede Charlotte, "og endnu har De ikke fyldt Deres fireogtyvende år. Der ligger efter al sandsynlighed endnu et langt liv for Dem."

"Dog har jeg udsøgt mit hvilested," sagde dronningen. "Jeg var for nylig ved min bedstemoders kiste her i Celle kirke; ved hendes side vil jeg hvile. Vi to vil passe godt sammen i døden, for min skæbne har nogen lighed med hendes; men måske ved du intet om Sofie Dorothea, prinsessen af Celle?"

Da Charlotte svarede nej, vedblev dronningen og fortalte:

"Hun blev mod sin vilje gift med arveprinsen af Hannover, siden kong Georg I af England. Han var en hård mand og mishandlede hende. Til sidst dræbte han hendes ven, grev Königsmark, som havde trøstet hende i hendes ulykke, og indespærrede hende på slottet Ahlen, hvor hun døde. Om min

bedstemoder var uskyldig og bedre end jeg, det ved jeg ikke; men vitterligt er det, at hendes grusomme ægteherre selv var en grov ægteskabsbryder og levede med en maitresse. Det undrer mig kun, at han ikke dræbte hende selv. Jeg ville bedre have kunnet lide det. Jeg tror, at jeg hellere ville tage døden af en skinsyg ægteherres hånd en at blive sådan ringeagtet og forsmået, som det er faldet i min lod."

"O, tal ikke om det!" udbrød Charlotte, "det gør for stærkt indtryk på Dem."

"Der fik du dog lidt af det, jeg ville have skrevet til dig," sagde dronningen med et tungsindigt smil.

Charlotte blev til taflet, som dronningen den dag holdt i sit eget gemak. Al Caroline Mathildes elskværdighed og ynde kom frem ved dette ensomme måltid. Hun opfriskede lyse minder fra deres samliv i gamle dage, blev næsten munter og efterlod et lyst minde i Charlottes hjerte.

"Vær nu ikke ængstelig for mig!" sagde hun til sidst. "Hvordan end min skæbne bliver, så vil jeg tage det som en kærlighedsgave fra Gud."

Derpå skiltes de for aldrig mere at mødes.

Gud førte Caroline Mathildes sag hurtigt til ende og friede hende ud af et rænkespil, som uden tvivl ville være strandet og have gjort hende dobbelt elendig for hendes øvrige liv. Kærlighedsgaven blev hende rakt af dødens hånd allerede en uge efter, at Charlotte Trolle havde forladt hende.

Den 6. maj blev hun heftigt syg af frislinger, og efter et kort sygeleje, under hvilket hun trods sine lidelser gav alle mange

vidnesbyrd om sin kærlighed og troen på sin frelser, hensov hun blidt allerede den 10.

Hun blev henbåren og skrinlagt dér, hvor hun havde ønsket det. Hun og hendes bedstemoder, Sofie Dorothea, hviler ved hinandens side i kapellet i Celle kirke.

Om "Caroline Mathilde"

Forfatter: H. F. Ewald (1821-1908).
Org.udgave: *Caroline Mathilde. Historisk Roman af H. F. Ewald.* Jacob Erslevs Forlag, København 1890.
Denne udgave baseret på: *Caroline Mathilde. Historisk Roman af H. F. Ewald.* Tredje udgave. Jacob Erslevs Forlag (Erslev & Hasselbalch) 1912.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter maleri af Francis Cotes (1726-1770): *Caroline Mathilde af Wales og Danmark* (ca. 1766).

ISBN 978-87-7628-107-6
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-349-1 (Ølstykke 2014).

www.ebib1800.dk

